

శ్రీః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీమాఽ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।

వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

కవితార్కికసింహ సర్వతంత్రస్వతంత్ర
శ్రీమద్వేదాంతదేశిక విరచితం మహాకావ్యం
॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

This document has been prepared by*

Sunder Kidambi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజమహాదేశికన్

His Holiness *śrīmad āṇḍavan* of *śrīraṅgam*

*This was typeset using skt, L^AT_EX, Itrans, and the **Tikanna** font.

విషయసూచీ

1	ప్రథమః సర్గః	5
2	ద్వితీయః సర్గః	15
3	తృతీయః సర్గః	33
4	చతుర్థః సర్గః	45
5	పంచమః సర్గః	67
6	షష్ఠః సర్గః	85
7	సప్తమః సర్గః	101
8	అష్టమః సర్గః	121
9	నవమః సర్గః	143
10	దశమః సర్గః	165
11	ఏకాదశః సర్గః	177
12	ద్వాదశః సర్గః	191
13	త్రయోదశః సర్గః	207
14	చతుర్దశః సర్గః	227
15	పంచదశః సర్గః	241
16	షోడశః సర్గః	241
17	సప్తదశః సర్గః	265
18	అష్టాదశః సర్గః	281

19	ఏకోనవింశః సర్గః	305
20	వింశః సర్గః	329
21	ఏకవింశః సర్గః	345
22	ద్వావింశః సర్గః	377
23	త్రయోవింశః సర్గః	401
24	చతుర్వింశః సర్గః	413

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ ప్రథమః సర్గః ॥

వందే బృందావనచరం వల్లవీజనవల్లభం।
జయంతీసంభవం ధామ పైజయంతీవిభూషణం ॥ 1.1 ॥

యదేకైకగుణప్రాంతే శ్రాంతా నిగమవందినః।
యథావద్వర్ణనే తస్య కిముతాన్యే మితంపచాః ॥ 1.2 ॥

శక్త్యా శౌరికథాస్వాదః స్థానే మందధియామపి।
అమృతం యది లభ్యేత కిం న గృహ్యేత మానవైః ॥ 1.3 ॥

వసుధాశ్రోత్రజే తస్మిన్ వ్యాసే చ హృదయస్థితే।
అన్యేఽపి కవయః కామం బభూవురనపత్రపాః ॥ 1.4 ॥

స కవిః కథ్యతే ప్రప్తా రమతే యత్ర భారతీ।
రసభావగుణీభూతైరలంకారైర్గుణోదయైః ॥ 1.5 ॥

తదాత్వే నూతనం సర్వమాయత్యాం చ పురాతనం।
న దోషాయైతదుభయం న గుణాయ చ కల్పతే ॥ 1.6 ॥

ప్రవృత్తామనఘే మార్గే ప్రమాద్యంతీమపి క్వచిత్।
న వాచమవమన్యంతే నర్తకిమివ భావుకాః ॥ 1.7 ॥

విహాయ తదహం వ్రీడాం వ్యాసవేదార్ణవామృతం।
వక్ష్యే విబుధజీవాతుం వసుదేవసుతోదయం ॥ 1.8 ॥

క్రీడాతూలికయా స్వస్మిన్ కృపారూషితయా స్వయం ।
ఏకో విశ్వమిదం చిత్రం విభుః శ్రీమానజీజనత్ ॥ 1.9 ॥

జగదాహ్లాదనో జజ్ఞే మనసస్తస్య చంద్రమాః ।
పరిపాలయితవ్యేషు ప్రసాద ఇవ మూర్తిమాన్ ॥ 1.10 ॥

యదపత్యసముదూభతః పుణ్యకీర్తిః పురూరవాః ।
సతామాహితవహ్నినాం విహారస్థేయతాం యయౌ ॥ 1.11 ॥

సమవర్ధత తద్వంశః ఉపర్యుపరి పర్వభిః ।
యశోముక్తాఫతైర్యస్య దిశో దశ విభూషితాః ॥ 1.12 ॥

బభూవ నహుషస్తస్మిన్ ఐరావత ఇవాంబుధౌ ।
యమింద్రవిగమే దేవాః పదే తస్య న్యవీవిశన్ ॥ 1.13 ॥

నరేంద్రాః పృథివీచక్రే నామచిహ్నైరలంకృతాః ।
జంగమాస్తస్య వీరస్య జయస్తంభా ఇవాభవన్ ॥ 1.14 ॥

శక్తిరప్రతిఘా తస్య శాత్రవైరపి తుష్టువే ।
యథావత్ సాధకస్యేవ యావదర్థా సరస్వతీ ॥ 1.15 ॥

వీరో రస ఇవోత్సాహోన్నహుషాదభ్యజాయత ।
యయాతిర్నామ యేనైంద్రమర్ధాసనమధిష్ఠితం ॥ 1.16 ॥

విశాలవిపులోత్తుంగే యద్బాహుశిఖరాంతరే ।
ఆసీద్వీరశ్రియా సార్థం భూమిరర్ధాసనే స్థితా ॥ 1.17 ॥

నిదేశం తస్య రాజానో న శేకురతివర్తితుం ।
ప్రాప్తస్త్వపరనిర్వాహం ప్రమాణమివ వాదినః ॥ 1.18 ॥

తటాకమివ తాపార్తాస్తమింద్రమివ నిర్జరాః |
భావా ఇవ రసం భవ్యాః పార్థివాః పర్యుపాసత || 1.19 ||

యదుర్నామ తతో జజ్ఞే యతస్సంతతినముద్భవైః |
సమానగణనాలేఖ్యే నిస్సమానైర్నిషద్యతే || 1.20 ||

దేహీతి వదతాం ప్రాయః ప్రసీదన్ ప్రత్యువాచ సః |
లలితధ్వనిభిర్లక్ష్మీలీలాకమలషడ్పదైః || 1.21 ||

స చ వృత్తవిహీనస్య న విద్యాం బహ్వామన్యత |
న హి శుద్ధేతి గృహ్యేత చతుర్థీచంద్రచంద్రికా || 1.22 ||

అపునః ప్రార్థనీయస్య ప్రార్థితాధికదాయినః |
అర్థినః ప్రథమే తస్య చరమాన్ పర్యపూరయన్ || 1.23 ||

శరాణాం శాత్రవాణాం చ సంధానేన మహౌజసః |
తస్య నిర్ధూతలక్షణ ద్విః క్వచిన్నాప్యభూయత || 1.24 ||

యుక్తదండమమిత్రాణాం కృతాంతం సమవర్తినం |
దక్షిణం లోకపాలం తమమన్యంత దివౌకసః || 1.25 ||

యశః ప్రసూనసురభిః యదుసంతానపాదపః |
బభూవ విబుధప్రీత్యై బహుశాఖః క్షమాతలే || 1.26 ||

వంశే సమభవత్ తస్య వసుదేవః క్షితీశ్వరః |
జనకః ప్రాగ్భవే యోఽభూత్ దేవదానవయూథయోః || 1.27 ||

ఆనకానాంచ దివ్యానాం దుందుభీనాంచ నిస్వనైః |
సహ జాతం యమాచఖ్యురాఖ్యయాఽఽనకదుందుభిం || 1.28 ||

తేన నిర్మలసత్త్వేన వినివృత్తరజస్తమాః |
జగతీ శాంతమోహేవ ధర్మోచ్ఛాప్సవతీ బభౌ || 1.29 ||

స విష్ణురివ లోకానాం తపనస్తేజసామివ |
సముద్ర ఇవ రత్నానాం సతామేకాశ్రయోఽభవత్ || 1.30 ||

ప్రఖ్యాతవిభవే పత్నో తస్య పూర్వం ప్రజాపతేః |
రోహిణీ దేవకీరూపే మనుష్యత్వే బభూవతుః || 1.31 ||

అక్షుద్రగతిశాలినోః తయోరనోన్యసక్తయోః |
ఐకరస్యమభూత్ పత్యా గంగాయమునయోరివ || 1.32 ||

స తాభ్యామనురూపాభ్యాం సమతుష్యత్ సమేయివాన్ |
వ్యక్తిహేతురభూద్యేన సపర్యంకస్య శార్ంగిణః || 1.33 ||

అలిప్సత న సామ్రాజ్యం సోఽర్థకామపరాజ్ముఖః |
యదృచ్ఛాగతమైశ్వర్యమాన్యన్యరుచిరన్వభూత్ || 1.34 ||

కయాచిదశరీరిణ్యా వాచా వ్యవసితాయతిః |
దేవకిం వసుదేవంచ కంసః కారామయోజయత్ || 1.35 ||

స కాలాతిబలః కంసః కాలనేమిరనేహసా |
సర్వ దైతేయసత్త్వానాం సమాహార ఇవోదితః || 1.36 ||

ఏతస్మిన్నంతరే దేవీ మేరుమధ్యముపేయుషః |
ప్రజాపతిముఖాన్ దేవాన్ ప్రాహ సాగరమేఖలా || 1.37 ||

విదితం భవతాం దేవాః! విశ్వరూపేణ విష్ణునా |
మహీయాన్ ధర్మశిలేషు భారో యత్తన్నివేశితః || 1.38 ||

అధర్మనిష్ఠైర్ధునా ధర్మసేతువిభేదకైః |
అసంఖ్యైరదుభ్యతైస్తుంగైః క్రమే రాక్షసపర్వతైః || 1.39 ||

అత ఆలోచితజగద్ధితైః సురగణైః స్వయం |
న పతామి న భిద్యే చ యథాఽహం క్రియతాం తథా || 1.40 ||

ఇతి తే భూతధారిణ్యా నిస్సప్తార్థా దివౌకసః।
అవిదుస్తత్ప్రియస్యైవ తద్భారహరణం క్షమం॥ 1.41 ॥

పురస్కృత్య జగద్ధాత్రీం మనసోఽపి పురస్సరాః।
దుగ్ధోదధిశయం దేవం దూరమేత్యాభితుష్టువుః॥ 1.42 ॥

త్రివేదీమధ్యదీప్తాయ త్రిధామ్న పంచహేతయే।
వరదాయ నమస్తుభ్యం బాహ్యంతర హవిర్భుజే॥ 1.43 ॥

అనన్యాధీనమహిమా స్వాధీనపరపైభవః।
దయాధీనవిహారస్త్యం ప్రణతాః పరిపాహి నః॥ 1.44 ॥

స భవాః గుణరత్నైర్మైర్దీప్యమానో దయాంబుధిః।
తనోతి వ్యూహవిభవైః తరంగైరివ తాండవం॥ 1.45 ॥

త్వదేకవ్యంజితైరాదౌ త్వదన్యేష్యనిదంపరైః।
నిగమైరనిగమ్యం త్వాం కః పరిచ్ఛేత్తుమర్హతి॥ 1.46 ॥

అమితస్య మహిమ్నస్తే ప్రయాతుం పారమిచ్ఛతాం।
వితథా వేదపాంథానాం యత్ర సాయంగృహో గతిః॥ 1.47 ॥

నమ్యస్య నమతః క్షుద్రాః వరదస్య వరార్థినః।
పుత్రైః పితృమతః క్రీడా కథం తే కేన వర్ణ్యతే॥ 1.48 ॥

నటవద్ భూమికాభేదైర్నాథ దీవ్యః పృథగ్విధైః।
పుంసామనన్యభావానాం పుష్టాని రసమద్భుతం॥ 1.49 ॥

బ్రహ్మదిస్తంబపర్యంతవిచిత్రాంకురశాలినాం।
సలిలం కర్మకందానాం క్రీడైవ తవ కేవలం॥ 1.50 ॥

నిరాధారనిజస్థేమ్నా నిరుపాధికశేషిణః।
నిరపేక్షనియంతుస్తే నిస్సమాభ్యధికా గుణాః॥ 1.51 ॥

అనావిలధియామంతశ్చింతామణిరివ స్ఫురన్ |
దిశస్యభిమతం సర్వమతిరస్కార్యదీధితిః || 1.52 ||

సంసారమరుకాంతారే పరిశ్రాంతస్య దేహినః |
త్వదభిక్త్యమృతవాహిన్యామాదిష్టమవగాహనం || 1.53 ||

దురితోదన్వదావర్తే ఘూర్ణమానస్య దుఃఖ్యతః |
సమగ్రగుణసంపన్నః తారకస్తవం ప్లవో మహాన్ || 1.54 ||

అపరిచ్ఛిద్యమానస్య దేశకాలాదిభిస్తవ |
నిదర్శనం త్వమేవైకః త్వదన్యద్వ్యతిరేకతః || 1.55 ||

అకర్తుమఖిలం కర్తుమన్యథాకర్తుమప్యలం |
సంకల్పసచివః కాలే శక్తిలేశః స తావకః || 1.56 ||

యన్మూలమఖిలం కార్యం యదమూలమధీమహే |
లక్ష్యం తదసి యోగానాం లక్ష్మీకౌస్తుభలక్షణం || 1.57 ||

త్రివర్గమపవర్గం వా ప్రతిలబ్ధం ప్రయస్యతాం |
ప్రలయేష్వపి దీర్ఘాయుః ప్రతిభూస్తవదనుగ్రహః || 1.58 ||

యదేకమక్షరం బ్రహ్మ సర్వామ్నాయసమన్వితం |
తారకం సర్వజంతూనాం తత్ త్వం తవ చ వాచకం || 1.59 ||

త్వదాలంబితహస్తానాం భవాదున్మజ్జతాం సతాం |
మజ్జతః పాపజాతస్య నాస్తి హస్తావలంబనం || 1.60 ||

అనన్యరక్షాప్రతినం చాతకప్రతచారిణః |
భవంతమవలంబంతే నిరాలంబనభావనం || 1.61 ||

అనిదంపూర్వనిద్రాణామనస్తమయభానుమాన్ |
ఆపాదయసి పుంసాం త్వమపునస్సాప్తపజాగరం || 1.62 ||

త్వదేకశరణానాం త్వం శరణాగతజీవనః |
విపదం నః క్షిప క్షిప్రం తమిస్రామివ భాస్కరః || 1.63 ||

సతి సూర్యే సముద్యంతః ప్రతిసూర్యా ఇవాసురాః |
జగద్బాధాయ జాయంతే జహి తాన్ స్వేన తేజసా || 1.64 ||

స దైత్యహత్యామిచ్ఛద్భిః సురైరేవమభిష్టుతః |
అనన్యదృశ్యః సహసా దయయా దర్శనం దదౌ || 1.65 ||

తతస్తం దదృశుర్దేవాః శేషపర్యంకమాస్థితం |
అధిరూఢశరన్మేఘమన్యాదృశమివాంబుదం || 1.66 ||

పత్న్యా సహ నిషేదుష్యా పద్మలక్షణలక్ష్యయా |
స్వేచ్ఛయైవ శరీరిణ్యా సూచితైశ్వర్యసంపదం || 1.67 ||

సుకుమార సుఖస్పర్శ సుగంధిభిరలంకృతం |
స్వవిగ్రహ గుణారామ ప్రసూనైరివ భూషణైః || 1.68 ||

ఆరంజిత జగన్నత్రైరన్యోన్య పరికర్మితైః |
అంగైరమితసౌందర్యైరనుకల్పితభూషణం || 1.69 ||

ఉత్తేజితజయోత్సాహమాయుధైరనఘూద్యమైః |
శౌర్యవిక్రమశక్త్యాద్యైః సహజైః స్వగుణైరివ || 1.70 ||

స్వకాంతిజలధేరంతస్సిద్ధసంహననం స్వతః |
మహిమా జాతపైచిత్ర్యం మహానీలమివోదితం || 1.71 ||

శ్రుతిరూపేణ వాహేన శేషకంకణశోభినా |
స్వాంఘ్రిసౌరభదిగ్ధేన దత్తసంగ్రామదోహలం || 1.72 ||

స్వవేత్రస్పంద నిఃస్పందనేతవ్యేన నివేదితం |
భక్తిన్మ్రేణ సేనాన్యా ప్రతిశృణ్వంతమింగితైః || 1.73 ||

అనపాయం తమాదిత్యమక్షయం తారకాధిపం |
అపారమమృతాంభోధిమమన్యంత దివౌకసః || 1.74 ||

అభయోదారహస్తాగ్రమనఘస్వాగతస్మితం |
అవేక్ష్య విబుధా దేవమలభంత దృశోః ఫలం || 1.75 ||

తస్మై విజ్ఞాపయామాసుః విదితార్థాయ నాకినః |
నిహతాశేషదైత్యాయ నిదానం స్వాగతేః పునః || 1.76 ||

త ఇమే క్షత్రియా భూత్వా క్షోభయంతి క్షమామిమాం |
తవ తేజసి యైర్నాథ దనుజైశ్శలభాయితం || 1.77 ||

చతుర్ణాం పురుషార్థానాం ప్రసవో యత్సమాశ్రయాత్ |
హవ్యకవ్యప్రసూరేషా దీర్యతే దైత్యభారతః || 1.78 ||

జాతా నిఖిలవేదానాముత్తమాంగోపధానతః |
త్వత్పాదకమలాదేషా త్వదేకాధీనధారణా || 1.79 ||

యతి న త్వరతే నాథ! భారవ్యపనయే భవాః |
ప్లావయిష్యంతు్యదన్వంతః పృథివీం పృథువీచయః || 1.80 ||

కరుణాధీనచిత్తేన కర్ణధారవతీ త్వయా |
మాఽవసీదతు పృథీవ్యయం మహతీ నౌరివాంభసి || 1.81 ||

రశనారత్నరూపేణ పయోధిరశనా త్వయా |
ప్రశాంత దనుజక్లేశా పరిష్కరణమర్హతి || 1.82 ||

కంసప్రభృతిభిః సేయం శల్యైరివ సముద్భృతైః |
చిరం భవతు తే పృథీవీ శేషమూర్తేః శిఖండకః || 1.83 ||

ప్రబోధ సుభగైః స్మైరైః ప్రసన్నైః శీతలైశ్చ నః |
కటాక్షైః ప్లావయ క్షిప్రం కృపైకోదన్వదూర్మిభిః || 1.84 ||

త్వయి న్యస్తభరాణాం నః త్వమేతాం క్షంతుమర్హసి ।
విదితాశేషవేద్యస్య విజ్ఞాపనవిడంబనాం ॥ 1.85 ॥

ఇత్థం వదతి దేవానాం సమాజే వేధసా సహ ।
వవందే పృథివీ దేవం వినతత్రాణ దీక్షితం ॥ 1.86 ॥

తనుమధ్యా విశాలాక్షి తన్వీ పీనపయోధరా ।
మాయేవ మహతీ తస్య వనితారత్నరూపిణీ ॥ 1.87 ॥

ఆబద్ధమండలైర్భృంగైరలకామోదమోహితైః ।
అయత్నలబ్ధాం బిభ్రాణా మాయూరచ్ఛత్రసంపదం ॥ 1.88 ॥

ప్రియసందర్శనానందజనితైరశ్రుబిందుభిః ।
న్యస్తమౌక్తికనైపథ్యైః పరిష్కృతపయోధరా ॥ 1.89 ॥

ప్రస్ఫురంతం ప్రియస్యేవ పరిరంభాభిలాషిణం ।
దక్షిణాదితరం బాహుం దక్షిణా బహ్వామన్యత ॥ 1.90 ॥

విపదంచ జగాదైషా విపంచీమధురస్వనా ।
విలక్షస్మితసంభిన్నమౌక్తికాధరవిద్రుమా ॥ 1.91 ॥

అథ తాన్ భవ్యయా వాచా భగవాన్ ప్రత్యభాషత ।
ప్రతిశ్రుత్వాప్తనిర్హృద పాంచజన్యాభినంద్యయా ॥ 1.92 ॥

మాభైషురసురానీకాత్ భవంతో మదుపాశ్రయాః ।
మదాజ్ఞామనవజ్ఞాతుః పరిభూత్యా న భూయతే ॥ 1.93 ॥

అవతార్య భువో భారమవతారో మమామరాః ।
అనాదినిధనం ధర్మమక్షతం స్థాపయిష్యతి ॥ 1.94 ॥

యావదిష్టభుజో యావదధికారమవస్థితాః ।
పరిపాలయత స్వాని పదాని విగతాపదః ॥ 1.95 ॥

దమనాద్దనుజేంద్రాణాం ద్రక్ష్యథ త్రిదశాధిపాః |
భూయోఽపి లఘుతాం ప్రాప్తాం భువముల్లాఘితామివ || 1.96 ||

దైతేయమృగసంఘాతే మృగయారసభాగిభిః |
భవద్భిరపి మేదిన్యాం భవితవ్యం నరాధిపైః || 1.97 ||

ఇతి తాననఘాదేశః సమాదిశ్య జనార్దనః |
అవధీరితదుగ్ధాబ్ధిః మథురాయాం మనో దధే || 1.98 ||

ఆశ్వాస్య వాగమృతవృష్టిభిరాదితేయాన్
దైతేయభారనమితాం పృథివీం చ దేవీం |
ప్రాదుర్బుభూషురనఘూ వసుదేవపత్న్యాం
పద్మాపతిః ప్రణిదధే సమయం దయాయాః || 1.99 ||

సాధూనాం స్వపదసరోజ షట్పదానాం
ధర్మస్య స్థితిమనఘాం విధాతుకామః |
యద్గర్భే జగదఖిలం స ఏవ గర్భో
దేవక్యాః సమజని దేవదేవవంద్యః || 1.100 ||

|| ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమదేవంకటనాథస్య
వేదాంతాచార్యస్య

కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే ప్రథమః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ ద్వితీయః సర్గః ॥

అథాగమానామనఘేన భూమ్నా
ధర్మస్య పూర్ణేన ధనాగమేన।
దివౌకసాం దర్శయతా విభూతిం
దేవీ బభౌ దౌహృదలక్షణేన ॥ 2.1 ॥

శృంగారపీరాదుభృతచిత్రరూపం
గర్భే త్రిలోకైకనిధిం వహంత్యాః।
పరావరక్రీడితకర్పరాణి
ద్వేషాభవన్ దౌహృదలక్షణాని ॥ 2.2 ॥

అశేషవేదైరధిగమ్యభూమ్నా
సిద్ధేన సిద్ధేశ్చ నిషేవితేన।
అమానుషీ నూనమభూదయత్నాత్
కృష్ణేన కేనాపి రసాయనేన ॥ 2.3 ॥

శతప్రదాబంధురయా స్వకాంత్యా
సంచారిజాంబూనదబింబకల్పా।
త్రయ్యంతసిద్ధేన రసాయనేన
కాలేన భేజే కలధౌతలక్ష్మిం ॥ 2.4 ॥

మయూరపింఛద్యుతిభిర్మయూఘైః
తత్కాంతిరంతర్వసతస్త్రిధామ్నః।

శ్యామా బహిర్మూలసితా బభాసే
మంగల్యరత్నాంకురపాలికేవ || 2.5 ||

కాలే బభాసే వసుదేవపత్న్యః
కపూరలిప్తేవ కపోలశోభా |
శశిప్రభా సప్తమగర్భకాంతిః
చ్యుతావశిష్టేవ శనైరుదీర్ఘా || 2.6 ||

నవేందునిష్యందనిభశ్చకాశే
వర్ణః ప్రతీకేషు మధుద్రవాంగాయః |
అంతః స్థితేన ప్రథమేన పుంసా
ప్రవర్తితం సత్త్వమివావదాతం || 2.7 ||

కరంబితా కించిదివ ప్రసృష్టైః
తేజోభిరంతర్వసతస్త్రిధామ్నః |
మరీచిభిః సైవరభవత్ ప్రజానాం
మంగల్యరత్నాంకురపాలికేవ || 2.8 ||

తస్యాః సుధోల్లాసజషః కటాక్షాః
సంక్షుబ్ధదుగ్ధాంబుధిసౌ మృభాసః |
జగత్ప్రయాసౌ ధవిలేపనార్హాం
వితేనిరే వర్ణసుధామపూర్వాం || 2.9 ||

రక్షావిధౌ రాక్షసదానవానాం
కారాగృహే కంసనియోగభాజాం |
సంపశ్యమానా సకృదీక్షితా వా
సంక్షోభయామాస మనాంసి సైషా || 2.10 ||

భుక్తా పురా యేన వసుంధరా సా
స విశ్వభోక్తా మమ గర్భభూతః |

ఇతి ధ్రువం సూచనమాచరంతి
తత్తాదృశం నాటితకం తతాన॥ 2.11 ॥

సమాధిసుక్షేత్రకృషీవలానాం
సంతోషసస్యోదయమేఘకాంత్యా ।
చకాస తస్యాః స్తనచూచుకాభా
గరభత్విషా గాఢమివానులిప్తా॥ 2.12 ॥

కస్తూరికాకామ్యరుచిస్తదీయా
రమ్యా బభౌ చూచుకరత్నకాంతిః ।
తద్గర్భసందర్శనలోలుపానాం
అంతర్ద్దృశామంజనకల్పనేవ॥ 2.13 ॥

పరావరాణాం ప్రభవస్య పుంసః
ప్రకాశకత్వం ప్రతిపద్యమానాం ।
అభావయన్ భావితచేతనస్తాం
విద్యామయాం విశ్వపితామహీంచ॥ 2.14 ॥

లిలేఖ విశ్వాని జగంత్యభిజ్ఞా
లీలాహృతే చిత్రపటే యథార్హం ।
ప్రాయః ప్రజానాం పతయః ప్రతీతాః
యన్మాతృకాః స్వేషు విధిష్వభూవన్॥ 2.15 ॥

నిరాశిషాం పద్ధతిమాదదానా
నైశ్శ్రేయసీం నీతిముపఘ్నయంతి ।
పుణ్యాశయా పూర్వయుగప్రరోహం
ఇయేష దేవీ భువనే విధాతుం॥ 2.16 ॥

అనాప్తపూర్వం కిమపేక్షితం తే
కిం భుక్తపూర్వేష్వధునోపదద్యాం ।

వయస్యయాఽభావవిదాఽనుయుక్తా
న కించిదిత్యేవ జగాద నాథా || 2.17 ||

అనాదరే దేవి సఖీజనానాం
కథం న దూయేత దయా తవేతి |
ఉపహ్వారే సల్లపితా మనోజ్ఞైః
ఆరోకనైరుత్తరమాచచక్షే || 2.18 ||

అశేత సా కామమజాతనిద్రా
మాతుం ప్రవృత్తేవ పదాని చక్రే |
అధ్యాస్త లోకానవధీరయంతీ
భద్రాసనం భావితపారమేష్ఠ్యా || 2.19 ||

పరిక్రమప్రేక్షితభాషితాద్యైః
అన్యాయశ్చైరాప్తవిభావనీయైః |
మదోపపన్నా మదలాలసా వా
జితశ్రమా వేతి జనైః శశంకే || 2.20 ||

శేషే శయానాం గరుడేన యాంతీం
పద్మే నిషణ్ణామధిరత్నపీఠం |
హయాననైరాశ్రితవందికృత్యాం
స్వామాకృతిం స్వప్నదృశా దదర్శ || 2.21 ||

అంతఃస్థితం యస్య విభోరశేషం
జగన్నివాసం దధతీ తమంతః |
తదాత్మనో విశ్వమపశ్యదంతః
తర్కాతిగం తాదృశమద్భుతం నః || 2.22 ||

సురాసురాధీశ్వరమౌలిఘాతాత్
విశీర్ణజాంబూనదవేత్రశృంగం |

అలక్ష్యసంతోషమలక్ష్యమనైః
అనీకనేతారమవైక్షతాఽఽరాత్ || 2.23 ||

త్రిలోకమాంగల్యనిధేస్త్రవేద్యాః
సంజీవనీం వాచముదీరయంతీ |
నియోగయోగ్యాః అనఘప్రసాదా
నాకౌకసాం నామభిరాజహావ || 2.24 ||

యదృచ్ఛయా యాదవధర్మపత్నీ
యామాహ ధర్మేషు పరావరేషు |
అదృష్టపూర్వాపరయాపి వాచా
ప్రతిశ్రుతా నూనమభావి తస్యాః || 2.25 ||

క్రియాముపాదిత్సత విశ్వగుప్త్యా
కృతాపరాధేఽపి కృపామకార్షీత్ |
మునీంద్రవృత్త్యా ముఖరీభవంతీ
ముక్తిక్షమాం వక్తుమియేష విద్యాం || 2.26 ||

సతాం చతుర్వర్గఫలప్రసూతౌ
నారాయణే గర్భగతే నతాంగీ |
అభంగురామున్నతిమాశ్రయంతీ
సర్వస్య సాఽదిత్సత సర్వమేకా || 2.27 ||

కృశోదరీ కార్మ్యమతీత్య కాలే
కేనాపి ధామ్నా కృతవృద్ధియోగా |
పరామభిఖ్యాం క్రమశః ప్రపేదే
తారాభినంద్యా తనురైందవీవ || 2.28 ||

నిగూఢమంతర్దధతా నివిష్టం
పద్మాపరిష్కారమణిం ప్రభూతం |

మధ్యేన తస్యాః ప్రచితేన కాలే
మంజూషయా రూప్యభువా బభూవే || 2.29 ||

శనైశ్శనైస్తాముపచీయమానాం
దర్శాంతదీప్తామివ చంద్రలేఖాం |
అంతఃస్థకృష్ణామవలోకయంతః
చక్రుశ్చకోరాయితమాత్మనేత్రైః || 2.30 ||

మయి స్థితే విశ్వగురౌ మహీయాన్
మా భూత్ భువో భార ఇతీవ మత్వా |
సఖీజనానామవలంబ్య హస్తాన్
సంచారలీలాం శనక్తైశ్చకార || 2.31 ||

ముకుందగర్భా ముకురేషు దేవీ
నాపశ్యదాత్మానమవాప్తభూషా |
నాథత్విషా నందకదర్పణేనా-
దిదృక్షతాఽఽత్మానమదృశ్యమన్యైః || 2.32 ||

ప్రజః ప్రభూతా న శశాక వోఢుం
దూరే కథా రత్నవిభూషణానాం |
భవిష్యతి క్షోణిభరాపనోదే
ప్రత్యాయనం ప్రాథమికం తదాసీత్ || 2.33 ||

దివౌకసో దేవకవంశలక్ష్మీం
విలోక్య తాం లోకనిధానగర్భాం |
విభూతిమగ్రేసరవేదవాదాః
వ్యాచఖ్యురస్యా వివిధప్రకారాం || 2.34 ||

పతిఃససత్త్వామపి తత్ప్రభావాత్
అదుఃఖశీలాం సమయే భవిత్రీం |

సుశైకతానామవలోక్య దేవీం
స్వసంపదం సూచయతీతి మేనే || 2.35 ||

పితృత్వమాసాద్య సురాసురాణాం
పితామహత్వం ప్రతిపత్స్యమానః |
అనంతగర్భామవలోక్య దేవీం
అతుష్యదన్యేషు గతాభిలాషః || 2.36 ||

తాపోపశాంతిం జగతాం దిశంతీ
సంధ్యాఽపరా సాధుజనప్రతీక్ష్యా |
తామీదృశీం విశ్వపితుః ప్రసూతిం
సంవేదయంతీవ సమాజగామ || 2.37 ||

సువర్ణపీతాంబరవాసినీ సా
స్వధామసంచాదితసూర్యదీప్తిః |
ఉపాసనీయా జగతాం బభాసే
మురద్విషో మూర్తిరివ ద్వితీయా || 2.38 ||

ప్రసక్తపాతశ్చరమాంబురాశౌ
రక్తోరుఖింబో రవిరస్తశైలాత్ |
దినాంతనాగేన దృఢప్రణన్నం
మనశ్శిలాశ్మంగమివాబభాసే || 2.39 ||

నిమజ్జతా వారినిధౌ సవిత్రా
కో నామ జాయేత కరగ్రహితా |
తదేతి సంభావనయైవ నూనం
దూరాదుదక్షేపి కరాగ్రముచ్చైః || 2.40 ||

స్ఫురత్ప్రభాకేసరమర్కబింబం
 మమజ్జ సింధౌ మకరందతామ్రం |
 సంధ్యాకుమార్యా గగనాంబురాశేః
 క్రీడాహృతం క్షిప్తమివారవిందం || 2.41 ||

ఫణామణిప్రేక్ష్యఖరాంశుబింబః
 సంధ్యాసుపర్ణీమవలోక్య భీతః |
 తాపాధికో వాసరపన్నగేంద్రః
 ప్రాయేణ పాతాలబిలం వివేశ || 2.42 ||

ప్రదోషరాగారుణసూర్యలక్షాత్
 దిశాగజో దృప్త ఇవాతిఘ్నూరః |
 కాలోపనీతం మధునా సమేతం
 అభుంక్త మన్యే కబలం పయోధిః || 2.43 ||

తదా తమః ప్రోషితచంద్రసూర్యే
 దోషాముఖే దూషితసర్వనేత్రం |
 వియోగినాం శోకమయస్య వహ్నీః
 ఆశాగతో ధూమ ఇవాన్వభావి || 2.44 ||

సతారపుష్పా ధృతపల్లవశ్రీః
 ప్రచ్ఛాయనీరంధ్రతమఃప్రతానా |
 విశ్వాభినంద్యా వవృధే తదానీం
 వైహాయసీ కాపి వసంతవన్యా || 2.45 ||

అలక్ష్యత శ్యామలమంతరిక్షం
 తారాభిరాదర్శితమౌక్తికౌఘం |
 నివత్స్యతో విశ్వపతేరవన్యాం
 కాలేన భృత్యేన కృతం వితానం || 2.46 ||

అభృంగనాదప్రతిపన్నమౌనా
 నిమేషభాజో నియతం వనస్థాః।
 దూరంగతే స్వామిని పుష్కరిణ్యః
 తత్ప్రాప్తిలాభాయ తపో వితేనుః॥ 2.47 ॥

నిమీలితానాం కమలోత్పలానాం
 నిష్పన్నసఖ్యైరివ చక్రవాకైః।
 విముక్తభోగైర్విదధే విషణ్ణైః
 విబోధవేలావధికో విలాపః॥ 2.48 ॥

తమిస్రనీలాంబరసంవృతాంగీ
 శ్యామా బభౌ కించిదతీత్య సంధ్యాం।
 ప్రాచీనశైలే సమయాన్నిగూఢం
 సముద్యతా చంద్రమివాభిసర్తుం॥ 2.49 ॥

నిశాకరేణ ప్రతిపన్నసత్త్వా
 నిక్షిప్తదేహేవ పయోధితల్పే।
 జగత్సమీక్ష్యా జహతీ చ కార్శ్యం
 ప్రాచీ దిశా పాండరతామయాసీత్॥ 2.50 ॥

తమఃప్రసంగేన విముచ్యమానా
 గౌరప్రభా గోత్రభిదాభినంద్యా।
 విధూదయారంభవిశేషదృశ్యా
 ప్రాచీ దిశాఽభాసత దేవకీవ॥ 2.51 ॥

అపత్యలాభం యదువీరపత్నాః
 మహోదధౌ మగ్నసముత్థితేన।
 తద్వంశమాన్యేన సమీక్ష్య పూర్వం
 ప్రాప్తం ప్రతీతేన పురోధనేవ॥ 2.52 ॥

క్షేలోపమే సంతమసే నిరస్తే
 సోమం సుధాస్తోమమివోద్వమంతీ।
 దుగ్ధోదవేలేవ దుదోహ లక్ష్మిం
 ఆశా మనోజ్ఞామమరేంద్రమాన్యా ॥ 2.53 ॥

తమస్సమాక్రాంతివశేన పూర్వం
 జజ్ఞే నిమగ్నైరివ భూతధాత్ర్యాం।
 తతస్తుషారాంశుకరావగూఢైః
 ఉత్తభ్యమానైరివ శైలశృంగైః ॥ 2.54 ॥

దిశస్తదానీమవనీధరాణాం
 సగైరికైః పారదపంకలేపైః।
 చకాశిరే చంద్రమసో మయాఘైః
 పంచాయుధసేవ శరైః ప్రదీపైః ॥ 2.55 ॥

సమున్నమంతీ కుటిలాయతాత్మా
 శశాంకలేఖోదయదృశ్యకోటిః।
 వియోగిచేతోలవనే ప్రవీణా
 కామోద్యతా కాంచనశంకులేవ ॥ 2.56 ॥

తమాంసి దుర్వారబలః స కాలః
 ప్రాయో విలోప్తుం సహసా దిశాం చ।
 మానాంసి కామశ్చ మనస్వినీనాం
 ప్రాయుంక్త శైత్యాధికమర్థచంద్రం ॥ 2.57 ॥

కరేణ సంకోచితపుష్కరేణ
 మదప్రతిచ్ఛందకలంకభూమా।
 క్షిప్త్యా తమశ్చైవలమున్మమజ్జ
 మగ్నో దిశానాగ ఇవేందురభేః ॥ 2.58 ॥

మదోదయాతామ్రకపోలభాసా
 శక్రస్య కాష్ఠా శశినా చకాశే।
 ఉదేయుషా వ్యంజయితుం త్రిలోకిం
 నాథస్య సా నాభిరివాంబుజేన ॥ 2.59 ॥

సమీపతః సంతమసాంబురాశేః
 బభార శంఖాకృతిరిందుబింబః।
 పితౌపరాగాదివ పీతిమానం
 దోషావిలప్రోషితదృష్టిదత్తా త్ ॥ 2.60 ॥

కృశోదరీలోచనకృష్ణలక్ష్మా
 రాత్ర్యాః సమిద్ధోదయరాగ ఇందుః।
 కస్తూరికాకుంకుమచిత్రితాత్మా
 కర్పూరవిన్యాస ఇవాన్వభావి ॥ 2.61 ॥

ప్రసాదమంతఃకరణస్య దాతా
 ప్రత్యక్షయన్ విశ్వమిదం ప్రకాశైః।
 తమశ్చ రాగం చ విధూయ చంద్రః
 సమ్మోదనం సత్త్వమివోల్లలాస ॥ 2.62 ॥

నిశాకరో వారిధినిస్స్వనానాం
 నిష్పాదకః కుందరుచిశ్చకాశే।
 ఉదేష్యతశ్చక్రభృతో నియోగాత్
 ప్రాదుర్భవన్ ప్రాగివ పాంచజన్యః ॥ 2.63 ॥

మృగేణ నిష్పన్నమృగాజినశ్రీః
 స్వపాదవిక్షేపమితాంతరిక్షః।
 మురద్విషో వామనమూర్తిభాజః
 పర్యాయతామన్వగమచ్ఛశాంకః ॥ 2.64 ॥

జిగాయ శంఖాశ్రితశైవలాభః

చారుద్యుతేశ్చంద్రమసః కలంకః |

ఉదీయమానస్య మహోర్మియోగాత్

సామిచ్యుతం సాగరమూలపంకం || 2.65 ||

ఉదేత్య తుంగాదుదయాద్రిశృంగాత్

తమోగజాన్ అగ్రకరేణ నిఘ్నన్ |

నిశాకరస్తన్మదలేపలక్ష్మా

సితాభిశుః సింహదశామయాసీత్ || 2.66 ||

నిశీథలక్ష్మ్యా ఇవ పుండరీకం

నిర్వేశసింధోరివ ఫేనచక్రం |

తమన్వవైక్షంత విలాసతంత్రాః

తారామణీనామివ సూతిశుక్తిం || 2.67 ||

ఉదారతారాగణబుద్బుదౌఘః

చంద్రేణ సంపన్నసుధాప్రసూతిః |

అశేషదృశ్యామధిగమ్య లక్ష్మీం

ఆలోకదుగ్ధోదధిరాబభాసే || 2.68 ||

ప్రకాశయన్ విశ్వమిదం యథావత్

చంద్రోదయోద్ధీపితసౌమ్యతారః |

ఆసీన్నిశీఢో జగతః ప్రభూతాత్

అంధస్య దైవాదివ దృష్టిలాభః || 2.69 ||

విశోధితాద్విష్ణుపదాత్ క్షరంతీ

విష్వజ్ముఖీ సాగరవృద్ధిహేతోః |

తమోమయాం సూర్యసుతాం నిగీర్య

జ్యోత్స్నానదీ శోణమపి వ్యముంచత్ || 2.70 ||

ప్రియాముఖైస్తో యమధు ప్రదిష్టం
 పీత్వా నవం ప్రీత ఇవాంబురాశిః |
 సమేత్య చంద్రద్యుతినర్తకీభిః
 తరంగితం తాండవమాతతాన || 2.71 ||

కలంకచిత్రీకృతమిందుఖండం
 తమః సమధ్యాసితసత్త్వకల్పం |
 అశుష్కశైవాలమివాబభాసే
 సిద్ధాపగాసైకతమర్థదృశ్యం || 2.72 ||

స్వమధ్యసంపన్నవిశుద్ధధామా
 శ్యామా చ సా దేవకనందినీ చ |
 తమః క్షిపంత్యై జగతాం త్రయాణాం
 అన్యోన్యసంవాదమివాన్వభూతాం || 2.73 ||

శాఖావకాశేషు కృతప్రవేశైః
 చంద్రాతపైరాశ్రితచారకృతైః |
 హతావశిష్టాని తమాంసి హంతుం
 స్థానం తదాక్రాంతమమృగ్యతేవ || 2.74 ||

పరాకృతధ్వాంతనికాయపంక్తైః
 పర్యాప్తతారాగణఫేనపుంజైః |
 అశోభత ద్యౌరసమాయుధస్య
 యశఃప్రవాహైరివ చంద్రపాదైః || 2.75 ||

దదానయా దిక్సరితాం ప్రసాదం
 ప్రసక్తహంసాగమయా స్వకాంత్యా |
 అపాకృతధ్వాంతఘనప్రవృత్త్యా
 శరత్త్విషా చంద్రికయా చకాశే || 2.76 ||

కలావతా కామవిహారనాట్యే
 కాలోచితం కల్పయతేవ నర్మ ।
 అమోఘమాయాపలితంకరణ్యః
 ప్రాయో దిశాం దీధితయః ప్రయుక్తాః ॥ 2.77 ॥

కదంబమాలాభిరధీతలాస్యః
 కల్యాణసంభూతిరభూత్ ప్రజానాం ।
 ప్రియోదయస్ఫితరుచో రజన్యాః
 సంతోషనిఃశ్వాసనిభః సమీరః ॥ 2.78 ॥

ప్రాయేణ హంసైరవధూతసంగా
 చారుస్మితా సంభృతభృంగనాదా ।
 సర్వోపభోగ్యే సమయే ప్రసుప్తం
 కుముద్వతీ కోకనదం జహాస ॥ 2.79 ॥

కలంకలక్షణ సమైక్షి కాచిత్
 కస్తూరికాపత్రవిశేషకాంతిః ।
 సుధాంశుబింబవ్యపదేశదృశ్యే
 ముగ్ధే రజన్యా ముఖపుండరీకే ॥ 2.80 ॥

తలేష్వవేపంత మహీరుహాణాం
 ఛాయాస్తదా మారుతకంపితానాం ।
 శశాంకసింహేన తమోగజానాం
 లూనాకృతీనామివ గాత్రఖండాః ॥ 2.81 ॥

తమస్తరంగానవసాదయంత్యా
 సమేయుషీ చంద్రికయా మహత్యా ।
 శ్యామా బభౌ సాంద్రనవోత్పలశ్రీః
 సురస్రవంత్యేవ కలిందకన్యా ॥ 2.82 ॥

స్వవిప్రయోగవ్యసనాన్నిపీతం
 భృంగాపదేశేన కుముద్వతీభిః ।
 సుధాభిరాప్లావ్య కరస్థితాభిః
 ప్రచ్యావయామాస విషం సుధాంశుః ॥ 2.83 ॥

చకాశిరే పత్రకలాసమృద్ధ్యా
 వ్యోమోపమే వారిణి కైరవాణి ।
 కలంకదృశ్యభ్రమరాణి కాలే
 స్వనాథ సాధర్మ్యముపాగతాని ॥ 2.84 ॥

సరిన్ముఖోపాహృతమంబురాశిః
 పీత్వేవ తోయం మధు జాతహర్షః ।
 చకార చంద్రప్రతియాతనానాం
 కరగ్రహైః కామపి రాసలీలాం ॥ 2.85 ॥

ప్రసాదభాజోరుభయోరభూతాం
 ఉభావనిర్ధార్యమిథోవిశేషౌ ।
 నభఃస్థలే శీతరుచిః సతారే
 సకైరపే తత్ప్రతిమా చ తోయే ॥ 2.86 ॥

నభస్తుషారాంశుమయాఖయోగాత్
 తమిస్రయా మోక్షమవిందతేవ ।
 అతృప్యతః తత్త్వవిదో నిశాయాం
 అంతర్ముఖం చిత్తమివాత్మయోగాత్ ॥ 2.87 ॥

సహోదితా చంద్రమసా బభాసే
 జ్యోత్స్నా పయోధేరుపజాతరాగా ।
 తదాతనే సంజననేఽపి శౌరేః
 సహాయినీ సాగరసంభవేవ ॥ 2.88 ॥

ప్రబుద్ధతారాకుముదాబ్ధిచంద్రే
 నిద్రాణనిశ్శేషజనే నిశీధే ।
 స తాదృశో దేవపతేః ప్రసూతిం
 పుష్య౯ బభౌ పుణ్యతమో ముహూర్తః ॥ 2.89 ॥

భాగేన పూర్వేణ తమోమయేన
 ప్రకాశపూర్ణేన చ పశ్చిమేన ।
 తదా నిశీధః స సతాం ప్రసత్త్యై
 సంసారముక్త్యోరివ సంధిరాసీత్ ॥ 2.90 ॥

ప్రాగేవ జాతేన సితేన ధామ్నా
 మధ్యోపలక్ష్మేణ చ మాధవేన ।
 ప్రకామపుణ్యా వసుదేవపత్న్యా
 సంపన్నసామ్యేవ నిశా బభాసే ॥ 2.91 ॥

సహ ప్రతిచ్ఛందశశాంకభేదైః
 సరస్వతాం తాండవినస్తరంగాః ।
 అవేక్ష్య శౌరేరవతారవేలాం
 సంతోషనిఘ్నా ఇవ సంప్రణేదుః ॥ 2.92 ॥

అవాదితోదీరితవాద్యఘ్నూషం
 దిశాభిరామ్రేడితదివ్యగీతం ।
 సతాముపస్థాపితసత్త్వలాస్యం
 సంగీతమాంగల్యమభూత్ తదానీం ॥ 2.93 ॥

ప్రదీపితైః కంసగృహేషు దీపైః
 తాపైశ్చ భావేషు తపోధనానాం ।
 అలభ్యత క్షిప్రమలబ్ధభంగైః
 అహేతునిర్వాణదశానుభూతిః ॥ 2.94 ॥

అజః స్వజన్మార్హతయాఽనుమేనే
 యామష్టమీం యాదవభావమిచ్ఛన్ |
 ద్వితీయయా భావితయోగనిద్రా
 సాఽభూత్ తదానీం ప్రథమా తిథీనాం || 2.95 ||

అథ సితరుచిలగ్నే సిద్ధపంచగ్రహోచ్ఛే
 వ్యజనయదనఘానాం పైజయంత్యాం జయంత్యాం |
 నిఖిలభువనపద్మకేశనిద్రాపనుత్తైః
 దినకరమనపాయం దేవకీపూర్వసంధ్యా || 2.96 ||

అవతరతి ముకుందే సంపదామేకకందే
 సురభితహరిదంతాం స్వాదుమాధీవకదిగ్ధాం |
 అభజత వసుదేవస్థానమానందనిఘ్నేః
 అమరమిథునహస్తైరాహితాం పుష్పవృష్టిం || 2.97 ||

|| ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకటనాథస్య
 వేదాంతాచార్యస్య
 కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే ద్వితీయః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ తృతీయః సర్గః ॥

అథ జగంతి బభూవురనావిలా-

న్యతిమిరా హరితః ప్రచకాశరే ।
అభజదేవ నిశా దివసశ్రియం
జననభాజిని దేవదివాకరే ॥ 3.1 ॥

నన్యతురప్సరసో దివి నందితాః
కిమపి గీతమగీయత కిన్నరైః ।
శ్రుతిసుఖైస్సమతోషయత స్వనైః
అమరదుందుభిరానకదుందుభిం ॥ 3.2 ॥

దశసు తత్ర దిశాస్వశరీరిణీ
జయజయేతి బభూవ సరస్వతీ ।
అజితమేకమగోచరయత్ స్వయం
స్వరసవృత్తిరసావసురాంతకం ॥ 3.3 ॥

అనతివేలసమీరణచోదితైః
శిశిరశీకరశీభరితాంబరైః ।
జలధరైరభితో దివి దధ్వనే
సురగజైరివ సూచితమంగలైః ॥ 3.4 ॥

వపురథో మరుతస్త్రిదశాంగనా-
వదనసౌరభసారభృతః శుభాః ।

ముదితనిర్జరముక్తసురద్రుమ-
ప్రసవవృష్టిమధుద్రవమేదురాః || 3.5 ||

మధురిపోరవతారమహోత్సవే
ముముదిరే మధురాపురదేవతాః |
యదభిగంతరి భక్తజనే వరం
దదురశేషమతంద్రితచేతసః || 3.6 ||

అవదధానధియో మునయస్తదా
యదనధీతమధీతవదంజసా |
నిగమజాతమశేషమవేక్ష్య తత్
నిరవిశన్నివ ముక్తిమయాం దశాం || 3.7 ||

ప్రసదనం శరదాగమసంభవం
నభసి మాసి నదీభిరుపాదదే |
మహితయోగవిదాం మతిభిః సమం
శ్రుతిభిరప్యనుపప్లవనీతిభిః || 3.8 ||

నిఖిలచేతనమానస నిస్సృతాః
కలుషతాః సముదేత్య కిల క్షణాత్ |
వివిశురంభ ఇవ స్వయమాపగాః
జలనిధేరివ భోజపతేర్మనః || 3.9 ||

అసురపీరగృహాణి పృథగ్విధైః
అశుభశంసిభిరానశిరే ముహుః |
అమరరాజపురేషు జజృంభిరే
శుభనిమిత్తశతాని పునః పునః || 3.10 ||

చరమతశ్చ ఋణాదివ దేవకీ-
పతిరముచ్యత శృంఖలతః స్థిరాత్ |

నిఖిలబంధనివర్తకసన్నిధౌ
విగలనం నిగలస్య కిమద్భుతం || 3.11 ||

ఉదితమాత్మని దేవకసంభవా
దనుజభేదనమంకగతం దధౌ |
కమభి కాంచనభూభృదధిత్యకా
హరిహయోపలశ్యంగమివాద్భుతం || 3.12 ||

విధృతశంఖరథాంగగదాంబుజః
శబలితః శుభయా వనమాలయా |
పితురసూత ముదం పృథుకస్తదా
జలధిడింబనిభో జననీధృతః || 3.13 ||

పితరమబ్జభువామనపాయినం
ప్రియతమాంకగతం పరిపశ్యతా |
స విభురానకదుందుభినా మహాన్
అవితథైః స్వగుణైరభితుష్టవే || 3.14 ||

ప్రణిపతామి భవంతమనన్యధీః
అఖిలకారణమాశ్రితతారణం |
అనుగమాదనిదంప్రథమా గిరః
కిమపి యత్ప్రదమేకమధీయతే || 3.15 ||

విషమకర్మవిపాకపరంపరా-
వివశవృత్తిషు దేహిషు దుస్తరం |
కరుణయా తవ దేవ కటాక్షితాః
కతిచిదేవ తరంతి భవార్ణవం || 3.16 ||

త్వదనుభావమహోదధిశీకరైః
అవశపాతిభిరాహితశక్తయః |

అవధిభేదవతీముపభుంజతే

స్వపదసంపదమబ్జభవాదయః || 3.17 ||

శ్రుతికిరీటశుభాశ్రయవిగ్రహాః

పరమసత్త్వనిధిః ప్రతిపద్యసే |

జగదనుగ్రహమారుతచోదితో

వివిధరూపతరంగవికల్పనాం || 3.18 ||

త్వయి న దేవ యదాయతతే న తత్

జగతి జంగమమన్యదథాపి వా |

ఇతి మహిమ్ని తవ ప్రమితే పరం

విభజనే వివిధైః స్థితమాగమైః || 3.19 ||

అఖిలలోకపితుస్తవ పుత్రతాం

అహమయాచమనన్యమనోరథః |

వరద వాంఛితదానధృతవ్రతే

త్వయి తదేవమయత్నమపచ్యత || 3.20 ||

అవనిభారనిరాకరణార్థినాం

క్రతుభుజామభిలాషమవంధ్యయన్ |

జితరిపూణి బహూని దయానిధే

విహరణాని విధాతుమిహోర్హసి || 3.21 ||

దనుజమోహనదోహాలినా త్వయా

సహజలాంఛనసంవరణం క్షమం |

తదధునా శమయన్ మమ సాధ్వసం

యవనికామధిగచ్ఛ యథేప్సితం || 3.22 ||

ఇతి సభీతమవేక్ష్య దయానిధిః

స్మృతముఖో వసుదేవమభాషత |

త్వమసి మే జనకః కిమిహాన్యథా
కిమపి తా త ముధా కథితం త్వయా || 3.23 ||

ఇయమమర్త్యపితుస్తవ గేహినీ
దివిషదాం జననీ మమ చానఘా |
అభిమతం యువయోరనవగ్రహం
సమయభావి మయైవ సమర్థ్యతే || 3.24 ||

యది బిభేషి భజామి మనుష్యతాం
అథ చ మాం నయ నందగృహం క్షణాత్ |
దుహితరం చ సమానయ తస్య తాం
గతభయో భవ దూరగతే మయి || 3.25 ||

అథ నిశమ్య నియోగమభంగురం
మధుజితో మధురాక్షరమంథరం |
హితమిదం ప్రతిపద్య తమాదదే
గురుతరం కృపయా లధుతాం గతం || 3.26 ||

తుహినభానుదివాకరలోచనం
నిగమనిఃశ్వసితం స్వసుతస్య తత్ |
అనుబభూవ ముహూర్ముహూరాదరాత్
అనఘమాననమానకదుందుభిః || 3.27 ||

శ్రుతిసుగంధితదాననచంద్రికా-
ముషితమోహతమా మునిసన్నిభః |
అధిజగామ స తన్మయతాం క్షణాత్
అనిమిషత్వముత ప్రతిసందధే || 3.28 ||

జిగమిషుః స దిశో దశ యాదవః
సకృదపైక్షత సాధ్వసవిహ్వలః |

అనఘవైభవమర్భకముద్వహాన్
అమితగుప్తినిరుద్ధగతౌ గృహే || 3.29 ||

విజఘటే సహస్సైవ కవాటికా
వ్రజమథ వ్రజతో యదుభూభృతః |
ఉపలకల్పమశేరత రక్షకాః
సరణిమాదిదిశుర్గృహదేవతాః || 3.30 ||

క్షరదసూనివ యామికరక్షకాన్
ముషితమంజుగిరః శుకశారికాః |
యదుకులేందురపశ్యదమీలితాన్
పరిజనానపి చిత్రగతానివ || 3.31 ||

ఉపయతో విశిఖాం సదనాంతరాత్
కువలయాభకుమారతనుత్విషా |
శతమఖోపలమేచకయా ద్రుతం
శమితసంతమసా హరితో బభుః || 3.32 ||

శ్రుతిమయో విహగః పరితః ప్రభుం
వ్యచరదాశు విధూతనిశాచరః |
అనుజగామ చ భూధరపన్నగః
స్ఫుటఫణామణిదీపగణోద్వహాః || 3.33 ||

దినకరోపమదీధితిభిస్తదా
దనుజదేహవిదారణదారుణైః |
పరిగతః కిల పంచభిరాయుధైః
యదుపతిః ప్రజహోవసహాయతాం || 3.34 ||

ప్రగుణమిందునివేదితపద్ధతిః
యదుకులేందురథో యమునానదీం |

పరమపూరుషమక్షతపౌరుషః

పతగరాజ ఇవాశు వహన్ యయౌ || 3.35 ||

తనుతరంగప్రప్తకృణశీతలః

సురభిక్తైరవసౌహృదవాసితః |

అభినమేతమసేవత మారుతో

యమునయా ప్రహితో యదుపుంగవం || 3.36 ||

పవనకంపితపల్లవపాణికా

ప్రహితపుష్పభరా పదవీముఖే |

ఉపజహావ కిల భ్రమరస్వనైః

యదుపతిం యమునోపవనస్థలీ || 3.37 ||

నిమిషితాసితనీరజలోచనా

ముకులితాబ్జముఖీ సవితుః సుతా |

లలితదీనరథాంగయుగస్వనా

కుహకదైన్యమశోచదివ ప్రభోః || 3.38 ||

వికచక్తైరవతారకితాకృతిం

తనుమతీమివ శారదయామినిం |

త్వరితమంబునిధేరభిసారికాం

తరితుమైహత సత్యసమీహితః || 3.39 ||

భవతి కిం ను భవిష్యతి వా కిమి-

త్యనవధారితశౌరివిహారయా |

చకితయేవ విరోచనకన్యయా

విధుతవీచికరం కిల వివ్యథే || 3.40 ||

ఘనతమఃపరిపాకమలీమసైః

గురుభిరూర్మిగణైరనుపప్లుతః |

అతి తతార దినాధిపతేః సుతాం

అనఘయోగమనా ఇవ సంస్మృతిం || 3.41 ||

యదుపతేర్యమునా త్వరితం యతః

ప్రతియతశ్చ సమర్పితపద్ధతిః |

స్వయమమర్త్యమదావలమజ్జనీ

చరణలంఘ్యజలా సమజాయత || 3.42 ||

అజని పశ్చిమతో భృశమున్నతా

రవిసుతా పురతః స్థలశేషితా |

అధిరురోహ పదం కిమసౌ హరేః

ప్రతియయౌ యది వా పితరం గిరిం || 3.43 ||

అకృతసేతుమనాకలితప్లవాం

జననసింధుదృఢప్లవముద్వహాః |

రవిసుతామతిలంఘ్య రమాపతిం

సపది ఘోషసమీపముపానయత్ || 3.44 ||

అథ కయాచన కారణనిద్రయా

వివశసుప్తజనం ప్రజమావిశత్ |

ధనదపత్తనసంపది యత్ర సా

స్వసుతమగ్ర్యమసూయత రోహిణీ || 3.45 ||

ఉపగతే వసుదేవసుతేఽంతికం

నరకవైరిణి నందకుటుంబినీ |

అరణిసంభవపావకసంగమాత్

అభజతాధ్వరవేదిరివ శ్రియం || 3.46 ||

న్యధిత నందవధూసవిధే సుతం

ద్రుతముపాదిత గోపకుమారికాం |

అథ నినాయ చ దేవకనందనీ-

శయనమానకదుందుభిరాశు తాం || 3.47 ||

అనవబుద్ధజనార్దనకన్యకా

వినిమయస్త్వథ భోజగణేశ్వరః |

దృషది తామభిహంతుమపాతయత్

ప్రతిజఘాన చ సా చరణేన తం || 3.48 ||

నృపతిరాశు పదా నిహతస్తయా

నిపతి తోదితకంతుకవద్భవః |

దవసమాహతశైలనిభః క్రుధా

దరనిమీలితదృష్టిరదూయత || 3.49 ||

ఉదపతత్ దివముగ్రఘనస్వనా

యువతిరూపయుగాత్యయశర్వరీ |

అసురఘాతిభిరష్టభిరాయుధైః

అలఘుభిశ్చపలాభిరివాశ్రితా || 3.50 ||

అథ చ భోజనియంతురయంత్రితా

దనుజహంతురుదంతముద్దైరిరత్ |

పటు గభీరముదారమనాకులం

హితమవిస్తరమర్థ్యమవిప్లవం || 3.51 ||

అహమశేషసురాసురమోహనీ

యవనికా మధుక్తైటభమర్దినః |

ప్రబలశుంభనిశుంభనిషూదనే

ప్రణిహితా హతయా తవ కిం మయా || 3.52 ||

వసతి నందగృహే విబుధద్విషాం

దమయితా వసుదేవసముద్భవః |

అయమసౌ తవ నాశయితేతి సా
దరముదీర్య జగామ యథేప్పితం || 3.53 ||

మధుహిరణ్యనిభో మధురాపతిః
దినహుతాశనదీనదశాం గతః |
శ్వసితజల్పితవేపితహుంకృతైః
అరతిమాయతభీతిరసూచయత్ || 3.54 ||

జడమతిః స జనార్దనమాయయా
విహసితస్త్రపయా జనితవ్యథః |
అపకృతం వసుదేవమమోచయత్
దయితయా సహ దీనవిలాపయా || 3.55 ||

కిమపి చింతితమాగతమన్యథా
కిమిదమిత్యవశాదుపజాతయా |
విషవిదూషితయేవ మనీషయా
ముహురదూయత మోహవిచేష్టితః || 3.56 ||

అవిషయే విపదామసురాంతకే
పునరియేష నికారపరంపరాం |
నియతిరేకముఖీ దురతిక్రమా
కృతధియా కిముతాఽఽవిలచేతసా || 3.57 ||

పరిబభూవ చుకోప విసిష్మయే
పరిజహాస హరిం ప్రజగర్జ చ |
పరిణతేన భవాంతరవాసనా-
ఽఽగ్రహగుణేన భజన్ భవితవ్యతాం || 3.58 ||

క్వచన ధామని కంసనివేదితే
సభయమానకదుందుభిరావసత్ |

స్మృతిగతేన సుతేన సజీవితా
దినశతాని నినాయ చ దేవకీ || 3.59 ||

విగతకన్యకయా చ యశోదయా
నియతినంభృతనిర్భరనిద్రయా |
చిరసమాగతజాగరయాఽంతికే
హరిరపత్యమదృశ్యత ధన్యయా || 3.60 ||

యదవబుద్ధనిరాకులనీతిభిః
మునిగణైరధునాపి విమృగ్యతే |
తదిదమాగమమౌలివిభూషణం
విధివశాదభవత్ ప్రజభూషణం || 3.61 ||

అనఘవత్సమనాకులధేనుకం
ప్రచురదుగ్ధమచోరభయోద్భవం |
ప్రజమనామయవిశ్వజనం విభుః
కృతయుగాస్పదకల్పమకల్పయత్ || 3.62 ||

అజని గోపగృహేషు మనోరమైః
అమితకాంతిభిరస్సరసాం గణైః |
యదనుభూతిరసేన సమేష్యతః
శరణయాదవశైశవయౌ వనే || 3.63 ||

సురమహీసురతోషణమాదరాత్
నవముపాదిత నంద ఉదారధీః |
తరలగోపగణాగమసంకులం
తనయజన్మమహోత్సవమద్భుతం || 3.64 ||

అధిచకార వదాన్యమణేః శ్రియం
వ్యధిత కల్పతరోరసుకల్పతాం |

అజనయచ్చ సుతప్రసవోత్సవే
మహతి మేఘవికత్థనమోఘతాం || 3.65 ||

నిధిమనంతమివ స్వయముత్థితం
నిరవధిం నిజభాగమివోదీతం |
వ్రజభువః ప్రతిలభ్య రమాపతిం
జహసురైంద్రమసారతరం పదం || 3.66 ||

పుత్రం ప్రసూయ తపసా పురుషం పురాణం
కాలం చిరం విధిశవాత్ కృతవిప్రకర్షౌ |
శంకాకలంకితధియావపి దంపతీ తౌ
తద్వైభవస్మరణశాంతరుజావభూతాం || 3.67 ||

నందసద్మని నవేందుసన్నిభౌ
వాసమేత్య వసుదేవనందనౌ |
వృద్ధిమాపతురనేహసా స్వయం
స్వాదుభోగజననీం సుపర్వణాం || 3.68 ||

|| ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకటనాథస్య
వేదాంతాచార్యస్య
కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే తృతీయః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ చతుర్థః సర్గః ॥

మనీషితం కైతవమానుషస్య
శ్రుత్వా భయక్రోధపరిప్లుతాత్మా ।
కంసశ్చిరం ప్రాగ్భవకాలనేమిః
చింతార్ణవే మగ్న ఇవావతస్థే ॥ 4.1 ॥

స దుర్దమానాసురసత్త్వభేదాన్
నేతా సమాహూయ నృశంసచేతాః ।
ప్రస్థాపయామాస పరైరధృష్యం
నందాస్పదం నాథవిహారగుప్తం ॥ 4.2 ॥

కదాచిదంతర్హితపూతనాత్మా
కంసప్రయుక్తా కిల కాపి మాయా ।
నిద్రాపరాధీనజనే నిశీధే
వ్రజం యశోదాకృతిరావివేశ ॥ 4.3 ॥

స్తనేన కృష్ణః సహ పూతనాయాః
ప్రాణాః పపౌ లుప్తపునర్భవాయాః ।
యదద్భుతం భావయతాం జనానాం
స్తనంధయత్వం న పునర్భభూవ ॥ 4.4 ॥

నిశమ్య తస్యాః పరుషం నినాదం
రుక్షం యశోదా రుదితం చ సూనోః ।

ససంభ్రమావేగముపేత్య భీతా
తమగ్రహిద్ దుర్గ్రహమాగమానాం || 4.5 ||

నందశ్చ తీవ్రేణ భయేన సద్యః
సమేత్య పశ్యన్ననఘం కుమారం |
తేనైవ తస్య త్రిజగన్నియంతుః
ప్రాయుంక్తరక్షాం పరమార్థవేదీ || 4.6 ||

గోపాశ్చ సంభూయ గుహోపమాక్షిం
స్వఘ్నోషనిర్హ్వాదితవిశ్వఘ్నోషాం |
గతాసుమైక్షంత నిశాచరీం తాం
భీమాకృతిం భైమరథీమివాన్యాం || 4.7 ||

పరశ్వధైస్తత్తణశాతితైస్తాం
విచ్ఛిద్య వింధ్యాచలసానుకల్పాం |
అనఃప్రవృత్త్యా బహిరాశు నిన్యుః
క్రవ్యాద్బలిం ప్రాజ్యమివ క్షిపంతః || 4.8 ||

గ్రహాదిదోషాః అపహంతుకామా
గోప్తుః సతాం గోపతయః సమేతాః |
సువర్ణసూత్రగ్రథితాభిరామాం
పంచాయుధీమాభరణం బబంధుః || 4.9 ||

రమ్యాణి రత్నాని రథాంగపాణేః
ఆకల్పతాం నూనమవాప్నువంతి |
తదంగసంస్పర్శరసాత్ ప్రకామం
రోమాంచితాన్యంశుగణైరభూవ || 4.10 ||

స శాయితః క్షేమవిదా జనన్యా
పర్యంకికాయాం ప్రరుదః కుమారః |

చిక్షేప తుంగం శకటం పదాభ్యాం
గాఢాభిఘాతేన గిరీంద్రసారం॥ 4.11 ॥

విదారితస్తస్య పదాగ్రయోగాత్
వికీర్యమాణో బహుధా పృథివ్యాం।
శబ్దాయమానః శకటాఖ్యదైత్యః
సంక్షోభయామాస జగంత్యభీష్టం॥ 4.12 ॥

యదృచ్ఛయోత్కిప్తపదే కుమారే
శైలోపలక్ష్యే శకటే నిరస్తే।
సరోజగర్భోపమసౌ కుమార్యం
పస్పర్శ తత్పాదతలం యశోదా॥ 4.13 ॥

అథాంగణే జానుపదాగ్రహస్తైః
చక్రాయుధే చంక్రమణప్రవృత్తే।
ప్రాయో ధరిత్రీ పరిషస్వజే తం
సాపత్రపా సాంద్రరజశ్చలేన॥ 4.14 ॥

నిర్వాణజమందస్మితదర్శనీయం
నీరాజితం కుండలరత్నభాసా।
నందస్తదానీం న జగామ తృప్తిం
ముగ్ధాక్షరం ప్రేక్ష్య ముఖం తదీయం॥ 4.15 ॥

విశ్వాని విశ్వాధికశక్తిరేకో
నామాని రూపాణి చ నిర్మిమాణః।
నామైకదేశగ్రహణేఽపి మాతుః
బభూవ కృష్ణో బహుమానపాత్రం॥ 4.16 ॥

తరంగితానుశ్రవగంధమాదౌ
 తస్యాద్భుతం సల్లపితం సఖేభిః।
 వర్ణస్వరాదివ్యవసాయభూమ్నా
 శిక్షావిదాం శిక్షణమగ్ర్యమాసీత్ ॥ 4.17 ॥

తమీషదుత్థాయ నిలీనమారాత్
 సంప్రేక్ష్యదంతాంకురచారుహాసం।
 సనాతనీం దృష్టిమనన్యదృష్టిః
 సానందమాలోకత నందపత్నీ ॥ 4.18 ॥

పదైస్త్రిభిః క్రాంతజగత్త్రయం తం
 భవ్యాశయా భావితబాలభావం।
 కరేణ సంగృహ్య కరాంబుజాగ్రం
 సంచారయామాస శనైర్యశోదా ॥ 4.19 ॥

స్థలద్గతిం ద్విత్రపదప్రచారాత్
 జానుక్రమే జాతరుచిం కుమారం।
 భుగ్నే సమావేశ్య వలగ్నభాగే
 స్తన్యం ముదా పాయయతే స్మ ధన్యా ॥ 4.20 ॥

క్రమేణ భూయోఽపి విహారకాంక్షీ
 నందస్య దారైరభినంద్యమానః।
 నిత్యానుభూతం నిగమాంతభృంగైః
 నిజం పదాబ్జం నిదధే పృథివ్యాం ॥ 4.21 ॥

స సంచరన్ సాధుజనప్రతీపైః
 మా భుజ్యతాం సేయమితీవ మత్వా।
 చక్రాదిభిః పాదసరోజచిహ్నైః
 ఆముద్రయామాస మహీమనన్యైః ॥ 4.22 ॥

ఆలంబ్య మాతుః కరపల్లవాగ్రం
 శనైః శనైః సంచరతో మురారేః |
 బభార చిత్రామివ పత్రరేఖాం
 ధన్యా పదన్యాసమయాం ధరిత్రీ || 4.23 ||

అకర్మనిఘ్నూ భువనాన్యజస్రం
 సంకల్పలేశేన నియమ్య దీప్యన్ |
 ప్రచారితః ప్రస్నుతయా జనన్యా
 పదే పదే విశ్రమమాచకాంక్ష || 4.24 ||

సురప్రసూనైః సురభీకృతానాం
 ఆరోహణాన్యంగణవేదికానాం |
 తమారురుక్షం తరలాంఘ్రిపద్మం
 ధాతారమారోహయదాశు ధాత్రీ || 4.25 ||

తలేషు తస్యాంగణపాదపానాం
 తాలానుకూలేషు గతాగతేషు |
 వ్రజస్థితాః స్వర్గసదామశృణ్వన్
 దూరోదితాన్ దుందుభితూర్యనాదాన్ || 4.26 ||

య ఏష లోకత్రయసూత్రధారః
 పర్యాయపాత్రాణి చరాచరాణి |
 ఆనర్తయత్యద్భుతచేష్టితోఽసౌ
 ననర్త ఖేలం నవనీతకాంక్షీ || 4.27 ||

గృహేషు దధ్నో మథనప్రవృత్తౌ
 పృషత్కణైరుత్పతితైః ప్రకీర్ణః |
 నిదర్శయామాస నిజామవస్థాం
 ప్రాచీం సుధాశీకరయోగచిత్రాం || 4.28 ||

త్రస్య౯ ముకుందో నవనీతచౌర్యాత్
 నిర్భగ్నగాత్రో నిభృతం శయానః |
 నిజాని నిఃశబ్దదశాం యయాచే
 బద్ధాంజలిం బాలవిభూషణాని || 4.29 ||

ఆరణ్యకానాం ప్రభవః ఫలానాం
 అరణ్యజాతాని ఫలాన్యభీష్ప౯ |
 విప్రంసిధాన్యాంజలినా కరేణ
 వ్యాధాత్మజాం విశ్వపతిః సిషేవే || 4.30 ||

సుజాతరేఖాత్మకశంఖచక్రం
 తామ్రోదరం తస్య కరారవిందం |
 విలోకయంత్యాః ఫలవిక్రయిణ్యా
 విక్రేతుమాత్మానమభూద్విమర్శః || 4.31 ||

అపూరయత్ స్వాదుఫలార్పణేన
 క్రీడాశిశోర్హస్తపుటం కిరాతీ |
 రత్నైస్తదా కౌస్తుభనిర్విశేషైః
 ఆపూరితం తత్ ఫలభాండమాసీత్ || 4.32 ||

ముహుః ప్రవృత్తం నవనీతచౌర్యే
 వత్సా౯ విముంచంతమదోహకాలే |
 ఉల్లాఖలే కుత్రచిదాత్మపుణ్యే
 బంధుం సతాం బంధుమియేష మాతా || 4.33 ||

ఆనీతమగ్రే నిజబంధనార్థం
 దామాఖిలం సంహితమప్యపూర్ణం |
 నిరీక్ష్య నిర్విణ్ణధియో జనన్యాః
 సంకోచశక్త్యా స బభూవ బంధ్యః || 4.34 ||

బద్ధం తథా భావయతాం ముకుందం
 అయత్నవిచ్ఛేదిని కర్మబంధే।
 తపస్విని తత్కృతునీతిరాద్యా
 సప్రీడమారణ్యకథాసు తస్థౌ ॥ 4.35 ॥

ఉలూఖలే ప్రగ్రథితేన దామ్నా
 నిబద్ధమాస్రావిలలోలనేత్రం।
 సహాసమైక్షంత జనాః సమంతా త్
 ఆలానితం నాగమివానభిజ్ఞాః ॥ 4.36 ॥

అనాదరాకృష్టములూఖలం తత్
 యావర్జునౌ శైలనిభౌ బభంజ।
 బభూవతుర్బ్రహ్మసుతస్య శాపాత్
 ముక్తౌ మునేర్యక్షవరౌ తదా తౌ ॥ 4.37 ॥

శాపావధిం బ్రహ్మసుతేన దత్తం
 సంప్రాప్య తౌ శౌరిసమాగమేన।
 దేహేన దివ్యేన విదీప్యమానౌ
 స్తుత్వా హరిం ధామ సమీయతుః స్వం ॥ 4.38 ॥

అదృష్టపూర్వం భువి పూతనాదేః
 ఉదంతముత్పాతముదీక్షమాణాః।
 సమేత్య గోపాః సహ మాధవేన
 బృందావనం సత్వరమభ్యగచ్ఛన్ ॥ 4.39 ॥

యేనౌషధీనామధిపం పురస్తాత్
 ఆహ్లాదహేతుం జగతామకారీత్।
 తేనైవ దధౌ మనసా వనం తత్
 కృష్ణో గవాం క్షేమసమృద్ధిమిచ్ఛన్ ॥ 4.40 ॥

అనుగ్రహాబ్ధేరివ వీచిభేదైః
 ఆప్యాయయామాస శుభైరపాంగైః ।
 వనం పృథివ్యా ఇవ యౌవనం తత్
 గోప్తా సతాం గోధనవంశచంద్రః ॥ 4.41 ॥

ఆసీన్నిషేవ్యా పృథివీ పశూనాం
 పుండ్రేక్షురమ్యాణి తృణాన్యభూవన్ ।
 తస్మిన్నరణ్యే తరుభిః ప్రపేదే
 కల్పద్రుమాణామనుకల్పభావః ॥ 4.42 ॥

అదృష్టపూర్వైరధికాం విశేషైః
 ఆలక్ష్య వన్యామమరేంద్రమాన్యాం ।
 నందోపనందప్రముఖైర్ననందే
 నాకాధిరూఢైరివ నాథభూమ్నా ॥ 4.43 ॥

దైత్యైస్తృణావర్తముఖైరయత్నాత్
 ముహుర్నిరస్తైర్ముదితో ముకుందః ।
 అభుంక్త రామేణ సహాద్భుతం తత్
 పుణ్యం వనం పుణ్యజనేంద్రమాన్యం ॥ 4.44 ॥

సపక్షకైలాసనిభస్య గోపాః
 బకస్య పక్షాన్ అభితో బబంధుః ।
 వనే తదన్యానపి ఘోరవృత్తీన్
 క్షేప్తుం ప్రవృత్తా ఇవ కేతుమాలాః ॥ 4.45 ॥

పురస్కృతం మంగలగీతవాద్యైః
 పుంసః ప్రసత్వై జగతాం ప్రసూతేః ।
 కయాఽపి తత్ర స్పృహయాఽన్వతిష్ఠన్
 కన్యావ్రతం కించన గోపకన్యాః ॥ 4.46 ॥

నిశాత్యయస్నానసముద్యతానాం
 నిక్షిప్తమాభీరకిశోరికాణాం।
 కూలాదుపాదాయ దుకూలజాలం
 కుందాధిరూఢో ముముదే ముకుందః ॥ 4.47 ॥

స చైకహస్తప్రణతిం విధూన్వన్
 క్షౌమార్థినీనాం హరిరంగనానాం।
 అన్యోన్యహస్తార్పణసంప్రవృత్తం
 ఆసాం జహాసాంజలిమప్యపూర్వం ॥ 4.48 ॥

స చాఽఽత్మచండాతకమాత్రభాజాం
 క్షౌమార్థినీనాం స్వయమర్థ్యమానైః।
 అనన్యహస్తార్పణసంప్రవృత్తైః
 తాసాం జహాసాంజలిభిస్తదీయైః ॥ 4.49 ॥

ప్రసుప్తముద్బోధయతా పరత్వం
 వీరశ్రియో విభ్రమమండనేన।
 నీలాదినిర్వేశనిధానధామ్నా
 నాథో బభాసే నవయౌవనేన ॥ 4.50 ॥

విహారపర్వక్రమచారు శౌరేః
 కల్యం వయః కామగృహీతియోగ్యం।
 మనోభిరాస్వాద్యతమం ప్రపేదే
 మాధుర్యమిక్షోరివ మధ్యభాగః ॥ 4.51 ॥

సమాశ్రితాం విభ్రమసైన్యభేదైః
 కాంత్యా స్వయా కల్పితచారువప్రాం।
 వ్రజస్త్రియః కృష్ణమయాం వ్యజానన్
 క్రీడార్గలాం క్షేమపురీమపూర్వాం ॥ 4.52 ॥

వంశస్వనో వత్సవిహారపాంసుః
 సంధ్యాగమస్తస్య చ వన్యవేషః |
 ఆయాతి కృష్ణే ప్రజసుందరీణాం
 ఆసీచ్ఛతుస్కంధమనంగసైన్యం || 4.53 ||

అనుశ్రవాణామవతంసభూతం
 బర్హావతంసేన విభూషయంతీ |
 అదివ్యయా చర్మదృశైవ గోపీ
 సమాధిభాజామభజత్ సమాధిం || 4.54 ||

కలాపినాం కల్పితమాల్యభాషైః
 పత్తైస్తదా పత్రలదేహకాంతిం |
 అవాప్య సంచారితమాలమాద్యం
 ఛాయాత్మతాం ప్రాపురివాస్య గావః || 4.55 ||

వితన్వతా మాన్మథమింద్రజాలం
 పింఛేన తాపింఛనిభో బభాసే |
 అనేకరత్నప్రభవేన ధామ్నా
 శారాత్మనా శైల ఇవేంద్రనీలః || 4.56 ||

ముహుః స్పృశంతీ ముముదే యశోదా
 ముగ్ధాంగనామోహనవాంశికేన |
 మనీషిణాం మాంగలికేన యూనా
 మౌలౌ ధృతాం మండనబర్హమాలాం || 4.57 ||

కృతాస్పదా కృష్ణభుజాంతరాలే
 ప్రాలంబబర్హావలిరాబభాసే |
 విశుద్ధహేమద్యుతిరబ్ధికన్యా
 శ్యామాయమానేవ తదంగకాంత్యా || 4.58 ||

సాచీకృతాని ప్రణయత్రపాభ్యాం
 వ్యావృత్తరాజీవనిభాని శౌరిః |
 సభ్రూవిలాసాని దదర్శ తాసాం
 వక్త్రాణి వాచాలవిలోచనాని || 4.59 ||

నిరంకుశస్నేహరసానువిధాన్
 నిష్పందమందాలసనిర్నిమేషాన్ |
 వంశేన కృష్ణః ప్రతిసంబభాషే
 వార్తాహరాన్ వామదృశాం కటాక్షాన్ || 4.60 ||

అశిక్షితం తుంబురునారదాద్యైః
 ఆభీరనాట్యం నవమాస్థితేన |
 జగే సలీలం జగదేకధామ్నా
 రాగాభినా రంజయతేవ విశ్వం || 4.61 ||

అపత్రపాసైకతమాశ్రితానాం
 రాగోదధౌ కృష్ణముఖేందునున్నే |
 హస్తావలంబో న బభూవ తాసాం
 ఉత్పక్షృణాముత్కలికాప్లుతానాం || 4.62 ||

అయంత్రి తస్వైరగతిః స తాసాం
 సంభావితానాం కరపుష్కరేణ |
 ప్రస్విన్నగండః ప్రణయీ చకాశే
 మధ్యే వశానామివ వారణేంద్రః || 4.63 ||

విమోహనే వల్లవగేహినీనాం
 న బ్రహ్మచర్యం బిభిదే తదీయం |
 సంపత్యతే బాలకజీవనం తత్
 సత్యేన యేనైవ సతాం సమక్షం || 4.64 ||

స్వసంభవం కృష్ణమవేక్షమాణః
 బంధుప్రసూతం చ బలం ప్రజేశః |
 నిసర్గమైత్ర్యా నియతైకభావౌ
 న్యయుంక్త తౌ వత్సకులాని గోప్తుం || 4.65 ||

అనన్యతంత్రః స్వయమేవ దేవాన్
 పద్మాసనాదీన్ ప్రజనయ్య రక్షన్ |
 స రక్షకః సీరభృతా సహౌఽఽసీత్
 నేతా గవాం నందనియోగవర్తీ || 4.66 ||

కథం ప్రజేచ్ఛర్కరిలాన్ ప్రదేశాన్
 పద్భ్యామసౌ పల్లవకోమలాభ్యాం |
 ఇతి స్నుతస్తన్యరసా యశోదా
 చింతార్ణవే న ప్లవమన్వవిందత్ || 4.67 ||

విహారవిత్రాసితదుష్టసత్త్వైః
 మృగేంద్రపోతావివ ధీరచేష్టైః |
 బభూవతుః శాశ్వతికేన భూమ్నా
 బాలౌ యువానావివ తౌ బలాఢ్యౌ || 4.68 ||

సిందూరితౌ వత్సపరాగజాభైః
 సితాసితౌ బాలగజావివ దౌష్ట్యైః |
 ఉదారలీలాపుపలక్ష్య గోప్యః
 సర్వాస్తదాఽనన్యవశా బభూవుః || 4.69 ||

గోపాయమానే పురుషే పరస్మిన్
 గోరూపతాం వేదగిరో భజంత్యః |
 భవ్యైరసేవంత పదం తదీయం
 స్తోభప్రతిచ్ఛందనిభైః స్వశబ్దైః || 4.70 ||

అబాలిశో బాలిశవత్ప్రజానాం
 ప్రఖ్యాపయన్నాత్మని పారతంత్ర్యం।
 న్యదర్శయత్ విశ్వపతిః పశూనాం
 బంధే చ మోక్షే చ నిజం ప్రభుత్వం॥ 4.71 ॥

ఆత్మోపమర్దేఽప్యనుమోదమానాత్
 ఆత్మాధికం పాలయతశ్చ వత్సా॥
 గావస్తదానీమనఘామవిందన్
 వాత్సల్యశిక్షామివ వాసుదేవాత్॥ 4.72 ॥

యోఽసావనంతప్రముఖైరనంతైః
 నిర్విశ్యతే నిత్యమనంతభూమా।
 వైమానికానాం ప్రథమః స దేవః
 వత్సైరలేలిహ్యత వత్సలాత్మా॥ 4.73 ॥

మహీయసా మండితపాణిపద్మం
 దధ్యన్నసారేణ మధుప్లుతేన।
 దృష్ట్వా ననందుః క్షుధయాఽన్వితాస్తం
 వత్సానుచర్యాసు వయస్యగోపాః॥ 4.74 ॥

స్వాదూని వన్యాని ఫలాని తైస్తైః
 స్నిగ్ధైరుపానీయ నిదర్శితాని।
 రామాయ పూర్వం ప్రతిపాద్య శేషైః
 స పిప్రియే సాదరభుజ్యమానైః॥ 4.75 ॥

తాభ్యాం తదా నందనిదేశితాభ్యాం
 రక్షావతీం రామజనార్దనాభ్యాం।
 విశేషభోగ్యామభజత్ విభూతిం
 బృందావనం వ్యాప్యతథేనుబృందం॥ 4.76 ॥

అగాధకాసారమహీనశష్పం
 అతీక్ష్ణసూర్యం తదచండవాతం |
 ప్రచ్ఛాయనిద్రాయిత ధేనువత్సం
 ప్రౌఢే నిదాఘేఽపి బభూవ భోగ్యం || 4.77 ||

న వ్యాధిపీడా న చ దైత్యశంకా
 నాసీత్ గవాం వ్యాఘ్రభయం చ తస్మిన్ |
 స్వబాహుకల్పేన బలేన సార్థం
 నారాయణే రక్షతి నందలక్ష్మీం || 4.78 ||

నిరీతయస్తే నిరపాయవాంఛాః
 నిఃశ్రేయసాదప్యధికప్రమోదాః |
 ప్రపేదిరేఽపూర్వయుగానుభూతిం
 గోపాస్తదా గోప్తరి వాసుదేవే || 4.79 ||

వత్సానుచర్యాచతురస్య కాలే
 వంశస్వనైః కర్ణసుధాం విధాతుః |
 గతాగతప్రాణదశామవిందన్
 గోపీజనాస్తస్య గతాగతేషు || 4.80 ||

ఆఘ్రూతవర్త్మానమరణ్యభాగే-
 ష్వారణ్యకైరాశ్రితధేనుభావైః |
 కేనాపి తస్యాపహృతం కిరీటం
 ప్రత్యాహరన్ ప్రైక్షత పత్రినాథః || 4.81 ||

దేవస్య దుగ్ధోదశయస్య దైత్యాత్
 పైరోచనాద్వ్యలభుజోపనీతః |
 కృష్ణస్య మౌలౌ కృతబర్హచూడే
 న్యస్తః కిరీటో నిబిడీబభూవ || 4.82 ||

సమాహితైరగ్నిషు యాయజూక్తైః
 ఆధీయమానాని హవీంషి భోక్తా ।
 భక్తైకలభ్యో భగవాన్ కదాచిత్
 పత్నీభిరానీతమభుంక్త భోజ్యం ॥ 4.83 ॥

కరాంబుజస్పర్శనిమీలితాక్షాన్
 ఆమర్శనైరాకలితార్థనిద్రాన్ ।
 వత్సాననన్యాభిముఖాన్ స మేనే
 ప్రహ్వకృతీన్ భక్తిభరావనమ్రాన్ ॥ 4.84 ॥

రోమంభఫేనాంచితస్మక్విభాగైః
 అస్పందనైరర్థనిమీలితాక్షైః ।
 అనాదృతస్తన్యరసైర్ముకుందః
 కంఠాయితైర్నిరవృతిమాప వత్సైః ॥ 4.85 ॥

సిషేవిరే శాద్వలితాన్ ప్రదేశాన్
 కృష్ణస్య ధామ్నా మణిమేచకేన ।
 వసుంధరాయామపి కేవలాయాం
 వ్యాపారయంతో వదనాని వత్సాః ॥ 4.86 ॥

నవప్రసూతాః స తదా వనాంతే
 పయస్వినిరప్రతిమానదోహాః ।
 పరిభ్రమశ్రాంతపదాన్ అదూరాత్
 ప్రత్యాగతాన్ పాయయతే స్మ వత్సాన్ ॥ 4.87 ॥

నివిశ్య మూలేషు వనద్రుమాణాం
 నిద్రాయితానాం నిజతర్ణకానాం ।
 అంగాని గాః సాదరమాలిహంతీః
 అమంస్త సంభావ్యగుణాః స్వమాతుః ॥ 4.88 ॥

స నైచికిః ప్రత్యహమాతపాంతే
 ప్రత్యుక్తఘూషా ఇవ వత్సనాదైః।
 మధూని వంశధ్వనిభిః ప్రయచ్ఛన్
 నినాయ భూయోఽపి నివాసభూమిం॥ 4.89 ॥

సమాప్రజన్ విశ్వపతిర్వృజాంతం
 గోభిః సమం గోపవిలాసినీనాం।
 ఉల్లాసహేతుః స బభూవ దూరాత్
 ఉద్యన్ వివస్వానివ పద్మినీనాం॥ 4.90 ॥

నివర్తయన్ గోకులమాత్తవంశో
 మందాయమానే దివసే ముకుందః।
 ప్రియాదృశాం పారణయా స్వకాంత్యా
 బర్హావృతం వ్యాతనుతేవ విశ్వం॥ 4.91 ॥

బాలం తరుణ్యస్తరుణం చ బాలాః
 తమన్వరజ్యంత సమానభావాః।
 తదదృభతం తస్య విలోభనం వా
 తస్యైవ సర్వార్హరసాత్మతా వా॥ 4.92 ॥

అవేదిషాతాం పృథుకౌ పితృభ్యాం
 తారుణ్యపూర్ణౌ తరుణీజనేన।
 వృద్ధౌ పురావృత్తవిశేషవిద్భిః
 క్లృప్తేంద్రజాలావివ రామకృష్ణౌ॥ 4.93 ॥

అథాపదానం మదనస్య దాతుం
 ఆదాతుమాలోకయతాం మనాంసి।
 నవం వయో నాథసమం ప్రపేదే
 గుణోత్తరం గోపకుమారికాభిః॥ 4.94 ॥

అనంగసింధోరమృతప్రథిమ్నా
 రసస్య దివ్యేన రసాయనేన |
 మహీయసిం ప్రీతిమవాప తాసాం
 యోగీ మహా౯ యౌవనసంభవేన || 4.95 ||

విజృంభమాణస్తనకుడ్మలనాం
 వ్యక్తోన్మిషద్విభ్రమసౌ రభాణాం |
 మధువ్రత త్వం మధురాకృతీనాం
 లేభే లతానామివ వల్లవీనాం || 4.96 ||

అతిప్రసంగాదవధీరయంత్యా
 ప్రాచీనయా సంయమితో నియత్యా |
 పాంచాలకన్యామివ పంచభుక్తాం
 ధర్మః సతీరాదృత తాదృశీస్తాః || 4.97 ||

దిశాగజానామివ శాక్వరాణాం
 శృంగాగ్రనిర్భిన్నశిలోచ్ఛయానాం |
 స తాదృశా బాహుబలేన కంఠాన్
 నిపీడ్య లేభే పణితేన నీలాం || 4.98 ||

కరేణ దంభోలికతోరతుంగాన్
 దేహా౯ పృథూ౯ దానవదుర్వృషాణాం |
 విమృద్య నూనం విదధే ముకుందః
 ప్రియాస్తనస్పర్శవిహారయోగ్యాం || 4.99 ||

ఆత్మీయపర్యంకభుజంగకల్పౌ
 అక్షేప్యరక్షాపరిఘౌ పృథివ్యాః |
 నీలోపధానీకరణాత్ స మేనే
 భూయిష్ఠధన్యౌ భుజపారిజాతౌ || 4.100 ||

రాగాదిరోగప్రతికారభూతం

రసాయనం సర్వదశానుభావ్యం।

ఆసీదనుధ్యేయతమం మునీనాం

దివ్యస్య పుంసో దయితోపభోగః॥ 4.101 ॥

అనుద్రుతా నూనమనంగబాణైః

సులోచనా లోచనభాగధేయం।

ప్రత్యగ్రహిషుః ప్రతిసన్నివృత్తం

త్యక్తైరరక్షిభిరాత్మనా చ॥ 4.102 ॥

వ్రజోపకంఠే విబుధానుభావ్యో

గోపీజనైరాత్మగుణావదాత్తైః।

సమావృతో నందసుతశ్చకాశే

తారాగణైరిందురివాంతరిక్షే॥ 4.103 ॥

హత్వా సయూథం తృణరాజషండే

రామాచ్యుతౌ రాసభదైత్యముగ్రం।

అతోషయేతాం భృశమాత్మభృత్యాన్

స్వాద్యైః సుధాపిండనిభైః ఫలౌఘైః॥ 4.104 ॥

కదాచిదాసాదితగోపవేషః

క్రీడాకులే గోపకుమారబృందే।

స్కంధేన సంగృహ్య బలం బలీయాన్

దైత్యః ప్రలంబో దివముత్పపాత॥ 4.105 ॥

పపాత భూమౌ సహసా స దైత్యః

తన్ముష్టినా తాడితశీర్ణమౌలిః।

మహేంద్రహస్తప్రహితేన పూర్వం

వజ్రేణ నిర్భిన్న ఇవాచలేంద్రః॥ 4.106 ॥

స్వవాససా క్లప్తకలంకలక్ష్మీః
 కాంత్యా దిశః చంద్రికయేవ లింపన్ |
 రరాజ రామో దనుజే నిరస్తే
 స్వరాభానునా ముక్త ఇవోడురాజః || 4.107 ||

వినైవ రామేణ విభుః కదాచిత్
 సంచారయన్ ధేనుగణం సవత్సం |
 వనశ్రియా దూరవిలోభితాక్షః
 కంచిద్యయౌ కచ్ఛమదృష్టపూర్వం || 4.108 ||

యదృచ్ఛయా చారితధేనుచక్రః
 కూలాంతికే విశ్వజనానుకూలః |
 కలిందజాం కాలియపన్నగస్య
 క్షేవోద్గమైః కజ్జలితాం దదర్శ || 4.109 ||

విషాగ్నినా ముర్మురితప్రతానే
 పైరోచనీతీరవనావకాశే |
 అహింద్రమాస్కందితుమధ్యరుక్షత్
 కాష్ఠాకృతిం కంచన నీపవృక్షం || 4.110 ||

మధుద్రవైరుల్బణహర్షబాష్పా
 రోమాంచితా కేసరజాలకేన |
 పాత్రాంకురైశ్చిత్రతనుశ్చకాశే
 కృష్ణాశ్రితా శుష్కకదన్బశాఖా || 4.111 ||

నిపత్య సంక్షిప్తపయోధికల్పే
 మహాహ్రదే మందరపోతరమ్యః |
 విషవ్యపోహోదమృతం విధాతుం
 స్వాదూదయం క్షోభయతి స్మ సింధుం || 4.112 ||

కృతాహతిః కృష్ణనిపాతవేగాత్
 ఆనద్ధరూపా వితత్తైస్తరంగైః |
 సర్వాపసారౌషధిసంప్రయుక్తా
 భేరీవ సా భీమతరం రరాస || 4.113 ||

ప్రసక్తకృష్ణద్యుతిభిస్తదీయైః
 పృషత్కణైరుత్పత్తితైః ప్రతూర్ణం |
 అదృశ్యతాఽఽద్యోతి తమంతరిక్షం
 పీతాంధకారైరివ తారకౌఘైః || 4.114 ||

ఉదగ్రసంరంభముదీక్ష్య భీతాః
 తార్క్ష్యధ్వజం తార్క్ష్యమివాఽఽపతంతం |
 ప్రపేదిరే సాగరమాశ్రితౌఘాః
 కాకోదరాః కాలియమాత్రశేషాః || 4.115 ||

అథాంభసః కాలియనాగముగ్రం
 వ్యాత్తాననం మృత్యుమివోజ్జహానం |
 భోగేన బద్ధంతమపోహ్య శౌరిః
 ప్రహ్వీకృతం త త్ఫణమారురోహ || 4.116 ||

సద్యో మహానీలమయీం ముకుందః
 సపద్మరాగామివ పాదపీఠీం |
 క్రామన్ ఫణాం కాలియపన్నగస్య
 గ్రస్తో దితో భానురివాబభాసే || 4.117 ||

ఫణామణీనాం ప్రభయోపరక్తే
 ఫేలన్ బభౌ చక్రిణి చక్రపాణిః |
 ప్రదోషసిందూరితమంబువాహం
 ప్రాచేతసో నాగ ఇవోపమృద్న్ || 4.118 ||

ప్రణేముషాం ప్రాణభృతాముదీర్ణం
 మనో వినేష్య౯ విషమాక్షవక్త్రం।
 అకల్పయత్ పన్నగమర్దనేన
 ప్రాయేణ యోగ్యాం పతగేంద్రవాహః ॥ 4.119 ॥

తద్భోగబృందే యుగపన్ముకుందః
 చారీవిశేషేణ సమైక్షి నృత్య౯।
 పర్యాకులే వీచిగణే పయోధేః
 సంక్రాంతబింబో బహుధేవ చంద్రః ॥ 4.120 ॥

తదుత్తమాంగం పరికల్ప్య రంగం
 తరంగనిష్పన్నమృదంగనాదం।
 ప్రశస్యమానస్త్రిదశైరకారీత్
 అవ్యాహతామారభటీమనంతః ॥ 4.121 ॥

ఏకేన హస్తేన నిపీడ్య వాలం
 పాదేన చైకేన ఫణాముదగ్రాం।
 హరిస్తదా హంతుమియేష నాగం
 స ఏవ సంసారమివాశ్రితానాం ॥ 4.122 ॥

స పన్నగీనాం ప్రణిపాతభాజాం
 ద్రవిభవ౯ దీనవిలాపభేదైః।
 ప్రసాదితః ప్రాదిత భర్తృభిక్షాం
 కిమస్య నః స్యాదపదం దయాయాః ॥ 4.123 ॥

లోలాపతచ్ఛరణలీలాహతిక్షరితహాలాహలే నిజఫణే
 నృత్యంతమప్రతిఘకృత్యం తమప్రతిమమత్యంతచారువపుషం।
 దేవాదిభిః సమయసేవాదరత్వరితహేవాకఘూషముఖరైః
 దృష్టావధానమథ తుష్టావ శౌరిమహిరిష్టావరోధసహితః ॥ 4.124 ॥

హరిచరణసరోజన్యాసధన్యోత్తమాంగః

శమితగరుడభీతిః సానుబంధః స నాగః।

యుగవిరతిదశాయాం యోగనిద్రానురూపాం

శరణమశరణః సన్ ప్రాప శయ్యాం తదీయాం॥ 4.125 ॥

వివిధమునిగణోపజీవ్యతీర్థా

విగమితసర్పగణా పరేణ పుంసా।

అభజత యమునా విశుద్ధిమగ్ర్యాం

శమితబహిర్మతసంప్లవా త్రయావ॥ 4.126 ॥

అవధూతభుజంగసంగదోషా

హరిణా సూర్యసుతా పవిత్రితా చ।

అపి తత్పదజన్మనః సపత్న్యై

బహుమంతవ్యతరా భృశం బభూవ॥ 4.127 ॥

॥ ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమదేష్వంకటనాథస్య
వేదాంతాచార్యస్య

కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే చతుర్థః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ పంచమః సర్గః ॥

తతః సమానీతరసాలపాకః
సంవీజయన్ పాటలగంధవాహైః ।
నిరూఢమల్లీవిభవో నిదాఘః
సీరాయుధం శౌరిసఖం సిషేవే ॥ 5.1 ॥

అబిభ్రతీనాం కుచకుంభకక్ష్యాం
ఆలిప్తకర్పూరహిమోదకానాం ।
స సుభ్రువాం దేహగుణేన యూనాం
ఆసీత్ వసంతాదపి మాననీయః ॥ 5.2 ॥

విహారయూనా భజతా స్వయం తత్
ప్రజాంగనావిభ్రమకింకరత్వం ।
నితాంతధన్యాః స్వగుణైరభూవన్
నిర్విశ్యమానాః ఋతవః క్రమేణ ॥ 5.3 ॥

కృతావసేకా ఇవ కృష్ణగీతైః
వనద్రుమా వర్ధితతుంగశృంగాః ।
అయత్నలబ్ధాని గవాం బభూవుః
స్థాయీని వర్షాతపవారణాని ॥ 5.4 ॥

బభంజ వాతః ప్రబలో న వృక్షాన్
న తిగ్మరశ్మిః సలిలం తతాప ।

దదాహ వన్యాం న చ తత్ర దావః
సంరక్షితా యత్ర గవాం స దేవః || 5.5 ||

గావో మహిష్యశ్చ గభీరనాదాః
సంచారితాః శార్ంగభృతా యథార్హం |
కలిందకన్యామవగాహ్యా కాలే
ఘర్మాపదా సంపదమేవ భేజః || 5.6 ||

గతేఽపి భూయిష్ఠగుణే వసంతే
గోపాః సుఖం చారితగోధనాస్తే |
కాలిందజానూపసమీపభాజః
కాలం కరోరాతపమత్యనైషుః || 5.7 ||

వితేనిరే జంగమధామకల్పైః
అనోభిరధ్యాసితచత్వరాణి |
నిదాఘవర్షానుగుణాని గోపాః
స్థానాని గోవత్సగుణోచితాని || 5.8 ||

అకాలకాల్యేన పరేణ పుంసా
సామ్యం గతానామివ వల్లవీనాం |
సుఖాయ సర్వే సమయా బభూవుః
పైః పైః రవిచ్ఛిన్నగుణైర్విశేషైః || 5.9 ||

సుధాప్లవస్వైరసఖీమభిఖ్యాం
వనాశ్రితే వర్షతి కృష్ణమేఘే |
మధ్యందినేఽప్యదదిరే విహారాన్
గావః ప్రకామం గతఘర్మతాపాః || 5.10 ||

తాపాపహంతుః స్వపదాశ్రితానాం
తత్తాదృశా తస్య సమీక్షణేన |

న తస్య గోపాధ్యుషితస్య జజ్ఞే
వనస్య వాతా తపవహ్నిపీడా ॥ 5.11 ॥

ప్రసాధితాః పాటలపుష్పజాతైః
ప్రచ్ఛాయనిద్రాశమితోపతాపాః |
దినావసానస్సపనేన శీతా
గోవ్యః ప్రయైర్నిర్వివిశుః నిశీధాన్ ॥ 5.12 ॥

నిదాఘతైక్ష్ణ్యాదిహ దుష్టసత్త్వాః
క్షోభం గవాం కుర్యురతిక్షుధార్తాః |
ఇతీక్షమాణః సహజేన సార్థం
వ్యధత్త నాథో మృగయావిహారం ॥ 5.13 ॥

ప్రసక్తగంగాయమునానుషక్త్యా
భాసా తయోరాహితగాఢమోహః |
అయత్నలభ్యోపగమాస్తదాఽఽసన్
వ్యాలాః క్షణాదర్భకపేథయోగ్యాః ॥ 5.14 ॥

అనుప్రయాతైరివ దేవమాయాం
అచ్ఛేదనీయైరపి దిగ్గజానాం |
వనం తదంతర్గతసత్త్వజాతం
పాశైరవారుంధత వత్సపాలాః ॥ 5.15 ॥

అనంతలీలోచితభూమికాష్టైః
ఆవేదితాన్ వేదవనేచరేంద్రైః |
పథః సమాస్థాయ గృహీతచాపా
గుప్తస్థితిం గోపసుతా వితేనుః ॥ 5.16 ॥

క్షణాదనిర్ధార్య నిదానభేదం
 దత్తాపహాసైః వనదేవతాభిః ।
 మృగాయితం తత్ర మృగేంద్రముఖ్యైః
 సింహాయితం గోకులసారమేయైః ॥ 5.17 ॥

పరిస్ఫురత్కృత్రిమసత్త్వజాతైః
 ప్రసారితైః శ్యామపటైర్వనాంతే ।
 స్వయం తిరోధాయ తదర్హశబ్దాః
 గోపా మృగాన్ గూఢచరాః చకర్షుః ॥ 5.18 ॥

శతావరీదామనిబద్ధమూర్ధ్నః
 శార్ంగధ్వనిత్రాసితసింహాయూథాన్ ।
 అనీకనాథప్రముఖానకారీత్
 అగ్రేసరాన్ వ్యాధతనూన్ అనంతః ॥ 5.19 ॥

విముక్తపాశా మధువైరిభృత్యైః
 జిహ్వాలదుర్దర్శకరాలవక్త్రాః ।
 నిపేతురన్యోన్యవిముక్తరోషాః
 శ్వానో వరాహేషు నిశాతదంష్ట్రాః ॥ 5.20 ॥

సంభూయ గోపాః ప్రసభం ప్రయుక్తైః
 సత్త్వాని వన్యాని సమగ్రసత్త్వాః ।
 గుహాముఖామ్రేడితతీవఘ్నూషైః
 కోలాహలైరాకులయాంబభూవుః ॥ 5.21 ॥

అమృష్యతో మానుషసింహనాదం
 గిరీంద్రరౌఢైరపి దుర్నిరోధాన్ ।
 బభంజ దృప్తో బలభద్రసింహాః
 సింహాన్ ద్విపేంద్రానివ దుర్నివారః ॥ 5.22 ॥

గుంజాకలాపప్రతినద్ధకేశైః
 ఆగుల్ఫమాలంబితపింఛజాతైః ।
 నిషంగిభిశ్చారుప్పషత్కచాపైః
 గుప్తో బభౌ గోపసుతైర్ముకుందః ॥ 5.23 ॥

ఆక్రాంత్యకంపేషు నగేషు ధైర్యం
 శౌర్యక్రమం శ్వాపదవిక్రమేషు ।
 అశిక్షయత్ క్షేమవిదాత్మభృత్యాన్
 విహారగోపో మృగయాపదేశాత్ ॥ 5.24 ॥

ఆదాయ లూనాని ముకుందబాణైః
 శృంగాణి శీఘ్రం వనకాసరాణాం ।
 శార్ంగప్రమాణాని శనైరకార్షుః
 తైరేవ చారూణి ధనూంషి బాలాః ॥ 5.25 ॥

మనుష్యమాంసస్పృహయా సరోషం
 గుహంతరాదుత్పత్తితుం ప్రవృత్తాః ।
 శిలీముఖైః కీలితశైలకంఠాన్
 కృష్ణస్తదా కేసరిణశ్చకార ॥ 5.26 ॥

నవాహృతైర్నాథపరిష్కరియార్హాం
 గుంజాస్రజం గోపకుమారవీరాః ।
 విభిన్నవన్యద్విపకుంభముక్తైః
 ముక్తాఫలైరంతరయాంబభూవుః ॥ 5.27 ॥

శరాహతానాం విపినే మృగాణాం
 ఆర్ద్రాహృతైశ్చర్మభిరాత్తహర్షాః ।
 అకల్పయన్నాస్తరణాని గోపాః
 సంవేశయోగ్యాని సహాయినీనాం ॥ 5.28 ॥

అభిన్న పార్శ్వేష్వవకాశభేదాత్
 భిన్నస్థితీ భీతిమపోహ్య వత్సాన్ |
 నిరస్తసింహేషు గుహాగృహేషు
 న్యవీవిశన్ నాథనియోగభాజః || 5.29 ||

అయాతయామైరచిరప్రతాపాత్
 సుమృష్టపాక్షైరధిశల్యశృంగం |
 మాంసైర్మృగాణాం మధునాఽవసిక్తైః
 నందస్య భృత్యా విపినే ననందుః || 5.30 ||

నివేద్యమానాన్ వనదేవతాభిః
 సంగృహ్య వన్యాన్ ఉపదావిశేషాన్ |
 సమం సుహృద్భ్యః సహసా విభేజే
 రామానురోధేన రమాసహాయః || 5.31 ||

త్రాణం సతాం దుష్కృతినాం వినాశం
 తన్వన్నభీష్టం మృగయాచ్ఛలేన |
 స్వచ్ఛందచర్యానుగుణం గవాం తత్
 చక్రే వనం శాంతమృగావశేషం || 5.32 ||

నిసర్గకారుణ్యతరంగవృత్త్యా
 నిర్వైరతాం వైగమగోపదృష్ట్యా |
 సంప్రాపితాః ప్రాపురివైకజాత్యం
 కేచిత్ గవాం కేసరిదంతిముఖ్యాః || 5.33 ||

విధూన్వతా ధూలికదంబరేణూన్
 ధారాకదంబాంకురకారణేన |
 నిన్యః శ్రమం నిర్వరబిందుభాజా
 నభస్వతా నందసుతానుయాతాః || 5.34 ||

అమర్త్యయక్షేశ్వరధామభాజోః
 ఆరామయోరేకమివావతారం |
 ప్రశాంతఘర్మాతిశయం ప్రభావాత్
 బృందావనం నందసుతో వితేనే || 5.35 ||

దిశం సమాక్రమ్య కరైరుదీచీం
 దేవే రవౌ దక్షిణతః ప్రవృత్తే |
 నిదాఘక్లత్యా నిగృహీతదేహీం
 వృష్టిం పునః ప్రష్టుమియేష శౌరిః || 5.36 ||

అథావిరాసీదపసారయంతీ
 తాపం గవాం చండకరప్రసూతం |
 విచిత్రసస్యోదయమేచకాంగీ
 మేఘావిలా మాధవయోగవేలా || 5.37 ||

మహీభృతః సంభృతతీర్థతోయైః
 అంభోధరైరాచరితాభిషేకాః |
 ప్రయుక్తవిద్యుద్వలయైః పునస్తైః
 ప్రాయేణ నీరాజనమన్వభూవన్ || 5.38 ||

ధౌతావదాతైః క్రకచచ్ఛదానాం
 పత్తైరవిశ్రాంతషడంఘ్రినాదైః |
 వ్యదారయత్ పుష్పశరః ప్రతూర్ణం
 మానగ్రహం మానవతీజనానాం || 5.39 ||

పయోముచా సేకవతాం స్థలానాం
 వీరుత్పరోహో వివిధా బభూవుః |
 సమీక్షితానాం మధుసూదనేన
 శ్రద్ధాదయాద్యా ఇవ సద్గుణౌఘాః || 5.40 ||

శితేన పంచేషుశరేణ భిన్నాత్
 వియోగినీమానసతో విక్రీర్ణాః |
 తదేంద్రకోపత్వమివాధిజగ్ముః
 శోణాః క్షితౌ శోణితబిందుభేదాః || 5.41 ||

మధుద్రుతేరుల్బణదంతవీణా
 మేఘానిలే మేదురబిందుజాలే |
 ప్రభూతకంపాః ప్రథయాంబభూవుః
 శీతాలుతాం కంటకినః కదంబాః || 5.42 ||

శతప్రదాశస్త్రవిలాసదీప్తా
 ధీరప్రణాదా ధృతచిత్రచాపా |
 కనద్బలాకా ధ్వజపంక్తిరాసీత్
 కాదంబినీ కామచమూరపూర్వా || 5.43 ||

మృదంగధీరస్తనితో విహాయాః
 సౌదామినీసంభృతచారులాస్యః |
 బభౌ నవానాం ప్రభవో రసానాం
 రతిప్రియస్యేవ నటస్య రంగః || 5.44 ||

అచింతి తోపస్థితజీవనానాం
 ఆసేదుషామభ్యధికాం సమృద్ధిం |
 తోయాశయానాం పరివాహజన్యా
 స్వగుప్తిరన్యోపచయప్రదాఽభూత్ || 5.45 ||

గుహాసు గోవర్ధనసంభవాసు
 ప్రకామవిస్తీర్ణసమస్తలీషు |
 గుణాధికో విశ్వస్సజా ప్రవర్షే
 వాసః సమాధీయత వల్లవానాం || 5.46 ||

దరీషు గోప్యః ప్రసమిక్ష్య కృష్ణం
 దిశాసు జీమూతగణం మయూర్యః |
 అగ్రే పతీనామభిగీతినాదం
 వితేనిరే చారు విహారలాస్యం || 5.47 ||

పయోదలక్ష్యప్రహితాగ్రహస్తాం
 కృష్ణః స్వనేత్రే ఇవ చంద్రసూర్యౌ |
 తిరోదధానాం ప్రతిరోద్ధమైచ్ఛత్
 సైవరీ స్వలీలామివ వర్షవేలాం || 5.48 ||

అథాంజనస్నిగ్ధనభః ప్రకాశాః
 క్షణత్విషాం కల్పితలాస్యభంగాః |
 దిశాముఖోల్లాసనదృష్టదాక్ష్యాః
 దీనాంబువాహో దివసా బభూవుః || 5.49 ||

అలక్ష్యతీవ్రాతపమంతరిక్షం
 సితాసితైరంబుధరైశ్చకాశే |
 వివేకమాసాదయతామివాదౌ
 చిత్తం వితర్కైరనివర్తమానైః || 5.50 ||

విహాయ సద్యః కుటజార్జునాదీన్
 విప్లావితాన్ కాలవిపర్యయేణ |
 పునర్బబంధుః ప్రణయం ద్విరేఫాః
 కోశోపపన్నేషు కుశేశయేషు || 5.51 ||

తరంగ లోలాంబుజతాలవృంతా
 బర్హాతపత్రాయిత భృంగయూథాః |
 విధూతహంసావలిచామరౌఘాః
 నద్యః సమాతన్వత నాథసేవాం || 5.52 ||

తాపానుబంధప్రశమాయ పుంసాం
 శయ్యార్థినా శార్ంగభృతోపహూతా |
 పయోదమాలావ్యపదేశదృశ్యా
 ప్రాయస్తిరోఽధీయత యోగనిద్రా || 5.53 ||

ఇతస్తతః ప్రాప్తశరద్విహారం
 గోపీసఖం ద్రష్టుమతీవ హర్షాత్ |
 అశోభి నేత్రైరివ జృంభమాణైః
 శీఘ్రైర్ధరిత్రీ శిఖినాం కలాపైః || 5.54 ||

చరాచరేష్వాహితజీవనానాం
 అనుజ్ఞతాం సత్పథమంబుదానాం |
 శుచిత్వమంతర్బహిరవ్యయత్నాత్
 అభ్యాగతైర్హంసగణైః శశంసే || 5.55 ||

సంస్కారభేదైః కలమాదికానాం
 క్రమేణ లబ్ధోపచయస్థితీనాం |
 సమున్నతిః సన్నతిహేతురాసీత్
 ధర్మం నిజం సాధయితుం క్షమాణాం || 5.56 ||

విహారగోపస్య గుణాః గృణద్భిః
 క్షీణాశయా గీతపదైరుదారైః |
 చకాసురాసాదితభక్తిభేదాః
 సామోపశాఖా ఇవ శాలిగోప్యః || 5.57 ||

వికన్వరేంద్రాయుధబర్హదామ్నః
 శ్యామీకృతం కృష్ణఘనస్య ధామ్నా |
 శరత్ప్రసంగేఽపి తదా తదాసీత్
 బృందావనం బద్ధమయూరలాస్యం || 5.58 ||

సమగ్రబంధూకరజస్సమేతం
 స్మేరాతసీమేచకమంతరిక్షం ।
 పీతాంబరేణ ప్రభుణా తదానీం
 అయత్నసంభూతమవాప సామ్యం ॥ 5.59 ॥

సమగ్రసప్తచ్ఛదరేణుకీరైః
 స్తోతోభిరున్నితమదప్రవాహాః ।
 స్వకాననే ప్వైరజషాం గజానాం
 గోవర్ధనో యూథపతిర్బభూవ ॥ 5.60 ॥

అథోముఖైశ్చ ప్రతిబింబరూపైః
 అభ్యున్నతైరాత్మభిరప్యశంసన్ ।
 త్రివిక్రమస్య స్థితమున్నతం చ
 పదద్వయం పాథసి రక్తపద్మాః ॥ 5.61 ॥

పంకక్షయే ప్రాక్తనవర్తనీనాం
 వక్రేతరా వ్యక్తిరభూత్ పృథివ్యాం ।
 బహిర్మతప్రత్యయినాం వ్యపోహే
 వేదోదితానామివ సత్కియాణాం ॥ 5.62 ॥

మదప్రభూతధ్వనయో మహోజ్ఞా
 రోధోవిభేదోల్బణతుంగశృంగాః ।
 దర్పస్య దేహో ఇవ యోగసిద్ధాః
 దంతావలాన్ అంతరయాంబభూవుః ॥ 5.63 ॥

సరోరుహం రక్తసితాసితానాం
 శ్రియా బభౌ శారదవాసరశ్రీః ।
 విహారభాజా గుణభేదయోగాత్
 వ్యక్తికృతా విశ్వస్సజేవ మాయా ॥ 5.64 ॥

ఆరక్తకల్హారవిలోచనశ్రీః

క్లాంతా భృశం ఘేలగతిః స్థలంతీ।

ఉన్నాలనాతీకమధూపభోగాత్

మత్తేవ మార్తాండసుతా బభాసే || 5.65 ||

వలగ్నలగ్నోర్మివలీవిభంగాం

కాలే యథాస్థానగృహీతకార్యమ్।

అరంస్త పశ్యన్ననఘ్నూనసూరూపాం

శ్యామాం సుదృష్టామపి సూర్యకన్యాం || 5.66 ||

శోణాకృతిం కోకనదైరుదారైః

ఇందీవరైరాకలితా త్మకాంతిం।

సితాంబుజైః సూచితజాహ్నవీతాం

ఏకామనేకామివ తామభుంక్త || 5.67 ||

కుముద్వతీం ప్రేక్ష్య కలిందకన్యాం

తారాపరిష్కారవతీం త్రియామాం।

నభఃస్థలీం చ స్ఫుటహంసమాలాం

నాథస్త్రిధాభూతమమన్యతైకం || 5.68 ||

బంధూకజాలైః పరిధానశోభాం

ఇందీవరైరప్రతిమామభిఖ్యాం।

ముఖశ్రియం తామరసైర్మురారైః

సంభృత్య లేభే శరదానురూప్యం || 5.69 ||

పయోధరాణాం పలితంకరణ్యా

దివశ్చ తారుణ్యమివార్పయంత్యా।

విచిత్రభూత్నా శరదా స్వశక్తిం

విఖ్యాపయామాస విహారగోపః || 5.70 ||

కుముద్వతీకల్పితభృంగగీతః
 సందర్శయన్ దర్పణమిందుబింబం ।
 సచామరశ్చంద్రికయా సిషేవే
 తమీశ్వరం తత్ర శరత్ప్రదోషః ॥ 5.71 ॥

సరోరుహం రక్తసితాసితానాం
 స్థానేషు భృంగధ్వనిభిః ప్రతేనే ।
 జిగీషతః పంచశరస్య విశ్వం
 తూర్ణం ప్రవృత్తైరివ తూర్యఘూషైః ॥ 5.72 ॥

నిర్ముక్తభోగీంద్రనిభైః పయోదైః
 నభఃస్థలీ వ్యాప్తతనుర్బభాసే ।
 అనంగయోగైర్హర్షరీసీలభూమిః
 ధౌతప్రకీణైరివ చామరౌఘైః ॥ 5.73 ॥

విభావ్య బంధూకవిభాతసంధ్యాం
 కాలోచితం కల్పయితుం విహారం ।
 ద్విజైరుపాధావి నిసర్గశుద్ధైః
 అంగీకృతానావిలతీర్థతోయైః ॥ 5.74 ॥

అనిందితాం గ్లానిమివోద్వహంతోఽ
 వితేనిరే మందతరాన్ ప్రచారాన్ ।
 వర్షానిశీఢే దయితేన భుక్తాః
 శ్రాంతిం ప్రయాతా ఇవ శైవలిన్యః ॥ 5.75 ॥

శ్రియా సమం భావితపద్మభూమ్నా
 ఘనాగమాదుల్లసితః పయోధేః ।
 రరాజ నీలే రవిరంతరిక్షే
 మణీశ్వరో మాధవవక్షసీవ ॥ 5.76 ॥

అవాప్య సంకోచమతీవ భూయః
 కాలాగమాదున్మిషతో నభస్తః ।
 విభాగమాపుర్విదిశో దిశశ్చ
 ప్రజాః ప్రసన్నాదివ విశ్వధామ్నః ॥ 5.77 ॥

సముద్యతస్తిగ్మరుచో ఘనాభ్యేః
 ఉన్నిద్రతాం పూర్వముపాజగామ ।
 రథాంగపాణేరివ సింధుజన్మా
 సరోజినీ చారుసరోజలక్ష్యా ॥ 5.78 ॥

ఉత్సారయన్ జీర్ణశిలింధ్రజాలం
 ప్రాయో మదైః పేచకినాం ప్రసించన్ ।
 చకార సప్తచ్ఛదరేణుజాలైః
 కాలో మహిం కామవిహారయోగ్యాం ॥ 5.79 ॥

కృతోదయాః కృష్ణవలాహకేన
 స్రోతోవహః స్వైరవిహారభాజః ।
 త్రపామివ స్థానగతిప్రతీక్ష్యాః
 స్వాభావికీం స్వచ్ఛదశామవాపుః ॥ 5.80 ॥

సుఖావగాహ్యైః సుదృశామతుష్యత్
 స్వాదోత్తరైః శౌరిరపేతపంక్తైః ।
 ప్రసన్నశీతైరనఘైః పయోభిః
 స్వభక్తచిత్తైరివ యామునీయైః ॥ 5.81 ॥

అనుల్బణైరన్వహమూర్మి భేదైః
 సంపన్నరేఖాః సరితామధోఽధః ।
 శ్రియో దధుః పద్మవనావతారే
 సోపానతాం సైకతస్సన్నివేశాః ॥ 5.82 ॥

ప్రసాదభాజా సమయేన దత్తాః

త్రైలోక్యలక్ష్మ్యస్తరలస్వభావాః ।

పయోధరస్థానగతా విరేజః

హారాః ప్రభూతా ఇవ హంసమాలాః ॥ 5.83 ॥

జలాతపత్యాగసమాగమాభ్యాం

ప్రాచీమవక్త్రాం ప్రకృతిం భజంత్యః ।

తదన్వయత్యాగవశాదవాప్తైః

పంక్తైరముచ్యంత శనైః పదవ్యః ॥ 5.84 ॥

స్థానే వినిద్రాః స్థలపద్మకోశాః

ప్రాయో గతిం పాంథజనస్య రోద్ధుం ।

అరుంతుదాన్ ఆముముచుః పరాగాన్

ఆశ్యానపంకేషు మహాపథేషు ॥ 5.85 ॥

పతత్రలీలాహతపుష్కరాంతైః

పద్మాలయానూపురసౌ మృనాదైః ।

శుభైరభావి స్వపతస్త్రిధామ్నః

ప్రత్యూషతూర్యైరివ రాజహంసైః ॥ 5.86 ॥

కల్వారనిష్పాదితకర్ణపూరా

వితీర్ణబంధూకవిశేషకశ్రిః ।

ఆముక్తపద్మోత్పలరేణురాసీత్

సైరంధ్రికా కాపి శరత్ త్రిధామ్నః ॥ 5.87 ॥

సరోజకోశాన్మిషతః ప్రభుగ్నాన్

శాలీన్ విపాకానతపింజరాగ్రాన్ ।

శుకాంశ్చ తేష్వాపతతోఽనుమేనే

శౌరిః సయాథ్యానివ శోణతుండాన్ ॥ 5.88 ॥

స్వవేగసంఘన్న గభీరభావం
 స్రోతస్వినీనామపహాయ తోయం।
 కాలుష్యమాయోధనకాలయోగాత్
 వీరాంగనానాం హృదయం వివేశ ॥ 5.89 ॥

నవప్రరూఢైర్నలినీపలాశైః
 శారాణి వేశంతజలాన్యవాపుః।
 స్ఫురత్కలంకస్య తుషారధామ్నః
 ఛాయాభిరన్యాభిరివావిశేషం ॥ 5.90 ॥

వర్షీయసీనామపి పద్మినీనాం
 సౌమ్యేన వర్షాంతరసాయనేన।
 సామోదమందస్మితహార్యభృంగం
 యుక్తం శ్రియా యౌవనమావిరాసీత్ ॥ 5.91 ॥

శరద్విభూతిం కుముదావదాతాం
 సంవీతనీలాంబరదర్శనీయాం।
 అమంస్త నిధూర్తఘనప్రలంబాం
 మూర్తిం బలస్యేవ శుభాం ముకుందః ॥ 5.92 ॥

నిద్రాయితేవ ప్రథమం పయోదైః
 ప్రశాంతనిద్రేవ శరత్ప్రసాదాత్।
 జగత్ప్రయా తద్వృత్తినీవ భేజే
 జాతోద్యమం జాగరణే ముకుందం ॥ 5.93 ॥

నిద్రాపదేశేన జగద్విభూతిం
 విభావయన్ నిత్యవిధూతనిద్రః।
 ప్రబుధ్యమానః స విభుః ప్రజానాం
 ప్రాదాత్ స్వధర్మానుగుణం ప్రబోధం ॥ 5.94 ॥

అవ్యాసంగం జలధిశయనాదుత్థితస్యాత్మధామ్నః
 పత్యుః పుణ్యం ప్రథమనయనస్పందితం ప్రాప్తుకామా
 నిత్యాపూర్వశ్రుతిపరిమలం న్యస్తలీలారవిందా
 పాదాంభోజం సహ వసుధయా ధారయామాస పద్మా || 5.95 ||

అనుచరితవిధిజ్ఞైరాదృతాం పూర్వపూర్వైః
 మహాదిదమనపాయం మంగలం మన్యమానాః |
 ప్రచితవివిధభోగ్యాం ప్రారభంత ప్రతీతాం
 వలమథనసపర్యాం వల్లవా నందముఖ్యాః || 5.96 ||

వాహేషు గోషు ద్విరదేషు చాగ్ర్యాం
 తజ్జన్యయా జీవికయోపపన్నాః |
 తదర్హసంభారవతీం సపర్యాం
 క్షిప్తాపదం క్షేమవిదో వితేనుః || 5.97 ||

ఆబాలప్రేక్షణీయం ప్రణతమనిమిషైరదృశతానాం ప్రధానం
 ధూతత్రైలోక్యదోషం ధ్వజమమరపతేస్తూర్ణముత్థాపయంతః |
 ఘృష్టినామర్చనాభిః స్తుతిగుణనికయా గీతనృత్తోపహారైః
 ఉద్వేలప్రీతిలోలా విదధురవికలైః ఉత్సవం గోపవృద్ధాః || 5.98 ||

|| ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకటనాథస్య
 వేదాంతాచార్యస్య
 కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే పంచమః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ షష్ఠః సర్గః ॥

శమయతా పురుహూతమహోత్సవం
వ్రజపతిః సహ వల్లవయూధపైః ।
నిభృతమంజుగిరా నిజసూనునా
నిజగదే జగదేకకుటుంబినా ॥ 6.1 ॥

విదితవానివ విజ్ఞపయామ్యహం
శృణుత మే శకునేరివ భాషితం ।
పృథుకబుద్ధిరహం పృథుచేతసః
ప్రభవతో భవతో నహి శిక్షయే ॥ 6.2 ॥

నిగమదృష్టమిదం నిఖిలేన వః
కవచన విశ్వతనౌ పురుషే స్థితే ।
య ఇహ యాముపజీవతి తత్తనుం
స హి తయా హితయా భువి నాథవా ॥ 6.3 ॥

అతియజేత నిజాం యది దేవతాం
ఉభయతశ్చ్యవతే జషతేఽప్యఘం ।
క్షితిభృతైవ సదైవతకా వయం
వనవతాఽనవతా కిమహిద్రుహో ॥ 6.4 ॥

అనఘశాద్వలకాననసంపదా
నదనదీహ్రాదనిర్ఘరశాలినా ।

బహుపశుః పశుపాలకసంతతిః

మహిభృతా హి భృతా న మరుత్వతా || 6.5 ||

అచలమర్చిత కిం విబుధైశ్చలైః

శుభవనం భవనం చ దివౌకసాం |

క్షమమనేన వనే పరిరక్షితే

న హరిణా హరిణానపి బాధితుం || 6.6 ||

గిరిషు విష్ణువిభూతిషు యుజ్యతే

నిఖిలదేవమయీషు చ గోషు నః |

తదుభయాశ్రితవృత్త్యపజీవినాం

గురు చిరం రుచిరం చ సమర్చనం || 6.7 ||

అభిమతం గిరయః కృతసత్కీయా

దదతి దర్శితదైవతభూమికాః |

హరితరక్షముఖైరపి విగ్రహైః

అహితమాహితమానవిపర్యయాః || 6.8 ||

పశుభిరద్రిచరైరుపకల్పితే

వ్రజనయే జనయేషు న విప్లవం |

క్షితిమృదేష సమీహితసిద్ధయే

జనమితం న మితంపచతాం నయేత్ || 6.9 ||

అపి చ సాధు గవామభివర్ధనాత్

అన్యతహానిజయా నిజయాఽఽఖ్యయా |

భజతి గోపగణైరభిరాధ్యతాం

వనమయం నమయన్ ఫలసంపదా || 6.10 ||

హరతి తాపమసాపుపసేదుషాం

మహిమవాన్ హిమవానివ దక్షిణః |

వితనుతే మణిరశ్మిభిరప్యసౌ
సురపతేరపతేజ ఇవాస్పదం || 6.11 ||

ప్రదిశతా మధుమూలఫలాని నః
సతరుణా తరుణాద్భుతవీరుధా |
ఉపకృతం గిరిణా తదిహోర్వృతాం
రసతతం సతతం హవిరాహృతం || 6.12 ||

సమరుతా మరుతాపజితాఽమునా
నదవతా దవతాంతిదవీయసా |
శ్రమహతా మహతా కృతవిశ్రమా
వయమితో యమితోల్బణశాక్వరాః || 6.13 ||

బహుమితో మనుజా దధతే ధృతిం
బహుమితోఽయమనన్యధృతిః సతాం |
గిరిశతోన్నతిమానధికో హ్యసౌ
గిరిశతోషకృతోఽపి మహీభృతః || 6.14 ||

సనగరా నగరాజిమతాఽమునా
కుహరిణా హరిణా సమసంపదా |
సతతమాతతమానమహీయసీ
వసుమతీ సుమతీశ్వర ధార్యతే || 6.15 ||

సురసగంధవిభూతినిధే హితం
పరిగృహాణ నిజే పశుపాలనే |
సురసగంధవిభూతి నిధేహి తం
హరిమవేత్య గిరిం హవిరుత్తమం || 6.16 ||

విశుద్ధతోయౌఘపరీతపార్శ్వే
 శుద్ధాశయాః శ్వేత ఇవాంతరీపే ।
 నిరాశిషో నిత్యమిహాశ్రయంతే
 నైః శ్రేయసం తా త నివృత్తిధర్మం ॥ 6.17 ॥

ఇహవాసమహీ సమహీనగుణే
 స్థిరమంజగృహే జగృహే విబుధైః ।
 అయమానమతాం న మతాం న తనుం
 క్షితిభృద్భజతే భజ తేన ధృతిం ॥ 6.18 ॥

తటభూమిరసౌ జయతి త్రిదివం
 పవనాగతతాపవనాగతతా ।
 ఇహ దేవగణైరనిశాధ్యుషితా
 యుతకోకనదాయుతకోకనదా ॥ 6.19 ॥

ప్రకృష్టవంశోదయమాననీయః
 ప్రభూత తోయప్రథితానురూప్యాః ।
 ప్రవాలముక్తామణిచిత్రితాంగీః
 పత్నీరయం ప్రాపయతే పయోధిం ॥ 6.20 ॥

నంద నీతిధన సర్వనందనీ
 తత్త్వ యాతమతిభూష తత్త్వయా ।
 సాధునా క్షితిభృతో రసాధునా
 సేవ్యతామిహ గతేన సేవ్యతాం ॥ 6.21 ॥

నమ్యతేహ నియతా విభూతయే
 భూతయేశ్వరతయా విరాజతే ।
 రాజతేదృశతటీమహీయసే
 హీయసే న యది నామ నమ్యతే ॥ 6.22 ॥

అయోగనిద్రస్య హరేరిదానీం
 మానేః పదే మానసతః ప్రవృత్తాః |
 త్వదాశయస్వచ్ఛసరిత్ప్రవాహే
 హంసైః సమం వాసమిహాశ్రయేమ || 6.23 ||

నిశాకరస్య స్ఫటికేషిహాధికం
 సుజాతరూపా శ్రయతో విభా సితా |
 రవిప్రభా చ స్పృశతీవ సాంధ్యతాం
 సుజాతరూపాశ్రయతో విభాసితా || 6.24 ||

న దంతినోఽస్మిన్ ముదితా నదంతి నో
 వనస్థలీలాఽస్త్విహ దేవనస్థలీ |
 వ్రజాధిపాఘ్నాన్న తీవ్రజాధిపా
 ప్రభాతతామ్రాశ్మగణప్రభాతతా || 6.25 ||

మహీయసీ గోపగణాశ్రితా మహీ
 వనైరుపేతా ఫలపుష్పభావనైః |
 రసౌఘరమ్యైరపి నిర్హరైరసౌ
 చకాస్త్యముష్మిన్ యవనైశ్చ మేచకా || 6.26 ||

సదోన్నతాయ ప్రణమత్యముష్మై
 సతాం కనిష్ఠా ప్రథమాంకనిష్ఠా |
 నిశామయాస్మిన్ సరితశ్చ రత్న-
 ప్రభాసమానాః ప్రతిభాసమానాః || 6.27 ||

ఇహ వంశలతావిలగ్నవాలాః
 ప్రియవాలా నతకంధరాశ్చమర్యః |
 శబరీకబరీనిరీక్షణేన
 త్రపమాణా ఇవ నిశ్చలా భవంతి || 6.28 ||

హరినీలరుచా లసత్తమిస్రో
 దివసేఽపి స్ఫురదోషధిప్రదీపః |
 నిశి వైష తపోధనాంగదీప్త్యా
 దినమోహాదవిభక్తకోకయుగ్మః || 6.29 ||

వ్రజవైరవతీషు వల్లవానాం
 వృష సేనాసు సదానవాసు దేవః |
 అచలాకృతిరాశు వైష గోప్తా
 వృషసేనాసు సదా న వాసుదేవః || 6.30 ||

మధునా సవిభవ సంతం
 మదనధనం యం వదంతి శుభదివసం తం |
 నియతమిహైవ వసంతం
 నిష్కామధియోఽపి నిర్విశంతి వసంతం || 6.31 ||

కాననం దధదసౌ సదోన్నమత్
 కాంచనారకకుభం సదృక్షకః |
 మందరస్య మహతా స్వవర్షణా
 కాం చ నార కకుభం సదృక్షకః || 6.32 ||

అనేహసా హానిరుపైతి నేహ సా
 న కందరస్థస్య దిశత్యకం దరః |
 అపాస్య తాం భీతిమసాపుపాస్యతాం
 సదా నవా భూమిరియం సదానవా || 6.33 ||

సమింధతేఽస్మిన్నజహత్సమాధికాః
 సమాధికాతీ తధియః స్థిరాశయా |
 స్థిరాశయాశ్చ ప్రతినః సదారసాః
 సదారసాధ్యేషు తపస్స్వవస్థితాః || 6.34 ||

వసత్యముష్మిన్ వనదేవతాద్భుతా
 విభాతి భాస్వత్తిలకాలికాననా ।
 విచిత్రరత్నా మహతీ చ మేఖలా
 విభాతి భాస్వత్తిలకాలికాననా ॥ 6.35 ॥

తపస్వినామాత్మవిదాం నివాసైః
 సమానభూమావసమానభూమా ।
 ఇహోటవీ కాంచనకర్ణికార-
 పరాగతామ్రాఽప్యపరాగతామ్రా ॥ 6.36 ॥

సరస్సు జాతైః నలినైః సుజాతైః
 అపాం తరంగైశ్చ సుధాంతరంగైః ।
 ఇహాసమేఽతివ్రతతౌ సమేతి
 మరుత్తుషారః శ్రమరుత్తుషారః ॥ 6.37 ॥

యమభిప్లుతమంబుధరైరభితః
 సరసా సరసాస రసాఽఽసరసా ।
 స్థిరధర్మ తయా గిరిరాద్రియతే
 స మయా సమయాసమ యా సమయా ॥ 6.38 ॥

ప్రణమ తమిమమచలమమరం
 అహితమహితమహితమహిత ।
 భజనమలఘు విఫలమిహ న
 సదయసదయ సదయ సదయ ॥ 6.39 ॥

రత్నోపసంఘటితశృంగఫణాసహస్రః
 సౌరోదితస్ఫటికరశ్మివిశుద్ధకాయః ।
 నిత్యం వహన్నిజబలేన మహిమహినః
 పుష్యత్యసౌ మధురిపోరపి భోగయోగం ॥ 6.40 ॥

మరుద్గణసమాశ్రితో మఘవరత్ననీలద్యుతిః
 విభాతి వనమాలయా వితతనిత్యతుంగాకృతిః |
 కనత్యభిగతః శ్రియా కనకరశ్మిపీతాంబరః
 కరోతి విధృతిం భువః కథమసౌ న విశ్వంభరః || 6.41 ||

ముహూరవధీరితోఽపి భజతీహ యువా గణయన్
 హితమతిభూరితానవసుధే వనితాం తరసా |
 సపది విహాయ మానమియమృచ్ఛతి తం ప్రతి సా
 హితమతిభూరితా నవసుధేవ నితాంతరసా || 6.42 ||

ఇహ మరుతో వహంతి సురసింధుసగంధసరి-
 ద్వికసిత హేమకోకనద సౌరభసారభృతః |
 మధుకరమౌలిదఘ్న మదదంతుర దంతిఘటా-
 కరటకటాహవాహిఘన శీకరశిభరితాః || 6.43 ||

మనఃప్రియమిహ ప్రభో మధురసాదరం సాదరం
 విధత్స్వ హవిరర్పయన్వృతశుభావనాం భావనాం |
 కురుష్వ చ గురుష్వఘక్షపణదక్షిణాం దక్షిణాం
 ప్రయచ్ఛతి తవేప్సితం ప్రణయపర్వతః పర్వతః || 6.44 ||

గిరిభజనోదితప్రియవికాసమయే సమయే
 జనితనభః ప్రచారజలపత్రిదశైస్త్రిదశైః |
 సహ యది నః సమేతి హారిరప్రతిఘప్రతిఘః
 ప్రతిహతిమేతు దుష్టవధదోహాలినా హాలినా || 6.45 ||

ప్రత్యక్షం గోత్రమాసన్నం కిమనాదృత్య గోధనైః |
 అదృశ్యో గోత్రభిత్ కశ్చిద్గతః స్వర్గం గవేష్యతే || 6.46 ||

అహోర్యో వివిధైర్భగైరాకర్షణ విబుధానపి |

అపరిచ్ఛిన్నమూలోఽసౌ ససారః సర్వదుఃఖకృత్ || 6.47 ||

నంద గోపప్రభో ధర్మైర్వ్రజ వృద్ధార్య సద్గతిం |

భజ తామేవ బుద్ధ్వాఽద్రిం తను త్రాణే రతిం గవాం || 6.48 ||

నానాఫలవనాలీకే నాలీకేద్ధామితోదకే |

తోదకే చ క్షుధామత్ర ధామ త్రస్తహితం విదుః || 6.49 ||

సహసా సహ సార్థైర్మా తరసేతరసేవనం |

తను తాత సుతాద్వజ్ఞి న గతో న గతోఽర్చ్యతాం || 6.50 ||

జషతామిహ ధీః సూర్యసమా హి తవ సుందరీం |

రక్షార్థమిహ యక్షేణ సమాహితవసుం దరీం || 6.51 ||

సభాజనం వదామ్యేతద్దవ్యైః సరసభాజనం |

సభాజనం గిరేరర్థ్యం స్వవృత్త్యుల్లాసభాజనం || 6.52 ||

భవతా భవతాపఘ్న భావితే భావితేజసా |

సుతరా సుతరామస్మిన్ సురభీః సురభీశ్వర || 6.53 ||

బహూవిద్యుః సమగ్రాహి సమగ్రా హి మతిస్త్యయా |

అతోఽన్యజనసందిగ్ధే న సందిగ్ధే హితాహితే || 6.54 ||

గోవర్ధనప్రకాశిన్యా గోవర్ధనసమాఖ్యయా |

సమక్షేఽపి గిరేరస్య సమక్షేపి క్షమా స్తుతిః || 6.55 ||

వయం ధేనుశత్రైః సార్థమత్రాసంకటకాన్వయాః |

అన్వభూమ నిరాబాధమత్రాసం కటకాన్వయాః || 6.56 ||

అనంతమహిమా సోఽయం సమస్తవసుధాధరః |
మౌలిమండనమస్యేందుః సమస్తవ సుధాధరః || 6.57 ||

తపోధనైరయం శైలో మహాభాగ మహీయతే |
గోధనైరపి న త్వత్ర మహాభాగమ హీయతే || 6.58 ||

రోధోరోధోఽజ్ఞతైరేతైరుత్సైరుత్సైకతైరసౌ |
మహీమహీనాం తనుతే గ్రావాగ్రావాప్తతారకః || 6.59 ||

ధిషణాతీత ధిషణా లోకనీత్యాఽస్తు లోకనీ |
సుధరేఽస్మిన్వసుధరే తా త తేజస్వితా తతే || 6.60 ||

పాదపాదభ్రపర్యంతా దీనాదీనామసౌ గతిః |
గోప గోపనయోగ్యాఽస్మిన్ కాంతా కాంతారభూరపి || 6.61 ||

ఇహ పుష్పోఽఘనిష్పన్నప్రజామోదే వనే హితే |
భృశముత్సవసంతోషం ప్రజామో దేవనేహితే || 6.62 ||

ప్రయతస్వ గిరేరస్య ప్రజదేవ సభాజనే |
ఖపుష్పకల్పే మా భక్తిం ప్రజ దేవసభాజనే || 6.63 ||

దేవస్థానమివేంధానం పరాయణమవారితం |
గోవర్ధనమవేహ్యేనం నారాయణమివారితం || 6.64 ||

మోఘాశో మఘవాందేవః స్యాదత్ర త్యస్య సాదనే |
మేఘానామమి వా భావః సాదమేత్యద్రీసాదనే || 6.65 ||

అచంచలాంగసత్తాకశ్చలాచలఘనాతతః |
అచలః కస్య నాకల్యః సాధ్యానందస్య సిద్ధికృత్ || 6.66 ||

అగః సనగ ఆసన్నః సాలతాలలతా తతః |
సతతం సంహతఘనః సంగతానందసాధకః || 6.67 ||

అహహోంగ ఖగంగాకగాహకాంగాంకగాగకః ।

అఘాకాగాంగకగాంకగాంగకాగఖగాంగకః ॥ 6.68 ॥

రజతగైరికరత్నగణైరయం

కనతి కాంతలతాంచితకాననః ।

త్రిజగదేకనిధానతయాధికః

త్రిదశరాజధరాధరతల్లజాత్ ॥ 6.69 ॥

సహేత పర్వతోఽయం వో గోప్తుం క్వచన కందరే ।

అదరిద్రా వసామోఽత్ర సర్వహేతోరివోదరే ॥ 6.70 ॥

ఘనాఘనా ఘనాఘనాద్భుతేహ శాఖిసంతతిః ।

వనావనావనావనానురూపసత్ఫలావృతా ॥ 6.71 ॥

వృతేహ భాతి హేమభూర్నమేరుణా సమంతతః ।

ప్రతీహి నైనమద్భుతం న మేరుణా సమం తతః ॥ 6.72 ॥

ఇహ ప్రభూతవాహినీవనే వనే వనే వనే ।

ఫలేన భూయతే స్వయం నతేన తేన తేన తే ॥ 6.73 ॥

అహోర్యమేతిచేతనాసితాసితానరాజ తే ।

అహోర్యమేతి చేతనా సితాసితా న రాజతే ॥ 6.74 ॥

సమగ్రగుణభూమాఽసౌ సానుమానాగమానితః ।

సమాహితధియాం నేవ్యః సానుమానాగమానితః ॥ 6.75 ॥

యాచలే జరసానేతా తానే సారజలే చయా ।

కాలిమానపసాయామా మాయా సా వనమాలికా ॥ 6.76 ॥

ఏకక్రియాన్వితశ్లోకావృత్తిః

అభ్రాంతమతిశయ్యేహ విరాజితతమాగమే ।
నిశామయాశీనఘనం సాలౌఘమతినందనం ॥ 6.77 ॥

అభ్రాంతమతి శయ్యేహవిరాజి తతమాగమే ।
నిశామయాశీనఘనం సాలౌఘమతినందనం ॥ 6.77 ॥

చారుచీరీరుచా రోచీ రురుచారైరచర్చరుః ।
చిరోచ్ఛరోచిరచరో రుచిరో రుచిరాచరః ॥ 6.78 ॥

నీతినేత్ర నతానంత నితాంతోన్నతతానతః ।
తాతేతోఽతనుతోఽనీతం న నుత్తేనోనుతాంతతః ॥ 6.79 ॥

సరాససారసాసారైః సూరోస్రసరుసారసైః ।
రససూః సరసస్రంసైః సరఃసారరసైరసౌ ॥ 6.80 ॥

ధీర ధీరధురాధారీ ధారాధరధరోఽధరే ।
రోధోధరారోధరోధిధారాధారో ధరాధరః ॥ 6.81 ॥

భూభృన్నిభేభభానేనానేన భూనాభినేనభ ।
భానుభానుభభాభిన్నం నున్నం నూనం న నో నభః ॥ 6.82 ॥

తత్ర తత్రా తితారేఽత్ర తారాతీ తతరూత్తరే ।
తరేత్తాతారతీరేతా తతే త్రా తరి తే రతిః ॥ 6.83 ॥

వితతీతావృతివృతే వీతా తీతావృతావృతౌ ।
తాతావాతా తివృత్తేఽతి వాతోఽతీవాతతేఽవతి ॥ 6.84 ॥

నున్నైససాం నినంసూనాం సానూనాసనసానునా ।
సానసాం సః ససేనానాం సానేనాసన్నసూః సనిః ॥ 6.85 ॥

కల్లోల్లోలకీలాలే కేకాకలకలాకులే ।
కాలికాకలిలాలోకే కాలే కాలే కివైకకుః ॥ 6.86 ॥

పతతా పతతోపేతః పతితోత్పతితాతపః |
పాతా పీతోపతాపోఽపి తపః పూతపతే పితః || 6.87 ||

భూతభూతే భూతభృతో భీతతాభీతిభూతిభూః |
భాతీతో భూభృతో భాభృద్భూతా భాతా తు భూతితః || 6.88 ||

మరుముర్మురమర్మరిం మారమారేఽమరామరే |
రమారామే మురారౌ రురామేమమురుమేరుమం || 6.89 ||

రవీరేరావరావారోఽవర పైరివిరావర |
వివరారావివివరో వీర వప్రే వరైరురుః || 6.90 ||

మానయానన్యనియమో మాన్యమేనమనామయః |
యమినాం నామ నమ్యోఽయమమేయో మౌనమానినాం || 6.91 ||

నిఃసమానేన మానేన సుమనోమానసైః సమః |
సోమసీమాసమాసన్నసానుమాన్సానుమానసౌ || 6.92 ||

తాతేతా తీతితాతీతః కేకాకాకుకకేకికః |
పాపోపపాపపాపాపో నానానానాన్ననాన్ననీః || 6.93 ||

యయే యా యాయ యో యోఽయః స సోఽసౌ సాస సాసుసూః |
మమ మామోఽమమామామ గోగాగోగాగగోగగుః || 6.94 ||

రురురూరురిరారోఽరం దూదాదీం దదదాదిదః |
లాలిలోలాలిలీలాలో హహహహహహహహేహ హి || 6.95 ||

నానానానానానానానానా నానా నానా నా నానా |
నా నానానానా నా నానానానానా నా నానానానా || 6.96 ||

ఇతి తత్త్వమతత్త్వం చ యథావదవగాఢయా |
అర్చ్యోనర్చ్యో ధియా భిందన్గోధనాన్యవ గాఢయా || 6.97 ||

నయానయానయానయానయానయానయానయానయా |

నయానయానయానయానయానయానయానయానయా || 6.98 ||

యానయానయానయాన యానయానయానయాన |

యా నయానయానయా న యానయానయా న యా న || 6.98 ||

మాయాభాసా సాభాయామా యా సూతాయా యాతాసూయా |

భాతాయాయాయాయాతాభా సా యాయాగే గేయాయాసా || 6.99 ||

సేవా మాననమావాసే వాసితాహితానివా |

మాతా పితా తాపితామా నహితా తతతా హి న || 6.100 ||

గేహా దేవదేహాగే హాసతాననతాసహా |

దేతానయాయానతాదేవ నయాత తయానవ || 6.101 ||

నదీసారసమేతాత్ర దీప్తా భాసా నరావృతా |

సాభానాసౌ మాభిరామే రసా సౌమ్యా సుమానస || 6.102 ||

వసుదా త్రసదానంద ధీసుదాంత ముదా నతా |

తానదా ముక్తిదా రమ్యా సనదాత్ర సదా రసా || 6.103 ||

సద్దైవేంకురయాతవైభవలతాశోభ్యుచ్ఛనానాగమే

భవ్యం కర్మ సదార్పితోద్భవ నదీయాదఃసనాథీకృతే |

చిత్రాటవ్యనువాహితవలనశ్రేయః ప్రచేయోత్సవే

వేదోక్త్యా సమయే భజేః శుచి గిరౌ మేరూన్నతేన్మింధ్రవే || 6.104 ||

వాసే నాస్మిన్నూజాదేవా వాదే జాతాతోద్యారావా |

వారాద్యావిర్భూతాజీవా వాజీతాత్రాదీనా సేవా || 6.105 ||

సానుమానయమతీ తతారకః

సానుమానయమతీ తతారకః |

సానుమానయమతీ తతారకః

సానుమానయమతీ తతారకః || 6.106 ||

విరాజమానాదసమాన భూమా-

విరాజమానాదసమానభూమా।

విరాజమానాదసమానభూమా

విరాజమానాదస మానభూమా || 6.107 ||

అక్లిష్టచిత్రమిదమత్ర మనాగివోక్తం

చిత్రాయుతాని సువచాని పునస్తథాపి।

కృత్యం విభోర్నిగమనీయమనన్యభక్తైః

ఆరాధ్యతాం హరిరసౌ పృథీవీధరాత్మా || 6.108 ||

ఇతి కథయతి కృష్ణే గోపవృద్ధా విదధ్యుః

శరణమశరణానాం శాద్వలశ్యామలాంగం।

పులకితవనమాలం పుష్పకింజల్కజాలైః

పురుషమచలశృంగే పుండరీకాయతాక్షం || 6.109 ||

శతమఖమణిశైలః స్యాదసౌ దేవతాత్మా

శరది సముదితం వా తోయకాలస్య తోకం।

చిరపరిచితపూర్వం చేతసాం కిం న భాగ్యం

న కిమిదమితి చింతాం న వ్యతీయాయ నందః || 6.110 ||

ఆద్యం కిమేతదధిదైవతమద్భుతానాం

ఆకాలికం ఫలముతైకమిదం శుభానాం।

ఏకీభవన్నిధిరసౌ కిమభీప్సితానాం

ఇత్యన్వభావి సవిధోపగతైః స దేవః || 6.111 ||

పీతాంశుకే పృథులబాహుభుజాంతరాలే
 మేఘాభిజన్మని మిథః ప్రతిబింబబుద్ధ్యా |
 ధన్యాని గోపనయనాని తదాఽన్వభూవన్
 కృష్ణే చ తత్ర చ కియంతి గతాగతాని || 6.112 ||

|| ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకటనాథస్య
 వేదాంతాచార్యస్య
 కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే షష్ఠః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ సప్తమః సర్గః ॥

వ్రజౌకసౌ విస్మయమంథరాక్షాః
బాలార్కవర్ణం వసనం వసానం।
శ్యామం యువానం శతపత్రనేత్రం
శైలోదితం దేవమథోపసేదుః ॥ 7.1 ॥

యమాహురంతర్బహిరప్యలక్ష్యం
యోగేశ్వరం యోగిభిరేవ దృశ్యం।
తమద్రిశ్యంగే సముదీక్షమాణాః
గోపం సతాం గోపగణాః ప్రణేముః ॥ 7.2 ॥

స తానశేషాన్ సుధయేవ దృష్ట్వా
ప్రహర్షయన్ ప్రత్యయితప్రసాదః।
స రామకృష్ణాన్ సనకాదిగమ్యః
స్వామీ సతాం స్వాగతమన్వయుంక్త ॥ 7.3 ॥

శరత్ప్రవృత్త్యేవ శశాంకభాసో
వాచా హరేర్గోపధియః ప్రసన్నాః।
మిథో విమర్శైః కుముద్దైరివాసన్
మిషద్భిరాసాదితనిర్మలాశాః ॥ 7.4 ॥

విధానదక్షా విపినాశ్రయాస్తే
తదన్యసంరాధనవీతసంగాః।

తమర్చయామాసురదీనసత్త్వాః
సంప్రీణనైః శక్రమఖోపనీతైః ॥ 7.5 ॥

అనన్యయోగాదయజంత చైనం
కృష్ణేన తేనైవ కృతానుచారాః।
సమేఘకైలాసనిభైరసంభైః
సవ్యంజనైః సాదరమన్నకూటైః ॥ 7.6 ॥

నిర్ధారితార్థేషు నిజోపదేశాన్
న్యస్తోపహారేషు మహీధరార్థం।
అర్చ్యత్వమాచార్యకమప్యయాసీత్
గోపేషు కృష్ణో భువనేషు గోప్తా ॥ 7.7 ॥

ఉపాహరన్యాని సభాజనార్థం
బలద్విషో వల్లవవంశవృద్ధాః।
పరేణ పుంసా పరిగృహ్యమాణైః
ప్రాప్తం ఫలం పుష్పఫలాదిభిస్తైః ॥ 7.8 ॥

మృత్యూపసక్తైర్భువనైరశేషైః
అనన్యదత్తైరపి హవ్యకవైః।
అలబ్ధపూర్వామభజత్తదానీం
గోపాహృతైః ప్రీతిమశేషగోప్తా ॥ 7.9 ॥

విధిప్రయుక్తే హవిషి ప్రభూతే
సంభుజ్యమానే హరిణా సమక్షం।
అనాగమశ్రాంతధియోఽపి తత్ర
శ్రద్ధామవిందంత సమగ్రతోషాః ॥ 7.10 ॥

అమృష్యమాణో విహతాం స్వపూజాం
 అఙ్గాం సహస్రేణ తదా మహేంద్రః |
 అనేహసం రక్తశిలీంధ్రజాలైః
 ఆకాలికైరంచితమన్వకార్దీత్ || 7.11 ||

అవంచితాన్యూనపయః ప్రదానాన్
 ఆరాధకాన్ కాలమియంతమింద్రః |
 ఆహారకర్షాదభిహంతుమైచ్ఛత్
 కృతానభిజ్ఞేషు కిమాన్యశంస్యం || 7.12 ||

అథాజహావ ప్రతిఘానుషంగాత్
 ఘూరాశయో ఘూషవిమర్దకాంక్షి |
 సమేష్యతాం సంభవమర్ణవానాం
 సంవర్తకం నామ గణం ఘనానాం || 7.13 ||

ప్రదీపితాన్ కోపహుతాశభూమ్నా
 పీతోదధీన్ వారిధరాయుధౌఘాన్ |
 మరుద్భజేన త్వరితం మరుత్వాన్
 ప్రాయుంక్త ఘూషాభిముఖం సఘూషాన్ || 7.14 ||

ప్రకల్పయంతః పరివేషచక్రం
 బృందావనే విహ్వలగోపబృందే |
 సమీరనున్నాః సహసా పయోదాః
 శక్రస్య తే శాసనమన్వతిష్ఠన్ || 7.15 ||

తటిత్సహస్రేణ విదీప్తనేత్రః
 సమేతవజ్రో ధృతచిత్రచాపః |
 అతర్క్యతేంద్రః స్వయమభ్రవాహః
 కాలాత్మనా భూమికయేవ ఖేలన్ || 7.16 ||

అసూయతా వజ్రభృతా ప్రయుక్తాం
 ఆకాలికిం ప్రావృషమాదిదేవః |
 ఆశానిరోధం జగతాం దిశంతీం
 నిరోద్ధమైచ్ఛన్నిజయా న శక్త్యా || 7.17 ||

వియత్పయోధిం పరితః పయోదైః
 వేలాతమావైరివ వర్ధమానైః |
 జిఘాంసతా గోపగణాన్మఘూనా
 చ్ఛన్నేన తస్థే మృగయార్థినేవ || 7.18 ||

అదృశ్యరూపః స తదా మరుత్వాన్
 అంభోముచామంతరతోఽవతస్థే |
 అపారయన్ ద్రష్టుమివ త్రిధామ్నా
 దీప్తిం దివాభీత ఇవాతిసూర్యాం || 7.19 ||

అమర్షవేగాదచమత్క్రియోత్థాత్
 జిఘృక్షతా వజ్రమకుంఠవీర్యం |
 అలక్షి జీమూతరథే మఘూనా
 మోఘక్రియో ముక్త ఇవేంద్రచాపః || 7.20 ||

సుతీవ్రహుంకారభృతో నినాదైః
 సౌదామనీదర్శిత తర్జనీకాః |
 మరుత్వదాజ్ఞావిముఖానభీక్షం
 నిర్భర్త్యయామాసురివాంబువాహాః || 7.21 ||

క్షణప్రభాస్తత్క్షణమంతరిక్షే
 ప్రాయేణ గోపాన్ గ్రసీతుం ప్రవృత్తాః |
 బభాసరే వాసవరోషవహ్నాః
 జ్వాలాగ్రజిహ్వ ఇవ జాతలౌల్యాః || 7.22 ||

కిమంతరిక్షేణ ఘనీబభూవే
 కిముత్థితం ధ్వాంతమహింద్రలోకాత్ |
 మూలం కిమేతత్ ప్రలయార్ణవానాం
 ఇతీవ మేనే మలినాభ్రమాలా || 7.23 ||

వ్రజోపమర్దం సమయో విధాస్యన్
 బభార నమ్రేణ పయోదమూర్ధ్నా |
 మహీయసీం వాసవచాపలేఖాం
 మాయాప్రదిష్టామివ మాల్యశేషాం || 7.24 ||

కఠోరగర్జాపటహప్రణాదః
 కరప్రసూనైరవకీర్య పృథీవీం |
 క్షణప్రభాభిర్ఘటితాంగహారః
 కాలః ప్రతుష్టావ యుగాంతనృత్తం || 7.25 ||

ప్రణుద్యమానాః ప్రబలైస్సమీరైః
 ఆప్లావయామాసురమందఘ్నూషాః |
 మహీమపర్యాయనిపీతముక్తైః
 ఔదన్వతైరంబుభిరంబువాహః || 7.26 ||

అంగారరూక్షస్తనయిత్నుపూర్ణాత్
 ఐరమ్మదే తేజసి తప్యమానాత్ |
 విహాయసో నూనమభూద్విలీనాత్
 విష్వజ్ముఖీ వృష్టిరవారణీయా || 7.27 ||

ప్రదీప్త విద్యుద్గణదుర్నిరీక్షాన్
 సోఢుం వ్రజాః శ్రోత్రవిఘాతిఘ్నూషాన్ |
 న శేకురావర్జితశక్రచాపాన్
 ధారాశరశ్రోణిముచః పయోదాన్ || 7.28 ||

సహుంకృతాః సామినిమీలితాక్షా
 దీర్ఘోరుశృంగా దరభుగ్నవక్త్రాః |
 ప్రత్యగ్రహిషుః ప్రతిపన్నరోషాః
 ధారాః క్షణం ధైర్యభృతో మహోక్షాః || 7.29 ||

స్తనాహితస్వస్తికబాహుబంధాః
 త్యానాలకాః సన్నతవక్త్రపద్మాః |
 విలగ్నదేహా వసనైర్నృషీదన్
 ప్రజస్త్రియో వాదితదంతవీణాః || 7.30 ||

చలద్భలాకోల్బణశంఖమాలా
 పయోధరవ్యక్తిధరోర్మిమాలా |
 ప్రావృత్ పునః సంవవృతేఽతిఘూరా
 సంవర్తసింధోరివ ధర్మపత్ని || 7.31 ||

గంభీరగర్జాపటహప్రణాదం
 ప్రారబ్ధఘంఝానిలనాదగీతం |
 తడిద్భిరాపాదితతాండవం తత్
 కాలస్య సంగీతమపూర్వమాసీత్ || 7.32 ||

విద్యుద్గుణైస్సందితయా సమంతాత్
 వ్రజే మరుత్వాన్ మృగయామివేచ్ఛన్ |
 సమావృణోత్ సాంద్ర తమిస్రధామ్నా
 మేఘాత్మనా వాగురయా వనాద్రీన్ || 7.33 ||

ఆసారధారాచ్ఛురితేంద్రచాపైః
 మేఘైర్ద్విశా మాఘవతీ చకాశే |
 ఆముక్తముక్తాగుణరత్నదామైః
 సింధోరపత్యైరివ ధీరనాదైః || 7.34 ||

హుంకారవంతః స్తనితైరుదార్తైః
 క్షణప్రభాకాంచనవేత్రభాజః ।
 పురందరస్యేవ పురస్సరాస్తే
 ప్రచేరురుత్సారితగోపవర్గాః ॥ 7.35 ॥

ప్రకృష్టవజ్రాయుధచాపచిహ్నం
 పౌరస్త్వవాతేన కృతప్రకంపాం ।
 కాలస్య కృష్ణామివ కేతుమాలాం
 కాదంబినీం ప్రేక్ష్య జనశ్చకంపే ॥ 7.36 ॥

పయోముచాం పంక్తిరసహ్యధారా
 భూభృద్గణాన్ భేత్తుమివ ప్రవృత్తా ।
 విడంబయామాస విశేషభీమాం
 కృతాంతకోపోల్లసితాం కృపాణీం ॥ 7.37 ॥

పయోదభారైర్నమితం నభః కిం
 శేషాహినా భూమిరుత ప్రణున్నా ।
 అదూరతస్సంపుటభావభాజోః
 ఆసీత్ తయోరంతరమల్పశేషం ॥ 7.38 ॥

ప్రాయః ప్రకీర్ణాశనివిష్ఫులింగైః
 లోకాస్తదా లోచనరోధమాపుః ।
 పయోదరూపేణ వివర్తమానైః
 పర్జన్యకోపానలధూమజానైః ॥ 7.39 ॥

అలాతకల్పాః కరకాస్త్రిలోకిం
 ఆపూరయన్నదుభృతభీమరూపాః ।
 యుగాంతవాత్యారభసావధూతాః
 సంభూయ తారా ఇవ సంపతంత్యః ॥ 7.40 ॥

చకాస చంజత్కరకాస్థిమాలా
 కాదంబినీకంటకభీషణా ద్యౌః |
 వజ్రౌఘనిష్పేషమహాట్టహాసా
 మూర్తిస్తదా మోహకరీవ రౌద్రీ || 7.41 ||

శతప్రదాభిర్ధృతహేమకక్ష్యా
 ధారాధరాః సేంద్రధనుష్పతాకాః |
 అదభ్రఘూషధ్వనయోఽనుచక్రః
 సప్తస్రుతాం శక్రమతంగజానాం || 7.42 ||

అహీంద్రభోగప్రతిమాః పతంత్యో
 ధారాస్తదా ఘోరమరుత్ప్రణున్నాః |
 అభావయన్భిమపయోదనక్రం
 వ్యోమార్ణవం వీచిగణావకీర్ణం || 7.43 ||

ఆసారదుర్లక్షతడిత్ప్రకాశం
 అన్యోన్య సంకీర్ణహరిద్విభాగం |
 ఆసీదసహ్యస్తనితం ప్రజానాం
 అభిన్ననక్తందివమంతరిక్షం || 7.44 ||

తడిత్స్వభావేన తమఃప్రకృత్యా
 నిర్హార్దరూపేణ జలాత్మనా చ |
 వివర్తతే విశ్వమితీవ గోపాః
 ప్రాయో న చింతార్ణవపారమాపుః || 7.45 ||

ప్రవర్తమానాః ప్రతిసర్గక్లౌ
 పశ్యన్ ఘనాన్ పాశభృతాప్యవార్యాన్ |
 అభీతిముద్రామధురేణ గోపాన్
 ఆశ్వాసయామాస కరేణ శౌరిః || 7.46 ||

యదర్చనాదాపదియం ప్రసక్తా
 తేనైవ గోపాలగణస్య గుప్తిం ।
 అరోచయత్ కర్తుమశేషగోప్తా
 రామేణ సంమంత్రిత్య రథాంగపాణిః ॥ 7.47 ॥

స లీలయా మేరుమివ ద్వితీయం
 గోవర్ధనం గోపకులప్రదీపః ।
 నవప్రరూఢం నిహితైకహస్తో
 నాగో నలస్తంబమివోజ్జహార ॥ 7.48 ॥

అధోముఖావస్థితమేరుకల్పం
 శైలం తముత్థాయ శరణ్యగోపః ।
 ఉదంచయన్ సత్పరమూర్ధ్వమూలం
 చక్రే మహేంద్రం శమితార్ధగర్వం ॥ 7.49 ॥

ఫణాభిరామప్రసృతాంగులీకః
 ప్రియాంగరాగవ్యతిషంగపాండుః ।
 భుజస్తదీయో గిరిణా బభాసే
 భూమండలేనేవ భుజంగరాజః ॥ 7.50 ॥

ఆభుగ్నరక్తాంగులిపంజరం తత్
 రత్నోర్మికారశ్మిశలాకమంతః ।
 నవోదకక్షౌమవృతం వ్యభాసీత్
 ఛత్రప్రకాండం హరిబాహుదండే ॥ 7.51 ॥

విహారపద్మస్పృహయేవ కృష్ణో
 భుజాద్రిణా భూమిధరం దధానః ।
 స్వశేషభూతస్య హలాయుధస్య
 ప్రాచీమవస్థాం ప్రథయాంబభూవ ॥ 7.52 ॥

నివాసభూతే నిఖిలస్య తస్మిన్
 బాలాకృతౌ బిభ్రతి శైలమేకం ।
 సవిస్మయాన్విక్ష్య జహాస గోపాన్
 సంప్రీతిలక్ష్మ్యేణ తదగ్రజన్మా ॥ 7.53 ॥

స కాలికాకాలకృపాణికానాం
 ధారాశతైరాహతసంధిబంధః ।
 అవాస్యజత్తిప్రతరం క్షరద్భిః
 ధాతుద్రవైర్నానమస్సంజి శైలః ॥ 7.54 ॥

సగైరికస్తస్య గిరేస్సమంతాత్
 విలంబితో వరపయః ప్రవాహాః ।
 వితానపర్యంతజషో వితేనే
 విడంబనాం వర్ణతిరస్కరిణ్యాః ॥ 7.55 ॥

ఇరంమదార్చిర్యతిషంగదీప్తః
 పాణౌ హరేరద్రిపతిశ్చకాశే ।
 ప్రత్యస్తమింద్రేణ ముముక్షితానాం
 ప్రయుక్తముత్థాత ఇవాశనీనాం ॥ 7.56 ॥

స బాహుదండేన వహన్ సలీలం
 ప్రవాలకల్పాంగులిపంజరేణ ।
 మహీధరచ్ఛత్రమనన్యవాహ్యం
 మాయామయాం వ్యాకురుతేవ లీలాం ॥ 7.57 ॥

కరాలరూక్షాకృతివర్ణభేదాన్
 కాలాగ్నినిర్వాపణకల్యవృత్తిన్ ।
 రురోధ శైలీకృతయా స్వశక్త్యా
 ప్రాయో ఘనాన్ పర్వతకూటకల్పాన్ ॥ 7.58 ॥

పృథ్వా యథావద్భరితం గిరేస్తత్
 మూలం నివాసాయ గవాం బభూవ।
 గ్రాసానుభావగ్రహణార్హమాసీత్
 అగ్రం చ తస్యానతివిప్రకృష్టం॥ 7.59 ॥

ఉదంజితస్యాద్రిపతేరుపాంతే
 పయః ప్రవాహో నిబిడం పతంతః।
 అతన్వత స్పృటికవప్రశోభాం
 అంతర్గతైరస్తభయైరవేక్ష్యాం॥ 7.60 ॥

అలబ్ధసూర్యేందుకరప్రవేశే
 మూలే గిరేరావసతాం జనానాం।
 స్వలోచనద్వంద్వవిహారభేదాత్
 నక్తందినాన్యాతనుతే స్మ నాథః॥ 7.61 ॥

ముకుందగాత్రం మణిదర్పణాభం
 ఛాయాపదేశేన విగాహమానైః।
 సగోధనైస్తత సురేంద్రభీత్యా
 గోపైస్తదా గూఢమివావతస్థే॥ 7.62 ॥

బిభర్తి కృష్ణః సుకుమారగాత్రః
 క్షమాధరం తేన విభావయామః।
 తదగ్రజోఽసౌ బిభృయాదశేషాం
 బలం క్షమామిత్యవదన్వ్రజస్థాః॥ 7.63 ॥

బభుః స్వశాఖాగ్రథితాగ్రపాదైః
 తపోధనైస్సాకమధః శిరోభిః।
 కృతాభిముఖ్యాః కృతినో ముకుందే
 తపఃప్రవృత్తా ఇవ తత్ర వృక్షాః॥ 7.64 ॥

అధోముఖస్యాద్రిపతేస్తృణాని
 స్పృష్టాఽ ముకుందేన నిదర్శితాని ।
 జాతస్పృహ జగ్రసిరే సహర్షం
 గావస్తదా కించిదివోన్నమంత్యః ॥ 7.65 ॥

మణిప్రదీపైరతమాంసి గోప్యః
 ప్రవిశ్య రమ్యాణి గుహాగృహాణి ।
 అస్పృష్టశీతోష్ణమయత్నలబ్ధం
 స్వస్థాశయాః స్వర్గమివాన్వభూవన్ ॥ 7.66 ॥

యథాపురం తత్ర స పుత్రదారైః
 అచ్ఛిన్నగోదోహనమంథనాద్యైః ।
 స్వప్నావబోధప్రభృతీని గోపైః
 సిషేవిరే విస్మృతపూర్వవాసైః ॥ 7.67 ॥

అస్పృష్టధారాజలబిందుసేకైః
 అకంపమానైరపదంతవీణైః ।
 గోపీజనైరాదధిరే విహారాః
 గిరీంద్రమూలే గృహనిర్విశేషం ॥ 7.68 ॥

వనేచరా గోపగణైస్సమేతా
 విముక్తపర్జన్యభయా విచేరుః ।
 మహీధరచ్ఛత్రధరే ముకుందే
 వన్యాని సత్త్వాని చ తత్ర గోభిః ॥ 7.69 ॥

ప్రభూతధారాప్రతిపన్నశైత్యం
 ప్రాప్తారమద్రిం ప్రభురద్భుతానాం ।
 సుదర్శనాదప్యధికామనైషిత్
 పవిత్రతాం పాణిసరోజయోగాత్ ॥ 7.70 ॥

ముకుందహస్తాంబురుహాధిరోహాత్
 ప్రాప్తః శ్రియం మేరుముఖైరలభ్యాం ।
 వర్షాపదేశేన గిరిస్స లేభే
 నగాధిపత్యార్హమివాభిషేకం ॥ 7.71 ॥

మదోల్బణానామివ వల్లవీనాం
 గీతం గణైః శౌరిగుణానుబంధం ।
 గుహావిశేషైర్ధ్రువమన్వవాదీత్
 గోవర్ధనో గోపగణాభినంద్యః ॥ 7.72 ॥

కరాగ్రయంత్రే ఘటితేన కృష్ణః
 సవారిణా సానుమతాభిగుప్తాః ।
 అలంభయత్ గోపగణాన్ సదారాన్
 ధారాగృహాభ్యంతరవాససౌఖ్యం ॥ 7.73 ॥

అచింత్యశక్తేరకుమారయూనః
 కౌమారలీలాకవచేన గుప్తం ।
 బలం తదాఽగ్రాంగులిసంశ్రితాద్రేః
 తావత్పరిచ్ఛిన్నమబోధి గోపైః ॥ 7.74 ॥

నిమేషనిష్ఠూతయుగాని యాసాం
 యేభ్యో నిరోధవ్యసనాన్యభూవః ।
 తాసాం స తైః సార్థమభూత్సమీక్ష్యః
 వామభ్రువాం వల్లవయూధనాథః ॥ 7.75 ॥

కృతార్థభావం భృశమాదధానే
 కృష్ణాంగసంస్పర్శవిలోకనాదౌ ।
 అయంత్రితాభిశ్చిరమాశశంసే
 వర్షానువృత్తిర్వృజసుందరీభిః ॥ 7.76 ॥

ధారానిపాతైః స్తనతాం ఘనానాం
 అక్షప్రమాణైరభిహన్యమానః |
 ఆకస్మికీమన్వభవత్ స శైలో
 వజ్రవ్యథాం వాసవరోషజాతాం || 7.77 ||

తమేకహస్తాంగులియంత్రలగ్నం
 ధారాహతం ధారయతస్త్రిధామ్నః |
 అముక్తబాల్యస్య సమగ్రశక్తేః
 క్షణార్ధవత్సప్త దినాన్యతీయుః || 7.78 ||

స తాదృశాన్తోయభృతో యుగాంతే
 శ్వాసానిలైః శోషయితుం క్షమోఽపి |
 మహేంద్రదర్పాత్యయమాత్రకాంక్షీ
 ప్రఖ్యాపయామాస గిరేః ప్రభావం || 7.79 ||

ఏకత్ర సంరక్షతి కృష్ణమేఘే
 గోత్రేణ చైకేన గవాం కులాని |
 అశేషగోత్రోఘభిదా నియుక్తైః
 మేఘాయుతైర్మోఘతమైర్బభూవే || 7.80 ||

వ్రజోపమర్దే వితథే సురేంద్రః
 స్వయం వృతోఽపత్రపయా భియా చ |
 దునోతి మాం ఇంద్రపదం దురంతం
 కిం పౌరుషం కేవలమిత్యదుఃఖ్యత్ || 7.81 ||

నివృత్తరోషే నిభృతేఽపి శక్తే
 సందర్శితస్వామినిదేశసంగాః |
 వవర్షురుగ్రాం ముహురశ్మవృష్టిం
 పైరోపపన్నా ఇవ వారివాహాః || 7.82 ||

నివార్య దుర్వారజవాన్ పయోదాన్
 నాథం సతాం నందసుతం ప్రపిత్సుః |
 కరంబితప్రీతిభయః క్షణార్థం
 వ్యక్తిం భజన్ వ్యోమతలేఽవతస్థే || 7.83 ||

క్రమేణ పృథ్వీమభిగంతుకామః
 శ్వేతాభ్రపర్యాయగజాధిరూఢః |
 విలోచనవ్యంజితపద్మసంపత్
 వర్షాత్యయో మూర్త ఇవాబభాసే || 7.84 ||

పునః ప్రసన్నాం పురుహూతదాంత్యా
 పశ్యన్ దివం ప్రాణభృతామధీశః |
 తమద్రిమవ్యాహతదివ్యలీలః
 సంతోలయామాస నివేశయిష్యన్ || 7.85 ||

విలక్షవృత్త్యైవ తిరోహితేషు
 మేఘేషు విశ్రాంతవికత్తనేషు |
 స్థానే నివేశాదచలీచకార
 చ్ఛత్రాచలం శౌరిరభిన్నబాహుః || 7.86 ||

ఉత్థిప్యమాణః పరివర్త్యమానః
 సంస్థాప్యమానోఽపి తథైవ భూయః |
 స తస్య సంకల్పవశేన భేజే
 శైలో న శైథిల్యకథాప్రసంగం || 7.87 ||

వ్యపేతశైలవ్యవధానదృశ్యో
 విభూషితః స్వేదకణ్ఠైః స బాలః |
 దిశద్భిరామోదమభౌమభోగ్యం
 దివ్యైరవాకీర్యత పుష్పవర్షైః || 7.88 ||

నివేశ్య కృష్ణం శకటీరథాగ్రే
 నాథోపచారైరుపసేదివాంసః ।
 సగోధనాః స్వం ప్రజమాప్రజంతః
 సంగీతలీలామభజంత గోపాః ॥ 7.89 ॥

కచ్చిన్న ఖిన్నోఽసి వహన్ గిరీంద్రం
 కచ్చిన్న విష్ణూయతి పాణిపద్మం ।
 ఇతి బ్రువాణాః సుహృదో ముకుందం
 పర్యాకులాః పస్పృశురంగమంగం ॥ 7.90 ॥

అథావతీర్య స్వయమంతరిక్షాత్
 అనుజ్ఞితైరావతదానవర్షాత్ ।
 విలక్షచిత్తో వసుదేవసూనుం
 వల్గుస్మితం వజ్రభృదాససాద ॥ 7.91 ॥

పురోదధానః సురభిం ప్రతీక్ష్యాం
 ఆజగ్ముషీమాత్మభువో నియోగాత్ ।
 అపత్రపాగద్గదమాబభాషే
 బద్ధావంజలిం బాలముపేంద్రమింద్రః ॥ 7.92 ॥

నాథ త్వయా నర్మవిహారభాజా
 విమోహితో విప్రతిసారితశ్చ ।
 అకించనస్తావమహమాశ్రితస్సన్
 క్షిప్తాపకారో న బహిష్కీయార్హః ॥ 7.93 ॥

కృతాపరాధేష్వపి సానుకంపం
 క్షేమంకరం క్షేత్రవివేచకానాం ।
 విశోపకారాధ్వరబద్ధదీక్షం
 వేద్యం పరం వేదవిదో విదుస్తావం ॥ 7.94 ॥

నిగృహ్లాతస్తే సృజతశ్చ వరం
 నిమిత్తభావే నిహితైస్త్వయైవ |
 ప్రవర్తతే నిష్ప్రితిఘ్నా విహారః
 స్వయం ప్రయుక్తైర్రివ యంత్రభేదైః || 7.95 ||

అనన్యసాధారణపారమేష్ఠ్యాత్
 అన్యనశేషానతినందధానాత్ |
 గోపాయితం పారయతి త్రిలోకిం
 గోపాయమానాదపి న త్వదన్యః || 7.96 ||

ప్రజౌకసాం నాథ దివౌకసాం వా
 విపత్ప్రసంగే విహితావతారః |
 ఏకస్త్యమేవ స్వయమీప్సితానాం
 దయాసహాయో నియమేన దాతా || 7.97 ||

స్వరూపతో విగ్రహతశ్చ విశ్వం
 నిత్యం త్వయైకేన ధృతం యదేతత్ |
 తదేకదేశోద్వహనాదముష్మాత్
 న విస్మయం తత్త్వవిదో భజంతి || 7.98 ||

ప్రయోజితోఽహం త్వయి భక్తిబంధాత్
 గోభిః స్వలోకాదుపసేదుషీభిః |
 ఇచ్ఛామి సంరక్షితగోవ్రజం త్వాం
 స్థానే గవామింద్రతయాఽభిషేక్తుం || 7.99 ||

తిరోహితామంభసి విందతా గాం
 పూర్వం త్వయా పోత్రివరేణ లబ్ధా |
 నిరుక్తనిష్ఠాతకృతాభ్యనుజ్ఞా
 వ్యక్తిం పునర్యాతు శుభా త్వదాఖ్యా || 7.100 ||

ఉపేంద్రభూతాద్భవతోఽపి భూమ్నా
 మాన్యో మనుష్యాభినయే మయా త్వం ।
 అభ్యర్థనామాదరతస్తదేనాం
 ప్రతీచ్ఛ విశ్వంభర విశ్వభూత్యై ॥ 7.101 ॥

ఇతి బ్రువాణో మఘవాన్ ధృతాద్రేః
 శ్రాంతిం జగద్ధాతురివాపనేష్యన్ ।
 ధ్యాతోపయాతాం త్రిదశప్రణేతా
 దివ్యాపగాం దర్శయతి స్మ దేవీం ॥ 7.102 ॥

అభౌమగంగాపయసా ప్రపూర్ణాం
 ఆవర్జయన్ వారణరాజఘంటాం ।
 అశేషసామ్రాజ్యపదాభిషిక్తం
 గుప్త్యై గవాం గోత్రభిదభ్యషించత్ ॥ 7.103 ॥

తదంగసంస్పర్శవశేన ధన్వైః
 ఆప్లావ్యమానామభిషేకతోయైః ।
 అపేతభారామివ భూతధాత్రీం
 ఉల్లాఘితాం ప్రైక్షత నాకనాథః ॥ 7.104 ॥

కృతాభిషేకః కృతినా మఘూనా
 గుప్తేన గోవింద ఇతి స్వనామ్నా ।
 కృతప్రసాదః ప్రజిఘాయ కృష్ణః
 స్వర్గాధిరోహాయ పునః సురేంద్రం ॥ 7.105 ॥

ప్రతిగతవతి యూథే పుష్కలావర్తకానాం
 దివి భువి చ నియత్యా దీర్ఘనిద్రోజ్జితానాం ।
 గుణగరిమసమృద్ధం గోకులం వీక్ష్య తుష్యన్
 గురుభిరభినియుక్తామాశిషం ప్రత్యగృహ్ణాత్ ॥ 7.106 ॥

ముకులితరవిధామ్నా దేహదీప్త్యైవ ముష్ణన్
 జలదకదనజాతం జీవలోకస్య జాడ్యం।
 వ్యచరదచలభోగే చారయన్ ధేనుచక్రం
 పిశునితనిజమాయాం భూషయన్ పింఛమాలాం॥ 7.107 ॥

ప్రణిహితమధిరోహన్ ప్రాగివాద్రిం పృథివ్యాం
 అవమతపురుహూతైరర్చితో గోపబృందైః।
 వ్రజపతిరుపసీదన్ బాలయోగ్యాన్ విహారాన్
 వనచరపరిబర్హో వత్సపాతైః సిషేవే॥ 7.108 ॥

నాథః సోఽయం శిశురపి సతాం నందగోపస్య సూనుః
 ప్రాయః శైలః ప్రతినిధిరసౌ పద్మనాభస్య పుంసః।
 కిం నః సాధ్యం సురపతిముఖైః కింపచానైస్తదన్యైః
 సాకం దారైరితి కిల జగుస్తత్ర సంభూయ గోపాః॥ 7.109 ॥

॥ ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకటనాథస్య
 వేదాంతాచార్యస్య

కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే సప్తమః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ అష్టమః సర్గః ॥

అథ ప్రసూనాయుధభాగధేయా-
న్యారబ్ధమందానిలసౌ తికాని।
మధుప్రసంగాత్మధురాణి యూనా
మనుష్టశీతాన్యభవందినాని ॥ 8.1 ॥

అనేకరూపైః స్వయమేకరూపః
కాలాత్మకం రూపమకాలకాల్యః।
ఋతుప్రభేదైరనుభూయ రేమే
రామాసఖో రామమనుప్రయాతః ॥ 8.2 ॥

హేమంతపూర్వః శిశిరాంతిమశ్చ
శరచ్చ సంభూయ వసంతవృత్త్యా।
శనైః శనైః శాంతిముపేయివాంసః
తద్వైభవాత్తన్మయతామివాపుః ॥ 8.3 ॥

ప్రాయేణ పంచాయుధపంచవక్త్రః
పలాశకోశాకృతిమాదదానైః।
మనస్వినీమానగజేంద్రభేదాత్
సశోణితైః పాణిరుహైశ్చకాశే ॥ 8.4 ॥

జగంతి పుండ్రేక్షుశరాసనేన
ప్రసూనబాణైరపి జేతుమిచ్ఛః।

అసూచయన్నాత్మభువః స్వనాదైః
అవ్యాహతామాశిషమన్యపుష్టైః || 8.5 ||

వరాంగనావక్త్రపదాంబుజానాం
స్వాభావికీం సౌరభరాగలక్ష్మీం |
ప్రపిత్సమానౌ ప్రసవైస్తదర్థం
ద్వేధా ద్రుమౌ దోహదమన్వభూతాం || 8.6 ||

తీక్ష్ణారుణాగ్రాణ్యచిరప్రరోహాత్
చకాశిరే చంపకకుట్మలాని |
దత్తాని కామోత్సవమంగలార్థం
దీపాంకురాణీవ వసంతలక్ష్మ్యాః || 8.7 ||

ముక్తాపగామగ్నసముత్థితాత్మా
భూయో భజన్పుష్పరజోభిషేకం |
చచార మందం మలయాద్రివాతః
చేతోభువో దృప్త ఇవౌపవాహ్యః || 8.8 ||

పుష్పేషు సంయోమవియోగవృత్త్యా
క్రమాదృజంతీ నతిమున్నతిం చ |
వనాంతరే షట్పదపంక్తిరాసీత్
మంజుస్వనా మన్మథచాపమౌర్ధ్వీ || 8.9 ||

వసంతక్లృప్తాన్మదనస్య బాణాత్
ఆందోలయన్నానమనోకహేషు |
దినే దినే దక్షిణమాతరిశ్వా
గతాగతాభ్యాం గణయాంచకార || 8.10 ||

ఆఘూర్ణ్యమానైరభితో నభస్వాన్
కాంతైః ప్రదీపైరివ కర్ణికారైః |

వనశ్రియో మాధవసంగమార్హం
మంగల్యనీరాజనమాచచార॥ 8.11 ॥

ప్రసూనహాసాధర పల్లవానాం
కింజల్కరోమాంచజషామభుంక్తః।
మందానిలైరాహితవేపథూనాం
కాంతిం వసంతో వనవల్లరీణాం॥ 8.12 ॥

విహారయోగ్యామథ వీక్ష్య వన్యాం
రమాపతిం రామసఖం విశంతం।
నభశ్చరైః సాకమనోకహస్తం
నాథం ప్రసూనోర్మిభిరభ్యషించన్॥ 8.13 ॥

పుష్పాకరేణ ప్రతిపన్నశోభం
బృందావనం నందితగోపబృందం।
ప్రదర్శయన్ ప్రాపిత ధేనువత్సం
రామానుజో రామమిదం బభాషే॥ 8.14 ॥

మనోభువో మూర్తమివావలేపం
మాన్యం మనస్కారమివ త్వదీయం।
చిరం త్వయా సేవ్యమిహార్య మనేయ
చిత్రం వనం చైత్రరథాభినంద్యం॥ 8.15 ॥

అమానుష ప్రాప్యమరణ్యమేతత్
ప్రాప్తస్య తే పాదరజఃప్రభావాత్।
సత్త్వోపపన్నా న భజంతి సత్త్వాః
శాంతాశయాః శాశ్వతికం విరోధం॥ 8.16 ॥

అచింత్య భూమ్నస్తవ సన్నిధానాత్
అన్యోన్య జాతీయదశాం దధానాః।

సింహీవశాస్త్రస్యవిదో భజంతే
సుభ్రాతృతాం కేశరిదంతిపోతాః || 8.17 ||

త్వద్విత్సాద్వదుత్పణాదినీనాం
త్వద్వంశనాదామృతపాయినీనాం |
మన్యే గవాం వత్సగణావృతానాం
విష్వగ్వనం విశ్రమయోగ్యమేతత్ || 8.18 ||

వసంతలక్ష్మ్య ఇవ వాసభూమిం
సంకల్పయోనేరివ శిల్పశాలాం |
రతేరివారామవిభూతిమన్యాం
వన్యామిమాం వేద్మి తవోపకార్యాం || 8.19 ||

వనస్థలీయం మకరందవర్షైః
అతోయకర్మాంతికమాత్తనేకా |
ప్రస్తౌ తి పర్యాప్తపరాగజాలా
సమీహితం సంచరణోత్సవం తే || 8.20 ||

నభఃస్పృశామత్ర మహీరుహాణాం
నీడాదమి నిష్పతితాః సలీలం |
ప్రయుంజతే స్వాగతమంజసా తే
ప్రాయః శుభాలాపజుషః శకుంతాః || 8.21 ||

వాతావధూతాస్తరవః స్వమూర్ధ్నా
సంతాన సాంతానిక సంపదస్తే |
ప్రాజ్యైరమీ పుష్పఫలైశ్చ నూనం
వితన్వతే వందనమర్హణాం చ || 8.22 ||

ఆస్వాద్య చూతాంకురమన్యపుష్టాః
 ప్రాయః స్వనైః పంచమముద్గిరంతః।
 ఆకారయంతీవ వనం గతం త్వాం
 దివ్యానమీ దర్శయితుం ప్రదేశాన్ || 8.23 ||

త్వత్పాద విన్యాస విశేష ధన్యాం
 ఆపాదయిష్యంత ఇవాత్మధాత్రీం।
 ఏనాం స్వశాఖాగ్రకరప్రయుక్తైః
 ప్రచిన్వతే భూమిరుహః ప్రసూనైః || 8.24 ||

నిశామయంత్యో వనదేవతాస్తాన్
 చకోరసమ్మోహన చారుదీప్తిం।
 ప్రీతిం ప్రభూతాం పరివాహ్యా గీతైః
 శీతాశ్రుణా శేషమివోద్వమంతి || 8.25 ||

రసాలరంభాది భవైరిహైతాః
 ఫలద్రవైః పిచ్చిలపార్శ్వభాగాః।
 వత్సావగాహ్యో వనరాజిమధ్యే
 పూర్ణాః సుధాయా ఇవ భాంతి కుల్యాః || 8.26 ||

కహ్లాంకపద్మోత్పలకాంతిభిస్తే
 కటాక్ష విక్షేపగుణం భజంత్యః।
 అరణ్యభాగానభితః ప్రవాహైః
 ఆప్యాయయంత్యాప ఇమాః ప్రసన్నాః || 8.27 ||

త్వద్వక్త్రపద్మప్రతిమాసహస్రైః
 సంస్పృజ్యమానేవ సపుష్కరాఽసౌ।
 ప్రభావతః ఖ్యాపితపుష్కరశ్రీః
 పుణ్యోదకా పుష్కరిణీ విభాతి || 8.28 ||

సంచారజాతైః శ్రమవారిలేశైః
 ఆలక్ష్య ముక్తాగుణమండనం త్వాం ।
 వ్యక్తం నదీ వీజయతీయమారాత్
 అంభోరుహైరాశ్రిత వీచిహస్తైః ॥ 8.29 ॥

సహంతి వాతా తపవర్షవాతాం
 స్తోయేషు తిష్ఠంతి రవిప్రతీక్షాః ।
 తపస్యతస్తవన్ముఖకాంతిలోభాత్
 పద్మానిమాన్ పశ్చిమరామ మన్యే ॥ 8.30 ॥

తరంగిణీభిః పరిరభ్య ముక్తః
 సంలాపవాన్ భృంగరవైరధీరైః ।
 ఆప్యచ్ఛతే నూనమతః ప్రయాతం
 మందీభవన్ కుంద సమీరణస్తాన్ ॥ 8.31 ॥

మనఃప్రసాదం తవ దర్శయంతీ
 ప్రాలేయసంఘాతనిభైః పయోభిః ।
 శుద్ధా నవేందీవరనీలవాసాః
 ఛాయేవ తే శైవలినీ విభాతి ॥ 8.32 ॥

సహ ప్రయచ్ఛంతి తవ ప్రయాభిః
 చంచూర్యమాణా ఇవ చక్రవాకాః ।
 ఆహూయ దాతార ఇవాతిథేయాః
 కాలోచితాం కస్త్యమితీవ వాచం ॥ 8.33 ॥

విధూతవాలవ్యజనాః స్వపక్షైః
 చారుస్వనాపాదిత చాటువాదాః ।
 అభిన్నవర్ణాః ప్రతియంత్యమీ త్వాం
 రాజోపచారైరివ రాజహంసాః ॥ 8.34 ॥

దివాపి గోవర్ధన నిర్దురాణాం
 సంఛాదితే వ్యోమ్ని తుషారజాతైః |
 ఇహోతపశ్చాంద్రమసేన ధామ్నా
 వికల్ప్యతే బోధితపంకజోఽపి || 8.35 ||

అతర్కిత ప్రాప్తమవేక్ష్య కాంత్యా
 మేఘంకరం మేచకమంబరం తే |
 నినాద నిష్పాదిత షడ్జగీతా
 నృత్యంత్యమి సానుషు నీలకంతాః || 8.36 ||

నదీభిరార్బుతరంగలాస్యం
 నాదైర్యుతం నిర్భుర్రదుందుభీనాం |
 గాయద్ద్విరేఫం గిరిణా త్వదర్థం
 ప్రాయేణ సంగీతమిహ ప్రయుక్తం || 8.37 ||

కలిందజాకచ్ఛభువాం సఖీభిః
 ప్రచ్ఛాయవన్యాభిరధిత్యకాభిః |
 సూతే గిరిః సూచిత నందనోఽసౌ
 స్వర్గౌకసాం పైర్విహారవాంఛాం || 8.38 ||

అభ్యాగతం వీక్ష్య భవంతమారాత్
 సాలా ఇమే సామినతాగ్రశాఖాః |
 సుధారసస్వాదుతమాని భక్త్యా
 స్వయం ప్రయచ్ఛంతి ఫలాని ధన్యాః || 8.39 ||

పాత్రిభవంతస్తవ వీక్షణానాం
 పద్మాలయావాసవికల్పితానాం |
 చరాచరాః కాని కియంతి పైతే
 తపాన్యతప్యంత భవాంతరేషు || 8.40 ||

విజానతాం సత్పురుష ప్రభావం
 పుంసామమీ పుణ్యతమీభవంతః ।
 ప్రాయస్తద్దంగీకరణాత్ప్రియాస్య-
 త్యారాధ్యతామద్రివనావకాశాః ॥ 8.41 ॥

సంస్కారపూతాభిరితీవ వాగ్భిః
 సమ్మోదయన్నగ్రజమాదిదేవః ।
 విజాతలీలో విజహార హృష్యన్
 వంద్యః సతాం వత్సగణానుయాయీ ॥ 8.42 ॥

స్వయంవృతః స్వైరవిహారలక్ష్మ్య
 ముహూర్వితేనే విపినే ముకుందః ।
 స్థానాంతర ప్రాప్తి విభావితాని
 స్థితేరభిన్నాని గతాగతాని ॥ 8.43 ॥

ప్రభూతయా పుష్పఫలప్రసూత్యా
 వదాన్యవృత్తీని వనాని దృష్ట్వా ।
 సస్మార చింతావశవర్తినీనాం
 ప్రజస్థితానాం వరవర్తినీనాం ॥ 8.44 ॥

ప్రాయస్తదాహ్వనవిధౌ నియోక్తుం
 ప్రగృహ్య వేణుం ప్రతిపన్నదూత్యం ।
 న్యవేశయత్ కుట్మలితే సలీలం
 బింబాధరే సూచితచిత్తరాగే ॥ 8.45 ॥

సామోపపన్నాః క్రమశః స్వరంద్రైః
 సప్త స్వరాన్సప్తభిరుద్వమంతం ।
 ప్రచక్రమే వాదయితుం వనాంతే
 వంశం ప్రియో వల్లవవంశజానాం ॥ 8.46 ॥

ముకుందవక్త్రానిలవాద్యమానో
 వేణుర్భభౌ వేద ఇవ ద్వితీయః |
 రాగావధీనాం రహసాం యదేకం
 గీతాత్మనాం తస్య నిదానమాసీత్ || 8.47 ||

తద్వంశనాదః సుభగోఽనుగచ్ఛన్
 అగ్రే సరస్సౌరభమాగమానాం |
 అయత్ననిష్పన్న మనః సమాధీన్
 ఆబ్రహ్మకానాతనుతేవ జంతూన్ || 8.48 ||

శృణ్వద్భిరుద్వాంతమధుస్రవాహం
 వంశస్వనం తస్య సుధైకవంశం |
 సయూధ్యతాం నూనమవాప్య సర్వైః
 సత్త్వైః స్థితం సామినిమీలితాక్షైః || 8.49 ||

మధుద్రవైరుల్బణ సమ్మదాశ్రూ-
 ణ్యాలేఖ్యనిష్పందమృగద్విజాని |
 ఉదగ్రకోశోత్పులకాని కృష్ణో
 వంశీనినాదేన వనాన్యకార్షీత్ || 8.50 ||

ఆస్వాద్య తద్వంశనినాదమాధీష్ం
 ఆఘ్రూయ తత్సంచరసౌరభం చ |
 భుక్తామృతానాం భువి సౌరభేయ్యః
 క్షిప్తే తరాం క్షీబదశామవాపుః || 8.51 ||

వంశస్వనాస్వాద వశీకృతానాం
 వ్యక్తోదయానాం వనదేవతానాం |
 స కర్బురః స్నిగ్ధతమైః కటాక్షైః
 సేంద్రాయుధో మేఘ ఇవాబభాసే || 8.52 ||

ఆధ్మాపయామాస స శృంగమగ్ర్యం
 శంఖం తథాభూతమివాత్మయోగాత్ |
 జగౌ చ గేయాని బహూని యేషాం
 గాంధర్వ వేదోఽపి న పారదృశ్వా || 8.53 ||

త్రిస్థానయుక్తస్వరభూషితం తత్
 త్రిధా స్థితం గ్రామవిశేషయోగాత్ |
 అరంజయత్సప్తజగంత్యయత్నాత్
 గీతం హరేరాహృత కిన్నరౌఘం || 8.54 ||

విలాస వాక్యైరివ వేణునాదైః
 దివ్యేన గీతేన చ దైత్యహంతుః |
 నివేదితార్థాః సుదృశః స్వవాసాత్
 ఆజగ్మురాకర్షణ మంత్రతీక్ష్ణైః || 8.55 ||

అనిష్టశబ్దైర్వలయైరపోధాః
 కాంచ్యాప్యవజ్ఞా తపదోపగత్యా |
 గుణావకృష్టాః ప్రియమాప్తుమీషుః
 కామోపదిష్టేన మహాపథేన || 8.56 ||

ఆదిశ్యమానాం ప్రియవంశనాదైః
 ఆశాం నిజాశామివ నిర్విఘాతాం |
 తదాస్థితాం ప్రాస్థిషతాశు ధన్యాం
 ఆసన్నసంధ్యాధికరాగభాజః || 8.57 ||

మధువ్రతాధిజ్యశరాసనేన
 పుష్పాత్మకం సందధతా పృషత్కం |
 అనుప్లవేన వ్రజతా బభూవే
 తాసామనంగేన తదోద్యతానాం || 8.58 ||

ఆదేశయోగైరథ తత్ర గోప్యో
 నివార్యమాణా అపి దుర్నివారాః |
 ఆనిన్యిరే రాగమయైర్మహౌఘైః
 క్లేశాపహం కృష్ణసుధాపయోధిం || 8.59 ||

త్వారాసఖీనాం పురతః ప్రచేతే
 తరస్వినా నిశ్శస్వినతేన తాసాం |
 సదాగతి ప్రార్థనయా సమేతం
 దూరస్థితం కృష్ణమివోపనేతుం || 8.60 ||

ప్రాయేణ వేగాత్సుదృశాం విభిన్నః
 ప్రకీర్ణముక్తాఫలపుష్పజాలః |
 ప్రస్తావయన్ కామవిహారనాట్యం
 హారః సమాలక్ష్యత సూత్రధారః || 8.61 ||

అవస్థితం క్వాపి కదంబమూలే
 వల్గుస్మితం వాదిత మంజువేణుం |
 సాచీకృతాక్షం దదృశుస్తరుణ్యః
 స్వాద్యం సతాం స్వస్తికచారుజంఘం || 8.62 ||

తదంగశోభామవలోక్య దివ్యాం
 విస్మేరభావం ప్రజతేవ దూరాత్ |
 అమోహాయద్యౌవతమాదిధూర్తః
 సంతోషదిగ్ధేన సమీక్షణేన || 8.63 ||

ద్రుతాగతివ్యాకుల భూషణాస్తాః
 కించిత్ సముచ్చాప్తసితనీవిబంధాః |
 పర్యాకులాక్ష్యః పరివార్య తస్థుః
 కృష్ణం కృపాధీనదృశం కృశాంగ్యః || 8.64 ||

స వల్లభః సంసది వల్లవీనాం
 బర్హస్రజా దర్శితదానరాజిః |
 ఉదగ్రశృంగధ్వనిరాబభాసే
 దృప్తో వశానామివ వారణేంద్రః || 8.65 ||

అవృద్ధిసంకోచమివేందుమన్యాం
 అకార్ముకం కామమివాత్తవేణుం |
 తమద్భుతానామివ రాశిమేకం
 గోప్యస్తదాత్మాన ఇవాన్వభూవః || 8.66 ||

సురాంగనాభిః సమయే ధృతాయాం
 స్వేనైవ గోపాకృతి భూమికాయాం |
 అకర్మవశ్యస్య విభోస్తదాసీత్
 అరాచఫలస్పర్శనమాత్ర లీలా || 8.67 ||

న ఖల్వముష్య ప్రమదామదాంధ్యం
 న కుత్సనం తత్తదభీష్టదాతుః |
 న ధర్మసంస్థాపనబాధగంధః
 శుద్ధానుచింత్యా హి శుభస్య లీలా || 8.68 ||

అనాగమప్రత్యయ సంభవానాం
 గురుత్యజాం గోపకుమారికాణాం |
 అనన్యసంగాత్ స దయాలురాసీత్
 అసంగఘంటాపథసార్థవాహీ || 8.69 ||

పుష్పావచాయప్రవణేన గోప్యః
 ప్రసాధితాస్తేన స చ ప్రియాభిః |
 అభిన్నబాహ్యంతరమైకరస్యాత్
 ఆమోదమన్యోన్యసగంధమాపుః || 8.70 ||

స్వలాలనాదాపతి తం స తాసాం
 సౌభాగ్యదుర్మానమదం వినేశ్యః ।
 పుష్పావచాయవ్యపదేశలౌల్యత్
 ఆసీద్దపియానబహిఃస్థితోఽపి ॥ 8.71 ॥

అవిప్రకర్షేఽపి తిరస్కరణ్యా
 క్లప్తావృతిం కృష్ణమనీక్షమాణాః ।
 భీమైరదూయంత భృశం తరుణ్యః
 క్షణైః స్వనిశ్వాససమీరదీర్ఘైః ॥ 8.72 ॥

పుష్పావకీర్ణేషు వనద్రుమాణాం
 మూలేషు మోహాలసచేతసస్తాః ।
 కృతాసికాః కృష్ణవియోగభేదాత్
 కామాస్త్రపర్యంకగతా ఇవాసః ॥ 8.73 ॥

విలీనచిత్తా విషమాస్త్రతాపాత్
 విలాపయంత్యో వసుధాం విలాపైః ।
 అదృశ్యరూపస్య హరేరగాయన్
 గుణాంశ్చరిత్రాణి చ గోపకన్యాః ॥ 8.74 ॥

ముకుంద విశ్లేషవిమోహితానాం
 సంశ్రూయమాణాని ముహుర్వనాంతే ।
 శమప్రదాన్యాత్మవిదామభూవం
 స్త్రయ్యంతగంధీని వచాంసి తాసాం ॥ 8.75 ॥

స మాయయాత్మానమసౌ పరేషాం
 ప్రచ్ఛాద్య సందర్శయతి ప్రసాదాత్ ।
 ఇతీమమర్థం ప్రథయన్ప్రియాణాం
 దృష్టిం శుభాం దాతుమియేష తాసాం ॥ 8.76 ॥

తాసామథ స్మేరముఖాంబుజేన
 శ్యామేన పీతాంబర చిత్రితేన |
 ఆవిర్భూవే సహసా పురస్తాత్
 మధుద్విషా మన్మథమన్మథేన || 8.77 ||

తమేకచిత్తాః ప్రతిసన్నివృత్తం
 యాతేన నృత్యంతమివాదుభతేన |
 గోప్యః పునర్జాతమివాత్మనైవ
 ప్రైక్షంత సమ్మోదపయోధిమగ్నాః || 8.78 ||

నవేందురేఖా కృశపాండురాంగీః
 తాపాశ్రుసందర్శిత వాహ్నితోయాః |
 దదర్శ గోపీరవతారగోపః
 శ్వాసైస్త్రిలోకీమివ శోషయంతీః || 8.79 ||

అవిధ్యతైకః ప్రణయాపరాధీ
 యోగైరలక్ష్యో యుగపత్ప్రయుక్తైః |
 ఆవర్జిత భూధనుషామమోఘైః
 ఏణీదృశామిక్షణ చిత్రపుంఖైః || 8.80 ||

ప్రసాద జీవాతుభిరంగనానాం
 ప్రత్యేకమన్యాభిరలక్షణీయైః |
 విలాసచాటూక్తివిలోకనాద్యైః
 ఆనందయన్ సాంత్యనమాచచార || 8.81 ||

తాసాం తదంగవ్యతిషంగలోభాత్
 సైరంధ్రికా వృత్తిముపేయుషీణాం |
 విరక్త నిధ్యేయపదః స రాగీ
 రాగాధికాం ప్రాస్తు త రాసలీలాం || 8.82 ||

తదగ్రహస్త గ్రహణార్థినీనాం
 స సవ్యతో దక్షిణతశ్చ తిష్ఠః ।
 బభార విద్యుద్వ్యవధానభాజాం
 వాత్యాజుషాం వారిముచామభిఖ్యాం ॥ 8.83 ॥

ద్యయోర్ద్వయోరేకతయా స తాసాం
 మధ్యే స్థితో మండలరాసనృత్తే ।
 కరద్వయస్పర్శరసేన కాంతాః
 ప్రత్యేకమానంద్య భృశం ననంద ॥ 8.84 ॥

అపారమావర్తయతా రసాబ్ధిం
 రామానుజో రాసజవేన దీవ్యః ।
 పదాశ్రితానాం భ్రమశంతిహేతుః
 ప్రియాసహస్రం భ్రమయాంచకార ॥ 8.85 ॥

స్వమాయయా ఘూర్ణయతో మహత్యా
 విశ్వాని భూతాని విభోరజస్రం ।
 రామాజనం రాసవశం విధాయ
 స్వస్య స్వయం ప్రాప నిదర్శనత్వం ॥ 8.86 ॥

స్వపాదపాంసుస్సపితాకృతీనాం
 స్విద్యన్ముఖీనాం ప్రజసుందరీణాం ।
 లంబాలకానాం లలితస్మితానాం
 లాభాత్స్వయం లబ్ధ మనోరథోఽభూత్ ॥ 8.87 ॥

సనృత్తగీతేన విహారయూనా
 గోపీజనైరంతరితేన బద్ధం ।
 తదద్భుతప్రస్థితి రాసచక్రం
 జవాదలక్ష్యాంతరమాబభాసే ॥ 8.88 ॥

జగుః సహర్షం దివి దేవకన్యాః
 దివాస్తదా దుందుభయః ప్రణేదుః |
 పపాత కల్పద్రుమ పుష్పవృష్టిః
 సదర్శితే సంశ్రితరాసలీలే || 8.89 ||

గృహీతహస్తద్వితయాః సలీలం
 మిథ్యాభుజంగేన మృగీదృశస్తాః |
 పరిభ్రమంతోఽవిపరీతవృత్త్యా
 ప్రక్రాంతరాసాం భువమభ్యజానన్ || 8.90 ||

మనోజుమల్లీహసితేన తాసాం
 రమ్యేణ కృష్ణో రజనీముఖేన |
 అన్యాదృశీం ప్రీతిమనన్యయోగాత్
 ఆపాదయిష్యన్విరరామ రాసాత్ || 8.91 ||

ఉద్భిన్నఘర్మాంబుకణాం విహారాత్
 తాసాం కరస్పర్శరసేన చైనం |
 లతాగృహే నందన గర్భశోభన్
 యాసీనమన్వాసత గోపకన్యాః || 8.92 ||

స్వలంభితైశ్చిత్రపలాశపుష్పైః
 సంవీజ్యమానో విటపైః ప్రియాభిః |
 నిదర్శయామాస వనాంతరాలే
 నీలాద్రిముద్భాంత మయూరబృందం || 8.93 ||

విచిత్రలీలాహితవేపథూనాం
 తాసామనాసాదిత విశ్రమాణాం |
 తాపోపశాంత్యై తపనాత్మజాయాం
 ఆహ్లాదనీమద్భిరియేష లీలాం || 8.94 ||

ముఖేన తస్య ద్విజరాజభాసా
 తారాభిరామేణ తమోపహేన।
 ప్రేమోదధిం వర్ధయతా ప్రియాణాం
 సంచిక్షిపే తత్ర సరోజకాంతిః ॥ 8.95 ॥

సంధ్యాఘనాభః స తదా ప్రియాణాం
 మధ్యే బభౌ వారిజరేణుతామ్రైః।
 శృంగారదిగ్దైరివ దృష్టిపాతైః
 శృంగోదక్షైరాప్లుత చిత్రదేహః ॥ 8.96 ॥

స పద్మినీనాం సలిలస్థితానాం
 చకార సమ్మీలనమాశు తాసాం।
 తుషారజాలైస్తుహినాంశుసౌమ్యః
 కామోపనేతా కరయంత్రముక్తైః ॥ 8.97 ॥

పటీరపంక్తైః ప్రతిపన్నగంగాం
 శోణాన్వితాం కుంకుమసంగమేన।
 కస్తూరికాభిః ప్రచితా త్మవర్ణాం
 కృష్ణప్రియాః కృష్ణనదీం వితేనుః ॥ 8.98 ॥

అకాలజాతప్రతిమేందుజాలాన్
 ఆకీర్ణమిథ్యాశఫరాంస్తరంగాన్।
 వక్త్రాక్షివక్షోరుహబింబయోగాత్
 అకల్పయన్ కల్పిత చక్రవాకాన్ ॥ 8.99 ॥

సవిభ్రమా చారుపయోధరాభా
 తాభిః సమం సూర్యసుతా ప్రపేదే।
 అలబ్ధపూర్వం తదనన్యలభ్యం
 కృష్ణోపభోగేన కృతార్థభావం ॥ 8.100 ॥

నితంబవక్షోజనిరూఢవృద్ధిః
 మధ్యే కృశా సంశ్రితనిమ్ననాభిః |
 విలోలపద్మాగ్రతరంగహస్తా
 తాసామభూదన్య తమేవ సాఽపి || 8.101 ||

అసూయయేవ ప్రమదాజనానాం
 లాక్షాంజనాదీని విలోపయంతీ |
 నిసర్గశోభాతిశయప్రకాశత్
 కృతోపకారేవ నదీ బభూవ || 8.102 ||

చిరప్రవృద్ధం దయితేఽనురాగం
 చిత్తే దురాసేధమివోద్వమంతీ |
 ప్రాయేణ తత్కాంతి మధూపభోగాత్
 దృష్టిస్తదా రాగమువాహ తాసాం || 8.103 ||

అనంగ రాగోజ్జ్వల చిత్తదేహీ
 విశ్వాధికం దివ్యధురాయతాక్ష్యః |
 కష్టారశోభారచిత్తైః కటాక్షైః
 కామస్య బాణైరివ తాపదీప్తైః || 8.104 ||

విగాహనాద్గోపనితంబినీనాం
 సంవర్ధమానే సహసాఽంబుపూరే |
 తద్వక్త్రశోభావిజితైః సరోజైః
 అంతర్హితం నూనమవాప్తలజైః || 8.105 ||

కృష్ణాంబుదః కల్పితహస్తయంత్రః
 చకార గోపీనయనోత్పలేషు |
 ధారాంబుసేకాదుపసంభవంత్యా
 రాగశ్రియా రక్తసిలీంధ్రశోభాం || 8.106 ||

ముహుఃప్రయుక్తాం ముఖపుండరీకే
 కదర్థయంత్యా కరయంత్రధారాం |
 కాంతే కయాచిద్దధిరే కరాభ్యాం
 గతాగతాన్యతృలకాననానాం || 8.107 ||

ప్రయాపితే గోపికయా కయాచిత్
 కృష్ణాననం కీచకయంత్రతోయే |
 నిమీలనోస్మీలనతస్తదీయాత్
 నక్తందివం తత్క్షణదృశ్యమాసీత్ || 8.108 ||

తమార్ద్రభావాన్నిబిడాంతరీయం
 లంబాలకం రాశిమివాదుభతానాం |
 పశ్చాదుపేతా పరిరభ్య తస్థౌ
 కాచిత్ప్రియా కామవధూరివాన్యా || 8.109 ||

అభంగురప్రేమబలేన తస్యాః
 బద్ధం ప్రియం బాహులతాద్వయేన |
 సమీక్ష్య కామార్పితపాశమన్యాః
 సంప్లావయామాసురపేతశంకాః || 8.110 ||

యదంఘ్రియోగాజ్జగతాం త్రయాణాం
 మందాకినీ మాన్యతమా బభూవ |
 తయాపి సంభావ్యతమా తదాసీత్
 కృష్ణేన సా తేన కృతావగాహా || 8.111 ||

అథోపచారానుపపాదయంతీ
 దివ్యేన దేహేన దినేశకన్యా |
 ఆనర్చ పాదార్పిత రత్నపుష్పా
 గోపీసఖం గోపకుమారమాద్యం || 8.112 ||

సరిద్భిరన్యాభిరపి ప్రభావాత్
 ప్రాయేణ గోపితనుమాశ్రితాభిః।
 తోషాదుదన్వత్సుతయోప భోగ్యః
 తోయోపచారేణ విభుః సిషేవే || 8.113 ||

తముత్తరంతం సరితః ప్రవాహాత్
 ఉత్తారకం పంకమయాత్పయోధేః।
 మరుత్ప్రియుక్తా వసనాంగరాగైః
 ఆకల్పయన్నస్సరసస్తదర్శైః || 8.114 ||

వ్రజాంగనాశ్చ త్రిదశాంగనాభిః
 ప్రసాధ్యమానా బహుమానపూర్వం।
 రమాసహాయ ప్రణయానురూపాం
 సమ్మాననాం సాధుజనేష్వవిందన్ || 8.115 ||

విహృత్య తస్మిన్ వ్రజసమ్ముఖీనే
 చక్రం గవాం శైలవనాన్నివృత్తం।
 ఉపాద్రవత్కశ్చిదరిష్టనామా
 కైలాసపర్యాయ తనుః కకుద్మాన్ || 8.116 ||

ఖురాగ్రవజ్రేణ విదారయన్న్మాం
 విషాణనిర్భిన్నవిమానమూలః।
 దుర్వారవేగో దదృశే స దూరాన్
 మృత్యోరుపక్రాంతమహో మహోక్షః || 8.117 ||

శృంగావరుగ్జైః శకటైః ప్రకీర్ణం
 వృషాంతరైరాశు విముక్తమార్గం।
 వ్రజం తదా విప్లుతగోపవర్గం
 త్యక్త్వా స కృష్ణాభిముఖం జగామ || 8.118 ||

తమాపతంతం ప్రతిసంజిహానో
 నిర్వాదవిత్రాసితదీనధేనుం ।
 విషాణయుగ్మ గ్రహణేన శౌరిః
 చక్రే వినిష్ఠిడిత పీనకంతం ॥ 8.119 ॥

అపహత్య దుర్జయమరిష్టదానవం
 జగతామరిష్టమివ జాతవిగ్రహం ।
 ప్రజసద్భిరదుభత విహారతోషితైః
 సురసత్తమైరపి సమం స తుష్టువే ॥ 8.120 ॥

అన్యైరప్యసురమలిఘ్నుచైరనేకైః
 ఆతంకాన్స్థిరచరసూతిభిః ప్రసూతాః ।
 గోపానాం ప్రతివిదధే గవాం చ కాలే
 రామేణ స్తు తచరితో తథాంగపాణిః ॥ 8.121 ॥

॥ ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకటనాథస్య
 వేదాంతాచార్యస్య

కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే అష్టమః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ నవమః సర్గః ॥

అథ భోజపత్తిర్జగత్పతేః
అవతారం భువి నారదాన్మునేః ।
శ్రుతవానతిదేవదానవం
వ్యథయా పీతవిషోపమోఽభవత్ ॥ 9.1 ॥

నిహతా పృథుకేన పూతనా
శకటం తత్పరివర్తితం మహత్ ।
కకుభద్వితయం నిపాతితం
ప్రహితః క్వాపి విపీడ్య కాలియః ॥ 9.2 ॥

స చ గోముఖవర్ధనో దధే
గమితః క్షోదమరిష్టపర్వతః ।
ప్రథితశ్చ బలః ప్రలంబజిత్
నిధనం ధేనుకదానవో గతః ॥ 9.3 ॥

దవహవ్యవహశ్చ జగ్రసే
విషధృద్వింధ్యసమో విదారితః ।
ఇతి నామ విజృంభణే రిపోః
అలమేకైకమలంఘ్యతాస్థితే ॥ 9.4 ॥

బహుభిః కిమిహ ప్రతర్కితైః
బలినః స్రోతసి ధావతో విధేః ।

యదతీ తమతీ తమేవ తత్

కరణీయం పునరాయతిక్షమం || 9.5 ||

ఇతి విప్రతిసారవిహ్వలః

స్వయముత్థాపిత మృత్యుచోదితః |

ప్రతిహంతుమియేష చక్రిణం

శలభో దీప్తమివాశుశుక్షణిం || 9.6 ||

దివసాంతదివాకరోపమః

శ్వసితాందోలితజీవితస్థితిః |

భయవిస్మయరోషకర్బురః

స శిరఃకంపమవర్తయత్క్షణం || 9.7 ||

స చ దానపతిం సమాదిశత్

భవతో జీవతు భద్ర సౌహృదం |

అజితేన జిఘాంసితస్య మే

భజ సాహాయకమాత్మరక్షణే || 9.8 ||

అతిమానుషచేష్టితః స్వయం

మధుజిన్మానుషభూమికాం వహా |

అసురానభిహంతుమీహతే

దమనీయోఽయమరూఢయౌవనః || 9.9 ||

అవిచారితమాశు గమ్యతాం

అధినందావసథం విహారిణౌ |

బలదేవజనార్దనౌ బలాత్

ఉపనేయౌ భవతా చ్ఛలేన వా || 9.10 ||

సహ నందముఖైరశంకితం

కరదానవ్యపదేశవంచితైః |

అపరేద్యురిహోపసర్వతాం
అసురధ్వంసకృదగ్రజాన్వితః || 9.11 ||

ఇతి వాచముదీర్య దుర్మతిః
స్వవధోపాత్తకృపాణికోపమాం ।
సపది ప్రజిఘాయ కేశినం
మధుజిత్పిడనలోభమోహితః || 9.12 ||

స చ వాజిమహాసురశ్చరన్
ననుబృందావనమద్రిసన్నిభః ।
సమహేషత సమ్ముఖం ప్రభోః
అశనిధ్వానభయానకధ్వనిః || 9.13 ||

కులిశోపమదంతపంక్తికం
కుటిలప్రేక్షితజాతవిద్యుతం ।
ఖురఖండితభూమిమండలం
జ్వలదంగస్ఫుటవిష్ఫులింగకం || 9.14 ||

బడబాముఖవహ్నిదారుణం
విపులావర్తవిశేషచిత్రితం ।
ధృతసింధుతరంగతాండవం
ముఖనిష్కాసితఫేనసంప్లవం || 9.15 ||

క్షితిభేదకృతక్షణైః ఖురైః
పటుధీరధ్వనినిర్జితాంబుదైః ।
విదధానమశేషఘాతినః
శమనస్యేవ మృదంగవాదనం || 9.16 ||

ధృతవాలధిధూమసంహతిం
చటులోల్కాశతచండకేసరం ।

గ్రసితుం క్షమమంబుధీనణాత్
అనుకల్పశ్రితచండపావకం || 9.17 ||

గరుడానిలచిత్తరంహసం
గతదూరాంతికమక్రమైః క్రమైః |
ముహూరుత్సుతిభిన్నభాస్కరం
నిబిడాస్యాతపయోదకేసరం || 9.18 ||

భ్రమణే కృతసాలమండలం
క్రమణే దిక్షు విదిక్షు చ స్థితం |
నటవృత్తిమివాశునర్తనే
కలితాకాశమివాంగధూననే || 9.19 ||

మధుజిద్వహనక్షమాత్మనా
దరనిర్భుగ్నఫణేన భోగినా |
ముహూరున్నమితామయత్నతో
నమయంతం నిజభారతః క్షితిం || 9.20 ||

అచలక్షితిసంధిభేదనైః
అనిలస్కంధవిభాగభంజకైః |
బధిరీకృతనిర్జరశ్రుతిం
బహుభిః సంభ్రమహేషితోర్మిభిః || 9.21 ||

ద్విరదాయుతసారదుర్దమం
ద్రుతవిద్రావితదిజ్మతంగజం |
అసురాదిభిరప్యనాస్థితం
సురసేనాపరభాగదర్శినం || 9.22 ||

ప్రతికాయమివాసురశ్రియః
ప్రథమాకల్పమివాంతకభ్రువః |

పరివర్తమివామరశ్చయః

ప్రతిఘస్యేవ మహోత్సవం నవం || 9.23 ||

ఉపమానమివాత్మనః స్వయం

ప్రతిమానేఽపి సమే సమత్సరం |

అవలేపమివాత్మవిగ్రహం

ద్విషదుత్పాతమివ ద్రుతోదితం || 9.24 ||

అచమత్కృత పంచవక్త్రకం

కృతమన్యైరిహ దుష్టసత్త్వకైః |

అపసర్పితగోకులం భయాత్

అభిలీనస్థల గోపయాథపం || 9.25 ||

అవమత్య తురంగదానవం

శమయన్గోపగణస్య సాధ్వసం |

ప్రజహాస హరిః ప్రతిద్రవత్

ప్రసభాస్ఫోటిత భావితోద్యమః || 9.26 ||

వివృతాయతవక్త్రకందరం

ప్రతిధావంతమివాంతకం ప్రభుః |

భుజసానుమతః ప్రవేశనాత్

అగమం వజ్ర ఇవ వ్యదారయత్ || 9.27 ||

క్రకచక్షతదారుభేదవత్

సమపాదాక్షిలలాటనాసికే |

దదతుః క్షితికంపమాఘ్నతీ

శకలే సైంధవదానవస్య తే || 9.28 ||

విశరారుభిరస్య విశ్వతః

కలధౌతాచలఖండపాండరైః |

వితతా పృథివీ విదిద్యుతే
విబుధ ప్రీతిలతాంకురైరివ || 9.29 ||

తదనాథి విభూతిబంధురం
విగతవ్యాధికులం వ్రజౌకసాం |
దమితారిగణేన దీవ్యతా
యదునాథేన సనాథతాం యయౌ || 9.30 ||

త్వరితం చ తదా శ్వఫల్కజః
స్వహితం కంసనియోగమాస్థితః |
దనుజాంతకదర్శనోత్సవ-
స్థిరసంప్రీతిరితి వ్యచింతయత్ || 9.31 ||

అపి నామ నిశామయిష్యతే
నిగమాంతైరివ నిర్మితా స్థలీ |
రమయిష్యతి యత్ర మే దృశౌ
రసభూమా రమణీయమాత్మకా || 9.32 ||

భవదుర్గతదివ్యభేషజైః
ప్రచితాం తత్పదపద్మరేణుభిః |
ప్రణిపత్య శుభాం వనస్థలీం
పరిపూతో భవితాఽహమప్యత || 9.33 ||

రసమప్రతిమం రసాయనం
రమయా చ క్షమయా చ సేవితం |
నయనే మమ కిం ను పాస్యతో
నరకాతంకనిదానభేదనం || 9.34 ||

అపి శంఖరథాంగతోరణ-
ధ్వజవజ్రాంకుశమత్స్యలాంఛనం |

వినివేశయతాద్విభుః స మే
వినతే మూర్ధని పాదపంకజం || 9.35 ||

యదువంశమసౌ సభాజయత్
బహుమానేన విహారజేన మాం |
భుజపంజరమధ్యయంత్రితః
పులకోద్భాసితనుం విధాస్యతి || 9.36 ||

శ్రుతిసౌరభసౌ మ్యయా గిరా
సుధయేపైష ముఖేందుసూతయా |
శమయేదపి నామ సంజ్వరం
పురుషః పుష్కరలోచనో మమ || 9.37 ||

అహమస్మి తవేతి వాదినం
ప్రణయస్మేరముఖః ప్రసన్నధీః |
విదితే తరవర్జితోఽప్యసౌ
విభురక్రూర వదేతి వక్ష్యతి || 9.38 ||

చిరశీలిత సంయమక్రమైః
యతిభిర్యోగదృశా దిదృక్షితం |
నిధిమద్భుతముజ్జితావధిం
పరిపశ్యేయమహం ప్రసంగతః || 9.39 ||

స దృశా సదృశాంతరోజ్ఞతః
సుముఖః స్వాగతవాక్యగర్భయా |
కలుషం కిమపహ్నువీత మే
కరుణాసింధు సుధోర్మికల్పయా || 9.40 ||

వ్యథితం వృజినేన ధన్వనా
విషయాశివిషమోహితం చ మాం |

అపి జీవయితా పతిః సతాం
అమృతాసారనిభైరవేక్షణైః || 9.41 ||

అలమత్ర పృథగ్విధైః ఫలైః
అవశాదధ్వని విందతో మమ |
వసుధావసుదేవదేవకీ-
తపసామేకమిదం మహత్ఫలం || 9.42 ||

మదభేలగతీ మహాబలౌ
మధురాలంకరణం విధితృతః |
వ్రజయూధపతీ వశానుగౌ
భవితారౌ మమ భాగధేయతః || 9.43 ||

కిమకుర్వత పుణ్యమగ్రిమం
మహితాస్తే మధురానివాసినః |
కృపయోపగతౌ నిరీక్షితుం
కృతినః కృష్ణహలాయుధాపుభౌ || 9.44 ||

రమయా క్షమయా చ మాధవో
రమమాణః ప్రతిగమ్య తాం పురీం |
అపి చర్మదృశోఽపి మాదృశాత్
అవినంవాదయితా స్వవైభవే || 9.45 ||

అవరుద్ధభుజాంతరః శ్రియా
విదధానో వసుధాకరగ్రహం |
అభిషేకముపేయివానసౌ
కిము నాథో భవితా కులస్య నః || 9.46 ||

అసహిష్ణురసహ్యవిక్రమః
 త్రిజగత్తోభకృదుగ్రసేనజః |
 బలవాన్బలభద్రకృష్ణయోః
 హతధీర్హంత కిమాచరిష్యతి || 9.47 ||

అకరోరశిరీషకోమలైః
 కథమంగైః ప్రతియోతస్యతే హరిః |
 కులశైలకులీనముష్టిభిః
 కుటిలైః సంయతి ముష్టికాదిభిః || 9.48 ||

ఉదయాస్తమహీధరస్తనీం
 చతురంభోనిధిమేఖలాం భువం |
 ఉపభోక్ష్యత ఏష కంసజిత్
 న హి దుఃసాధమచింత్యతేజసః || 9.49 ||

ఇతి సమ్మతసత్త్వసారథౌ
 మహితస్థేన్ని మనోరథే స్థితః |
 హరిపాదరజఃపవిత్రితం
 ప్రజమాసాద్య రథాదవాతరత్ || 9.50 ||

నవనీతముఖైరుపాయనైః
 అథ నందప్రముఖప్రకల్పితైః |
 ఉచితామభినంద్య సత్కియాం
 అభితస్తానగవేషయత్ప్రభుం || 9.51 ||

స దదర్శ గవామసుప్లవం
 ముదితం కేశివధేన కేశవం |
 గతిమప్రతిఘాధ్వయాయినాం
 గరుడచ్ఛత్రనివారితా తపం || 9.52 ||

ఘనసంవృతనారదస్తు తం
 నిగమాప్రూతనిజాంఘ్రిసౌ రభం ।
 తరుణారుణతామ్రవాససం
 శుభతాపింఛతులాధరద్యుతిం ॥ 9.53 ॥

అభిలక్ష్యమనుశ్రవేక్షణైః
 అవిపర్యస్తహితాహితక్రమైః ।
 పరిభూషితబర్హభూషణం
 కమలాకౌస్తుభనిత్యభూషితం ॥ 9.54 ॥

అతిసూర్యసుధాంశుతేజసం
 సమహానేరుపమేయమాత్మనా ।
 నిబిడాద్భుతరాశిమక్షయం
 నిగమానామపి నిత్యనూతనం ॥ 9.55 ॥

ఉపవీణయతస్తమర్భకాన్
 ఉపగాత్రానుపన్యత్యతశ్చ సః ।
 తదవస్థతదర్హభూమికాన్
 యమినోఽనన్యమతీనమన్యత ॥ 9.56 ॥

శుభతర్ణకశోభితాంతికాః
 సవిధే తస్య చ ధేనువిగ్రహాః ।
 అనఘాంగవతీరమన్యత
 శ్వసిత్తైరస్య సముత్థితాః శ్రుతీః ॥ 9.57 ॥

ప్రణనావ చ భక్తిసన్నతః
 ప్రణిధానేన వినా సమీక్షితం ।
 హరిమద్భుతగోపఢేలనం
 శ్రితసర్వాతిథిమాగతోఽతిథిః ॥ 9.58 ॥

దురితగ్రహయోగదుఃఖితం

త్రిగుణగ్రంథినిబంధనిఘ్నతం ।

పతితం నిజపాదపంకజే

పరిగృహ్ణిష్య ఘృణానిధాన మాం ॥ 9.59 ॥

స్వపదప్లవమాశ్రితాంజనాత్

నయసే పారమపారవైభవః ।

అతివేలమహోర్మిసంకులే

కలుషోదన్వతి కర్ణధారితః ॥ 9.60 ॥

రమయా సహ రాజహంసవత్

పరమం ధామ విభూషయన్భవాన్ ।

ప్రణిధానవతామపంకిలే

పదమేతన్నిదధాతి మానసే ॥ 9.61 ॥

అతిరోధిరసౌ నిధిః శ్రుతేః

అనిమేషప్రతదేశినీ దృశోః ।

తనుతే తనురీశ తావకీ

స్మరణం విస్మరణం చ దుఃశకం ॥ 9.62 ॥

వ్యపదిశ్య ముకుంద దేవకిం

విహరంత్యా వసుదేవమందిరే ।

జనితోఽసి నిజానుకంపయా

జగతీరక్షణజాగరూకధీః ॥ 9.63 ॥

భవతో భవనాటికాం విదత్

విభవాడంబరిణాం విడంబినిం ।

అనపాయపదాధిరోపణాత్

అపవృత్తా న పునర్నివర్తతే ॥ 9.64 ॥

సుధియస్తవ గోపభూమికాం
 సుభగాం కౌతుకసూతికాం ధియాం |
 అనువిద్య గతాగ్ర్యభూమికాం
 అధివిందేయురనశ్వరీం శ్రియం || 9.65 ||

దురితాని భజంతి సంక్షయం
 తపనేనేవ తమాంసి దీవ్యతా |
 హృదయాని చ యోగినాం త్వయా
 కుముదానీవ వికాసమిందునా || 9.66 ||

గుణతశ్చ విభూతితశ్చ తే
 క్వచిదంశేఽపి సమాధికత్యజః |
 ఉపమానకలావికల్పితైః
 ఉపలక్ష్యేత జగత్ప్రధానతా || 9.67 ||

మహిమార్ణవ వర్ణనోద్యతాః
 పరిమాతుం గుణమేకమక్షమాః |
 త్రపయేవ భజంత్యసీమని
 త్వయి వాచంయమతామనుశ్రవాః || 9.68 ||

తవ విశ్వవిదో వదామి కిం
 జగదేకాధిపతేర్దిశామి కిం |
 కృపణః పరిపూర్ణసంపదః
 కమివాంశం పరిపూరయామ్యహం || 9.69 ||

ప్రకృతే కిమనేన తత్ప్రభో
 భవదావిర్భవనస్థలీం పునః |
 పదపద్మరజఃపవిత్రితాం
 విదధానో జహి నాథ విద్విషః || 9.70 ||

బహుశాఖవిజృంభణో మహాన్
 అవదాతేన సుగంధినాఽద్య నః।
 యశసా భవతు ప్రసూనవాన్
 యదుసంతానమహీరుహస్తవ ॥ 9.71 ॥

త్వరతే రిపురాగతౌ తవ
 స్వయమేవావసరం సమర్పయన్।
 నతరక్షణ కిం వదంత్యసౌ
 న విలోపం భువి యాతు తావకీ ॥ 9.72 ॥

స్వయమేవ సమేయుషాం వధే
 విమతానాం క్షితిభారజన్మనాం।
 మృగయామివ భావయంత్యసౌ
 మహతీ సంపదుపస్థితాఽద్య తే ॥ 9.73 ॥

శతకోటి సహస్రసారవాత్
 మథనం ప్రాప్స్యతి మాతులస్తవయా।
 వ్యసనం విపదప్యనేహసా
 వినిపాతశ్చ న కస్య కర్మిణః ॥ 9.74 ॥

అభిసంహితమౌగ్రసేనినా
 కథితం చ క్రమశో వ్యజిజ్ఞపత్।
 కులజః కుటిలాశయోజ్ఞితః
 కుశలం పృష్టవతే మధుద్విషే ॥ 9.75 ॥

అపరేద్యురశేషతో నయన్
 సహసా గోపగణాన్స యాదవః।
 స్థితమధ్వని రామకేశవౌ
 రథమారోపయదగ్ర్యరంహసం ॥ 9.76 ॥

ప్రజతోరథ వల్లవస్త్రియో
 బలభద్రస్య జనార్దనస్య చ |
 అనుదుద్రువురాశు వర్తసిం
 కురరీకూజిత సూచకస్వనాః || 9.77 ||

వ్యలపన్నితి బాష్పగద్గదం
 విరహారంభవిషాద విహ్వలాః |
 వలయైః ప్రియవర్తమపాతిభిః
 క్షతపుష్పా ఇవ ఘర్మపీరుధః || 9.78 ||

అపయాతి సహోగ్రజన్మనా
 సహసా నందసుతో విహాయ నః |
 అనుయామ నివారయామ వా
 కథమస్మాభిరుదాస్యతే ముధా || 9.79 ||

శ్రుతిషు జ్వలనం వమత్యసా-
 వదపీయో రథచక్రచీత్కృతిః |
 ద్రుతమేత్య పతేమ తత్పదే
 గురుభర్తాదిషు ముక్తగౌరవాః || 9.80 ||

ప్రగుణత్వమివ ప్రజస్త్రియః
 చలసంబంధిని నందనందనే |
 ముదిరధ్వనితాం విజానతే
 శిఖిన్స్తద్రథనేమినిస్వనే || 9.81 ||

అయముద్భృత గోకులేక్షణః
 కథమక్రూర ఇతి ప్రజల్ప్యతే |
 అథవా భువనేషు దారుణాః
 ప్రథితాః పుణ్యజనా నిశాచరాః || 9.82 ||

బడిశామిషవత్ ప్రయుక్తయా
 రిపురక్రూరసమాఖ్యయాన్వితః ।
 విభవం హరతి ప్రజౌకసాం
 కిమిహోచ్యేత వదేమ కస్య వా ॥ 9.83 ॥

అవతారవరాహరూపిణా
 హరిణా భూమిరుదంచితోదధేః ।
 విరహావ్యసనోదధేరితః
 క ఇవోదంచయితుం క్షమేత నః ॥ 9.84 ॥

చిరసంఘటితోఽపి నః క్షణాత్
 అనురాగో బలభద్రకృష్ణయోః ।
 అపయాత మహానదీద్వయో
 భవితా శోణ ఇవైష నిష్ఫలః ॥ 9.85 ॥

అవికల్పితబాల్యయౌవనః
 ప్రణయోఽస్మాసు బలానుజన్మనః ।
 విధినా విషమప్రవాహిణా
 సికతాసేతుర్విషై భిద్యతే ॥ 9.86 ॥

అమునా శశినేవ కల్పితః
 చిరమస్మాసు శరన్నదీషివ ।
 ప్రణయః ప్రతిభాసజీవితః
 ప్రతిమాచంద్ర ఇవ ప్రలీయతే ॥ 9.87 ॥

అహమస్మి తవ త్వమేవ వా
 మమ దృష్టిస్త్వమితి ప్రలోభయ ॥
 విజహాతి స ఏవ వల్లవీః
 అలమేతావదతః పరేణ కిం ॥ 9.88 ॥

అయమేవమశుల్కదాసికాః

స్వపదోపఘ్నలతాః స్వయం ప్రభుః |
బహుమత్య జహోతి నిఃస్పృహః
కథమాలేఖ్యగతా ఇవాద్య నః || 9.89 ||

నిరపేక్ష ఇవైష నీలయా

రసికః పాలికయా సరాధయా |
ప్రథగత్ర కిమేతదుచ్యతే
కుహకః కశ్చిదసౌ కులస్య నః || 9.90 ||

అమృతస్య విషస్య చ స్వయం

ప్రభవస్థానమభూత్పయోనిధిః |
నియతం తదనేన దర్శితం
నిజసంయోగవియోగదాయినా || 9.91 ||

ముఖచంద్రికయా ముఖాని నః

కుముదానీవ వికాసమానయః |
కితవో యదువాచ సత్యవత్
క్వ గతం తత్క్వ చ తేన గమ్యతే || 9.92 ||

యమునాపులినేషు దీవ్యతా

యదుతానేన వశిక్యతా వయం |
విఫలప్రణయప్రదాయినా
విధినా హంత విలోభితాస్తతః || 9.93 ||

విజహోతి స ఏష గోకులం

మథురామాద్రీయతే మనోరమాం |
భవితవ్యతయా శుభాశుభే
తదిహైవం పరివర్తితాస్పదే || 9.94 ||

సహజం హరతా మహానిధిం
 వివశానామివ పైరిణేవ నః |
 విహితః సుకృతేన కీదృశా
 మథురాయోషిదనుగ్రహో మహాః || 9.95 ||

సహపాంసువిహారసంభృతం
 జహతా స్నేహమనంగవర్ధితం |
 అపి నాగరయౌవతం క్షణాత్
 అమునా హంత విలోభయిష్యతే || 9.96 ||

నటవత్పరిగృహ్య మాయయా
 నతచింతామణిరేష నస్త్యజః |
 అనురూపతమాస్వపి ధ్రువం
 నగరస్త్రీషు న సంగమేష్యతి || 9.97 ||

నిజవంశ నినాదతోఽపి యత్
 స్వదతే శ్రోత్రరసాయనం వచః |
 నిదధీత నృశంసధీరసౌ
 పురయోషిత్స్వపి వాగురామిమాం || 9.98 ||

ఇహ తావదుపేక్షితా వయం
 వశినాఽఽలేఖ్య పరాంగనా ఇవ |
 విహరన్విరసేన చేతసా
 కితవస్త్ర కిమాచరిష్యతి || 9.99 ||

యువతీరయమిందుకాంతయేత్
 నగరే నందకుమార చంద్రమాః |
 స్మితచంద్రికయా యదీయయా
 ద్రవతామేతి మనఃశిలాపి నః || 9.100 ||

అపి జహల్యురముష్య దర్శనే
 నవలుబ్ధా నగరస్త్రియః ప్రియా౯ ।
 సులభే సుమణౌ కథం మతిః
 క్రమతే కాచన కాచసంగ్రహే ॥ 9.101 ॥

లలితాద్భుతలాస్యగంధిషు
 ధ్రువమంగేషు బలానుజన్మనః ।
 నవయౌవనరామణీయకం
 నయనైః పాస్యతి నాగరీజనః ॥ 9.102 ॥

విధినా విషమప్రవృత్తినా
 వ్యపనీతో౭పి కదాచిదాగతః ।
 అపి నః పునరార్ద్రయిష్యతే
 మదనప్రాణ సుహృద్భిరీక్షితైః ॥ 9.103 ॥

ఇహ తత్పదకాంక్షిభిః స్తనైః
 నయనైస్తన్ముఖపద్మషట్పదైః ।
 శ్రవణైశ్చ తదుక్తిజీవితైః
 అపి జీవేమ పునస్తదాదృతాః ॥ 9.104 ॥

కరుణాభరితైః కదా పునః
 స్వయముల్లాఘయితా స ఏవ నః ।
 అపరస్పరపాతిభిః శనైః
 అగదంకారనిభైరవేక్షణైః ॥ 9.105 ॥

వివిధారుణరాజిరంజితే
 విశదస్మేరవిశాలశీతలే ।
 కిమపి బ్రువతీ కృతార్థతాం
 నయనే తస్య కదా౭నునేష్యతః ॥ 9.106 ॥

బధిరత్వమివాగతాన్యసౌ

శ్రవణాన్యద్య పునః సమేత్య నః।

రమయిష్యతి చాటుభిః కదా

రతిసింధోరివ వీచిపంక్తిభిః || 9.107 ||

మదయన్స్త్వదయాని విభ్రమైః

అపి సంవాదమివాచరందృశా।

అవిభాగమివావహన్గుణైః

అపి నః ప్రత్యవపత్స్యతే పునః || 9.108 ||

పరివర్తయితా జగత్త్రయాం

అపరావృత్తిరనేహసః క్రమః।

యదతీ తమతీ తమేవ తత్

పునరేష్యత్యపి పుష్కరేక్షణః || 9.109 ||

అథవా పురసుందరీజనైః

సుభగంభావుక సౌమ్యవృత్తిభిః।

అవశాదవరుద్ధచేతసః

కృతినః కైవ కథా వ్రజాగమే || 9.110 ||

మధురాపురమత్తకాశినీం

అధురాలాపవిలోభితాశయః।

పునరేష్యతి నందనందనః

కిమివాస్మాసు విచింత్య కారణం || 9.111 ||

బహువిభ్రమపాశబంధురాం

గుణగృహ్యః స్వయమేష దుస్తరాం।

అతిలంఘయితుం న శక్నుయాన్

నగరస్త్రిజననేత్రవాగురాం || 9.112 ||

న రథః పరిదృశ్యతే మహాత్
 న చ నేమిస్తనితం నిశమ్యతే |
 న చ రేణురితో విజృంభతే
 తదపి భ్రశ్యతి జీవితం న నః || 9.113 ||

ఇతి వాదిని వల్లపీజనే
 యమునాం సత్త్వరసూతచోదితః |
 ఘటయన్ వసుధామనోరథం
 వశినస్తస్య రథః క్షణాద్యయౌ || 9.114 ||

స్వగుణానుభవేన సుభ్రువాం
 భవభోగోచిత పుణ్యసంచయం |
 విరహావ్యథయా తు తీవ్రయా
 వృజినాంభోధిమశోషయత్ప్రభుః || 9.115 ||

పరవంతి జగంతి బాధితుం
 నియతిః కిం న కరోతి నిష్ఠురా |
 విజహౌ కరుణానిధిః ప్రియా
 విరహే తస్య చ తాభిరాస్యత || 9.116 ||

వినివేశ్య రథే సితాసితౌ
 వసుదేవస్య సుతౌ స యాదవః |
 మణిభంగరుచం మహాపగాం
 దివముష్ణాంశురివ వ్యగాహత || 9.117 ||

అఘమరణలీనకిల్బిషః
 సలిలై మగ్న తనుర్దదర్శ తౌ |
 భుజగేంద్రభుజంగశాయినౌ
 పురుషౌ కించిదివాన్యలక్షణౌ || 9.118 ||

ఉపస్సృత్య చ తీరమాదరాత్
 తదవస్థౌ నిరవర్ణయద్రథే ।
 స్మయమానదృశోస్తయోరసౌ
 నిభృతః స్వానుభవం న్యవీవదత్ ॥ 9.119 ॥

ప్రణిధానబహిర్విలోచనైః
 ప్రతిలబ్ధానుభవః ప్రసాదయన్ ।
 అనినీషత తాపుభౌ తదా
 పురమారబ్ధశరాసనోత్సవాం ॥ 9.120 ॥

గజసింహగతి తతశ్చ తౌ
 గిరితుంగేన రథేన తేరతుః ।
 గగనద్రవసన్నిభాం నదీం
 అపునః ప్రాప్తిభయాదివాకులాం ॥ 9.121 ॥

అథ వియతి సమేతైః సిద్ధగంధర్వముఖైః
 భువి చ భువనగోపః సంస్తుతో గోపవృద్ధైః ।
 లలితగతివిహారో రామచంద్రేణ సార్థం
 రణపరిణతికాంక్షీ రాజధానీం జగాహే ॥ 9.122 ॥

॥ ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమదేవంకటనాథస్య
 వేదాంతాచార్యస్య

కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే నవమః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ దశమః సర్గః ॥

తతస్తౌ దదృశుస్తత్ర విశంతౌ రాజవీధికామ్ ।
పూర్ణదృష్టిఫలాః పౌరాః పుణ్యైరేకముఖైరివ ॥ 10.1 ॥

చక్షుషామివ భాగ్యేన సంప్రవృత్తౌ మహోత్సవౌ ।
యుక్తౌ మదనశక్త్యేవ యుగపన్మధుమాధవౌ ॥ 10.2 ॥

అభిఖ్యావీచివిక్షేపైః అపృథగ్భావచిత్రితైః ।
సమేతైరనుభావాద్యైః సక్తావివ రసోత్తమౌ ॥ 10.3 ॥

క్రమముల్లంఘ్య భూతానాం భోగమోక్షావివోద్ధతౌ ।
తయోరేవ వినిష్పత్త్యై ధర్మావివ చ తాదృశౌ ॥ 10.4 ॥

పునంతౌ భువనం పాదైః పుష్పవంతావివాపరౌ ।
సించంతౌ కాంతివర్షేణ సితకృష్ణావివాంబుదౌ ॥ 10.5 ॥

మదోపక్రమదుర్దాంతౌ మధురోద్ధతవిభ్రమౌ ।
కలభావివ సన్నద్ధౌ కంసాదినలమర్దనే ॥ 10.6 ॥

శుభానామివ సీమంతైః శ్రుతిసీమంతసేవితైః ।
పునంతౌ రాజవిశిఖాం పుణ్యైశ్చరణపంకజైః ॥ 10.7 ॥

శీలసంవృతపారమ్యైః శృంగారపరికర్మితైః ।
దృష్వదోఽపి ద్రవీభావం నయంతౌ దివ్యచేష్టితైః ॥ 10.8 ॥

దిదృక్షాదత్తదృష్టినాం మనస్కారమనీషయోః |
సపీతిరససంతోషం దిశంతౌ దేహకాంతితః || 10.9 ||

మన్మథాయుతసౌందర్యా వసంతాయుతసౌరభౌ |
శశాంకాయుతలావణ్యౌ చండరశ్మయ్యుతద్యుతీ || 10.10 ||

చిత్రతామివ నీతానాం చిత్తచేష్టాపహారతః |
ప్రతిసౌధం పురస్త్రీణాం నిర్విశంతౌ నిరీక్షణం || 10.11 ||

సుప్రభాతమిహ ప్రాప్తం సూషా చ సుదినం చ నః |
ఇతి వాదిభిరన్యోన్యం ద్రుతచిత్తైరనుద్రుతౌ || 10.12 ||

బలాదపహృతైస్తత్ర రజకాద్రాజసమ్మతాత్ |
పరభాగశ్రియం ప్రాప్తౌ వాసోభిరసితారుణైః || 10.13 ||

లబ్ధపుణ్యవిపాకేన మాలాకారేణ లంభితైః |
శబలౌ దామభిశ్చిత్రైః సందిగ్ధనవమాలికైః || 10.14 ||

కాంతినిరీతయా కామాత్ ప్రదిష్టైః కంసకుబ్జయా |
దధతౌ వర్ణకైర్భూయో దివ్యగంధౌ సుగంధితాం || 10.15 ||

ఋజూకృతసుజాతాంగ్యా ఋజుబుద్ధ్యాఽథ కుబ్జయా |
ప్రణయంత్యా స్వగేహాప్తిం ప్రాప్తమందస్మితౌ మిథః || 10.16 ||

తతో వివిశతుః శాలాం బలిసద్మగుహామివ |
ప్రథితాం పృథుభిశ్చాపైః పన్నగైరివ భీషణైః || 10.17 ||

తత్ర శైలనిభం శౌరిః త్రిదశైరపి దుర్దమం |
దదర్శాజగవప్రఖ్యం దంభోలికతినం ధనుః || 10.18 ||

స్వపూర్వ ప్రభవోదంతం ఇదానీంతనయన్నివ |
తదానమ్య ధనుర్భీషమం బభంజ భుజలీలయా || 10.19 ||

మహతా తస్య ఘోషేణ విదధ్రే ద్విషతాం మనః |
సౌధాని మధురాయాశ్చ శుష్కాశనివిడంబినా || 10.20 ||

చాపగోపచమూం హత్వా తౌ జగద్ధితమానుషౌ |
అతిలంఘ్య ధనుశాలాం రంగద్వారమవాపతుః || 10.21 ||

తత్ర మృత్యుమివ క్రుద్ధం నిదధ్యతురరిందమౌ |
నాగం కువలయాపీడం నిహ్నువానమివాంబరం || 10.22 ||

తమాసాద్య ద్రుతం శౌరిః త్రాసితత్రిదశద్విపం |
పంచవక్త్ర ఇవాక్రమ్య పాతయామాస భూతలే || 10.23 ||

తస్య దంతౌ సముద్భృత్య శ్వేతాద్రిశిఖరోపమౌ |
విదధాతే యదుశ్రేష్ఠౌ మల్లయుద్ధమహాయుధే || 10.24 ||

సహ గోపైరధిష్ఠాయ రంగమధ్యమరిందమౌ |
బలిజిద్బలభద్రశ్చ బాలవృత్తైరదీవ్యతాం || 10.25 ||

నృపోపహూతైరథ తౌ విహరైక్యమవాపతుః |
నర్మకారకజల్పక నటనర్తకగాయకైః || 10.26 ||

జనస్య మహతస్తత్ర జనయామాసతుస్తదా |
మహతా కాంతివర్షేణ దిదృక్షాం దేవమాతృకాం || 10.27 ||

ఉపవేదమధీయుర్యే రణార్థం రంగదర్శినః |
తమేవ తే ద్విధాభూతం తాపుభావభిమేనిరే || 10.28 ||

తదాలోకనలాభేన సామాజికజనస్తదా |
అనిదంపూర్వమాహ్లాదమపవృక్త ఇవాన్వభూత్ || 10.29 ||

బింబితాకృతయో నార్యస్తద్దేహమణిదర్పణే |
తత్పరిష్వంగనిర్వేశం అయత్నాదివ లేభిరే || 10.30 ||

గీతమంజగిరస్తత్ర నృత్తసంవాదివిభ్రమాః |
మంచేషు హరిరద్రాక్షీత్ పరస్తీర్మదిరేక్షణాః || 10.31 ||

ధృతహేతిపరిష్కారాన్ ధీరోద్ధతవిలోకితాన్ |
దదర్శ పృథివీపాలాన్ దేవానివ దివశ్చ్యుతాన్ || 10.32 ||

తమసామివ సంఘాతం సమాహారమివైనసాం |
తుంగమంచగతం కంసం తుష్టో హరిరవైక్షత || 10.33 ||

లలితారంభయా వృత్త్యా రంగభాజాం రసావహా |
నరవృత్తాంతవిహృతిః వవృధే రామకృష్ణయోః || 10.34 ||

విదధే సింహనాదేన తారేణ యదుసింహయోః |
గర్జితం దైత్యమల్లానాం గోమాయుగణవాశితం || 10.35 ||

తావుభౌ డింభవపుషౌ ఖ్యాతవీర్యపరాక్రమౌ |
చాణూరో ముష్టికశ్చ ద్వా నియోద్ధుమభిజగ్మతుః || 10.36 ||

అహో మహదుపక్రాంతం అత్యాహితమిదం యతః |
అశిక్షితరణౌ బాలౌ మల్లయుద్ధే నియోజితౌ || 10.37 ||

శిరీషలలితైరంగైః చేష్టితైరపి పేశలైః |
అద్రిసారకరోరాభ్యాం కథం యోద్ధుమిమౌ స్థితౌ || 10.38 ||

పశ్యద్భిరవశైర్నానం పౌరజానపదైర్జనైః |
పాపమేతదనుజ్ఞాతం పరపిండపరాయణైః || 10.39 ||

మధుకైటభదుర్దాంతౌ మల్లబృందారకావిమౌ |
యది జేష్యతి యః కశ్చిత్ స కిం న పురుషోత్తమః || 10.40 ||

అథవా పూతనాదీనాం అప్రయత్నేన ఘాతుకౌ |
నియుద్ధే మల్లముఖ్యేభ్యో నాలమేతౌ న వా కథం || 10.41 ||

జనవాదమిమం శృణ్వన్ జాతహాసో జనార్దనః |
భుజమాసోఽటయామాస భూభారహరణే క్షమం || 10.42 ||

తదాసోఽఽటితశబ్దేన స్ఫుటత్కర్ణస్య భూయసా |
కంసమల్లగణస్యాసీత్ కథా గోపాలకాశ్రయా || 10.43 ||

గోపయుద్ధధియా జిహ్రాత్ చాణూరః కూణితేక్షణః |
పుష్పపేషమివోత్పశ్యన్నాద్రవతుష్కరేక్షణం || 10.44 ||

యథోచే విషమం తత్ర నియుద్ధం స్థూలదృష్టిభిః |
తత్త్వదృష్టిభిరప్యేవం విశ్వాధికబలే హరౌ || 10.45 ||

న్యూనాధికసమారంభో విభుస్తత్ర విహారతః |
విషాదప్రీతిసందేహౌ సభ్యానాం సమతానయత్ || 10.46 ||

స బాలః ప్రచయం ప్రాప బాలాతప ఇవ క్రమాత్ |
నీహార ఇవ చాణూరః శనైరపచయం యయౌ || 10.47 ||

వారితేష్వథ వాద్యేషు విషణ్ణేన మహీభృతా |
దివ్యదుందుభయో నేదుర్నిగమధ్వాననిర్భరాః || 10.48 ||

వల్గతా బలభద్రేణ కృష్ణేన చ వసుంధరా |
వాదిత్రమివ దధ్వాన మధురేంద్రభయానకం || 10.49 ||

భీమకాలియభోగీంద్రస్ఫటారంగమహానటః |
మల్లరంగనటం దైత్యం మధుమాథం మమాథ సః || 10.50 ||

ముష్టిఘాతేన రామస్య ముష్టికశ్చ నిపాతితః |
భోజాధిపమహోత్పాతం భూమికంపమవర్తయత్ || 10.51 ||

రామరామానుజాభ్యాం తౌ రావణేంద్రజితావివ |
నమయామాసతుః పృథీవీం నగపాతం నిపాతి తౌ || 10.52 ||

శాయితౌ పీఠశయనే దృష్ట్వా చాణూరముష్టికౌ |
ద్రుతమభ్యద్రవన్కృష్ణం తత్ర తోసకలాదయః || 10.53 ||

స తానపి నియుద్ధేన వసుధాయాం న్యపాతయత్ |
కాలో యుగపదుద్భూతాన్ కల్పాంతమిహిరానివ || 10.54 ||

గరుత్మానివ భూభాగాద్గగనాభోగమాయతం |
కంసమంచమపద్వారాదుదప్లవత కేశవః || 10.55 ||

కచగ్రహేణ వివశం కంసమాకృష్య పాతయన్ |
పతన్వక్షఃస్థలే తస్య తత్సత్త్వముదపాటయత్ || 10.56 ||

మహామోహమివాక్రమ్య మాతులం మధుసూదనః |
వివేక ఇవ వృత్తస్థముగ్రసేనమమోచయత్ || 10.57 ||

దదౌ చ కంసభృత్యానాం దదతాం తత్ర జీవితం |
ఉన్ముఖత్రిదశప్రేక్ష్యామూర్ధ్వాం గతిమనుత్తమాం || 10.58 ||

కంసకర్షణమండల్యో గంభీరాస్తత్ర చక్రిరే |
రణలక్ష్మీనివాసస్య రంగస్య పరిఖా ఇవ || 10.59 ||

సుదామనామా కంసస్య సోదరస్తవ్విరితః క్రుధా |
బలేన గమితః క్షిప్రమగ్రజేన గతాం గతిం || 10.60 ||

అనాయుధమహాయుద్ధం దృష్ట్వా హృషితరోమభిః |
ప్రవాతకదలప్రఖైః ప్రాశ్నికైరభితః స్థితం || 10.61 ||

కృతినస్తాదృశం యుద్ధం కిలికించితయంత్రితాః |
లీనా ఇవ చ పశ్యంతో లిఖితా ఇవ చాభవన్ || 10.62 ||

సిద్ధాశ్చ దివి తత్తాదృక్తాలకల్పితతాండవాః |
హర్షదుగ్ధాబ్ధికల్లోలం హాహాకారమకల్పయన్ || 10.63 ||

అథ తౌ భీమదోర్దండకంఢూకర్షణతోషితౌ |
పితృభ్యాం దృష్టజన్యాభ్యాముపసృత్య ప్రణేమతుః || 10.64 ||

తౌ చ తౌ మృదితారాతిరక్తచందనరంజితౌ |
అశ్రుభిః ప్రీతినిష్యందైః పితరావభ్యషించతాం || 10.65 ||

విబుధత్వమివ ప్రాప్తో వసుదేవః సుతేక్షణాత్ |
సతత్త్వప్రతిబోధేన సాత్త్వతాం పతిమస్తు త || 10.66 ||

నమస్తే నాభినాలీకరజసా సృష్టవేధసే |
అజాయ సర్వవేదానామేకవేద్యాయ విష్ణవే || 10.67 ||

అనన్యాధారమాధారమనన్యేశ్వరమీశ్వరం |
అనుశృణ్వంతి సంతస్తాన్వామనన్యాధిపతిం పతిం || 10.68 ||

అభంగురరసం భోగ్యమనపాయం రసాయనం |
అక్షయం ధర్మసర్వస్వమవిదుస్తవ కీర్తనం || 10.69 ||

అనుగ్రహదశాదీప్తమశేషార్థప్రకాశకం |
దయాసంప్లుతమాహుస్తాన్వాం దీపమంతస్తమోపహం || 10.70 ||

దేవకీ దనుజస్థూణా దివ్యం ధామ వ్రజాంగణం |
రమా రాధాదయశ్చేతి రాశిభేదైర్న భిద్యసే || 10.71 ||

నియంతా సర్వభూతానాం నియంతవ్యైర్నియమ్యసే |
పితామహముఖైః పుత్రీ మమ పుత్రోఽసి మాయయా || 10.72 ||

మహతా త్వత్పదేనైవ మారుతిన్యాయమాశ్రితాః |
నిస్తరంత్యచిరాత్సంతో దుస్తరం భవసాగరం || 10.73 ||

అహితోదన్వదౌర్వాగ్నిమశేషోత్కర్షమాతరం ।
భవభైమరథీం భక్తిం భజంతి త్వయి సాధవః ॥ 10.74 ॥

భరన్యాసాశ్వయుక్తేన భావవేగప్రధావినా ।
మనోరథేన గంతవ్యః సారథిశ్చ భవాన్ సతాం ॥ 10.75 ॥

వయం తు భవతా గ్రాహ్యో వాసనాదుర్గభేదినా ।
మనాగివ సముద్బోధ్య మా పునర్మాముహద్భవాన్ ॥ 10.76 ॥

మహతామపి నిష్కంపా మనుష్యత్వమతిస్త్యయి ।
దృఢలక్షితచిహ్నానాం దిజ్ఞోహ ఇవ దుర్దమః ॥ 10.77 ॥

దురంతసుఖఖద్యోతం దుఃఖాంధతమసావృతం ।
నిజేనైవ ప్రకాశేన నిశీథముపరుంధి నః ॥ 10.78 ॥

మశకానివ మాతంగః కంసముఖ్యానిమాన్త్రిపన్ ।
యది విస్మయనీయస్త్యం విస్మయే కిం న విస్మయః ॥ 10.79 ॥

నఖలీలావిదార్యేషు నాథేషు విబుధద్విషాం ।
పరిష్కారణపర్యాయాః పంచాపి తవ హేతయః ॥ 10.80 ॥

కాలనేమివికారేఽస్మిన్ కంసే విమథితే త్వయా ।
ఈదృశామితరేషాం చ దత్త ఏవ జలాంజలిః ॥ 10.81 ॥

నమితాయతవిష్కంభా దానవప్రభవైః క్షమా ।
కించిదుత్తంభితేవాఽద్య కంసభారాపహారతః ॥ 10.82 ॥

న ఖల్వతిశయం కంచిదియమాధాతుమర్హతి ।
సుమణావజ్ఞక్లప్తేవ స్తు తిరస్కృతృతా త్వయి ॥ 10.83 ॥

ఇతి విజ్ఞాపితస్తేన ప్రీడాదివ నతో విభుః |
బాలోపలాలనమిదం భవ్యవృత్తిరభావయత్ || 10.84 ||

స వాచా సాంత్యయామాస పితరం దీనచేతసం |
స్వవక్త్రేందువినిష్యందిసుధాపూరితకుల్యయా || 10.85 ||

గంభీరమధురాం తస్య గిరం నిగమగంధినీం |
శ్రుత్వా ముక్తిసఖీం ప్రాప ముదమానకదుందుభిః || 10.86 ||

దేవకీ చ పరిష్వజ్య సుతం వాత్సల్యనిర్భరా |
నందగోపవధూలబ్ధం నవమానందమన్వభూత్ || 10.87 ||

భూయః ప్రాదురభూత్తస్య భుజయుగ్మం తిరోహితం |
తథాపి తాదృశం మర్త్యం తమమన్యంత తామసాః || 10.88 ||

బభూవ బలభద్రస్య తేన విశ్వాతిశాయినా |
శిరసా విధృతస్యాపి కిరీటస్యేవ శేషతా || 10.89 ||

క్రియమాణపరిష్కారః కిరీటాద్యైః స బంధురైః |
తాని తాన్యేవ దివ్యాని తత్తదంగైరభూషయత్ || 10.90 ||

అశోభత శుభం ఛత్రం తస్య రాజన్యలక్షణం |
తన్నాభిపుండరీకస్య రూపాంతరమివోదితం || 10.91 ||

చామరద్వితయం శౌరేః సమయా ముఖపంకజం |
శుశుభే సప్రతిచ్ఛందో హంసమూర్తిరివ స్వయం || 10.92 ||

స చంద్ర ఇవ సంపూర్ణః ప్రథమో యదుభూభృతాం |
పునరున్నిద్రయామాస కీర్తిం కుముదినీమివ || 10.93 ||

అభజంత ద్విజేంద్రాస్తమతద్భగపరాజ్ముఖాః |
సర్గాధికారాన్నిర్వాప్య శాంతా ఇవ పితామహాః || 10.94 ||

అహార్యాన్ యదువంశస్య స భోగాన్సమకల్పయత్ |
స్వపర్యంకభుజంగస్య ఫణామణిగణానివ || 10.95 ||

అమరత్వాయ పర్యాప్తం తస్ముఖేందుసముద్భవం |
సుధేవ పరివారేభ్యః సస్వదే సూన్యతం వచః || 10.96 ||

ప్రార్థితోఽపి స రాజ్యాయా ప్రభావజ్ఞైర్యదూత్తమైః |
అరోచయత రాజానముగ్రసేనం వయోధికం || 10.97 ||

న్యస్తరక్షాభరో రాజ్ఞా యౌవరాజ్యముపాశ్రితః |
శుశుభే పారతంత్ర్యేణ స్వాతంత్ర్యవశవర్తినా || 10.98 ||

తస్య గోపాయతః పృథీవీం గోపాలకుహనాత్యజః |
పర్యుపాస్త పదం ధన్యా పార్థివశ్రీరనుత్తమా || 10.99 ||

కృతవీరాభిషేకం తం క్లృప్తకల్యాణకౌతుకం |
తుష్టువుః సమయే వేదాః సౌస్నాతికపురస్కృతాః || 10.100 ||

శక్తిభిస్తిస్మభిర్ద్విష్టో వివస్వానివ దీప్తిభిః |
స్వపదం పృథివీం చక్రే సుహృద్భిః సూరిభిరవృతః || 10.101 ||

విక్లేప్తం తస్య బర్హాద్యం హేమరత్నవిభూషణైః |
వైరోచనిహృతానీతః కిరీటో న వ్యకల్పత || 10.102 ||

సప్తిభిః సైన్యసుగ్రీవమేఘపుష్పవలాహకైః |
వ్యక్తిమంతోఽభవన్వేదాస్త్యజంతో ధేనుభూమికాం || 10.103 ||

పద్మాకమలదాయాదం పదం తస్య స్వమౌలిభిః |
శ్రుతయో ధారయామాసుః పాదపీఠీకృతాత్మభిః || 10.104 ||

స వేణుః శంఖరూపేణ ప్రాచా పరిపచేలిమః |
అగోపీసంవిభాగార్హం పపౌ తస్యాధరామృతం || 10.105 ||

దిదేశ సాందీపనయే ధనుర్వేదోపదేశినే |
స్వపదారూఢతనయప్రత్యానయనదక్షిణాం || 10.106 ||

ప్రహితాం పురుహూతేన స్వసంకల్పానువర్తినా |
కంసజిత్కంసపితరం సుధర్మామధ్యవాసయత్ || 10.107 ||

అశేషరత్నచిత్రాం తామతీతస్తుతిగోచరాం |
అద్వైతమివ సర్వేషామద్భుతానామమన్యత || 10.108 ||

స చ తస్యానుభావేన నిధ్యాతనయపద్ధతిః |
ప్రజాపాలనధర్మస్య పారదృశ్యతమోఽభవత్ || 10.109 ||

కృష్ణపక్షమపి ప్రాప్య స రాజా విశ్వరంజకః |
ప్రాపద్యత పరాం వృద్ధిం సుమనఃస్వాదనక్షమాం || 10.110 ||

మలిన్దైః సతతాసారైః మంత్రిభిః చపలాన్వితైః |
విముక్తః స బభౌ భాస్వాన్ మేఘైరివ జలాశ్రయైః || 10.111 ||

ప్రచితం బహుభిస్తీర్థైః తస్య గూఢం చికిర్షితం |
సారస్వతమివ శ్రోతః స్థానేస్థానే వ్యజృంభత || 10.112 ||

మానసంరక్షకస్తస్య మంత్రస్తర్క ఇవానయః |
అంగపంచకసంపత్త్యా విపక్షే దండతాం యయౌ || 10.113 ||

స్వతః శుద్ధాం యథాస్థానం రోషరాగవతీం ధీయం |
స దధే యమునాశోణశబలామివ జాహ్నవీం || 10.114 ||

సప్తభిః సామదానాద్యైరుపాయైః స్థానపాతిభిః |
ద్విినవద్విపసంభూతం రత్నజాతమజిహరత్ || 10.115 ||

అనుగంతా స్వనేతృణాముదయే విశ్వరంజకః |
దూరీకృతతమాః సోఽభూత్ ద్వితీయ ఇవ భానుమాన్ || 10.116 ||

సంచితస్య ధనౌఘస్య స్థానసంచారణేన సః |
తటాకస్యేవ పూర్ణస్య పరీవాహమకల్పయత్ || 10.117 ||

ఆసాగరాంతమవమత్య మహిపతీంద్రాన్
భూమ్నా నిజేన పరిహృత్య యయాతిశాపం |
ఓజోనిరోధకమిలాశ్రయముగ్రసేనం
రాజానమేకమకరోజ్జగదేకనాథః || 10.118 ||

క్షిప్తావద్యం క్షత్రియవృత్త్యా బహుశాఖం
మగ్నం శాపోదన్వతి మాన్యం యదువంశం |
ఇచ్ఛాధీనస్వేతరసర్వః స్వమహిమ్నా
రక్షాగోపో రామయవీయానుదహార్షీత్ || 10.119 ||

|| ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకటనాథస్య
వేదాంతాచార్యస్య
కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే దశమః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ ఏకాదశః సర్గః ॥

తదద్భుతం క్రీడితకం క్రమేణ
శ్రుత్వా హరేరప్రతిమానశక్తేః।
మహాబలాః కంసవధాదిజన్మా
మన్యుః ప్రపేదే మగధేంద్రముఖ్యాః ॥ 11.1 ॥

గోపాలడింభో నరపాలహంతా
కులే యదోరంచితమాతపత్రం।
అన్యచ్ఛ భూమ్యామధరోత్తరత్వం
హంతే తి వాదాః ప్రభురభ్యనందత్ ॥ 11.2 ॥

హాలాదిభిర్వైతివరైర్యథార్హం
రథాంగముఖ్యైరపి రామకృష్ణౌ।
స్వవృత్తియోగ్యావసరోపయాతైః
ప్రాచీం శ్రియం ప్రాదురభావయేతాం ॥ 11.3 ॥

స దైత్యజిద్వధ్యవరూఢినీనాం
సంప్రాపకం సారథిమాత్రశేషం।
పునః ప్రవృత్తానుశయః పురీం స్వాం
నిన్యే జరాసంధమహార్యసంధః ॥ 11.4 ॥

సమాహృతైః సైన్యమహాసముద్రైః
ఆయాతమష్టాదశ సాంపరాయాః।

దేహావశేషం ప్రజిఘాయ దీనం
దేహాన భీమేన విభేత్తుమిచ్ఛన్ || 11.5 ||

స్వదత్తశక్త్యా ముచుకుందదృష్ట్యా
భస్మావశేషో భవితా ద్రుతం యః |
కలేరివాత్మానమనంతదోషం
యం కాలపూర్వం యవనం ప్రచఖ్యః || 11.6 ||

బలస్య చ స్వస్య చ బాహుభూమ్నా
యదాహృతమ్లేచ్ఛమృగాధిపానాం |
సహస్రకోటీగుణితం సహస్రం
పంచత్వమాయాస్యతి పంచసంఖ్యం || 11.7 ||

తదాగమే యాదవపుంగవానాం
విప్రావమానోపనతం విషాదం |
నివారయామాస న వాసుదేవః
ప్రఖ్యాపయన్ బ్రాహ్మమృషేః ప్రభావం || 11.8 ||

నిసర్గనిధ్యేయపరావరః సః
సంమంత్ర్య సార్థం యదువంశవృద్ధైః |
విహాతుమిచ్ఛన్ మధురాం శుభంయుః
సంకల్పయామాస పురీం తదన్యాం || 11.9 ||

స్వయం ప్రవృత్తైరపి వృష్ణవీరైః
త్రాతుం క్షమాం త్రాసితదైత్యలోకః |
అనన్యసాధారణశక్తిరన్యాం
సంకల్పయామాస పురీమపూర్వాం || 11.10 ||

జహౌ ధరిత్రీమివ జామదగ్న్యః
కౌలీమయోధ్యామివ కోసలేంద్రః |

అచింత్యవృత్తిర్మధురామనింద్యాం
తజ్జన్మజాతో మహిమా తు నైనాం॥ 11.11 ॥

పరిత్యజన్నప్యభిమత్య తిష్ఠన్
వ్యాప్తః శుభం వ్యక్తిపదం తదగ్ర్యం।
అనన్యభాజామభజత్ స దేవః
తస్మై సతాం ప్రాగివ సన్నిధానం॥ 11.12 ॥

అహంసపద్మామివ వాహినీం తాం
వీతేందుతారామివ వాసతేయాం।
సమాప్తకార్యామివ సత్రశాలాం
శూన్యాం పురీం ప్రేక్ష్య జగామ శౌరిః॥ 11.13 ॥

చిత్రావశేషద్విరదాశ్వయోధా
శుకాదిసంభాషణశేషసూక్తా।
మణిప్రభాశేషితదీపికా సా
నామ్నైవ మాధుర్యవతీ తదాఽఽసీత్॥ 11.14 ॥

ప్రాచీనమాదృత్య నివాసభూమిం
ప్రత్యజ్ముఖీం పద్ధతిమాదదానా।
స్థిరం పదం ప్రాప్తమియేష సేనా
సత్త్వాధికా ధీరివ సాత్త్వతానాం॥ 11.15 ॥

ఉత్సారయన్ ధూలిమివాగ్రయాయా
వినిర్దిశన్ వాసమివాతిదూరాత్।
ప్రత్యుద్గమాయ త్వరయన్నివాబ్ధిం
మరుద్వౌ మందవిధూతకేతుః॥ 11.16 ॥

ప్రభూతభీమోన్నతనాగనక్రా
పారిప్లవైర్మూర్తిమతీ తురంగైః।

అపూర్వవారాన్ని ధిమావ్రజంతీ
స్వయం తథా శౌరిచమూరభూత్ సా || 11.17 ||

సమేతి మాం సాత్త్వతవాహినీయం
సిష్ఠాసయా హంత జిగీషయా వా |
ఇతి ప్రభూతాద్భుతపైభవాం తాం
ఉపేంద్రనాథాముదధిః శశంకే || 11.18 ||

గతాగతైర్యోద్ధుమివ ప్రవృత్తైః
ఆసీదతామద్భుతభీమవేగౌ |
మిథఃప్రతిచ్ఛందతయా ప్రతీక్ష్యౌ
వేలావనే సైన్యమహాసముద్రౌ || 11.19 ||

మహీయసా సైన్యరవేణ సద్యః
పయోధిరంతర్హిత తీవ్రఘూషః |
ప్రకంపమానో భృశమాబభాసే
భయేన తూష్టిమివ భావ్యమానః || 11.20 ||

ప్రతీక్ష్య నేనాముపధావమానాం
పత్యా నదీనాం ప్రణిధీయమానః |
ప్రకాశయన్ సర్వజనానుకూల్యం
సమీరణో మందతరం చచార || 11.21 ||

వదాన్నివ స్వాగతమాగతేభ్యః
ప్రభూతసంతోషభవైః ప్రణాదైః |
తరంగహస్తప్రహితైః సరస్వాన్
అభ్యర్చయామాస యదూన్ పయోభిః || 11.22 ||

చిరప్రయాతం పరిహృత్య శయ్యాం
అభ్యాగతం వారిధిరాదరేణ |

మిథఃసమామోజితవీచిహస్తః

ప్రాయః ప్రభుం ప్రార్థయత ప్రసాదం || 11.23 ||

నివేశ్య సేనాముదధేః సమీపే

తాలాంకసంభావితరాజతాలే |

దయార్ద్రమేఘూపమదేహాభూమా

విశ్వంభరో విశ్రమయాంచకార || 11.24 ||

కదాచిదాత్మానమవాప్తరత్నం

కపాలినం చంద్రకలావతంసం |

క్షమం సుభిక్షాం చ దివం విధాతుం

ధ్యాతాగతం సింధుమథాదిదేశ || 11.25 ||

అనారత ప్రాప్తజయోద్యమానాం

ధర్మం నిజం ధారయతాం యదూనాం |

అపత్యరక్షోచితమంతరీపం

దివ్యోపమం దేయమిహ త్వయేతి || 11.26 ||

స తస్య దిక్పాలనివాసకల్పం

విధితస్తో వృష్టిపురీం విశాలాం |

అగాధపాథః పరిఖాభిగుప్తం

దీప్వపం దదౌ దుర్గవిధానయోగ్యం || 11.27 ||

బలోత్తరాణామపి బహ్వమిత్రం

స్థితం యదూనాం కులమీక్షమాణః |

అవంధ్యయః విశ్వవిదర్శశాస్త్రం

దురాక్రమం దుర్గమియేష కర్తుం || 11.28 ||

స శాసితా శాస్త్రమనుప్రతస్థే

కర్మాఽఽదదే కర్మఫలప్రదాతా |

ప్రభుః స్వబుద్ధ్యైవ జగంతి గోప్తుం
కుర్వీత బాహ్యైరపి కిం న గుప్తిం || 11.29 ||

ప్రభూతరత్నద్యుతికేసరం తత్
ప్రవాలపత్రౌఘపరీతపార్శ్వం |
స్థానం హరేరిష్టతమం తదాసీత్
సంభూతిరాజీవమివేందిరాయాః || 11.30 ||

ప్రచోదితస్తత్ర చ విశ్వకర్మా
నాథప్రసత్త్యై నలినాసనాద్యైః |
రథ్యాదివైచిత్ర్యవతీం వితేనే
రాశిం గుణానామివ రాజధానీం || 11.31 ||

స శిల్పవిద్యాం విధినోపదిష్టాం
అశేషతో నూనమధీత్య దాక్ష్యాత్ |
శుభాని తస్యాం భవనాని కర్తుం
సౌధేషు దివ్యేషు చకార యోగ్యాం || 11.32 ||

గతాగతార్థం హరివాహినీనాం
సేతుం చ యోగేన బబంధ సింధౌ |
చకార దిగ్భాగ విమూఢతాం యః
ప్రత్యర్థినాం చక్రధర ప్రభావాత్ || 11.33 ||

నలేన పూర్వం స్వసుతేన సృష్టాత్
నవీనమన్యూనతరం స్వక్లేప్తం |
సమీక్ష్య తుష్యన్నపి విశ్వకర్మా
నాథాయ రోచేత న వేత్యతామ్యత్ || 11.34 ||

స సేతురాస్కందితకూలయుగ్మః
 సంకల్పితో వాసవలోకతక్ష్ణాః।
 మహాపురీం తాం చ మహీం చ మాతుం
 మధ్యే తులాదండ ఇవార్పితోఽభూత్ ॥ 11.35 ॥

నివేదితాం నిర్జరశిల్పినైవ
 స్వయం చమత్కారవతా సుక్ష్మప్తాం।
 అదృష్టపూర్వామివ విశ్వదర్శి
 దృష్టిః సతాం ద్రష్టుమియేష నాథః ॥ 11.36 ॥

నిజప్రతిచ్ఛందనిదర్శనీయాం
 మృగ్యోపమానాంతరమృష్టకాంతిం।
 ఉదన్వతా దత్తకరేణ దేవః
 ప్రదర్శితాం పూర్వమపైక్షతైనాం ॥ 11.37 ॥

అనన్యదృష్టిం నగరీ నవీనా
 విస్మేరతాం విశ్వపతిం నినాయ।
 స్వయంప్రభైః సౌధభరైరుదార్జైః
 తుంగైః సుమేరోరివ రత్న శృంగైః ॥ 11.38 ॥

తామద్భుతాం తారకితాగ్రసౌధాం
 ధర్మస్య పూర్ణామివ యోగసిద్ధిం।
 సపౌరమృత్యుః సమయాన్వవేక్షీ
 వివేశ వృష్ణ్యంధకయూథనాథః ॥ 11.39 ॥

పరేణ నాకం ప్రలయానభిజ్ఞాం
 అధీయతే యస్య పురీమచింత్యాం।
 స లోకనాథో విదధే సనాథాం
 దూరాధికాం ద్వారవతీం దివోఽపి ॥ 11.40 ॥

విధాయ యస్యాం విదితైః స్వచిహ్నైః
 యదూ౯ యథాస్థాన నివేశతుష్టా౯ |
 తామేవ నాథఃత్రిదశాభినంద్యాం
 త్యక్తామయోధ్యాం మధురాం చ మేనే || 11.41 ||

ఉదన్వతి వ్యోమతలే చ లగ్నాం
 దృష్టోభయా దర్పణదర్శనీయే |
 యామద్భుతామాత్మపురీం చ దేవాః
 ఛాయామమన్యంత మిథః సమీక్ష్యాం || 11.42 ||

ప్రాకారచక్రం పృథుభిస్తరంగైః
 ఆస్ఫాలయన్నంబుధిరాత్తవేగః |
 అమర్త్యముఖ్యైరపి జాతకోపైః
 అక్షోభ్యతాం వ్యాకురుతేవ యస్యాః || 11.43 ||

యత్సౌధపర్యంకజషాం వధూనాం
 సంగృహ్య నిఃశ్వాసగుణం సమీరః |
 పద్మేషు నూనం ప్రదిశ౯ ప్రభాతే
 గతాగతం యాతి గవాక్షవర్త్మా || 11.44 ||

జాలాని యత్రాగురుధూమజాలైః
 సందిగ్ధపారావతసన్నిధానైః |
 అవాసయ౯ నూనమహార్యగంధాన్
 ఆసేదుషాం నాకసదాం విమానా౯ || 11.45 ||

పరార్థ్యరత్న ప్రచితా త్మభిర్యా
 ప్రాసాదమాలాభిరలంకృతాంగీ |
 నాథోపభోగానుగుణాం పయోధౌ
 ననంద దృష్టైవ నిజామభిఖ్యాం || 11.46 ||

మణిప్రదీప ప్రశమప్రయుక్తే
 విహారచూర్ణే విఫలే వధూనాం ।
 అపత్రపాయాః సమయేఽపి యస్యాం
 అభూదనాస్థా పరమార్థదీపే ॥ 11.47 ॥

ప్రాయేణ యత్ర ప్రమదాజనానాం
 నిత్యం గుణైరప్రతిమైర్నిరుద్ధాః ।
 సంస్కారయోగాదపి లబ్ధసత్త్వాః
 చిత్రార్పితా నాకసదో విచేరుః ॥ 11.48 ॥

యదంతరే యామికవారణానాం
 ఆసేదుషామంబునిధేరభిఖ్యాం ।
 కరాభిమర్శేషు పునశ్చకాసుః
 కల్లోలలగ్నా ఇవ కర్ణశంఖః ॥ 11.49 ॥

సౌధేషు యస్యాం యువసేవితేషు
 త్రివిష్టపాదప్యధికోన్నతేషు ।
 ప్రీలాతిభారాన్నమితా ఇవాఽఽసన్
 వైమానికైరధ్యుషితా విమానాః ॥ 11.50 ॥

న షడ్భిరాస౯ వ్యసనాని పుంసాం
 యద్వాసినామీతిభిరూర్మిభిర్వా ।
 అయోగయత్నేన వివైవ చాంతే
 జజ్ఞై జగద్ధాతరి బుద్ధిరేకా ॥ 11.51 ॥

అదేశకాలప్రవిభాగభాజా
 భూమ్నా జగద్ధాతురచింత్య భూమ్నః ।
 యస్యాం విహారోపవనాన్యభూవన్
 సమాధియోగ్యాని తపో వనాని ॥ 11.52 ॥

అనంహసామధ్వరదీక్షితానాం
 ఆహ్వనతః ప్రాగపి సన్నిధానాత్ |
 అభుంక్త కృతాస్సని హవీంషి నిత్యం
 యత్ర స్వయం యజ్ఞతనుః స దేవః || 11.53 ||

రతిప్రసూతా ఇవ రాజకన్యా
 రసోదధేర్మూర్ఘిపదం భజంత్యః |
 విరక్తభావ్యం తమవాప్య యస్యాం
 రాగోపపన్నా రమయాంబభూవుః || 11.54 ||

ప్రవాలచిత్రీకృతజాలకశ్రీః
 సాలావృతా సంభృతపత్రజాలా |
 పరిష్కృతా భద్రమృగాదిభిర్యా
 బభౌ స్మరస్యేవ విహారవన్యా || 11.55 ||

ధ్వజాగ్రభిన్నాత్ తుహినాంశుబింబాత్
 అనుక్షరంత్యా సుధయాఽనులిప్తైః |
 చిరప్రక్ష్పైరపి యత్ర సౌధైః
 నిత్యం నవీనైరివ నిర్భభాసే || 11.56 ||

స్వవైభవైరప్రతిరూపశోభైః
 వ్యక్తశియో వాఙ్మనసా నివృత్తైః |
 తిరోదధుర్యత్ర నరేంద్రవాసాః
 స్వయంప్రభాం దేవసభాం సుధర్మాం || 11.57 ||

విభూతిభేదైరనుపప్లవైర్యా
 భోగార్థినాం భూమిగతాప్యభౌమైః |
 నివారయామాస తపోధనానాం
 వాసాదరం వాసవరాజధాన్యాం || 11.58 ||

యత్సౌధరత్నప్రకరేషు విషవక్
 ప్రసారితైరన్వహమైకముఖ్యాత్ |
 కర్తైః సహస్రేణ గృహీతదీప్తిః
 ప్రద్యోతతే నూనమతీవ భాస్వాన్ || 11.59 ||

యచ్ఛంద్రశాలాసు నిషేదుషీణాం
 మృగీదృశాం హారమణిప్రకాశైః |
 తిరస్క్రియాం ప్రాప్య విలజ్జమానాః
 తారాగణా నూనమధశ్చరంతి || 11.60 ||

గృహేషు యస్యాం మణిభిత్తిభాగే
 ప్రతిక్షణం దృష్టముఖేందుబింబః |
 వధూజనః కేవలమగ్రహస్తైః
 ఆదత్త మంగల్యతయాఽఽత్మదర్శం || 11.61 ||

అనంతచిత్రప్రతిమాభిరామైః
 అజస్రమాక్రాంతదిశావకాశైః |
 అభావయద్గోపురవైభవైర్యా
 విశ్వప్రసూతేరివ వైశ్వరూప్యం || 11.62 ||

సరోభిరుల్లాసితపుష్కరశ్రీః
 సంగోజ్ఞతైః సంగమితప్రయాగా |
 ప్రభాసితా రత్నగణాంశుభిర్యా
 ధర్మాశ్రయాణామివ సంసదాసీత్ || 11.63 ||

హసద్భిరువైచిత్రవసం హయాగ్రైః
 ఐరావతం దంతివరైశ్చ దృష్టైః |
 సరోత్తమైర్నాకసదశ్చ యాఽభూత్
 సుభూభిరవ్యవస్సరసః స్వయం ద్యౌః || 11.64 ||

వప్రేషు యస్యాః స్ఫటికప్రదేశాన్
 ద్వారాభిమానాత్ ద్రుతమాపతంతః |
 అవాపురాగంతుజనాః సలీలైః
 అంతఃస్మితైర్నాగరకైర్నిరోధం || 11.65 ||

పయోభిరచ్ఛస్ఫటికద్రవాభైః
 దవీయసాం దర్శనమాదధానైః |
 సుధాధికస్వాదురసైరవిందన్
 స్వాంతోపమాం యత్ర సతాం సరస్యః || 11.66 ||

యామేకచిత్తః ప్రసమీక్ష్య తుష్యన్
 యాదోనిధేరాహితదిష్టివృద్ధిం |
 లజ్జామయాసీదివ విశ్వకర్మా
 లంకాదినిర్మాణకథాప్రసంగే || 11.67 ||

సమగ్రరత్నైః ఘృశుభాకృతిం యాం
 సనాయకాం మధ్యజుషా త్రిధామ్నా |
 రమ్యాం హి హృద్యాం హృదయేన నూనం
 రత్నాకరో రత్నమధత్త భూషాం || 11.68 ||

అభిన్నసత్వాన్నభసః పరస్మాత్
 క్షీరోదధేరంశుమతశ్చ బింబాత్ |
 రమాసఖస్య ప్రణిధానభాజాం
 యాభూత్ ప్రియం వ్యక్తిపదం పృథివ్యాం || 11.69 ||

యత్స్పృధభాజాం నిశి సుందరీణాం
 ముఖేందుభిశ్చాషితకాంతిమిందుం |
 సద్యః స్వనిష్యందసుధాప్రవాహైః
 ఆప్యాయయామాసురివేందుకాంతాః || 11.70 ||

ఉద్వేలచంచత్తురగోర్మిమాలాం
 ఉద్ధోషితాముత్సవతూర్యఘూషైః |
 ప్రభూతరత్నోఘనిధిం పయోధిః
 యామద్భుతాం యా చ తమన్వకార్షీత్ || 11.71 ||

యద్వప్రశైలేషు దివాఽపి సింధోః
 ఆస్ఫలనాదుత్పత్తితైః పృషద్భిః |
 ఉత్తిప్తముక్తాఫలదర్శనీయైః
 ఆలక్ష్యతారౌఘమభూద్విహాయః || 11.72 ||

కలత్రపుత్రాదిజషామజస్రం
 దీర్ఘాయుషాం యత్ర సతాం జనానాం |
 ధర్మైకభాజామితరే పుమర్థాః
 ప్రాయః స్వయం సన్నిదధుః స్వభూత్యై || 11.73 ||

రరాజ సా రామజనార్దనాభ్యాం
 ప్రాప్తప్రకాశాఽపి యదుప్రవీరైః |
 సత్యేవ తారానికరే త్రిలోకీ
 చక్షుష్మతీ చంద్రదివాకరాభ్యాం || 11.74 ||

ప్రభుణా సహస్రవదనేన వర్ణ్యతాం
 ద్విగుణైరముష్య నయనైరవేక్ష్యతాం |
 శ్రుతిభిశ్చ తస్య బహుధా నిశమ్యతాం
 అధికాం తతః శ్రియమవాప సా పురీ || 11.75 ||

స్వయమజని కిమత్ర శ్వేతమేవంతరీపం
 పరిణతముత కించిద్భాగధేయం పృథివ్యాః |
 వరుణనగరమన్యద్వారిధేరుత్థితం వా
 కిమిదమితి పురం తత్ కీర్తయంతి స్మ పౌరాః || 11.76 ||

రామప్రక్షైరధివసతి సా రాజధానీ జగాహే
 లోకాధీశే సహ బహుమత్యైర్లోకపాలైరివాన్వయైః ।
 ఆశ్చర్యాణాం ప్రకృతిరియమిత్యద్భుతావేశయోగ్యాం
 అప్రత్యూహామనితరతులారోహణీయామభిఖ్యాం ॥ 11.77 ॥

తన్మధ్యే విరచితశిల్పమేరుకల్పం
 వైచిత్ర్యాదపహృతవైజయంతగర్వం ।
 ప్రస్పష్టం నిజమివ పారమేష్ఠ్యముర్వాప్యం
 ప్రాసాదం ప్రభురధివాసయాంచకార ॥ 11.78 ॥

రామః పునర్వ్రజముపేత్య విహారభేదైః
 ఆశ్వాసయన్ సహచరైః సుహృదశ్చ సర్వాన్ ।
 విశ్రాణితాం దుహితరం వరుణేన విందన్
 సీరావకృష్టయమునాన్నపితో విజహ్రే ॥ 11.79 ॥

ప్రత్యంచమబ్ధిమవధూతవతోఽతిదూరం
 దగ్ధుశ్చ కూలమివ దక్షిణమస్త్రభూమ్నా ।
 ఆకర్షతశ్చ సరితం సవితృప్రసూతాం
 రామస్య తస్య శుశుభే రసికస్య లీలా ॥ 11.80 ॥

పద్మయోనివచనాదుపనీతాం
 ప్రాక్తనీం ప్రియతమామివ కాంతిం ।
 రేవతస్య తనయామనురూపాం
 రేవతిం చ పరిణీయ స రేమే ॥ 11.81 ॥

॥ ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకటనాథస్య
 వేదాంతాచార్యస్య
 కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే ఏకాదశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ ద్వాదశఃఽ సర్గః ॥

తథావిధానందమహాపయోధేః
తరంగవృత్త్యా భజతోఽవతారాన్ ।
అశేషరూపేష్వనురూపరూపా
దేవీ జగన్నేతురనుప్రజజ్ఞే ॥ 12.1 ॥

సా తస్య నిత్యోదితదివ్యధామ్నః
పత్యుః ప్రియా భానుమతః ప్రభేవ ।
అధ్యాసితుర్ద్వారవతీమదూరాత్
వ్యక్తిం శుభాం ప్రాప విదర్భదేశే ॥ 12.2 ॥

శిఖండకం నిష్ప్రీతిమం శ్రుతీనాం
శృంగారలీలోపమవిశ్వకృత్యం ।
అధీయతే తస్మిథునం స్వభావాత్
అన్యోన్యజీవాతుమనన్యభోగ్యం ॥ 12.3 ॥

దయేవ నిత్యం దయితా త్రిధామ్నః
సర్వేషు భావేషు సమానభావా ।
పరావరాణాం జననీ ప్రజానాం
ఆసీద్విదర్భాధిపతేరపత్యం ॥ 12.4 ॥

మహీతలాన్మైథిలసీరకృష్ణాత్
క్షీరోదధేరాహితమంథశైలాత్ ।

భృగూద్వహోత్థ్యాతిమతశ్చ యాఽభూత్
సా భీష్మకాదభ్యుదియాయ భూయః || 12.5 ||

అమన్యతైనాం తనయాం స రాజా
రుక్మశ్చ మోహాదనుజామజన్యాం |
యామేకపత్నీమనఘస్య పుంసః
ప్రజాస్యజాం మాతరమామనంతి || 12.6 ||

త్యక్త్వాపరాః స్త్రీర్గుణరాశిరేనాం
శరణ్యభూతాం శరణం ప్రపేదే |
ప్రాయేణ దోషైరవివిక్తవాసాత్
భీతః స్వయం భీష్మకరాజకన్యాం || 12.7 ||

ఆరబ్ధదేహామివ భాగధేయైః
అక్షీణి లక్ష్యాంతరతో నియంత్రీం |
సుతామిమాం ప్రాప్య సుధామివాన్యాం
అమర్త్యకల్పౌ పితరావభూతాం || 12.8 ||

అనన్యవృత్త్యా ఘనతాముపేతైః
అప్రౌఢసూర్యేందుమయూఖజాలైః |
సువర్ణరత్నైరథవా ప్రక్లప్తాం
సుతాం సుజాతాకృతిమన్వభూతాం || 12.9 ||

మహీయసీం మంగలదీపమాలాం
విద్యుత్ప్రకాశా విదధే కుమారీ |
ఆకల్పరత్నాంశు తిరస్కరిణ్యా
దీప్త్యా రజన్యామపి దీనభాసం || 12.10 ||

కలామివార్ధామకరోరధామ్నః
పుణ్యోదయానామివ పూర్వచర్యాం |

ప్రరోహవేలామివ కాంతివల్ల్యాః
ప్రైక్షంత శుద్ధాంతమృగీదృశస్తాం || 12.11 ||

ఆత్మాధికారాదధికామవస్థాం
అయత్నతో నూనమవాప్తుకామా |
వార్తానభిజ్ఞే వయసి స్థితాం తాం
వాగ్దేవతా వందిముఖే వవందే || 12.12 ||

ప్రదిత్సమానేన హరేరభీష్టం
కామేన సా కల్పలతేవ సృష్టా |
పిత్రోరివానన్యదృశాం ప్రజానాం
ఆశంసయా సార్థమవాప వృద్ధిం || 12.13 ||

పద్మాదిరేఖాప్రథమానభూమా
నిర్ధార్యమాణా నిగమైరభిజ్ఞైః |
తదంఘ్రివిన్యాసమిషేణ జజ్ఞే
భూమేస్తదా భూషణపంక్తిరగ్రాః || 12.14 ||

అదృశ్యభేదైరతిసూక్ష్మభావాత్
జజ్ఞే జగన్మంగలతాం దధానైః |
విహారలౌల్యాద్విషయేషు తస్యా
గతేషు వాక్యేషు చ నృత్తగీతైః || 12.15 ||

యదప్సరః పాణిసరోజముక్తం
ప్రసూనవర్షం నిపపాత తస్యాం |
అపూరి తస్యైవ రజోభిరగ్రైః
అపాంసులా పాంసువిహారవాంఛాం || 12.16 ||

యద్యచ్ఛయా తత్ర పరాగజాతైః
 యానేవ సా కేలిగృహానకార్హీత్ |
 తతః పరం త్వష్టరమీ సమీచీ
 మహేంద్రశాలావిధిమాతృకాఽభూత్ || 12.17 ||

చతుర్ద్వైతాని జగంతి యస్యాః
 క్షేమాశ్రితం క్రీడనకం బభూవ |
 పర్యాప్తలీలా ముముదే తద్దైషా
 పాంచాలికా పంజరశారికాద్యైః || 12.18 ||

ఆస్వాదనీయాన్యధికం శ్రుతీనాం
 ముగ్ధాభిజాతాని వచాంసి తస్యాః |
 ప్రాయేణ లౌల్యాదధిక్యత్య ఖిన్నా
 విధిప్రియా వ్యాహరతాన్య భాషాః || 12.19 ||

అవిప్లుతవ్యాకరణాని తస్యాః
 క్రమేణ శిక్షానియతాక్షరాణి |
 అనుశ్రవాణామనఘప్రవృత్తేః
 ఆదేశదాయాని వచాన్స్యభూవన్ || 12.20 ||

విభూతయస్తత్ర విశాంపతీనాం
 ఆత్మీయయా దేవతయాఽవతీర్ణాః |
 స్వచిహ్నాభేదాన్ పరిబర్హయంత్యః
 ప్రపేదిరే తత్సరివారభావం || 12.21 ||

వేదాలవాలే విహితస్థితిం తాం
 రమ్యప్రతానామివ రత్నవల్లీం |
 స్తనాదీలక్ష్మస్తబకాదీచిహ్నైః
 ఆవిష్కృతం యౌవనమావివేశ || 12.22 ||

తదీయసర్వాంగజుషో రగాధం
 సౌందర్యలావణ్య సుధాస్రవంత్యోః ।
 మమజ్జరాపత్య దృశః సఖీనాం
 అన్యోన్యసంభేదమపూర్వతీర్థం ॥ 12.23 ॥

నిశేవ చంద్రేణ ఘనవ్యపాయే
 నైసర్గికీ బుద్ధిరివ శ్రుతేన ।
 ఫలేన సా నీతిరివాప్రమాదా
 యక్తా బభౌ నూతనయౌ వనేన ॥ 12.24 ॥

ఆలక్ష్యసంలాపలపైరపాంగైః
 అంగైరనంగోదయపూర్వరంగైః ।
 వియాతముగైరపి విభ్రమైః సా
 విలక్ష్యమాస విభూషణాని ॥ 12.25 ॥

అముక్తకౌమారయువత్వసీమ్నా
 కాంత్యా బభౌ కల్పితరాగభూమ్నా ।
 జరత్పలాశ ప్రసవానుషక్తా
 ప్రతానినీ పల్లవసంపదేవ ॥ 12.26 ॥

ప్రసాధనానాం పరికర్మ దివ్యం
 విజృంభణం విభ్రమజాలకానాం ।
 వయః శుభం వామదృశశ్చకాశే
 పశ్యద్దృశాం భాగ్యమనన్యభోగ్యం ॥ 12.27 ॥

అవాప్య సా ముగ్ధదశామపూర్వాం
 అవ్యాజలీలాగతిరాబభాసే ।
 రమ్యా రమోత్పత్తిదశావిశేషాత్
 జాంబూనదీ జంగమపద్మినీవ ॥ 12.28 ॥

తస్యాస్తనుం వర్ణయతో మమైవం
 హీనోపమా దోషపదం న విందేత్ |
 నిదర్శనం తైరపి నిత్యదృష్టం
 యేషాం నికర్షోఽపి గుణో యతః స్యాత్ || 12.29 ||

తారేణ తస్యాశ్చికురాంధకారే
 తారాయితం మౌక్తికజాలకేన |
 ప్రాయేణ యోఽసౌ ప్రలయావసానే
 నిశీధస్మృష్టేరభవన్నిదానం || 12.30 ||

ద్యుతిం శిఖారత్నసహస్రరశ్మేః
 జ్యోత్స్నాం చ ముక్తాఫలజాలజాతాం |
 తత్కుంతలశ్రేణిమయా తమిస్ర-
 మైత్రీం దధౌ మన్మథచాపమౌర్వి || 12.31 ||

ముఖాబ్జసౌందర్యమధుద్విరేఫాః
 కాంత్యాపగాశైవల పుంజకల్పాః |
 శోణేన చూడామణినా ససంధ్యాం
 తమీమపుష్యన్నలకాస్తదీయాః || 12.32 ||

శరత్ప్రసన్నేందుకలాభిరామా
 లలాటరేఖా సుదృశో రరాజ |
 కామేన తత్కాంతిలతాసమ్మద్భ్యై
 స్వయం ప్రక్లేప్తేవ సుధాస్రవంతి || 12.33 ||

కస్తూరికాక్లప్తవిశేషకం తత్
 పశ్యన్ మృగాంకో వదనం మృగాక్ష్యాః |
 విభావ్య తాదృక్పరభాగశోభాం
 కలంకయుక్తోఽపి జహౌ విషాదం || 12.34 ||

తారుణ్యనద్యాస్తనువీచికల్పే
 తద్భూలతే శార్ంగనిదానదృశేః |
 అనంగవేదప్రణవస్య రత్యా
 లేఖాక్షరం న్యస్తమసూచయేతాం || 12.35 ||

ప్రసూతపద్మోత్పలకాననశ్రీః
 ప్రారబ్ధవీచీవిభవా విలాసైః |
 దృష్టిస్తదీయా దదృశే దయార్ద్రా
 ద్రాఘీయసీ మన్మథదీర్ఘకేవ || 12.36 ||

తద్దృష్టిరాయామవతీ సుజాతా
 శ్యామోజ్జ్వలా చారువిశాలమధ్యా |
 మనేః సమేష్యన్మధువైరిలక్ష్యా
 చేతోభువః శక్తిరభూదమోఘా || 12.37 ||

నిగృహ్లాతీ రత్నతిలప్రసూనం
 నాసా తదీయా నయనాబ్ధిసేతుః |
 అబోధి నిశ్వాససమీరగంధైః
 అంతర్గతా వేదగణా వమంతీ || 12.38 ||

నవేందుసంధ్యాప్రభృతీని లోకే
 నిర్వర్ణ్యమానాని నిదర్శనాని |
 న ఖల్వవిందన్ కలయాపి తస్యాః
 స్మితాధరవ్యాప్తికృతామభిఖ్యాం || 12.39 ||

అహేతురజ్యన్నధరస్తదీయః
 ప్రసూనముక్తాయితముగ్ధహాసః |
 లక్ష్మీలతాయా లలితోదధేశ్చ
 ప్రవాలయోగం ప్రథయాంబభూవ || 12.40 ||

ముఖం తదీయం విరరాజ ముగ్ధం
 సౌరభ్యలావణ్యసముచ్చయేన |
 వ్యవస్థితాన్యోన్యవిశేషలోభాత్
 ఏకత్వమాపన్నమివేందుపద్మం || 12.41 ||

వర్ణానుపూర్వీసుభగేన కాలే
 భవ్యాం శ్రుతిం భావయతా యథావత్ |
 తారస్య సంస్థానమివాన్వకార్షత్
 కంఠేన సౌ కాంచనకంబుభాసా || 12.42 ||

మధుద్విషః కర్ణపరిష్కీయార్థం
 కామాత్మనా మాల్యకృతేవ క్లేప్తే |
 బభూవతుర్బాహులతే తదీయే
 శంపాత్విషౌ చంపకమాలికే దేవే || 12.43 ||

ఆసీదధిష్ఠానవిశేషసీమా
 వక్షోజయోరంకురతోరముష్యాః |
 ముకుందవక్షస్స్థలముద్రణార్హాం
 భవ్యామవస్థామివ భావయంతీ || 12.44 ||

సమావృతౌ హారమయూఖసూత్రైః
 తస్యాః స్తనౌ చారుతరావభూతాం |
 జిగీషతస్తత్ప్రియచిత్తవృత్తిం
 మనోభువో మంగలపూర్ణ కుంభౌ || 12.45 ||

తస్యాస్తదా తద్వదలక్ష్యమధ్యం
 తన్వాః స్తనద్వంద్వమవాప వృద్ధిం |
 కాలే యథా తత్ప్రీతిమప్రభూతం
 కృచ్ఛాదభూత్ కృష్ణభుజాంతరాలం || 12.46 ||

మధ్యం క్రశిమ్నా విరరాజ తస్యా
 నాభిప్రాదాన్నామివ ప్రరూఢం ।
 ప్రియాగమోదర్కమభూద్యదగ్రే
 కుచాత్మనా కాంచనపద్మయుగ్మం ॥ 12.47 ॥

స్తోకానతాంగీ స్తనభారభూమ్నా
 ముగ్ధా బభౌ ముష్టిమితావలగ్నా ।
 భృంగాభినంద్యేన గుణేన యుక్తా
 కామస్య సా కాపి ధనుర్లతేవ ॥ 12.48 ॥

రరాజ లావణ్యతరంగరమ్యా
 వలిత్రయా మధ్యగతా మృగాఙ్గాః ।
 అంతఃస్థితానామివ దర్శయంతీ
 నివేశసీమాంతమనుశ్రవాణాం ॥ 12.49 ॥

మధ్యేవలగ్నం సుదృశో విలగ్నా
 రోమావలీ కామధనుర్గుణాభా ।
 జిగాయ నాభీసరసః సుజాతాం
 ఉల్లాసినీముత్పలరేణుపంక్తిం ॥ 12.50 ॥

అనుప్రయాతః స్వవశామభిఖ్యాం
 యూథోజ్ఞతో యౌవనగంధహస్తీ ।
 తద్రోమరాజివ్యపదేశదృశ్యాం
 నూనం దధౌ నూతనదానరేఖాం ॥ 12.51 ॥

ప్రకాశితావర్తరుచిః ప్రభాభౌ
 నాభిః సువృత్తా రురుచే నతాంగాః ।
 రోమావలీరత్నలతానురూపం
 రుక్మేణ నిష్పన్నమివాలవాలం ॥ 12.52 ॥

పృథ్వీ చకాశే స్తనసంపదస్యా
 లావణ్యమంభో నియతం చ తేజః |
 శ్వాసోదయో గంధవహాః శుభాంగ్యాః
 నాభిశ్చ మధ్యం చ నభో విభక్తం || 12.53 ||

గజేంద్రహస్తాదిషు తత్సమత్వే
 దూరే సతాం దోషగుణావమర్శః |
 భవిష్యతః శార్ంగభృతస్తదూరూ
 లీలోపధానే కిమతోఽధికేన || 12.54 ||

మనోజ్ఞవృత్తం మధుబుద్ధుదాభం
 చక్షుష్మతాం సాదరదర్శనీయం |
 స్వదేహాకాంతేః సవిశేషదృష్టౌ
 జానుద్వయం దర్పణతామయాసీత్ || 12.55 ||

ఉదేష్యతః పంచశరస్య తస్యాం
 ఉత్పాదయిష్యన్నుచితం నిషంగం |
 విధిః స్వయం మాతృకయా కిలార్థీ
 జంఘాయుగం వీక్ష్య జహర్ష తస్యాః || 12.56 ||

అలక్తకాదప్యధికాత్మరాగా
 పదద్వయా పద్మద్భృతశ్చకాశే |
 ప్రాచీనజన్మప్రణయానురోధాత్
 సంభావ్యమానేవ సరోజలక్ష్మ్య || 12.57 ||

పాదాంబుజే దత్తమధుప్రసక్త్యా
 నిర్ణేజయామాస నఖేందుకాంత్యా |
 ప్రాయేణ సా సత్పథమాశ్రయంతీ
 పంకానసత్సంగభవాన్పృథివ్యాః || 12.58 ||

తస్యాః పదాంభోజ మృణాలభాసా
 ప్రకాశభూమ్నా నఖమౌక్తికానాం ।
 ప్రకీర్ణపుష్పాః సుధయావసిక్తా
 విహారభూమ్యా యుగపద్మభూవుః ॥ 12.59 ॥

కలాచికాం కాంచనసారక్లప్తాం
 కాంతేః శుభాం కామపి కాహలీం చ ।
 శశంకిరేఽనన్యసమీక్ష్యశోభాం
 జగంతి జంఘామవలోక్య తస్యాః ॥ 12.60 ॥

తస్యాః శ్రుతిశ్రేణిశిఖామణీనాం
 సకేసరా దీధితిభిర్నఖానాం ।
 ప్రసాధికాలోచనభృంగతౌల్యం
 పద్మద్వయా పాదమయా నిరాస ॥ 12.61 ॥

ముఖేందునిష్యందనిభైరముష్యాః
 మందస్మితైరిందురవాప్తమాంద్యః ।
 ప్రాయః ప్రభూతాద్భుతకాంతిలోభాత్
 నఖాత్మనా తత్పదమేవ భేజే ॥ 12.62 ॥

అలక్షి దేవైరవతారలక్ష్మ్యాః
 తస్యాః శుభా పాదనఖేందుపంక్తిః ।
 ఆగామికల్పేష్వధికారలోభాత్
 తారావలిస్తత్పదమాశ్రితేవ ॥ 12.63 ॥

యాతేన మంజీరరవైశ్చ తస్యాః
 ప్రాయః పరాభూతగతిప్రణాదాః ।
 శిక్షావిశేషార్థమివాధిచక్రుః
 పాదానువృత్తిం ప్రణయేన హంసాః ॥ 12.64 ॥

రరాజ దివ్యైరధిరాజచిహ్నైః
 శ్లాఘాపదం తత్పదమాగమానామ్ |
 అశ్మానమాస్థాపయతా పరస్తాత్
 యత్పాణినా విశ్వపతేరవాప్యమ్ || 12.65 ||

అతీత్య కృచ్ఛాత్ సముదాయశోభామ్
 ప్రత్యంగ సౌందర్యపరా దిదృక్షా |
 పర్యభ్రమత్ ప్రాప్తవిహారణోలా
 పుష్పేషు భృంగీవ ముహుః సఖీనామ్ || 12.66 ||

శృంగారయోనేరివ శిల్పవిద్యామ్
 దివ్యామ్ త్రిలోక్యా ఇవ దిష్టవృద్ధిమ్ |
 సీమాంతరేఖామివ సంపదస్తామ్
 జగుః స్త్రియో జంగమరత్నసృష్టిమ్ || 12.67 ||

వయస్యయాఽభీష్టవరానుయోగే
 సాఽపశ్యదాత్మానమమందలజ్జా |
 అసూచయన్నానమనేన తస్యాః
 స్వలక్షణం శౌరిమనన్యలక్ష్యమ్ || 12.68 ||

అలిప్సత శ్వేవ హవిస్తదైనామ్
 దైత్యస్వభావో దమఘ్నిషజన్మా |
 తస్మై చ కృష్ణైకమనోరథామ్ తామ్
 రూపాధికామ్ దాతుమియేష రుక్మీమ్ || 12.69 ||

పరస్పరం భూషయతః ప్రతీకాన్
 ఔద్వాహికం మంగలముద్వహంత్యాః |
 ప్రాయః స్వదీప్తేరతిరోధిమిచ్ఛ-
 ంత్యావారయన్నాభరణాని తస్యాః || 12.70 ||

లావణ్యకల్పద్రుమమంజరీం తాం
 శృంగారదిగ్వారణపైజయంతీం ।
 సౌందర్యదుగ్ధోదసుధాప్రసూతిం
 సైరంధ్రికాః ప్రక్ష్య మిథః శశంసుః ॥ 12.71 ॥

వ్యామాతిరిక్తస్తనకుంభభూమ్నా
 వ్యాప్తాకృతిం యౌవనకుంజరేణ ।
 ప్రసాధయంత్యః పతిదేవతాస్తాం
 నాథోచితాం ప్రేక్ష్య న తృప్తిమాపుః ॥ 12.72 ॥

మౌలౌ సుకేశ్యాః స్ఫుటరశ్మిజాలం
 ముక్తామయం జాలకమాబబంధుః ।
 క్రీడోచితం కృష్ణమృగం గృహీతుం
 తన స్మరో వాగురికస్తదాభూత్ ॥ 12.73 ॥

అనన్యదృష్టిం వితతాన తామ-
 ప్యాదర్శనంక్రాంతి విశేషదృశ్యం ।
 ప్రసాధనైః ప్రాప్తగుణైః ప్రతీక్ష్యం
 తస్యా ముఖం తామరసాయతాక్షం ॥ 12.74 ॥

అంసావలంబిన్యసితేక్షణాయాః
 కంపోజ్జ్వలా కాచన రత్నమాలా ।
 అలక్ష్యతోల్లాసితరమ్యరశ్మిః
 కామార్పితా కాంతివిహారడోలా ॥ 12.75 ॥

రరాజ ముక్తాభిరవాప్తఫేనం
 రత్నాంగదం ప్రాప్తగుణం తదంగే ।
 ప్రవాహవృత్తైః పరివృత్తిభేదాన్
 మహీయసీ మండలితేవ కాంతిః ॥ 12.76 ॥

అభాసతా త్మస్మి తసౌ మ్యభాసా
 హరేణ హృద్యేన జగత్ప్రతీక్ష్యా |
 ప్రియస్య చంద్రం హృదయాద్విధాతుః
 ప్రాప్తానుసారేవ నిసర్గశుద్ధం || 12.77 ||

మనుష్యతాకంచుకితా త్మభూమ్నః
 కాలే చకాశే కుచకంచుకశ్రీః |
 రత్నాచలే భోగిశయప్రియాయాః
 స్వతల్పనిర్మోక ఇవావలీనః || 12.78 ||

ఆదర్శబింబేన తదంగకాంతేః
 అక్షామ్యతా నిష్క్రితిమత్వవాదం |
 ప్రతిప్రవృత్తిం ప్రతిమాం విధాయ
 ప్రఖ్యాపితా వృత్తవతామపీర్ష్యా || 12.79 ||

అభిన్నరూపామనువేలభిన్నాత్
 ప్రసాధనాదభ్యధికాం ప్రసత్తిం |
 విలోకయంతీ జనతా తదీయాం
 వ్యావర్తయామాస తతో న దృష్టిం || 12.80 ||

ముఖేందులావణ్యసుధాప్రవాహే
 ముహూః ప్రతీపప్లవనోద్యతేన |
 తత్కర్ణభూషామకరేణ మనేయే
 మందీకృతా మన్మథలాంఛనశ్రీః || 12.81 ||

ప్రభాప్రవాహోదితసైకతాభే
 స్తనద్వయే తామరసేక్షణాయాః |
 తత్కంధరాశంఖమతల్లికాయాః
 ప్రసూతిరాశంకృత హారవృత్త్యా || 12.82 ||

స్వభావజాదభ్యధికం తదంగే-

ష్వాసాదితం సౌరభమంగరాగైః।

స సర్వగంధోఽపి యదన్వయేన

ప్రభూతమామోదవిశేషమృచ్ఛేత్ ॥ 12.83 ॥

ప్రతిక్రియామాత్మతిరస్క్రియాయాః

ప్రాయః స్వయం వ్యాప్యతయా విధాతుం।

తదంగయోగోజ్జ్వలరత్నధామ్నా

సంఛాదితం మేఖలయాఽంతరీయం ॥ 12.84 ॥

శిఖండకాని శ్రుతిసుందరీణాం

చారూణి పాదాభరణాని తస్యాః।

పదేషు సంఘరవశాదివాసన్

మిథః పురోభాగిపదాస్పదాని ॥ 12.85 ॥

అనుక్షణం బంధుజనైరముష్యాం

ఆముచ్యమానేషు విభూషణేషు।

అయత్నతస్తాని తదంతరాలే

కృతాస్పదా కేవలతాఽత్యశేత ॥ 12.86 ॥

నినీషతాం దేవగృహం యథైతాం

ఆకల్పలక్ష్మ్యా సమయోజయంత।

ముకుందసంస్పర్శమవాప్తుమర్హా

సైవ స్థిరా ధన్యతమా బభూవ ॥ 12.87 ॥

పతివ్రతాః పార్థివయోషితస్తాం

ప్రత్యంగసౌందర్యనిమగ్నభావాః।

కృతాశిషః కృష్ణమనోరథస్యాం

ఆరోప్య కర్ణీరథమన్వగచ్ఛన్ ॥ 12.88 ॥

మంగల్యసంగీతసమేతయాత్రాం
 అనుష్యదేవీభిరనుద్రుతా సా।
 నిసంసితైషా స్వయమేవ దేవీ
 నాన్యేతి సద్భిర్నిరణాయ నాథా ॥ 12.89 ॥

భావంతరేషు ప్రతిపన్నలీలా
 పైతామహాదీని పదాని దాతుం।
 స్వదత్తశక్తేః కుహనామనుష్యా
 కుతశ్చిదిష్టం స్వయమాశశంసే ॥ 12.90 ॥

ప్రణమ్య మూర్ధ్నా నిహితోపహారాం
 ఉత్తస్థషీముత్సవదేవతైనాం।
 అవోచదారాదశరీరివాచా
 పరైరజయ్యం పతిమాపుహీతి ॥ 12.91 ॥

పత్యా నిజేన పరిణీతిమవాప్తుకామా
 లబ్ధ్యా వరం లలితముత్సవదేవతాయాః।
 తేనైవ సా సమసమీహితసిద్ధిరాసీత్
 మానాధికా జగతి మన్మథమన్మథేన ॥ 12.92 ॥

ఊరుః సవ్యో నయనకమలం భూలతా చాపి తస్యాః
 ప్రావేపంత ప్రియముపగతం సూచయంతి స్వవృత్త్యాః।
 ఆరాదాసీదలఘుతులసీగంధసౌమ్యః సమీరః
 ప్రత్యాసన్నం ముహూరుదచరత్వాంచజన్యప్రణాదః ॥ 12.93 ॥

॥ ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమదేవంకటనాథస్య
 వేదాంతాచార్యస్య
 కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే ద్వాదశఃసర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥
॥ త్రయోదశః ఆ సర్గః ॥

ప్రసాదభాజః ప్రతినిర్గతాం తాం
ప్రాసాదతో వాసవవల్లభాయాః ।
సమగ్రశక్తిః సమయోపయాతః
ప్రాణేశ్వరీం ప్రాప్తుమియేష శౌరీః ॥ 13.1 ॥

తామద్భుతాం సిద్ధిమివాద్భుతానాం
సౌభాగ్యవిద్యామివ సద్గుణానాం ।
సత్తామనన్యామివ సద్గుణానాం
యథాశ్రుతం ప్రైక్షత యాదవేంద్రః ॥ 13.2 ॥

అంగైరవజ్ఞాతకదంబగోలైః
అస్పందమందేన విలోచనేన ।
లీలోపశాంత్యా లిఖితేవ సాఽభూత్
దామోదరే దృష్టిపథం ప్రయాతే ॥ 13.3 ॥

పద్మాకరాణాం పరిషన్నివేశే
పర్యాప్తచంద్రాయుతకాంతిసారే ।
అనన్యలభ్యాం లభతే స్మ తృప్తిం
తస్యా ముఖే దృష్టిరతీవ శౌరేః ॥ 13.4 ॥

వాచస్పతిత్వం చ వనస్పతీనాం
దివ్యేతరేషాం చ దివస్పతిత్వం ।

దాతుం క్షమాయా దయితే తదానీం
ఆజ్ఞాపకో నూనమభూదనంగః || 13.5 ||

తస్మిన్ ద్వితీయామివ వైజయంతీం
సా చ ప్రియే సాచివిశేషరమ్యాం |
కటాక్షమాలాం నిబబంధ కృష్ణే
కామాధికే కౌతుకమేదురాక్షీ || 13.6 ||

అలక్ష్యభేదత్రివిధాంబుజాభైః
ఆలక్ష్యశృంగారగుణానుబంధైః |
స్వయంవరస్రగ్భిరభావి తస్యాః
కాలోదితే కంసరిపౌ కటాక్షైః || 13.7 ||

స వైజయంత్యాదివిభావశాలీ
నిర్వాణజనిష్పన్ననిజానుభావః |
శృంగారవీరాదుభతచిత్రితాత్మా
రమ్యస్తయా నిర్వివిశే రసోఽన్యః || 13.8 ||

ఆకేకరాణామనఘస్తదానీం
ఏకక్షణం లక్ష్మమభూత్ బహూనాం |
తస్యాః స్థిరానందపరిప్లుతానాం
అర్థస్వృశామర్థవిలోకితానాం || 13.9 ||

తస్యాశ్చిరాకంక్షితలాభధన్వైః
అపత్రపామంధరితైరపాంగైః |
బభార భూయో బహుమానపూర్వం
బాల్యే ధృతాం బర్హిక్లాపభూషాం || 13.10 ||

సంతానసౌభాగ్యఘనేన యూనా
సిక్తా సుధాసారనిభైరపాంగైః |

ఉద్భిన్నరోమాంచత తిర్భభాసే
కాంతప్రరోహ కమలస్థలీవ ॥ 13.11 ॥

స్వకాంతిసామ్యాదివ జాతసంగైః
శౌరిస్తదా స్వాగతసూక్తిగర్భైః ।
ప్రియాసఖీనామభజత్ ప్రహృష్టైః
ఉద్వీక్షణైరుత్పలపుష్పవృష్టిం ॥ 13.12 ॥

స రుక్మిణీనేత్రచకోరచంద్రః
సా తత్ప్రహర్షాంబుజపూర్వసంధ్యా ।
తదద్భుతద్వంద్వమవేక్ష్య సఖ్యః
ప్రాపుస్తులామప్సరసామనూనాం ॥ 13.13 ॥

తథైవ తాదాత్మ్యమివాఽఽగతానాం
తస్యః సఖీనాం సమమావిరాసత్ ।
పరస్య వీక్షాం ప్రతిసంలపంతో
వక్రోక్తిగర్భా ఇవ మందహాసాః ॥ 13.14 ॥

స కౌస్తుభాభ్యర్థనివేశయోగ్యం
కన్యామయం కామపయోధిరత్నం ।
పరీతమారాత్ ప్రతిహారపాతైః
పశ్యత్ క్షణం పాంథ ఇవావతస్థే ॥ 13.15 ॥

తం మాల్యభూషాపరికర్మితాంగం
ధారాతటిత్వంతమివాంబువాహం ।
సమీక్ష్య బాలా తదనన్యదృష్టిః
చర్యామవాలంబత చాతకానాం ॥ 13.16 ॥

తతోదరీం తాలఫలస్తనీం తాం
తామ్రాధరాం చారునవోత్పలాక్షీం ।

కిం నామ భావీతి విభావయంతీం
కృష్ణస్తదా కించిదివాఽఽససాద || 13.17 ||

దుర్దర్శమధ్యాం ద్విరదేంద్రయాతాం
వ్యూహక్రమవ్యక్తవిచిత్రగాత్రీం |
పరైరభేద్యాం ప్రతిజగ్ముషీం తాం
కాంతాత్మికాం కామచమూం స మేనే || 13.18 ||

స చంద్రికాం చంద్ర ఇవాభియాతః
చంద్రాననాం యాదవవంశచంద్రః |
నిర్వేశనీయః సవిశేషమాసీత్
నేదీయసాం నేత్రచకోరబృందైః || 13.19 ||

అహం త్వయా దూతముఖేన దూరాత్
సాధ్వ్యా సమాహూత ఇహోపయాతః |
మా తే భయం భూదితి మంజుభాషి
తామగ్రహీదగ్రకరే ముకుందః || 13.20 ||

ప్రియేణ సా తేన గృహీతహస్తా
తద్వక్త్రదివ్యాంబుజషట్పదేన |
విలోచనేన వ్యవృణోత్ సఖీభ్యః
కృతార్థతాం క్షీబదశోల్బణేన || 13.21 ||

ప్రాచోఽవతారానతిశయ్య భూమ్నా
సా రుక్మిణీ తేన వృతా చకాశే |
తస్యైవ రూపాంతరదూరవృత్తిః
కందర్పజన్మానుగుణేవ కాంతిః || 13.22 ||

మల్గీవికాసోజ్వలమందహాసా
రోమాద్ధమైరాహితకోరకశ్రీః |

సమేయుషీ సందదృశే తదా సా
వసంతలక్ష్మీరివ మాధవేన || 13.23 ||

అఘర్మజన్వేదకణావక్తిర్ణాం
అభీతిజం వేపథుముద్వహంతీం |
అనుష్ణబాష్పోద్వయమంథరాక్షీం
విలోక్య దేవీం విభురభ్యనందత్ || 13.24 ||

హరిప్రియాం కేసరిణీమిపైనాం
దురాసదామన్యన్మపద్విపేంద్రైః |
సఖీజనః ప్రీతమనా నిదధౌ
యయౌ చ ఖేదం నిజవిప్రయోగాత్ || 13.25 ||

మిథో గుణైస్తన్మిథునం నిబద్ధం
వియోగవైదేశికసంప్రయోగం |
అజాయతాన్యోన్యనిలీనభావం
సఖీదృశాం సాదరదర్శనీయం || 13.26 ||

జగత్ప్రయార్తిప్రశమాయ జాతాం
విహారసంక్షోభితవైరిసింధుః |
దేవేషు పశ్యత్స్వివ పూర్వమేనాం
జగ్రాహ తాం జాగ్రతి రాజలోకే || 13.27 ||

స పుష్పకం రామ ఇవ ప్రియాం స్వాం
ఉత్తారితాం శత్రుభయాదుదీర్ఘాత్ |
మనోజవం సత్యమనోరథస్తాం
ఆరోపయామాస రథం రథాంగీ || 13.28 ||

సా చామరౌఘైరుపచర్యమాణా
వాతావధూతైరివ కాశజాతైః |

రరాజ నాథేన రథోదయాద్రౌ
చంద్రేణ పూర్ణేన శరన్నిశేవ ॥ 13.29 ॥

పరస్పరప్రాప్తగుణేన భాసా
బర్హావృతం వ్యోమ విభావయంతౌ ।
విరేజతుస్తుంగరథాశ్రయౌ తౌ
విద్యుత్పయోదావివ మందరస్థౌ ॥ 13.30 ॥

ప్రభేవ దేవేన తమోపహేన
ప్రత్యగ్దిశం తేన సహ ప్రయాంతీ ।
నిత్యానపాయిత్వమజానతీనాం
సత్యాపయామాస నిజం ప్రజానాం ॥ 13.31 ॥

తాముద్వహంస్తామరసాయతాక్షో
రత్నౌఘదీప్తేన రథేన దేవీం ।
ఆత్మానమేవార్యమమండలస్థం
విద్యాసఖం వ్యంజయతి స్మ వీరః ॥ 13.32 ॥

అతీతదర్శామివ చంద్రలేఖాం
శాంతోపరోధామివ శారదీం ద్యాం ।
అమంస్త నిర్విఘ్నఫలామివేచ్ఛాం
శోకత్యజం శూరకులేశ్వరస్తాం ॥ 13.33 ॥

సమేత్య సింహీమివ తామనన్యాం
యానోద్యతం యాదవపంచవక్త్రం ।
ఆఘుష్య గోమాయురివామిషార్థీ
చైద్యః క్రుధా దీప్తముఖోఽన్వధావత్ ॥ 13.34 ॥

రుక్మీ చ తూర్ణం ప్రతిపన్నరోషః
 పురో భవన్ భూమిభృతాం సఖీనాం ।
 పరాభవస్య ప్రతికారమిచ్ఛన్
 జగ్రాహ పార్షణిం జగదేకనేతుః ॥ 13.35 ॥

జిఘాంసితే భ్రాతరి జాతభేదైః
 కాంతాభిలాషైః కతకైరివాంభః ।
 మనః ప్రపేదే సహజాం ప్రసత్తిం
 సత్త్వాధికం సాత్వతవంశగోప్తుః ॥ 13.36 ॥

స వీక్షమాణః సవిలాసనేత్రం
 వల్గుస్మితం వామదృశో ముఖాబ్జం ।
 తదుక్తిభిః స్వాదుతమాభిరాసీత్
 ఆప్యాయితో నూనమనావిలాభిః ॥ 13.37 ॥

అనుద్రుతాం వైరిచమూం స వీరో
 బలేన రుద్ధ్వా నిజబాహునైవ ।
 వినిర్దిశన్ మార్గభవాన్ విశేషాన్
 విశ్వాసయామాస విదర్భకన్యాం ॥ 13.38 ॥

ప్రియాసహాయః పదవీం స గచ్ఛన్
 ద్రాఘీయసీం దారుకసారథిస్తాం ।
 ఉదగ్రవేగానుదధేరనూపే
 వీతీన్ క్షణం విశ్రమయాంబభూవ ॥ 13.39 ॥

భయార్ణవాదుద్భృతయా స్వయాఽసౌ
 శ్రియేవ సాక్షాదనుభూయమానః ।
 పయోధిరూపాం పరిఘాం విలంఘ్య
 ద్యుసంమితాం ద్వారవతీమయాసీత్ ॥ 13.40 ॥

పరిష్కృతాం కాంచనతోరణైస్తాం
 వల్గధ్వజాం వందనదామచిత్రాం ।
 రామాసహాయః ప్రసమీక్ష్య రేమే
 రమ్యప్రసూనాంచితరాజవీధీం ॥ 13.41 ॥

మహీయసాం మంగలదుందుభీనాం
 నాదైరవజ్ఞాతపయోధిశబ్దా ।
 శ్రుతోత్సవానాం విదయే పురీ సా
 స్వర్గౌకసాం శ్రోత్రసుధామపూర్వాం ॥ 13.42 ॥

ప్రత్యేయుషాం కంసరిపుర్యదూనాం
 దేవద్రుమాణామివ జంగమానాం ।
 అనర్ఘరత్నాభరణప్రధానాన్
 ఆదత్త దివ్యానుపదావిశేషాన్ ॥ 13.43 ॥

తస్మిన్ మహానీలమణిప్రకాశే
 తాం రుక్మిణీమాహితరుక్మకాంతిం ।
 పురాంగనాః ప్రేక్షితుమీహమానాః
 స్వర్గాధికానారురుహుః స్వసౌధాన్ ॥ 13.44 ॥

కలక్వణన్నూపురచారువాద్యం
 కర్ణావతంసోదితభృంగగీతం ।
 కస్యశ్చిదన్వాగతనాట్యవేదం
 లీలాగతం లాస్యమభూదపూర్వం ॥ 13.45 ॥

పరిచ్యుతం కించిదివాంతరీయం
 కాచిత్సమాలంబ్య సహైవ కాంత్యా ।
 క్షిప్తేవ తీవ్రేణ కుతూహలేన
 క్షణేన వాతాయనమాససాద ॥ 13.46 ॥

ఆముచ్య తాటంకమనంగచక్రం
 సవ్యేతరే సత్వరమావ్రజంతీ।
 అన్యేన కాచిదభృశమాబభాసే
 కర్ణేన కైవల్యవిభూషణేన ॥ 13.47 ॥

ఉదంచితా బాహులతే తరస్యా
 మౌలీస్రజా హస్తగృహీతయాఽఽసీత్।
 జగజ్జగీషోర్మదనస్య జైత్రీ
 పతాకయేవాదుభృతకేతుయష్టిః ॥ 13.48 ॥

ప్రకోష్ఠభాజః ప్రియశారికాయాః
 పయః స్వయం సాదరమర్పయంతీ।
 గావాక్షమాగమ్య గజేంద్రయాతా
 కాచిత్ ప్రసస్మార కృతావశేషం ॥ 13.49 ॥

ప్రచారవేగాత్ త్రుటితేన చక్రే
 హోరేణ ముక్తాఫలవర్షిణాఽన్యా।
 అదూరతః సన్నిహితస్య శౌరేః
 ఆచారలాజాంజలిపూర్వరంగం ॥ 13.50 ॥

స్తనాంశుకం స్తస్తమబుధ్యమానా
 సఖీజనే సమ్మితమీక్షమాణే।
 పరామృశంతీ వితతాన కాచిత్
 ప్రతిక్రియాం పాణినఖాంశుజాతైః ॥ 13.51 ॥

సఖీధృతైశ్చామరతాలవృంతైః
 ఆశ్యానతాం ప్రాపితమంగరాగం।
 విఠోకితే శార్ంగిణి విహ్వలాఽన్యా
 శ్వాసానితైః శోషమివానినీషత్ ॥ 13.52 ॥

ప్రసాధయంతీమవధీర్య ఘాత్రీం
అంగైరసంభావితభూషణాఽన్యా |
సమీక్ష్య కృష్ణం సహసోపజాతైః
పరిష్క్రియామాద్రియతేవ భావైః || 13.53 ||

భ్రువా స్ఫురంత్యా మదనస్య మౌర్ధ్వం
జ్యఘాతరేఖామభిదర్శయంతీ |
అన్యానుషక్తేఽపి హరౌ వియాతాం
ప్రాయుంక్త దూతీమివ దృష్టిమన్యా || 13.54 ||

తదీక్షణే భర్తురివ స్మరంత్యా
కన్యాదశాం కామవశాద్భజంత్యా |
స్వయంవరార్హే స్వయమేవ తస్మిన్
కయాచిదాధాయ కటాక్షమాలా || 13.55 ||

సమేయుషీమప్రతిమేన యూనా
తాం రుక్మిణీం వీక్ష్య విలీనభావా |
భాగ్యం కిమస్యా ఇతి భావయంతీ
తదాత్మతాం నూనమలిప్సతాన్యా || 13.56 ||

కక్ష్యానిబంధచ్యవనే సలీలం
స్తనాహితస్వస్తికబాహుబంధా |
జగత్పతౌ పశ్యతి జాతభీషా
ప్రాయస్తదాలింగనమభ్యనైషీత్ || 13.57 ||

రథేన తం రాజపథే ప్రయాంతం
నిర్వాజసంగేన నిశామయంతీ |
త్యక్తా నిమేషైరపరాఽన్వకార్షీత్
చిత్రాంగనానాం సురయోషితాం చ || 13.58 ||

సమీక్షితస్యాపి సహత్వసంగాత్
 దుష్పాప్రలోభాదపి దూయమానా |
 గలద్భిరన్యా వలయప్రసూనైః
 అభ్యర్చనామాతనుతేవ శౌరేః || 13.59 ||

సమానకాంత్యా ప్రియయా సమేతే
 దృష్టే జగద్ధాతరి జాతరాగా |
 ప్రణామయోగ్యేయమితీవ మత్వా
 ప్రాప్తం పదం మేఖలయా పరస్యాః || 13.60 ||

తాసాం తదేకోత్సుకదర్శనానాం
 సమాధిభాజామివ శేముషీణాం |
 అలం ప్రభుః సోఽపి న మాతుమాసీత్
 అపారహర్షాదనఘామవస్థాం || 13.61 ||

అవారుణీసంభవసౌరభైస్తైః
 అనన్యసాధ్యాధర బింబరాగైః |
 నిరంజనోపస్థితనేత్రశోభైః
 స పిప్రియే పౌరవధూముఖాభ్యైః || 13.62 ||

స పౌరకన్యాకరవిప్రక్లిర్ణాన్
 ప్రాయః ప్రతీచ్ఛన్నుపచారలాజాన్ |
 అచీచరత్ స్యందనమబ్జనేత్రః
 సవ్యాపసవ్యేన గతేన వీధీం || 13.63 ||

కహ్లాంకరపద్మోత్పలకాంతిచోరైః
 కటాక్షణైః పౌరవధూజనానాం |
 ముగ్ధేందుహాసో ముముదే ముకుందః
 పశ్యన్ ప్రయాం ప్రాపితపుష్పవృష్టిం || 13.64 ||

కృష్ణస్య తాం స్కంధముపఘ్నయంతీం
 సురద్రుమస్యేవ సువర్ణవల్లీం |
 అవేక్ష్య నూనం చతురః పుమర్థాన్
 అనన్యలభ్యానలభంత పౌరాః || 13.65 ||

వక్త్రైః సుధాసోదరకాంతిపూరైః
 కస్తూరికాపత్రకలంకదృశ్యైః |
 అలక్ష్యదేహో విదధుర్మృగాక్ష్యః
 ప్రత్యుప్తపూర్ణేందుశతాన్ గవాక్షాన్ || 13.66 ||

శుచిస్మితాః సౌధతలాంతరస్థాః
 పద్మేక్షణం ప్రేక్ష్య పరిస్ఫురంత్యః |
 శరత్పయోదోదరసంశ్రితానాం
 క్షణద్యుతీనాం ద్యుతిమన్వవిందన్ || 13.67 ||

అపాంగజాలైరసితో త్పలాభైః
 కృష్ణాత్మకం భావమివోద్వమంత్యః |
 వితేనిరే రాజపథే మృగాక్ష్యః
 తదాదృతాం బర్హవితానశోభాం || 13.68 ||

హరేరభిఖ్యామనుపాధిరమ్యాం
 విలోచనైర్వీతనిమేషవిఘ్నేః |
 ఆస్వాదయంత్యః సుదృశస్తదానీం
 అయత్ననిష్ఠితసుధా ఇవాఽఽసన్ || 13.69 ||

అంభోరుహాణామవలేపసీమాం
 కర్ణోత్పలానామపి కాంతికక్ష్యాం |
 విలంఘయంతః సుదృశాం కటాక్షా
 విలిలియరే కృష్ణమవాప్య లక్ష్యం || 13.70 ||

తమాత్మవంతం పరవిద్యయేవ
 పరాక్రమం తత్పరయేవ లక్ష్యామ్ |
 తమేవ దేవం దయయేవ జుష్టం
 సంమేనిరే తత్త్వవిదః సభార్యం || 13.71 ||

తాం ప్రాప్య చిత్రామివ తారకేశః
 స్తప్తైః స్తుతో వందిగణైరభౌమైః |
 వివేశ ధామ స్వముదీర్ఘధామా
 పైవాహికిం సంపదమాప్తుమిచ్ఛన్ || 13.72 ||

విహారయోగేన విభజ్య యుక్తం
 మిథోఽనురూపం మిథునం తదాద్యమ్ |
 ఉపాచరన్ వ్యోమచరా యథార్హం
 సంప్రీణనైరుత్సవసంవిధానైః || 13.73 ||

సదాఽభిగమ్యైరభిగమ్యమానం
 విశ్రాణనే పైశ్రవణాత్ ప్రభూతమ్ |
 తం శంఖపద్మప్రముఖా మహాంతః
 సిషేవిరే శేవధయః సమేతాః || 13.74 ||

అకృత్స్నసంవేదిని జీవలాకే
 సంగ్రాహాయన్ ధర్మమథాత్మవృత్త్యామ్ |
 ప్రత్యర్చయామాస మునీనుపేతాన్
 ప్రభుః స్వయం ప్రేష్య ఇవోపచారైః || 13.75 ||

అపత్రపావిప్లుతచేతసో యే
 త్యక్త్వా విపక్షం తరసోపసేదుః |
 యథాక్రమం సాత్యకిరుత్సవాదౌ
 సంభావయామాస సభాసదస్తాన్ || 13.76 ||

శుభంయవః స్వామిమహోత్సవేన
 స్వారాజ్యమక్షయమివాప్తవంతః |
 దత్తోపచారా వసుదేవదారైః
 పుణ్యాశయాః పౌరజనా జహార్షుః || 13.77 ||

సహోదరన్యస్తభరస్తదాత్మా
 రుక్మాణి రత్నాని చ రౌహణేయః |
 అదత్త సంతోషవశాదభీక్షం
 వాంఛాధికం వందివనీపకానాం || 13.78 ||

అనన్యభక్తైరనుభావ్యభూమ్నా
 దత్తేక్షణో దానపతిస్త్రిధామ్నా |
 సమాహితైః సంమతముద్ధవాద్యైః
 పురోధసాం పూజనమాచచార || 13.79 ||

ఆహన్యమానా ధృతహేమకోణైః
 గంధర్వముఖ్యైరివ గాఢవిద్యైః |
 జాతానునాదా జగతాం త్రయాణాం
 దోషచ్ఛిదో దుందుభయః ప్రణేదుః || 13.80 ||

విభావితం శిక్షితనాట్యవేదైః
 ఉద్వాహసంగీతముదారక్లప్తం |
 ప్రసాదనం దృష్టిమనశ్శృతీనాం
 అదివ్యమాస్కందితదివ్యమాసీత్ || 13.81 ||

లావాణ్యపూరం లలితాంగయష్టేః
 కార్మణ్యైః నిర్వేష్టుమపారయంత్యః |
 అంగాని వధావః కులవృద్ధనార్యః
 ప్రసాధనైరంతరయాంబభూవుః || 13.82 ||

ప్రయుజ్యమానాని తయోర్యథార్హం
 మంగల్యమాల్యాభరణాక్షతాని ।
 ప్రాయేణ లోకాభ్యుదయం ప్రదాతుం
 తత్సంగమాత్తాదృశతామకాంక్షః ॥ 13.83 ॥

అరాతిపక్షార్థవమందరాభే
 హస్తే హరేర్యత్తదబంధి సూత్రం ।
 తదాదదే స్థానవశాదభిఖ్యాం
 సంవీతనాగేంద్రనిదర్శనీయాం ॥ 13.84 ॥

సమేధితస్తస్య వివాహవహ్నిః
 పురోధసా పుణ్యకృదగ్రిమేణ ।
 ప్రదక్షిణావృత్తశిఖాకలాపః
 ప్రాయేణ నీరాజనమాతతాన ॥ 13.85 ॥

ఆశాస్య లాజాంజలిహోమభాజా
 క్షేమాశిషా కించిదశేషహృద్యం ।
 అన్యోన్యమాకేకరసస్మితాక్షా-
 వపశ్యతామాదిమదంపతీ తౌ ॥ 13.86 ॥

వైలక్ష్యడోలామివ సంశ్రితానాం
 విలోచనానాం వవృధే విహారైః ।
 తయోరనన్యదృశవైభవానాం
 అన్యోన్యరాజీవమధువ్రతానాం ॥ 13.87 ॥

పరస్పరం పాణిసరోజయోగాత్
 బభూవతుస్తౌ పులకాంచితాంగౌ ।
 అస్విద్యతాం చ జ్వలనస్తు మందైః
 అసూత ధూమైరధివాసమాత్రం ॥ 13.88 ॥

సమంత్రకం సాక్షిణి హవ్యవాహే
 సఖ్యోచితాం సప్తపదీం భజంతౌ ।
 స్వశాసనేన స్వయమన్వయాతాం
 ఆచారమాగంతుకదంపతీనాం ॥ 13.89 ॥

అన్వేతు విష్ణుః స్వయమితు్యదీర్య
 ప్రియాం పరాధీన ఇవానుగచ్ఛన్ ।
 జాయాపతీనాం జగదుద్భవానాం
 భవ్యాం దశాం భావయతి స్మ నాథః ॥ 13.90 ॥

ఆత్మానమేవ స్వయమగ్నిరూపం
 పరిక్రమైః పర్యచరత్స దేవః ।
 విశ్వస్య బాహ్యంతరనిత్యవృత్త్యా
 న కర్మ కర్తా చ య ఏవ ఏషాం ॥ 13.91 ॥

ప్రదక్షిణేన క్రమణేన తాభ్యాం
 దత్తార్చనో దివ్యవధూవరాభ్యాం ।
 నూనం తథాఽఽనర్చ విధూర్ణనేన
 స్వాంతః స్థితౌ వహ్నిరపి స్వయం తౌ ॥ 13.92 ॥

తస్యాః సలీలం చరణారవిందం
 కామీ గృహీత్వా కరపంకజాభ్యాం ।
 ఆస్థాపయద్యాం దృషదం ముకుందః
 సాఽభూత్ స్వయం మౌలిమణిః శ్రుతీనాం ॥ 13.93 ॥

యదత్ర కర్మణ్యయథాకృతం తత్
 స్విష్టం క్రియాదగ్నిరితి బ్రువాణః ।
 స్వతేజసా భావితవిశ్వతేజాః
 స్వాహాసఖం దేవముపాస్త దేవః ॥ 13.94 ॥

రామస్య సీతేవ రమేవ విష్ణోః
 అముష్య భూయాస్త్వమిహైకపత్నీ |
 ఇత్యుచిషో యాదవవృద్ధదారాన్
 ప్రీతాశయా ప్రైక్షత సా సనాథా || 13.95 ||

వరేణ వంద్యేన సురాసురాణాం
 మంగల్యసీమాంతభువా చ వధ్వా |
 సమీక్షితా బ్రహ్మసుతస్య పత్నీ
 సర్వైరభూత్ సాదరదర్శనీయా || 13.96 ||

తదేకభావా తమనన్యభావం
 నాథప్రియా నాథమనువ్రజంతీ |
 అభీష్టసిద్ధేరధిదేవతేయం
 యద్వా సవిత్రీతి యథార్థమూచే || 13.97 ||

కృతాశిషం కృష్ణగృహేశ్వరీం తాం
 పురోధసా పుణ్యమనోరథేన |
 సకౌతుకాం కౌతుకినః సురత్నైః
 అభ్యర్చయామాసురమాత్యవృద్ధాః || 13.98 ||

మనుష్యతాం మానయతో విహారైః
 స్వామేవ దేవీముపయచ్ఛతస్తే |
 సమేధతాం మంగలమిత్యశంతః
 సత్యాశిషస్తం మునయః శశంసుః || 13.99 ||

ప్రదాయ తాభ్యాముపదాః సమీచీః
 ప్రత్యాగతాః స్వాని గృహాణి పౌరాః |
 ఆశాపతీనాం విభవాదనూనాం
 తత్రైవ తే సంపదమన్వభూవన్ || 13.100 ||

స్త్రీపుంసనామ్నా బహుధా విభక్తం
 విశ్వం యయోరేవ విభూతిమాహుః |
 నయో జహౌ ద్వాదశతీం న తాభ్యాం
 అంగీకృతామాదిమదంపతీభ్యాం || 13.101 ||

వధూనఖే తత్ర జగన్నివాసే
 వసత్యమర్యాదగుణానుభావే |
 తస్మిన్నివాఽఽసీదనపాయభావా
 తస్యాం నగర్యామపి రుక్మిణీ శ్రీః || 13.102 ||

తస్యాః కటాక్షైర్విహితాభిషేకః
 తద్బాహునా కల్పితకంఠమాల్యః |
 అవాప శోభామధికాం ముకుందః
 సౌభాగ్యసింహాసనసార్వభౌమిం || 13.103 ||

కదంబగోలశ్రియమాక్షిపంతం
 కందర్పరూపోదయపూర్వరూపం |
 ప్రియాపరిష్వంగరసేన ధన్యం
 ప్రీతాశయో బహ్వామతాత్మదేహం || 13.104 ||

తాం ప్రాప్య కృష్ణః ప్రభుతామివ స్వాం
 మనఃప్రసూతేరివ మంత్రసిద్ధిం |
 ఆసీదభీతైః సహసాఽభిగమ్యా
 మిత్రైరమిత్రైరపి సాపరాధైః || 13.105 ||

శ్రీవత్ససంస్థానజషా ప్రకృత్యా
 స్థానేన చిహ్నాన చ లక్షణీయౌ |
 దృష్టావభీష్టం భజతాం దదాతే
 జగత్పతీ తావిహ దంపతీ దౌ || 13.106 ||

న తే మనుష్యా న చ దేవతాస్తే
 ప్రాయేణ తావేవ తథాభవంతౌ ।
 యైరేవమన్యోన్యవిభూషితం తత్
 ద్వంద్వాద్వాతిగం ద్వంద్వమపైక్షి ధన్వైః ॥ 13.107 ॥

అథ సముదితహరైరాదృతో మంత్రివృద్ధైః
 సురపతిదయితాభిః స్తూయమానాపదానః ।
 రుచిమివ నిరపాయాం రుక్మిణీం ప్రాప్య హృష్యన్
 యదుపతిరధిచక్రే యాయజాకాధికారం ॥ 13.108 ॥

సుభగముపలబింబే శాతకుంభేఽపి రత్నం
 కనతి విపినభాగే కాలకంఠేఽపి గంగా ।
 వశికన్యపగృహే సా వాసుదేవేఽప్యదీవ్యత్
 న హి భవతి విశేషః క్వాపి నిత్యోన్నతానాం ॥ 13.109 ॥

॥ ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమదేవంకటనాథస్య
 వేదాంతాచార్యస్య

కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే త్రయోదశః ఆ సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥ ॥ చతుర్దశః అ సర్గః ॥

అథైకదా రోధసి పశ్చిమోదధేః
అదభ్రసత్రాజితభక్తియంత్రితః ।
త్రయీమయశ్చంద్రసమీకృతద్యుతిః
ప్రసేదివాఽ ప్రాదురభూద్ధివాకరః ॥ 14.1 ॥

అనల్పతేజోనిధిమప్రమాద్యతాం
ప్రసూతిమిష్టస్య ధనస్య భూయసః ।
స్వకంతలగ్నం ద్యుమణిః స్యమంతకం
మహామణిం భూమిభృతే వరం దదౌ ॥ 14.2 ॥

తముగ్రసేనార్థమియేష కంసజిత్
న వార్యతే రాజని రత్నహారితా ।
ప్రతీత్య సత్రాజిత ఏతదప్రియం
కృచ్చిన్నిచిక్షేప గుణాధికే మణిం ॥ 14.3 ॥

యదేకమేకేన చ లబ్ధమేకతో
రసేన రత్నామిషమర్థకాంక్షిణా ।
బభూవ తద్బంధువిరోధమాదధత్
క్రమాద్బహూనాం వినిపాతకారణం ॥ 14.4 ॥

స్యమంతకోదంతవిశేషసంభవాం
మృషాభిశస్తిం శమయన్నథాత్మనః ।

ప్రసేనవిధ్వంసకసింహఘాతినో

బిలం యయౌ జాంబవతో బలానుజః || 14.5 ||

స్తనంధయోపాంతనిబద్ధగీతయా

దదర్శ ధాత్ర్యా విధృతం కరేణ సః |

ధనాష్టభారప్రభవం దినేదినే

మణీశ్వరం దర్శితకౌస్తుభశ్రియం || 14.6 ||

జిఢృక్షయా దత్తదృశం చ తత్ర తం

జరానిరుద్ధోఽపి జవేన జాంబవాః |

అరోధనీయం విబుధైరపి స్వయం

రురోధ నైసర్గికసత్త్వరోషితః || 14.7 ||

మల్లిష్టుచం కంచిదివాగతం హరిం

వనేచరః ప్రేక్ష్య తదర్హవిక్రియః |

అహేతిహస్తం స్వయమప్యనాయుధః

ప్రసహ్య తం బాధయితుం ప్రచక్రమే || 14.8 ||

అనన్యతంత్రస్య పితుః పితామహః

సుతస్య చాఽఽరబ్ధమవేక్ష్య సంయుగం |

సమీహితోదర్కమిదం ద్వయోరితి

ప్రబుధ్యమానో న నిరోధమాదధే || 14.9 ||

మిథస్తయోరస్తదయం విమథ్నతోః

అనాయుధం యుద్ధమపేతకైతవం |

అకల్పిత ప్రాశ్నికమన్వవైక్షత

స్వయం చతుర్భిర్దశభిశ్చ సాక్షిభిః || 14.10 ||

అరిష్టచాణూరముఖేష్వలక్షితం
 ప్రదర్శయన్ ఋక్షపతేః పరాక్రమం ।
 చిరం దదౌ యుద్ధమచింత్యచేష్టితో
 మనస్వినస్తస్య మధుప్రభంజనః ॥ 14.11 ॥

ప్రకీర్యమాణా నిజముష్టిముద్గర-
 క్షతాకృతేర్జాంబవతః క్షతోద్భవైః ।
 రరాజ రామావరజస్య సా తనుః
 సశక్రకోపా వసుధేవ శాద్వలా ॥ 14.12 ॥

స ఋక్షరాజః క్షతజైర్యశ్రియః
 కుచార్పితైః కుంకుమకర్దమైరివ ।
 పరిష్కృతాంగః ప్రచితోన్నతాకృతిః
 సగైరికక్ష్మాధరసంపదం దధౌ ॥ 14.13 ॥

అశేషయజ్ఞాగ్రహారం సమాగతం
 జిగీషయానువ్రతయా స దీక్షితః ।
 అతోషయత్ సంయుగసప్తతంతునా
 విభావ్య ఋత్విగ్విధినా భుజాదిభిః ॥ 14.14 ॥

తలప్రహరైరథ ముష్టిపాతనైః
 పదాభిఘాతైర్భుజయంత్రపీడనైః ।
 మిథః ప్రతిక్షేపపునర్నహీతిభిః
 నియుద్ధచర్యానిపుణౌ నిజఘ్నతుః ॥ 14.15 ॥

కృతప్రతీకారవిశేషతోషితౌ
 పరస్పరచ్ఛిద్రనివేశితేక్షణౌ ।
 దిశాగజేంద్రావివ దర్పదుర్మదౌ
 దినాని తౌ నిన్యతురేకవింశతిం ॥ 14.16 ॥

అహీయత ప్రత్యహమ్మక్షభూపతిః
 స్వలీలయా కంసరిపుః సమైఘతః।
 తమఃప్రకాశావివ తౌ దినాగమే
 బభూవతుః సంయతి పూర్వపశ్చిమౌ ॥ 14.17 ॥

స తేజసా యాదవతిగ్మతేజసః
 సమిధ్యమానేన నివారితోన్నతిః।
 శరన్నదీపూర ఇవ స్ఫుటాశయః
 శనైః శనైః శాంతిమవాప జాంబవాన్ ॥ 14.18 ॥

వలీభిరాపాదతలం తరంగితః
 సిరాలుదేహః పలితైః సితాసితః।
 చిరప్రవృత్తాహవసంభృతశ్రమో
 న చేతసా ఋక్షపతిః ప్రచుక్షుభే ॥ 14.19 ॥

స్వవిక్రమాదప్రతిమాత్ సురద్విషాం
 భయానకాదానకదుందుభేః సుతః।
 అభిభ్యతం ప్రక్ష్య తమ్మక్షపుంగవం
 మహాసురం కేవలమస్మరన్మధుం ॥ 14.20 ॥

యుగాంతదంభోలినిపాతభీషణైః
 నిహన్యమానం నిజముష్టిముద్గరైః।
 స్వనాభిపద్మోద్భవజృంభికాసుతం
 బలానుజన్మా యుధి బహ్వామన్యత ॥ 14.21 ॥

దశాననాయోధనకేలికింకరం
 పరామృశన్నృక్షపతిం పరః పుమాన్।
 బలీయస్తస్య వహూపకారవిత్
 బభంజ దర్పం భుజయంత్రలీలయా ॥ 14.22 ॥

తమాదితో మానుషమాత్రమాగతం
 సదృక్షమృక్షాధిపతిస్తతః పరం।
 అథాధికం సామినిరుద్ధపౌరుషః
 క్రమాదమిమాంస్యమమంస్త కర్మభిః ॥ 14.23 ॥

ఉవాచ చైనం విధివక్త్రసంభవః
 స్వవిక్రమప్రీతమనుక్రమాద్విద౯।
 సగద్గదం సన్నమితేన మౌలినా
 నఖిత్విషౌ పుష్పితమంజలిం వహ౯ ॥ 14.24 ॥

అహో మహాత్ సత్త్వమహో పరాక్రమః
 త్వమీశ్వరో నూనమహో నిరీశ్వరః।
 అతీతదేవాసురనాగనైరృతః
 పతిః పతీనాం ప్రతిభాతి మే భవా౯ ॥ 14.25 ॥

అనేకమన్వంతరదర్శినా మయా
 న ఖల్వరామో దదృశే భవాదృశః।
 నిజౌజసా నైరృతయూధఘాతినం
 నియోధయ౯ యన్నిభృతం ప్రవర్తసే ॥ 14.26 ॥

గుణైరపి ప్రత్యవమృశ్యతే భవాన్
 దశాననాద్యైర్యుధి దృష్టవైభవః।
 శ్రుతం మయా సిద్ధజనాదిహ స్వయం
 గుహాశయః ప్రాప్స్యతి తే గుహామితి ॥ 14.27 ॥

వనం తదేతన్మహితం తపోవనం
 గిరిం చ వేద్మి త్రిదివేశ్వరాలయం।
 పచేలిమం కిన్ను తపో బిలస్య మే
 ప్రసాధితం యత్తవ పాదపాంసుభిః ॥ 14.28 ॥

స్వనాభితః సప్తమజన్మభాగినో
 విజృంభమాణస్య విధేర్యదృచ్ఛయా |
 త్వమేవ మాం వేదమధువ్రతాశ్రితాత్
 ముఖాబ్జతః స్వానుచరం వ్యజీజనః || 14.29 ||

త్రిభిః క్రమైర్ద్వీవ్యతి దివ్యవామనే
 స్వమాయయా మోహితదానవే త్వయి |
 జగంతి విశ్వాని మితాని విష్ణునే
 త్యఘ్నూషయం ద్రాగివ జైత్రఘ్నూషణాం || 14.30 ||

జిఘాంసితే దేవ దశాననే త్వయా
 హతారిసంఘైర్హరియూథపైర్వృతః |
 అవర్తయత్ సూర్యసుతస్య సన్నిధా-
 వయం జనః కింకరవృత్తిమాహవే || 14.31 ||

గతేషు సుగ్రీవముఖేషు తావకం
 పదం తదప్రాప్యమహం త్విహ స్థితః |
 త్వదీక్షణాత్ ప్రాప్తఫలోఽస్మి సాంప్రతం
 జరత్ పునర్యౌవనమాప్తవానివ || 14.32 ||

న తాదృశాః సంప్రతి సంతిభూతలే
 ఋతే భవంతం ప్రతిసంధిభావనైః |
 హనూమతైకేన విభీషణేన వా
 మయాఽపి వా సోఽయమితి త్వమూహ్యసే || 14.33 ||

రసావహైరేకధియాం రసాయనైః
 శుభైః శ్రుతిశ్రేణిశిరోవిభూషణైః |
 అపేతభారామతిదేవమానుషైః
 విహారభేదైరవనీం విధాస్యసి || 14.34 ||

విశుద్ధమిశ్రైశ్చతురశ్రవృత్తకైః
 అగాధతుంగైః ప్రమితామితక్రమైః ।
 అనన్యభావాననుకంపతే భవాన్
 అచింత్యచింత్యైరవతారనాటకైః ॥ 14.35 ॥

న వర్ధసే కర్మభిరీశ సాధుభిః
 న హీయసే చ త్వమసాధుభిః కృతైః ।
 జగత్పరిత్రాణపరేణ కేవలం
 విధిర్నిషేధశ్చ న లంఘ్యతే త్వయా ॥ 14.36 ॥

గుణోదధిస్త్యం గుణకర్బురాత్మనా
 తిరస్కరిణ్యా పిహితాత్మదృష్టిభిః ।
 న దృశ్యసే దేవ సదా సహైవ సన్
 దిదృక్షమాణైరపి దేవదానవైః ॥ 14.37 ॥

జగత్తవాంతర్బహిరవ్యముష్య చ
 త్వమేవమేవంవిధచిత్రవైభవః ।
 సమాధిదృష్ట్యా మునిభిః సమీక్ష్యసే
 సనాతనో నూతనభూమికాశ్రితః ॥ 14.38 ॥

తవైవ సంకల్పకలాంశతః క్వచిత్
 సమర్థవాదాః పరమేష్ఠినామపి ।
 త్వయి ప్రతిద్వంద్వీని కస్య కిం బలం
 క ఏవ జేతా న భవేత్త్వయేక్షితః ॥ 14.39 ॥

అసహ్యమేతన్మధుకైటభాదిభిః
 స్వతల్పసారోల్బణబాహునా త్వయా ।
 నిపీడనం యన్నిబిడం విషహ్యతే
 మయాఽల్పసత్త్వేన తవైవ తద్బలం ॥ 14.40 ॥

త్వయా జితోఽహం క ఇవాజితః పరో
 న రుధ్యసే నాథ మయా న కిం పరైః |
 దయాలునాఽపాస్యత దర్ప ఏవ మే
 భుజాహవే చ వ్యుదపాది భూష్టుతా || 14.41 ||

న నీతివర్తన్యతిలంఘితా మయా
 న చ త్వదాదేశవిపర్యయే స్థితః |
 తథాఽపి సర్వాధికసత్క్రియోచితే
 విరుద్ధచేష్టా విదధే విమోహితః || 14.42 ||

జగత్పతే జాంబవతీమిహార్హణాం
 గృహాణ పత్నీం గృహమాగతః స్వయం |
 మణిం చ దివ్యం ద్యుమణేః స్యమంతకం
 యుతం ధనైర్యోతకమర్పయామి తే || 14.43 ||

మమాఽఽత్మజాఽపి శ్రియమేవమప్సరః
 ప్రసూతిరేషా వహతీ శ్రియా సమాం |
 త్వదర్హణీలాదిగుణప్రసాధితా
 స్వయం వృణీతేఽద్య భవంతమేకధీః || 14.44 ||

త్వదాగమాదృక్షబిలం పరం పదం
 త్వదీక్షణాత్ సూరిగణా ఇమే వయం |
 త్వదాశ్రయాత్ సింధుసుతేవ మత్సుతా
 త్వయా ధృతోఽసౌ మణిరస్తు కౌస్తుభః || 14.45 ||

త్వదాహితస్వాతిశయైః స్వయోగతః
 పరత్ర సాధ్యోఽతిశయః స్థిత్రసైః |
 అనన్యసాధ్యాతిశయస్య తస్య తే
 స్వశేషతాఽసౌ న విఘాతమర్హతి || 14.46 ||

స్వయోగభూమ్నా చులకీకృతాఖేలైః
 ముకుంద దేవైరపి కిం న ముహ్యతే |
 వివేకపైరాగ్యవిదేశవర్తినా
 వనౌకసా మాంసదృశా మయా న కిం || 14.47 ||

అభార్గవో నాపనయేత న క్వచిత్
 న వక్త్యసాధూన్యబృహస్పతిర్న చ |
 అవాసవో న చ్యవతే న చాహవా-
 దతే చ తే తద్వదహం తు కిం పునః || 14.48 ||

భవార్ణవే కర్మవిపాకవాత్యయా
 భవద్భిరావర్తగణైః పరిభ్రమన్ |
 కృతోపరోధః కృపయా త్వదీయయా
 భవత్పదం కూలమివ ప్రపద్యతే || 14.49 ||

అవిందతస్త్వామమితామృతోదధిం
 విగాఢతృష్ణావివశాంతరాత్మనః |
 విగాహనీయాః ప్రతిభాంతి వీచికా
 మరీచికానామివ భోగసంపదాం || 14.50 ||

గుణోదధిం యః ప్రమితప్రమాణయా
 గిరా త్వదీయం పరిమాతుమిచ్ఛతి |
 స పాతుమీహేత సమగ్రచాపలః
 సరోజనాలేన పయఃపయోనిధిం || 14.51 ||

అకర్మతంత్రస్య జగంతి కర్మభిః
 నిబధ్యమానాని విముంచతస్తవ |
 అలీకలేశైరనుపప్లుతా స్తుతిః
 తథాఽప్యకల్యేయమయావదుక్తితః || 14.52 ||

అజానత త్వన్మహిమానమద్భుతం
 విమోహితం దేవ తపైవ మాయయా ।
 కృతాపరాధం కృపయా వశీకృతః
 క్షమస్వ మామిత్యపతత్ క్షమాతలే ॥ 14.53 ॥

విలూనమూలద్రుమసన్నిభం స తం
 విలక్షముత్థాప్య విహారయాదవః ।
 ప్రియాంగరాగవ్యతిహారగంధినా
 భుజాంతరేణోపజగూహ సాదరం ॥ 14.54 ॥

స కన్యకారత్నమచింత్యవైభవం
 వదాన్యరత్నం చ సమం సమర్పయ ॥
 సరస్వతీవల్లభవక్త్రసంభవో
 మహామనాః పూర్ణమనోరథోఽభవత్ ॥ 14.55 ॥

వనౌకసాం పత్యురహింద్రశోభినా
 విమథ్యమానాదచలేన బాహునా ।
 ననంద లబ్ధ్యా హృదయంగమాం ప్రియాం
 మణిం చ దివ్యాం మధుకైటభాంతకః ॥ 14.56 ॥

స్తనాపదేశస్తబకావభాసినీ
 విలాసభేదైరభినీతపల్లవా ।
 రమాపతౌ గారుడభూధరద్యుతౌ
 రసాధికా రత్నలతేవ సా బభౌ ॥ 14.57 ॥

సవిస్మయా పూర్వమథ ప్రమోదినీ
 తతో మదారంభమివాభిజగ్ముషీ ।
 తదన్యసంస్కారనిరోధతః క్రమాత్
 తదీక్షణే తన్మయతామవాప సా ॥ 14.58 ॥

స పర్యణైషీత్ త్రిదశైరుపస్థితో
 విధిర్యదాజ్ఞా విధిజన్మనః సుతాం |
 బితే తదీయే విబుధాలయోపమే
 వికల్ప్యమానాకృతిమప్సరోగణైః || 14.59 ||

అవాప్య జామాతరమాదిపూరుషం
 జగత్ప్రతీక్ష్యత్వమవాప జాంబవాన్ |
 విదర్భరాజేన విదేహభూభృతా
 సమక్రమం దుగ్ధపయోధినా చ సః || 14.60 ||

మనుష్యభావాభినయవ్యవస్థితాం
 కుశీలవార్హాం కుహనాం వహాన్ ప్రభుః |
 పునస్తమృక్షేంద్రపదానుభూతయే
 పరం చ భోక్తుం పదమన్వమన్యత || 14.61 ||

ప్రహృష్యతా జాంబవతా నివేదితాం
 ప్రవాలజాంబూనదరత్నసంహతిం |
 ప్లవంగభల్లూకగణైరనుప్లవైః
 అవిప్లవాం ద్వారవతీమజీగమత్ || 14.62 ||

తతస్తమామంత్ర్య చతుర్ముఖాత్మజం
 ప్రతిప్రయాతః స్వపురీం ప్రియాసఖః |
 స్యమంతకం సంసది దానవాంతకః
 స్వతోఽనఘః స్వామివశే న్యవీవిశత్ || 14.63 ||

జగత్ప్రతిం జాంబవతీసఖం తదా
 నియుద్ధచిహ్నైః పరికర్మితాకృతిం |
 నిరీక్ష్య తం ద్వారవతీనివాసినో
 ననందురానందజలావిలేక్షణాః || 14.64 ||

అపేతసమ్మోహమివాత్మవేదినం
 దివాకరం రాహుముఖాదివోద్ధతం ।
 అమంస్త నాగేంద్రమివాస్తశృంఖలం
 ప్రశాంతవాచ్యం ప్రకృతిర్యదూద్వహం ॥ 14.65 ॥

జితాహితో జాంబవతీనిషేవితః
 స తత్ర సత్రాజితసాత్కృతే మణౌ ।
 స్వచౌర్యదుర్వాదమమార్జయత్ స్వయం
 న విద్యతే యస్య న కించిదణ్వపి ॥ 14.66 ॥

స్యమంతకస్య ద్యుమణేరివ త్విషా
 నిషేషమాపుః కుముదాకరా ఇవ ।
 హ్రీయా చ మిథ్యాపరివాదినస్తదా
 పరే చ పద్మా ఇవ తద్విపర్యయం ॥ 14.67 ॥

స్వగోచరానేవమగోచరో గిరాం
 బలానుజో బాలధియామపాహరాత్ ।
 రహః సు రథ్యాసు చ లబ్ధసంభవాన్
 అవర్ణవాదాననఘ్నా గుణార్ణవః ॥ 14.68 ॥

అకీర్తిరారోప్యత కీర్తిరాగతా
 యదప్రియం ప్రోచురిదం ప్రియాప్తయే ।
 న కర్మతంత్రేషు మతేరమోహతా
 న చ స్వతంత్రే స్యురనిష్ఠహేతవః ॥ 14.69 ॥

ప్రశాంతభేదః ప్రతిలభ్య సన్మణిం
 జగద్వినేతుర్వసుదేవజన్మనః ।
 దదౌ ధరిత్రీమివ సద్గుణాధికాం
 స సత్యభామాం తనయాం నయాంబుధిః ॥ 14.70 ॥

యథా గిరీశో గిరిరాజసంభవాం
 పులోమకన్యాం చ దివౌకసాం పతిః |
 స్వయం చ దుగ్ధోదసుతాం సుధాసఖీం
 తథా స రేమే సదృశీమవాప్య తాం || 14.71 ||

అనువ్రతా కామకలాస్వధీతిని
 విచిత్రశస్త్రాస్త్రవిహారవేదినీ |
 బహుప్రియస్యాపి హరేరతీవ సా
 బభూవ దేవీ బహుమానగోచరా || 14.72 ||

యథా న ఖేదాయ గతః క్షణో భవేత్
 యథా చ తన్విత న భీతిమాయతిః |
 అనంతనిష్కంపగుణామనుక్షణం
 ప్రియః ప్రియాం ప్రీతిమలంభయత్తథా || 14.73 ||

స వల్లభాభిస్తిస్మభిః ప్రకాశయన్
 పరత్వమాద్యం ప్రతిపన్నషడ్గుణః |
 నయో మహియానివ శక్తిభిః సమం
 సమేతసిద్ధిః ప్రచికాయ సంపదం || 14.74 ||

స్వదివ్యదేహప్రకృతీరివాపరాః
 పరాశ్చ దేవీరవృణీత పంచ సః |
 యథార్హసేవావసరే ప్రమాద్యతాం
 యదన్వితః సన్నభిగమ్యతాం యయౌ || 14.75 ||

అఖండితాశోక్తిభిరేకవృత్తితః
 స తాభిరన్యోన్యసమన్వితా త్మభిః |
 విభూషయామాస విభూతివైభవం
 దిశాభిరష్టాభిరివాత్మనః పదం || 14.76 ||

అవాప్య దేవ్యః పతిమగ్ర్యనాయకం
 మహౌజసం మన్మథసూత్రసంయతాః |
 ఉదగ్రసద్వంశభువో మిథః సమాః
 సువృత్తముక్తావలి సౌమ్యతాం యయుః || 14.77 ||

ఆదౌ లక్ష్మీరభజత హరిం రుక్మిణీరూపదృశ్యా
 ప్రాపుస్తస్యాః ప్రతినిధిపదం తత్ప్రియాః సప్త దేవ్యః |
 సిద్ధీరష్టౌ దధదివ తదా సేవితస్తాభిరేకః
 క్రీడాయోగీ నిరవధిమసౌ నిర్వృతిం నిర్వివేశ || 14.78 ||

ప్రాచీనాసు ప్రకృతిషు యథా ప్రాదురాసః ప్రజౌఘాః
 తద్వజ్జాతాః సమమివ జగన్నేతురష్టాసు తాసు |
 పశ్చాత్ప్రాప్తప్రణయిని తథా షోడశస్త్రీసహస్రే
 తేషామేకః కిమయమథవా తత్సమానో బభూవ || 14.79 ||

శమితనిగమఖేదైః సాధుభిః శ్లాఘనీయం
 చరితమిదముదారం తస్య చాణూరహంతుః |
 శ్రుతమనుకథితం వా శుద్ధిమగ్ర్యాం దధానం
 సమతనుత పృథివ్యాం శాశ్వతం ధర్మసేతుం || 14.80 ||

॥ ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమదేవంకటనాథస్య
 వేదాంతాచార్యస్య

కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే చతుర్దశఃసర్గః ||

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ పంచదశః సర్గః ॥

అథ పద్మభువః పితుః సకాశాత్
అభిగచ్ఛన్ యదుపుంగవం దిదృక్షుః |
మునిరధ్వని వల్లకీసహాయః
ప్రజగౌ లాస్యతరంగితప్రచారః ॥ 15.1 ॥

అహమస్మి పితామహస్య సూనుః
స విభోరాత్మభువః సరోజనాభేః |
భజతే భువి సాంప్రతం స దేవః
స్వయమేవానకదుందుభేః సుతత్వం ॥ 15.2 ॥

అవరోపితగోపసూనుభావః
స నటః సంప్రతి దేవకీసుతః సన్ |
పరితోషితభావుకః స్వవృత్త్యా
శ్రుతిలక్ష్యాం మహతీం ప్రియామవిందత్ ॥ 15.3 ॥

తదహం తమసః స్థితం పరస్తాత్
అనపాయద్యుతి భాస్వతాఽఽత్మనైవ |
కమలోల్లసితేన దర్శనీయం
దినమాద్యంతవివర్జితం దిదృక్షే ॥ 15.4 ॥

గుణసింధురసౌ గుణాతివర్తి
గతిరంతః స్థితిరాగమైకగమ్యః |

దయితాసహితో దయైకసంగీ
గురురాద్యో మయి గౌరవం విధాతా || 15.5 ||

జగదేకహితేన జన్మనాఽసౌ
దనుజైరాక్రమణం భువో నిరుంధన్ |
కలహప్రియ మద్వచోనురోధాత్
న కథం విగ్రహమారభేత నాథః || 15.6 ||

అధికారవిలంబితాపవర్గ-
స్థిరసంగాదపకౌతుకస్త్రివర్గే |
విధినా నియతేన ధర్మగుప్తౌ
వినియుక్తోఽస్మి విరోధనేన దీవ్యన్ || 15.7 ||

విదధే వినివేదితం మయాఽసౌ
వివిధం విశ్వహితం విధాస్యతే చ |
స్వజనత్వధియా సురాసురాణాం
బహుమానైకపదం యతోఽహమాసం || 15.8 ||

వినివేదయతా రిపోరుదంతం
దివిషద్వైభవదావచిత్రభానుం |
అజితస్య జిగీషతో మయాఽసౌ
విజయారంభమహోత్సవో విధేయః || 15.9 ||

ఇతి భవ్యమనోరథో మహియాన్
ప్రభుమాసీనముపహ్వరేఽభియాతః |
విదితాభిలవేదితవ్యమిత్థం
ముదితః ప్రాహ జగద్ధితం మునీంద్రః || 15.10 ||

జయ దేవ జగత్త్రయాంతరాత్మన్
న నియంతా న చ తే సమస్త్యదన్యః |

భవభీతినిశీధినివిభాతం

పరమం బ్రహ్మ భవంతమామనంతి || 15.11 ||

ఉదితః ప్రణవాంకురాత్మనా త్వత్

వివిధస్కంధవిభక్తరూఢశాఖః |

త్వదనుగ్రహపుష్పితః ప్రజానాం

ఫలమిష్టం నిగమద్రమః ప్రసూతే || 15.12 ||

విషమం నిజకర్మభేదయోగాత్

బహుమానాస్పదబంధ మోక్షలీలః |

జనితం భవతైవ పుత్రనీత్యా

జగదేతత్ స్వయమేవ రక్షసి త్వం || 15.13 ||

గుణచిత్రితజంతుదంతురేఽస్మిన్

జగతి త్వద్విహితే హితే తరేభ్యః |

అపి విశ్వసృజాం సమాహితానాం

అయథాచింతితమాపతంత్యవస్థాః || 15.14 ||

సుకృతోపచయేన జాతసిద్ధిః

త్వదసౌ కశ్చిదుపస్థితాపరాధః |

అనుభూయ హిరణ్యరావణత్వే

భజతే సంప్రతి చేదిరాజభావం || 15.15 ||

త్రిషు జన్మసు తే విహారదక్షం

విధినా సింహగజక్రమేణ సృష్టః |

సహజః కిల రుక్మిణీనిమిత్తే

స రిపుః సంప్రతి కృత్రిమశ్చ జాతః || 15.16 ||

విపథేన సదైష విప్రధావన్

విబుధాగ్రామవిపన్నిదానభూతః |

భవతో భజతామనన్యసాధ్యం
వినిపాతం ప్రణిపాతవృత్త్యనర్హః ॥ 15.17 ॥

దమనం దమఘోషసంభవస్య
ప్రబలస్యాపి యదర్థ్యతే తదేతత్ ।
మధుకైటభమేరుమర్ద్దినస్తే
మశకామర్శనమాత్రమిత్యవైమి ॥ 15.18 ॥

అథవా జగదేతదోదనస్తే
తదుపఘ్నున్నుపసేచనం చ మృత్యుః ।
మహదాది విలాపయన్ మహిమ్నా
దమనైరాద్రియసే న దానవానాం ॥ 15.19 ॥

సుహృదోఽపి సదా సురాసురాణాం
ప్రణతానుగ్రహభావితా త్మనస్తే ।
కృచిదాపతితోఽపి పక్షపాతః
సమతామేవ సమర్థయేత సత్యాం ॥ 15.20 ॥

ప్రథమా చరమా చ దేవతా త్వం
వరణీయా వరదా చ విశ్వవంద్యా ।
నిగమేషు సతీ పురేషు చైకా
జనయిత్రి జనపంక్తిహారిణీ చ ॥ 15.21 ॥

ఘటకైరివ కర్మపాశనద్ధేః
స్థిరకాలాత్మకచక్రయంత్రనిఘ్నేః ।
విహరన్యధరోత్తరక్రమేషు
స్వవశైరేవ సురాసురైః స్వతంత్రః ॥ 15.22 ॥

సవనే భవముక్తిసంధిరూపే
 విధినా విశ్వపతే విచిత్రహేతిం।
 హృది శాంతధియః సమింధతే త్వాం
 అనఘాత్మక్రతుహవ్యవాహమాద్యం॥ 15.23 ॥

అణిమాదిభిరేక ఏవ భిన్నః
 పరవిద్యామణిదర్పణేషు భానాత్।
 సుదృశాం భజసి త్వమాత్మభూతః
 సుఖసందర్శనయోగ్యమాభిముఖ్యం॥ 15.24 ॥

అపి దృష్టమపి శ్రుతం ప్రభావం
 భవదీయం భవినస్తమోభిభూతాః।
 న విదంతి యథావదాత్మవంతః
 త్వనుపశ్యంతి కరస్థితాంబుకల్పం॥ 15.25 ॥

సహధర్మచరీం సదాఽనువృత్తాం
 స్వయముద్దీపయతా త్వయాఽనుకంపాం।
 శరణాగతరక్షణవ్రతస్య
 ప్రతిలబ్ధోఽయమిహ ప్రయోగకాలః॥ 15.26 ॥

అహితం న విచింతితం మయైతత్
 చిరదుష్కర్మకృతోఽపి చేదిభర్తుః।
 సహ నాకసదామసౌ విమానైః
 సుకృతిత్వం లభతాం త్వదస్త్రపూతః॥ 15.27 ॥

స్వపతః కిల జాగ్రతశ్చ తస్య
 త్వయి పైరేణ విదీప్తచిత్తవృత్తేః।
 త్వదనుస్మరణప్రభావయుక్తా
 నియతిస్త్యన్మయతామివాతనోతి॥ 15.28 ॥

వినివేదితవిశ్వకార్య ఇత్థం
 కృతినా తేన కృతార్హణో యథార్హం।
 మునిరాత్మమనీషికావదాతః
 ఖలచేతోమలినం ఖముత్పపాత ॥ 15.29 ॥

వసుదేవసుతశ్చ పాండవేన
 క్రతుమారబ్ధవతా కృతోపహూతిః।
 సమరప్రియయా సహ ధ్వజిన్యా
 సవనం తస్య జగామ సత్ప్రీతీక్ష్యః ॥ 15.30 ॥

యదుభిః సహ యాదవేశ్వరం తం
 పరిషత్ప్రాప్తముపేత్య పంచ పార్థాః।
 విభవోచితమీశ్వరానురూపం
 సుహృదర్హం చ సమర్చయాంబభూవుః ॥ 15.31 ॥

క్రతుమప్యనఘం స ధర్మసూనుః
 హవిషాం భోక్తరి దత్తసన్నిధానే।
 విధివత్ స్వధియా సమర్చ్య చక్రే
 బహుధాఽనుశ్రుత తత్ప్రభావభూమా ॥ 15.32 ॥

హరిదశ్వసముద్భవం ప్రదానే
 ధనగుప్తౌ చ సుయోధనం న్యయుంక్త।
 స్వయమేవ సమాహితేన వప్రే
 హరిణా విప్రపదావనేజనాంశః ॥ 15.33 ॥

సమయే పరిషత్సభాజనార్హే
 దివిషత్పూజ్యపదోఽపి దైత్యహంతా।
 కిమసావీతి యాదవేషు కశ్చిత్
 నృప ఇత్యైక్షి జనైరలక్ష్యపారః ॥ 15.34 ॥

అవిశేషితశేషవృత్తివాచం
 నిజపారమ్యనిగూహనాధిగమ్యం |
 అప్యథగివభవైస్తమాసనాద్యైః
 ఉపమృద్నంత ఇవాసత క్షితీంద్రాః || 15.35 ||

అథ యుక్తవిమర్శిభిశ్చతుర్భిః
 గురుభిః పశ్చిమపాండవో నియుక్తః |
 ప్రవివేశ సభామశేషకర్తుః
 యదువీరస్య విధాతుమగ్రపూజాం || 15.36 ||

అవదచ్చ తమేతమగ్రగణ్యం
 విబుధానాం పితరం పతిం గురుం చ |
 హరిమర్చితుమర్చ్యముద్యతాః స్మః
 తదశేషైరనుమన్యతాం సుధీభిః || 15.37 ||

జగదేకపతేరముష్య పూజాం
 స్థిరధర్మద్రుమమూలసేకరూపాం |
 నిఖిలానుమతాం నృపో విధత్తే
 నిరపాయప్రియపథ్యభావభవ్యాం || 15.38 ||

ఇతి దర్శయతః పదం సమాజే
 బలినాం మానభృతాం మహీపతీనాం |
 మహతీ బహువారముత్తమాంగే
 సహదేవస్య పపాత పుష్పవృష్టిః || 15.39 ||

హరిమర్చయితుం య ఈహతే తం
 సురపుష్పైః స్వయమర్చయంతి దేవాః |
 ఇతి నూనమగాపయత్ ద్విరేషైః
 ప్రస్యతః పాండుసుతే ప్రసూనవర్షః || 15.40 ||

అవలోక్య తదద్భుతం మహీయః
 ప్రతిపన్నానుమతే నరేంద్రలోకే ।
 నిజగాద హసన్నమర్షవేగాత్
 క్షితిపాలాన్ శిశుపాల ఉన్మదిష్ఠుః ॥ 15.41 ॥

విదితం భవతామిదం యదేతత్
 స్వయమాహూయ మహీయసః క్షితీంద్రాన్ ।
 అవమన్యత ఏవమధ్వరస్థః
 కుటిలో హంత కుమార ఏష కుంత్యాః ॥ 15.42 ॥

అయమశ్విసుతోఽపి తావదాస్తాం
 యది మాద్రీతనయః స పాండుసూనుః ।
 రభసాదవమత్య రాజలోకం
 యది జీవేదలమన్వవాయవాదైః ॥ 15.43 ॥

కృపణేన కిమత్ర సాధునా నః
 సహదేవేన నియోగసాధకేన ।
 చతురః పునరస్య పూర్వజాతాన్
 మనసా యాత శతాన్ మనుష్యదేవాః ! ॥ 15.44 ॥

ద్విరదాయుతసత్త్వశాలినో మే
 యది ధర్మధ్వజ ఏష ధర్మసూనుః ।
 మిషతః పరిభూయ ధర్మపాలాన్
 యజతే పశ్యత పశ్చిమేష్టిమస్య ॥ 15.45 ॥

అథవా వసుదేవబంధుదృష్ట్యా
 వయమాసీమహి మందహాసగర్భం ।
 స్వయమస్య పితా కథం స ధర్మః
 తమిమం ధర్మవిపర్యయం సహేత ॥ 15.46 ॥

అయమస్మదనుజ్ఞయా విజిత్య
క్షితిమాసాదిత రాజసూయధర్మః |
ప్రసవోపగమే పతిప్రతీపా
వనితేవాద్య బిభర్తి వైపరీత్యం || 15.47 ||

పరిపశ్యతి హంత రాజలోకే
పశుపాలస్య విధీయతే సపర్యా |
అథ తత్ర సమర్థతైవ తంత్రం
తదసౌ వీరవరేణ్య ఏకలవ్యః || 15.48 ||

కురువృద్ధముపేక్ష్య జాహ్నువేయం
జయసంప్రీణితజామదగ్న్యరామం |
ఇతరానపి తాదృశానిహైతాన్
న చ గోపో న చ యాదవః సమర్చ్యః || 15.49 ||

అతిమర్త్యబలా విరాటశల్య-
ద్రుపదాద్యా బహవో హి సంతి వృద్ధాః |
అతిలంఘనమభ్యుపైతు కో వా
గుణకర్మశ్రుతశాలినామమీషాం || 15.50 ||

క్వచిదర్చనమింద్రజాలతశ్చేత్
కుహకాః సంతి పరశ్శతాః పృథివ్యాం |
అథ కశ్చన సత్య ఏష భూమా
క్వ గతోఽసౌ యవనాదిసైన్యగంధే || 15.51 ||

అయమగ్రజ ఏష రౌహిణేయో
బలశాలీ వపుషా చ శుద్ధవర్ణః |
అనతిక్రమణం తదస్య యుక్తం
యది శేషోఽయమవిప్లుతః క్రమో వః || 15.52 ||

నటవద్ధృతశంకచక్రచిహ్నః
 కతి నామాత్ర విడంబయంతి విష్ణుం ।
 అనుకర్తుమయం చ తద్వదీశః
 కథమీశత్వమనూర్మిషట్కహీనే ॥ 15.53 ॥

న చ విశ్వసిమో న వృద్ధవాక్యం
 బలవన్మానవిలంఘనం న చేత్ స్యాత్ ।
 న వదంత్యనిదంపరేషు సంతః
 స్తుతివాక్యేషు యథాశ్రుతార్థసిద్ధిం ॥ 15.54 ॥

ఇతి తత్ర ముదా వికత్తమానం
 కఠినం కంఠవిలగ్నమృత్యుపాశం ।
 పరిదృష్టపరావరస్తమీషత్
 వినయః విష్ణుపదీసుతో బభాషే ॥ 15.55 ॥

శృణు తా త హితం సమాహితస్తవం
 రుశతీం వాచమపాస్య రోషజాతాం ।
 అవిమృశ్య విపత్తిమాపతంతీం
 న హి తిష్ఠంత్యహితేషు బుద్ధిమంతః ॥ 15.56 ॥

అతిపత్య ముకుందమంతికన్ఠం
 పథికానర్చితుమున్నవా భవేద్యః ।
 అవధీరితకౌస్తుభః స నూనం
 కురువిందేషు కుతూహలం విధత్తే ॥ 15.57 ॥

స్తుతిభిః కతిచిత్ త్రివర్గమృచ్ఛ-
 ంత్యపవర్గం చ యమేకమాశ్రితాభిః ।
 నిరయే నిపతంతి నిందయాఽనేయ
 యతి తదేవ్యత్థ వదైష యత్కియాత్వాః ॥ 15.58 ॥

సహజం నయనం చ తత్తత్తీయం
 భుజయుగ్మం చ తవ స్థితాతిరిక్తం।
 సహసా యదుపాగమేన నష్టం
 స్వయమాకారయసి స్వమృత్యుమేనం॥ 15.59 ॥

న హి సంతి న నిశ్చితాగమార్థా
 న గతాః సన్నిహితాశ్చ న ప్రసుప్తాః।
 అపి తు త్రపయా నతాస్త్యదుక్తిః
 త ఇమే నన్విహా చేతసా హసంతి॥ 15.60 ॥

యది జీవితుమీహసే చిరాయ
 ప్రతిపద్యస్వ హితం యదస్మదుక్తం।
 అథ న ప్రహితో జలాంజలిస్తే
 శృణుతాన్యే య ఇహ శ్రుతౌ నిరూఢాః॥ 15.61 ॥

యుగకోటిశతాయుతాని వేధాః
 స్వపదం ప్రాప యమేకమర్చయిత్వా।
 మనుజస్య తదర్చనే విగాయన్
 మతిహీనః పశురేష మర్షణీయః॥ 15.62 ॥

విధిహస్తధృతా త్ యదంఘ్రిపద్మాత్
 చ్యవమానా పవమానవేగహీనా।
 విపునాతి జగంతి దివ్యసింధుః
 క్రమతే హంత తదర్చనే వివాదః॥ 15.63 ॥

స చ కశ్చన సర్వమేధయజ్వా
 హవిరాత్మాహ్వయమాత్మనైవ హుత్వా।
 యత ఏవ బభూవ దేవదేవః
 స కిమస్మాభిరదైవతైరనర్చ్యః॥ 15.64 ॥

య ఇహోద్య భజంతి యజ్ఞభాగాన్
 కృతినః కార్తయుగేన కర్మణా తే |
 అయజంత పురా యమేకమాద్యం
 వరివస్యామిహ తస్య వారయేత్ కః || 15.65 ||

అథవా విబుధాదిపూజనీయే
 మనుజైరర్చనమత్ర మా విధాయ |
 ఇతి నామ విమన్యతామిదానీం
 అపశుత్వా య చ కల్పతామయం నః || 15.66 ||

ధనబంధువయః క్రియాదిమాత్రైః
 అధికేష్వప్యచమత్క్రియా విహత్యైః |
 జగదేకపతౌ సదోపకర్త-
 ర్యపకృత్యైష భజేత కామవస్థాం || 15.67 ||

క్వచిదర్చయతి ప్రభూతపుణ్యే
 త్రియుగం తద్వదలబ్ధభాగధేయైః |
 యది నామ ధియా న శోచితవ్యం
 న కథం దర్శనతోఽపి నందనీయం || 15.68 ||

యదనుగ్రహనిగ్రహప్రయుక్తే
 సుఖదుఃఖే శృణుమః స్వయంభువోఽపి |
 విమతిం భజతస్తదర్హణాయాం
 న చ దేయోఽనునయో న సాంత్వనా చ || 15.69 ||

న పనాయతి చేదసౌ న జిహ్వ
 న నమస్యత్యథ నైతదుత్తమాంగం |
 యుది నార్చయతో న తౌ చ హస్తౌ
 కృపయా కల్పితసన్నిధానమేనం || 15.70 ||

నిరుపాధికసర్వబంధుమేనం
 ద్విషతాఽనేన న భాషణప్రసంగః।
 నిరయజ్వలనేంధనీభవిష్యన్
 కృపణః కేవలమేష శోచితవ్యః ॥ 15.71 ॥

సహనీయతయా ప్రతిశ్రుతం యత్
 వసుదేవస్వసురచ్యుతేన పూర్వం।
 అపరాధశతం తదద్య పూర్ణం
 భవితా చైద్యవిపత్తయే పరం తత్ ॥ 15.72 ॥

కురువృద్ధవచస్తదేతదర్థ్యం
 దమఘ్నూషప్రభవో నిశమ్య దీప్తిః।
 ప్రభయాఽనుకృతప్రవర్గ్యదీప్తిః
 ప్రతిరుంధానదురాసదో రరాస ॥ 15.73 ॥

నిపుణైరతిబాలవృద్ధవాక్యం
 న పరిగ్రాహ్యమితి బ్రువంతి సంతః।
 సహదేవవదేష ఇత్యనింద్యం
 పృథుకత్వేన పితామహం నినింద ॥ 15.74 ॥

అతివృత్తిమవేక్ష్య తస్య ఘ్నూరాం
 అశనిక్షోభనిభాం సభాసదస్తే।
 సదసత్ప్రతిపత్తిమూఢచిత్తాః
 క్షణమాలేఖ్యసమర్పితా ఇవాసన్ ॥ 15.75 ॥

జహసుః కతిచిద్వినింద్య చైద్యం
 పిదధుః కర్ణయుగం పరే కరాభ్యాం।
 సురసింధుసుతం శశంసురనేః
 వ్యచికిత్సంత చ కేచిదల్పసత్త్వాః ॥ 15.76 ॥

మునిభిః పులకాంచితాఖిలాంగైః
 క్షరదానందధువాష్పదిగ్ధదేహైః ।
 అనుమోదనజాతమౌలికంపైః
 హరికీర్తిశ్రవణోన్ముఖైరభావి ॥ 15.77 ॥

స్తు తినిందనయోరభిన్నరూపం
 ముఖరాగం మధుహంతురీక్షమాణైః ।
 యదుభిః ప్రతిరుద్ధరోషవేగైః
 క్షమయా తిర్యగవైక్ష్యత క్షమైవ ॥ 15.78 ॥

మధుజిత్పరివాదజాతరోషం
 సహసా చేదిపతేర్వధాయ సజ్జం ।
 గదయా సహ భీమముజ్జహానం
 శమయన్నిత్యమవోచదాపగేయః ॥ 15.79 ॥

బలభీమసుయోధనైరముష్మిన్
 పరిహీణాయుషి న ప్రవర్తితవ్యం ।
 అతిపర్యనుయోగయా నియత్యా
 హరిణైవైష భవాబ్ధివన్నివర్త్యః ॥ 15.80 ॥

త్యజ సాహసముజ్జ్వతామమర్షః
 సమయే విక్రమసంపదాద్రియేత ।
 సదనాగతసూదనాపవాదో
 మహతాం సంప్రతి మా చ భూదయం వః ॥ 15.81 ॥

భజతు ప్రథమార్హణాం యథార్హం
 భగవానేష భవార్హపైకసేతుః ।
 ప్రకృతస్య విధాతుమంతరాయం
 స్వయమేతస్య శుభస్య న క్షమం వః ॥ 15.82 ॥

ఇతి శాంతనవే ప్రభాషమాణే
 నిఖిలానుశ్రవసంశయప్రమోక్తా |
 ముదితో మునిరబ్జయోనిజన్మా
 ముహూరాధూతకరస్తదభ్యునందత్ || 15.83 ||

క్షితిపాలగణోదధిస్తదానీం
 విషమారంభవిరోధసేతుభిన్నః |
 స్తిమితక్షుభితాకృతిర్బభాసే
 గగనాంభోధరసన్నిభో గభీరః || 15.84 ||

నన్యతే ముదితేన నారదేన
 క్షిపతా మంక్షు మృగత్వగుత్తరీయం |
 సురసింధుసుతోదితం విపంచీం
 అసకృద్గాప యతాఽనునాదవృత్త్యా || 15.85 ||

ఉదగీయత యత్తదా విధిజ్ఞైః
 సమముద్గాతృభిరేకతాననాదైః |
 మధుమర్ద్దన గీతగర్భయా తత్
 విశదం నారదవీణయాఽన్వవాది || 15.86 ||

ప్రజయోషిదపాంగవేధనీయం
 మధురాభాగ్యమనన్యభోగ్యమిడే |
 వసుదేవవధూస్తనంధయం తత్
 కిమపి బ్రహ్మ కిశోరభావదృశ్యం || 15.87 ||

నికటేషు నిశామయామ నిత్యం
 నిగమాంతైరధునాఽపి మృగ్యమాణం |
 యమలార్జునదృష్టబాలకేలిం
 యమునాసాక్షికయౌవనం యువానం || 15.88 ||

పదవీమదవీయసీం విముక్తైః

అటవీసంపదమంబువాహాయందీం ।

అరుణాధరసాభిలాషవంశాం

కరుణాం కారణమానుషీం భజామి ॥ 15.89 ॥

అధరాహితచారువంశనాలాః

మకుటాలంబిమయూరపింఛమాలాః ।

హరినీలశిలావిభంగనీలాః

ప్రరిభాః సంతు మమాంతిమప్రయాణే ॥ 15.90 ॥

జయతాదిహ దేవకీసుతోఽసౌ

జగతామాదిరనాద్యనంతభూమా ।

అవతారయితుం భరం పృథివ్యా

వసుదేవస్య గృహే కృతావతారః ॥ 15.91 ॥

క్రతురత్ర సమర్పితః కృతార్థః

స చ ధర్మః కిమివాచచార ధర్మం ।

జగదేకపతేరముష్య పూజాం

విదధానేన యుధిష్ఠిరేణ పుత్రీ ॥ 15.92 ॥

ఇహ నాకసదో న మానుషాస్తే

య ఇమే కృష్ణమిహార్చయంత్యనన్యాః ।

అయమేవ మహో మమేతి గాయన్

స తదా మూర్త ఇవాస నాట్యవేదః ॥ 15.93 ॥

అభినందితవృత్తిరార్యమిశ్రైః

అవిసంవాదిభిరాగమోదితేషు ।

వినయాదవనమ్య విశ్వభర్తుః

సహదేవః స్వయమాహరత్ సపర్యాం ॥ 15.94 ॥

అరజస్తమసాం మహీపతీనాం
 అనుమత్యా మునిముఖ్యసమ్మతే చ |
 పురుషస్య పరస్య పూర్వపూజాం
 సహదేవప్రహితాం శశంసురార్యాః || 15.95 ||

తృణభుక్ప్రతిమస్తృణాయ మత్వా
 స తదా చేదిపతిర్యుధిష్ఠిరాదీః |
 అజహత్పరుషో భిహేతిజాలో
 దరశేషేంధనవహ్ని వద్దిదీపే || 15.96 ||

అజగుప్సత భూభృతః సహిష్ణూన్
 పరివాదైశ్చ తిరశ్చకార పార్థాన్ |
 అవమత్య ముకుందమర్భకోఽసా-
 వితి ధిక్కృత్య పితామహం జగర్త్వ || 15.97 ||

అనఘ్నూఽయమతంద్రితః క్రియాయాం
 గురుభిః శిక్షితశుద్ధధీరనేక్షైః |
 కురువంశపితామహః కుతోఽసౌ
 మతిమోహేన మహీయసా గృహీతః || 15.98 ||

అశరైరజడైరనేడమూక్షైః
 మునిభిశ్చాత్ర కిమంగ్యకారి మౌనం |
 అథవా కిమరాతిపక్షసక్షైః
 అహమస్మితి ముహుర్జహాస మూఢః || 15.99 ||

పరివర్తహుతాశనప్రదీప్తం
 వదనం తస్య రుషౌ విజృంభమాణం |
 ఫణభృద్భిలభీషణం తదాఽఽనీత్
 జ్వలదుల్కాశతదుర్నిరీక్షనేత్రం || 15.100 ||

బడబానలధూమరాజిరూక్షా

భ్రుకుటిస్తస్య ముఖే పరిస్ఫురంతీ |
దద్యశే తదసూప్త ప్రసహ్యా పాతుం
శమనేనేవ నివేశితా భుజంగీ || 15.101 ||

భసితీకృతచందనానులేపః

క్వథితద్రావితహేమపుష్పదామా |
సహసా హృది తస్య కోపవహ్నిః
సమదీపి స్ఫుటితప్రకీర్ణహారః || 15.102 ||

కఠినౌ పరిపింషతః కరౌ ద్వా

బహుశస్తస్య వరోర్మికా విశిర్ణా |
ధ్రువమప్రశమాయ రోషవహ్నాః
తుషవిక్షేపమధత్త రత్నచూరైః || 15.103 ||

స్వవధాహతడిండిమస్వనాభాన్

అసకృచ్ఛేదినియంతురట్టహాసాన్ |
అభితో మణిభిత్తిభిః సభా సా
ప్రజహానేవ విజృంభితప్రతిశ్రుత్ || 15.104 ||

ప్రతిపద్య రుషా వివర్ణభావం

తమసా బిభ్రదలంఘ్యమైకరాశ్యం |
ఉపరక్త ఇవార్యమాస్తమృచ్ఛన్
స భృశం సద్భిరభూదదర్శనీయః || 15.105 ||

శ్వసితైరవిదూరవృత్తిమద్భిః

పరివారైరివ తత్యజే త్రసద్భిః |
నిజమంసమరాతివన్నిజఘ్న
పవికల్పేన పదేన చాస్య భూమిః || 15.106 ||

నిభృతైరపి పూర్వమైకమత్యాత్
 వికృతస్యాథ విరుద్ధచేష్టితాని।
 దధిరే దమఘ్నూషసంభవస్య
 ప్రతిబింబైరివ తస్య మిత్రభూతైః ॥ 15.107 ॥

వికృతాకృతివేషచేష్టితానాం
 అవలేపగ్రహలుప్తమానసానాం।
 అవధీరితజాహ్నవేయవాచాం
 అపహాసః పరమాదదే మహద్భిః ॥ 15.108 ॥

ఉపహూయ రణాయ వృష్ణవీరాన్
 నృపలోకాదథ నిర్జగామ చైద్యః।
 తమమంసత యాదవాస్తదానీం
 అనలస్కంధవినిః సృతం స్ఫులింగం ॥ 15.109 ॥

కతిభిశ్చన కామచారసక్తైః
 ఉపసంజాతమదైరుదగ్రశృంగైః।
 గజయూధపతేరివాగ్రభాజో
 గతిరేతస్య గజైరివానుజగ్మే ॥ 15.110 ॥

అథ తాననుమత్య పాండవాదీన్
 సమరస్థానముపాగతః ససైన్యః।
 హరిరప్రతిరోధనీయవృత్తిః
 ద్విరదాధీశమివ ద్విషం రురోధ ॥ 15.111 ॥

రథహస్తీతురంగపత్తిరూపైః
 యుయుజాతే పృతనే యథార్థమంగైః।
 స్థితికర్మభిరాభిముఖ్యవద్భిః
 యుధి బింబప్రతిబింబవద్భవంత్యై ॥ 15.112 ॥

గరుడా ఇవ పన్నగానుదగ్రాన్
 ద్రుమషండానివ మారుతాః ప్రచండాః |
 అహితానభినిఘ్నతో నిజఘ్నుః
 యదుపీరా మధువైరిహేతికల్పాః || 15.113 ||

స్థితమప్రతిమే రథాంగపాణిం
 గరుడప్రఖ్యగతాగతే రథాగ్ర్యే |
 పతనోద్యతతారకానుకారీ
 శలభో వహ్నిమివాససాద వైద్యః || 15.114 ||

జ్వలదుజ్వలహేతిబృందశాలీ
 విపులస్యందనవేదిమధ్యదీప్తః |
 స్వయమేవ బభూవ చేదిరాజః
 స్వవిభూతేరభిచారహవ్యవాహః || 15.115 ||

యదుపుంగవసూర్యసన్నిధానే
 శిశుపాలః ప్రతిసూర్యవత్ ప్రదీప్తః |
 కిమతో భవతీతి ఖిన్నచిత్తైః
 సఖిభిః స్వర్గిభిరప్యవైక్ష్యతైకః || 15.116 ||

మదలుప్తధియా తదాభియుక్తో
 యదుసింహశ్శిశుపాలకుంజరేణ |
 విజహార గుహాశయస్తరసీవ
 నిఖిలారణ్యకనిర్విఘాతవృత్తిః || 15.117 ||

మధుమర్దనకార్ముకప్రణాదః
 సుమనశ్శ్రోత్రసుధారసాయమానః |
 త్రిజగద్భయశాంతికప్రయోగో
 రణవేదప్రణవో బభూవ రమ్యః || 15.118 ||

అచిరద్యుతిభాస్వరోఽథ చైద్యః
 పురుహూతాయుధచారుచిత్రచాపః |
 ప్రలయస్తనయిత్నుభీమనాదః
 శరవర్షేణ ముకుందమభ్యవర్షత్ || 15.119 ||

గదయా తదపోహ్య బాణజాలం
 ప్రతినిర్ధూతహిమప్రభాకరాభః |
 అహితం విశిఖైరహన్ ముకుందో-
 ఽదరవేధేఽపి దరవ్యథావిముక్తః || 15.120 ||

ముషితాంబరమస్త్రశస్త్రభూమ్నా
 దనుజారేర్దమఘ్నిషజన్మనశ్చ |
 అతిరాఘవరావణం తదానీం
 అభవద్ద్వైరథమాకులేందుసూర్యం || 15.121 ||

రథినోరథ వాదినోరివాసీత్
 యుధి శస్త్రాస్త్రమయైః ప్రమాణతర్కైః |
 అపరస్పరపాతిభిః ప్రభూతైః
 అవధానేన పరస్పరం జిగీషా || 15.122 ||

ప్రథితౌ రణయజ్ఞాయామజాకౌ
 ధనురామ్నాయసమాహితప్రయోగౌ |
 తదనన్యరసానతోషయేతాం
 నరదేవానుపహూతసన్నిధాతృగ్న్ || 15.123 ||

యదుసూర్యమవాప్య చైద్యచంద్రః
 శనకైర్యత్ర బభూవ మందధామా |
 గణనా న బభూవ కృష్ణపక్షే
 హతభగ్నాదివికల్పితేఽపి తస్మిన్ || 15.124 ||

రభసభ్రమణేన హేతిరాజో
 రణనీరాజనమాచచార శౌరేః |
 తమమంసత సైనికాస్తదానీం
 ద్విషదుత్పాతమలాతచక్రరూపం || 15.125 ||

సుకృతేన పురాకృతేన చైద్యః
 ప్రతిపన్నప్రకృతిః ప్రశాంతపైరః |
 క్షణమద్భుతకృష్ణరూపదర్శి
 శిథిలాకృష్టశిలీముఖోఽవతస్థే || 15.126 ||

సమయోదయసంభృతప్రసాదః
 త్రిగుణగ్రంథిచికిత్సకః శ్రితానాం |
 విలులావ సుదర్శనేన కృష్ణః
 శిశుపాలస్య శిరః కిరీటజుష్టం || 15.127 ||

సహ భృత్యగణైః సమిత్రవర్గే
 నిహతే చేదిపతౌ నివృత్తభేదాః |
 అభితుష్టువురాదరేణ దేవా
 నరదేవాశ్చ తమీడ్యమాదిదేవం || 15.128 ||

హరిణా నిధనం తదీక్షణం చ
 ప్రయతామప్రతిబోధసంప్రయుక్తం |
 జగదద్భుతదివ్యభోగహేతుః
 ప్రవిబోధే తు దురత్యయా విముక్తిః || 15.129 ||

సహసా హరిచక్ర సంప్రయోగ-
 క్షణసంప్రాప్తవిపాకయా నియత్యా |
 అనఘస్థితిమంతిమామవస్థాం
 స తదా సంయమినామవాప చైద్యః || 15.130 ||

రభసేన రథాంగలూనకంఠాత్
 వపుషశ్చేదిపతేరుదీయమానం।
 తపనాయుతసన్నిభప్రకాశం
 యదుపీరస్య తనుం వివేశ తేజః ॥ 15.131 ॥

అవలోక్య తదద్భుతం మహియః
 క్షితిపాతైరమరైః సలోకపాతైః।
 మునిభిశ్చ ముహుః కృతావమరైః
 ఇదమిత్థం త్వితి నిశ్చయో న లేభే ॥ 15.132 ॥

ఇతి సంభృతపీరసప్తతంతుః
 కృతినా ధర్మభువా కృతానుయాత్రః।
 వినివర్త్య తమగ్రజానువర్తి
 పరమేశః స్వపురీం పునః ప్రతస్థే ॥ 15.133 ॥

జగద్వంద్యః ప్రాప్తో జలధిరశనామాత్మనగరీం
 యథార్హం సంసృష్టో యదుభిరఖిలైరర్చితపదః।
 ధరిత్రీ భారార్థవ్యపనయనధర్మే ధృతమతిః
 మహిష్యా రుక్మిణ్యా మహిత చరితః సాధు ముముదే ॥ 15.134 ॥

అలఘుభిరపరాధైరాశరీరం ప్రవృత్తైః
 శ్రితమపి శిశుపాలం శృణ్వతామప్యసహైః।
 విధివశనియతేన వ్యాజమాత్రేణ ముంచన్
 అజని పరిజనానాం శౌరిరాశ్వాసపాత్రం ॥ 15.135 ॥

॥ ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకటనాథస్య
 వేదాంతాచార్యస్య
 కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే పంచదశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ షోడశః సర్గః ॥

ఐరావతమథారుహ్యా శ్వేతాద్రిమివ జంగమం ।
పురిం ద్వారవతీం శౌరేరాజగామ పురందరః ॥ 16.1 ॥

అపత్యభావమాపన్నమాత్మానమమృతోదధేః ।
నిమేషరహితైః పౌర్వైర్దేవభూతైర్నిరీక్షితం ॥ 16.2 ॥

అదృశ్యం మందపుణ్యానామమందప్రీతిదాయినం ।
ఆత్తదేహమివ స్వర్గమాసేచనకదర్శనం ॥ 16.3 ॥

మహనీయపరిష్కారం వల్గుధ్వజమతల్లికం ।
మహోత్సవమివాశానామాశాభ్యధికసంపదం ॥ 16.4 ॥

ఉదధేరివ మంథేన పీడితస్య సముత్థితైః ।
దృఢలగ్నైరివోత్పత్తౌ దీప్తం శోణితబిందుభిః ॥ 16.5 ॥

దైత్యదానవదర్పఘ్నైర్దంతైర్దలితమందరైః ।
సింహానామపి హంతారం సింహవక్త్రవిభూషణైః ॥ 16.6 ॥

మేరుకల్పేన రూపేణ మేదినీధృతిహేతునా ।
త్రిదశప్రీతిదాతారం స్థానసిందూరధాతునా ॥ 16.7 ॥

మూర్ధ్నా విపులతుంగేన మేనకాస్తనబంధునా ।
దధతం మౌక్తికాకల్పం గంగాబుద్బుదనిర్మలం ॥ 16.8 ॥

అజహద్భృంగగీతేన గర్జాడంబరశోభినా ।
స్వకాంత్యా కర్ణతాలేన క్లృప్తసంగీతఫేలనం ॥ 16.9 ॥

నర్తయంతమమర్త్యానాం నేత్రకౌతుకసూతికాం ।
నాసాం త్రిదశనారీణామూరునిర్మాణమాత్మకాం ॥ 16.10 ॥

మంగలత్వమివేచ్ఛద్భిర్భేషశంఖదిమండనైః ।
ఆశ్రితం రత్నపూర్ణేన కుంభేన చ మహీయసా ॥ 16.11 ॥

విభూతిశరదంభోదైః కీర్తివల్లీగులుచ్ఛక్తైః ।
కాంతిసాగరకల్లోలైః సపక్షమివ చామరైః ॥ 16.12 ॥

సహజం ప్రభయా చంద్రం వారుణీం మదసంపదా ।
సూచయంతం స్వమూర్త్యా చ సుధాం శుద్ధానుభావ్యయా ॥ 16.13 ॥

జగదామోదజనకం దానార్ద్రకరపుష్కరం ।
దభ్రయంతమివౌదార్యాద్ధివ్యపాదపసంపదం ॥ 16.14 ॥

ఉదగ్రబహుదంతాంశుం బృంహితవ్యాప్తదిజ్ముఖం ।
హసంతమివ దిజ్నాగానన్యానతిబలానపి ॥ 16.15 ॥

ఉద్వహంతం కదలికాం కాంచనీం కింకిణీఫలాం ।
వప్రాభిఘాతభీతస్య సుమేరోరుపదామివ ॥ 16.16 ॥

చిత్రకంబలసంఛన్నం కాంతం కనకకక్ష్యయా ।
విద్యుతేవ పరిష్వక్తం వాసరాంతశరద్ధనం ॥ 16.17 ॥

అవధిం దర్శనీయానామాకల్పమనఘం దివః ।
జీవాతుం దేవసైన్యానాం దర్పభంగం విరుంధతాం ॥ 16.18 ॥

ఘంటాయుగలనాదేన నగేంద్రేష్వనునాదినా ।
క్షరంతమమృతక్షేపౌ కర్ణేష్వమరతద్ధిష్టాం ॥ 16.19 ॥

మహతా మదగంధేన తస్య విగ్నా విబభ్రముః |
ఉత్థాతవిపులస్తంభా నాగాస్త్రుటితశృంఖలాః || 16.20 ||

స తం ద్వారవతీద్వారే సమవస్థాప్య సానుగం |
ఆససాద హరేః స్థానమవజ్ఞాతత్రివిష్టపం || 16.21 ||

శుభానామివ సామ్రాజ్యం శ్వేతదీప్యమివాపరం |
నివేదితసమాహూతః ప్రాసాదం ప్రావిశత్ ప్రభోః || 16.22 ||

స తేన విహితాం శక్రః ప్రతిగృహ్య ప్రియార్హణాం |
నిజగాద నిజాం భీతిం గద్గదోద్గమయా గిరా || 16.23 ||

దయనీయేషు దేవేషు దేవదేవ త్వయాఽధునా |
అపాంగాః పరిపాత్యంతామనుక్రోశానువర్తినః || 16.24 ||

సుషువే నరసింహం త్వాం భక్తప్రహ్లాదసమ్ముఖం |
రక్షార్థమిహ దీనానాం రత్నస్థాణేవ దేవకీ || 16.25 ||

నాథ త్వయి నిరాబాధం త్రిలోకీం త్రాతుమాగతే |
నరకో నామ దైత్యేంద్రః కదర్థయతి నాకినః || 16.26 ||

ధర్మసూకరరూపస్య తవాసౌ క్షమయాఽన్వయే |
ఉత్పాత ఇవ భూతానాముద్భూతా భయానకః || 16.27 ||

జననీ సర్వభూతానాం పత్నీ తవ వసుంధరా |
ప్రసూయ నరకం దేవీ దూయతే త్వదుపేక్షయా || 16.28 ||

న హిరణ్యహిరణ్యాక్షౌ న మధుర్న చ కైటభః |
ఉపమానపదే తస్య త్వచ్ఛక్తిజనితాత్మనః || 16.29 ||

ఏష కల్పాంతవృత్తాంతమిదానీంతనయన్నివ |
విధునోతి త్వదాలంబం బ్రహ్మాస్తంబమిదంపరః || 16.30 ||

విక్రమస్రోతసా తస్య బృహంత్యపి బలాని నః |
సహసా భేదమాయాంతి సైకతా ఇవ సేతవః || 16.31 ||

యదృచ్ఛోపగమేఽప్యస్య యాంతి దేవగృహశ్రితాః |
ప్రధావితుమనీశానాః సాక్షితాం సాలభంజికాః || 16.32 ||

మహతా మత్ప్రియుక్తేన వజ్రేణ జ్వలితాత్మనా |
నిలిలేయ తస్య దోర్మధ్యే నిష్కాభరణ వర్షణా || 16.33 ||

త్వత్కోప ఇవ దీప్తోఽపి జ్వలనో న ప్రకాశతే |
జ్యోతిరింగణవత్తస్య ద్యుమణేరివ సన్నిధౌ || 16.34 ||

అమోఘత్వయశోభంగభయాదివ నివర్తతే |
అఖండితబలే తస్మిన్ దండో దండధర్పార్యతః || 16.35 ||

నయనార్చిష్మతస్తస్య నైర్మతేశ్వరవాహిని |
అపస్పృహ్య పురోభాగాదద్యాపి న నివర్తతే || 16.36 ||

తం సుప్తమపి వా మత్తం వారుణో పైరిదారుణః |
న రోద్ధుం క్షమతే పాశో నలస్తంబ ఇవ ద్విపం || 16.37 ||

శక్తః శమయితుం తస్య సంవర్తార్హజవోఽపి సన్ |
నభస్వాన్ ఫేలతః సంఖ్యే న స్వేదకణికామపి || 16.38 ||

ధనదేన గదా తస్య మహతీ మూర్ధ్ని పాతితా |
అభిత్త్వా పౌష్పమాపీడమనాపీడత్వమాదధే || 16.39 ||

జటిలాన్ కృత్తివసనాన్ నియమం తీవ్రమాస్థితాన్ |
తపస్విన ఇతి జ్ఞాత్వా స రుద్రాన్నాతివర్తతే || 16.40 ||

అహరద్వారుణం ఛత్రం మామకం మణిభూధరం |
అమృతస్యందినీ చాస్మజ్జనన్యా మణికుండలే || 16.41 ||

ఆదర్శమివ సంపత్తేరమృతాబ్ధేరివాశయం |
ఔపవాహ్యమసౌ మత్కమారురుక్షతి సాంప్రతం || 16.42 ||

దేవదానవసిద్ధానాం నృపాణామపి కన్యకాః |
అపహృత్య త్వదేకార్హాస్త్యరతే పాణిపీడనే || 16.43 ||

స భౌమస్త్యన్నిరస్తానాం సమవాయ ఇవోత్థితః |
బాధతే విబుధానేవం బలవీర్యపరాక్రమైః || 16.44 ||

తదేవమవసీదత్సు దయా దేవేషు పాత్యతాం |
అనపహ్నుతదాస్యానాం దోషనిహ్నవసాక్షిణీ || 16.45 ||

తమర్థం భూమిభారస్య త్వయైవోత్పాదితం ప్రభో |
త్రిలోకీకంటకం తీక్ష్ణం త్వమేవోద్ధర్తుమర్హసి || 16.46 ||

నివర్త్యే ధర్మశల్యైః స్మిన్ నిదానే సర్వపాపమనాం |
నివేదనమిహాస్మాకమంశో నిర్వహణం త్వయి || 16.47 ||

మశకామర్శవద్యస్య మధుకైటభమర్దనం |
తదన్యదనుజధ్వంసే తస్య తే కిమివాద్భుతం || 16.48 ||

నిగమాంతేషు నిగదవ్యాఖ్యాతనిజవైభవః |
విధత్స్వ విపదుత్తిరానమర్త్యాననుకంపయా || 16.49 ||

ఇతి విజ్ఞాపితోదంతం దత్తహస్తం బలద్విషం |
వినివర్త్య జగన్నాథో వైనతేయమథాస్మరత్ || 16.50 ||

అనుచింతితమాత్రస్తముపతస్థే ఖగేశ్వరః |
అహింద్రదామభిర్భ్రమైరంసలంబిభిరంసలః || 16.51 ||

పక్షమారుతఘూషేణ త్రైలోక్యదురితచ్ఛిదా |
చతుర్ణామివ వేదానాం సంభూతిమివ భావయన్ || 16.52 ||

తరుణార్కప్రభాసారసామరస్యజుషా త్విషా |
తప్తహేమద్రవౌఘేన లింపన్నివ దిశో దశ || 16.53 ||

స్వామిదర్శనసంతోషాత్ ప్రహృష్యద్భిస్తనూరుహైః |
యుగాంతసంధ్యాజలదః తటిజ్జాలైరివ జ్వలన్ || 16.54 ||

విపులాద్భుతసంస్థానైర్ద్యోతితో దివ్యభూషణైః |
భుజగేంద్రఫణారత్నశంకార్హమణిచిత్రితైః || 16.55 ||

తుంగవజ్రవ్రణాంకేన సువిస్తీర్ణేన వక్షసా |
అబహిర్భావయన్ కృత్స్నమవకాశం విహాయసః || 16.56 ||

పృథునా భుజయుగ్మేన భోగీంద్రపరికర్మణా |
మందరద్వితయేనేవ సమేతో రుక్మపర్వతః || 16.57 ||

వ్యాలఖండనసంక్రాంతవిషపంకకలంకినా |
దధాన ఇవ తుండేన దైత్యదర్పగజాంకుశం || 16.58 ||

తక్షకశ్రోణిసూత్రేణ దృఢబద్ధేన బంధురం |
మాన్యమగ్రజవర్ణేన వసానో దివ్యమంబరం || 16.59 ||

నాథభక్తిపరిష్కార్యాం నృత్తలీలామివ స్పృశన్ |
నిజేన స్థానకేనాగ్రే నిహితోన్నతజానునా || 16.60 ||

వపుషా భక్తినమ్రేణ ధీరోన్నతమహీయసా |
శాంతవీరాద్భుతరసాన్ సమాహృత్యేవ సంపతన్ || 16.61 ||

మూర్తిమానివ సంరంభో రూపవానివ మారుతః |
తరంగాఽ పక్షతీకృత్య సంక్షిప్త ఇవ సాగరః || 16.62 ||

సంవర్త ఇవ నాగానాం సంఘాత ఇవ రంహసాం |
వాలఖిల్యచరిత్రాణాం విపాక ఇవ జంగమః || 16.63 ||

ప్రభుస్తం దైత్యసిద్ధీనాం ప్రసూతకిలకించితం |
ఓలండితమివాపశ్యదుగ్రం సమరతాండవం || 16.64 ||

దత్తనీరాజనస్తేన దదృశే వాహనేశ్వరః |
ప్రదక్షిణీకృతః శశ్వత్ ప్రతాపవిజయశ్రియా || 16.65 ||

స తదాఽఽస్ఫోటయామాస వింధ్యమేరుసమౌ భుజౌ |
రుద్రయా చ సుకీర్త్యా చ మృదితౌ కంఠభూషణైః || 16.66 ||

దుధువే పక్షతీ చ ద్వే డోలాయితకులాచలే |
వీజయఽ ఘోరదుర్వాదిఘర్మతప్తామివ త్రయాం || 16.67 ||

ముహూరామ్రేడయామాస జయాలోకయభారతీం |
ముగ్ధమధ్యప్రగల్భాభిర్దశాభిః కర్బురామివ || 16.68 ||

స తదా సన్నతస్కంధో బద్ధాంజలిరనిఃశ్వసఽ |
ముముదే మూర్ధ్ని సంస్పృష్టో ముకుందేన ప్రసేదుషా || 16.69 ||

తస్మిఽ ప్రథమమారోప్య సత్యాం విరహవిక్లబాం |
ఆరురోహ త తః శౌరిరాఖండలకృతస్తుతిః || 16.70 ||

నివర్త్య స్వనివాసాయ శక్రం శమితసాధ్వసం |
ప్రయయౌ దీప్తసన్నాహః ప్రాగ్జ్యోతిషపురం ప్రభుః || 16.71 ||

శ్రేయఃపరిపణం తస్య శ్రుతిశ్రేణిశిరోధృతం |
ప్రణతః పరిజగ్రాహ శాసనం పాకశాసనః || 16.72 ||

యథాస్వం నగరద్వారే యాదవా దానవాశ్చ తం |
తరస్విగరుడారూఢం సత్యమైక్షంత తత్క్షణం || 16.73 ||

సమంతాద్వైరిదుర్గస్య క్షిప్తచక్రః క్షణేన సః |
క్షురాంతానచ్ఛినత్పాశానాత తాంఛతయోజనం || 16.74 ||

మురం పంచజనం సప్తసహస్రాణి మురోద్భవాః |
శలభీకృత్య చక్రాగ్నిరుపదుద్రావ తత్పురం || 16.75 ||

తతః ప్రాగ్జ్యోతిషద్వారే దైత్యదానవసూదనః |
పాంచజన్యముపాదధ్మౌ ప్రలయాంబుధినిస్వనం || 16.76 ||

వీక్ష్య తం వివిశుర్దుర్గం దివాభీతా ఇవాసురాః |
ఉద్యంతమివ తిగ్మాంశుముదయాద్రౌ గరుత్మతి || 16.77 ||

అభిమానోదిత వ్యక్తిరహంగార ఇవోల్బణః |
మహతో దైత్యనగరాన్నిరగాన్నరకాసురః || 16.78 ||

తమస్త్రమాయాభ్యధికా దానవాః పర్యవారయః |
ప్రకటచ్ఛన్నకౌటిల్యాః పాషండమివ హైతుకాః || 16.79 ||

సంయుగే రజసోద్రిక్తే తస్మిన్ సత్త్వతమస్త్విషోః |
అర్థిప్రత్యర్థినోరాసీదనభివ్యక్తరూపతా || 16.80 ||

శరధారాసహస్రేణ ఛాదయన్నరకో దిశః |
స్వహేతుమభిసంపేదే సముద్రమివ తోయదః || 16.81 ||

నరకాంబుదముక్తాభిర్నాథో నారాచవృష్టిభిః |
విపద్భిరివ తద్భక్తో విషమాభిర్న వివ్యథే || 16.82 ||

దృప్యతామథ దైత్యానాం ధ్వనిరుత్కంపయన్ దివం ।
పాంచజన్యప్రణాదేన పర్యభూయత భూయసా ॥ 16.83 ॥

దిదృక్షోపగతానాం తద్దేవానాం రోమహర్షణం ।
అదీవ్యత రణద్యూతమంతరస్థయశఃపణం ॥ 16.84 ॥

ప్రతివివ్యాధ దైతేయం బాణైరశనిభీషణైః ।
పక్షవంతమివాద్రీంద్రం ప్రకుప్యన్ పాకశాసనః ॥ 16.85 ॥

శరసంహతయస్తస్య క్షరంత్యః శార్ంగశైలతః ।
ద్విధా చక్రుః స్వవేగేన ద్విషద్బలమహార్ణవం ॥ 16.86 ॥

తస్య జ్యోస్వనగీతాని సమయుజ్యంత సంయుగే ।
కరిణాం కర్ణతాలైశ్చ కబంధానాం చ తాండవైః ॥ 16.87 ॥

దైత్యశోణితదిగ్ధాభిః తద్బాణతతిభిర్నభః ।
రురుధే రోషతామ్రాభిః కృతాంతస్యేవ దృష్టిభిః ॥ 16.88 ॥

ద్విరదాః శరనిర్భన్న కుంభనిర్ముక్తమౌక్తికాః ।
క్షరంతః కరకాసారం కల్పమేఘా ఇవాబభుః ॥ 16.89 ॥

నాసావాలధిభిర్నాగాః క్షరంతో రక్తనిర్హరాన్ ।
శశంసుర్లాఘవం తస్య నిష్పత్రాకృతసాయకం ॥ 16.90 ॥

అగ్రిమం విశతాం స్కంధమామూలమహితాం చమూం ।
శరాణాం తస్య సంధాననిపాతౌ న ద్విషోఽవిదుః ॥ 16.91 ॥

లక్ష్మ్యమేకమభూత్తస్య శరాణాముత్పలత్విషాం ।
అమరస్త్రీకటాక్షాణామప్యభంగురధన్వనః ॥ 16.92 ॥

చిరప్రార్థితభీతానాం స తాసామేవ శాత్రవాన్ ।
స్వయంవరపతీంశ్చక్రే సుధన్వా సురసుభ్రువాం ॥ 16.93 ॥

త్యక్త్వా భీతివృతాన్స్తత్ర విముక్తాః జీవితాశయాః |
సార్థమస్సరసః కీర్త్యా వీరాః స్వయమవృణ్వత || 16.94 ||

అనంతస్య తదాఽనంతైరసురైరాహవోత్సవః |
జయశ్రియం చ సత్యాం చ సమ్మతే సమతోషయత్ || 16.95 ||

స్వబాధనియతస్తత్ర పరబాధాభిలాషిణాం |
ప్రయాసః సురశత్రూణాం జాత్యుత్తరమివాభవత్ || 16.96 ||

విసంధివిగ్రహః క్షిప్తయానాసనసమాశ్రయాః |
ద్వైధీభావస్సజో యోధా దుర్నయస్థా ఇవాభవత్ || 16.97 ||

అనఘవ్యవసాయానామసంగత్యక్తవర్షణాం |
యోగినామివ తత్రాసీదపరావర్తనా గతిః || 16.98 ||

తనుం తత్ర ముకుందేన త్యాజితాః మహతీ స్వయం |
అవృణోదనఘా కీర్తిరధివిన్నాస్సరోగణాః || 16.99 ||

నిః సహాయాకృతస్తత్ర శరవర్షైర్ధరాసుతః |
బహ్వామన్యత తేనైవ ద్వంద్వయుద్ధముపస్థితం || 16.100 ||

కృతప్రతికృతైరస్త్రప్రయోగైః క్రీడతోస్తయోః |
అదృష్టాంతమభూద్యుద్ధమన్యదృష్టాంతవర్జితం || 16.101 ||

వక్రవృత్తిః సరుధిరో లోహితాంగో మహీసుతః |
ప్రాప్య యాదవభాన్వంతం మూఢః సమభవత్ క్రమాత్ || 16.102 ||

స్వాయుధైకసహాయస్తు దేవః స్వచ్ఛందయాదవః |
నిరయాపరపర్యాయం రిపుం చక్రే నిరాయుధం || 16.103 ||

క్రోధరక్తతనురైత్యః క్షరచ్ఛణితనిర్దురః |
గృహీతపాదసంచారో గైరికాద్రిరివాబభౌ || 16.104 ||

నిశితైస్తస్య నారాచైర్నిర్భిన్నరథసారథిః |
ఆస్ఫటితభుజస్తార్క్ష్యమజిఘాంసదమర్త్యజిత్ || 16.105 ||

నిసర్గతమసస్తస్య జిహ్మాగస్యాంగముత్తమం |
రథపాదేన చిచ్ఛేద రాహ్నోరివ రమాపతిః || 16.106 ||

ఉదతిష్ఠత హాకారస్తతో యుగపదేకథా |
దేవదానవసౌధేభ్యో హర్షశోకసముద్భవః || 16.107 ||

స్ఫురద్భ్రుకుటి దైత్యస్య రోషదష్టాధరం ముఖం |
నికృత్తమపి న ద్రష్టుం ప్రబభూవుర్ద్దివౌకసః || 16.108 ||

నికృత్తశిరసం దేవీ నిజాంకే పతితం సుతం |
మహతీ మేదినీ దీనం కంపమానాఽన్వకంపత || 16.109 ||

అథ సా దైత్యహంతారం ప్రణమ్య నతజీవితం |
అయాచత దయాసింధుమాత్మజస్య శుభాం గతిం || 16.110 ||

తుష్టావ చ పతిం తుష్టా మేదినీ విశ్వవేదినీ |
న్నపయంతీవ సంయత్తం దంతదీధితిగంగయా || 16.111 ||

అహమస్మి విభూతిస్తే భూతధాత్రీ త్వయా ధృతా |
అశేషాధారమేకం త్వామనాధారమధీయతే || 16.112 ||

తిస్సృభిః శక్తిభిర్ముక్తం షాడ్గుణ్యప్రథితోదయం |
అధిరాజమశేషస్య జగదుస్తావం జితాహితం || 16.113 ||

అపి కోటిముఖైః సర్వైరనంతేనాప్యనేహసా |
నాథ త్వద్గుణదుగ్ధాబ్ధి పృషదాస్వాదనం క్షమం || 16.114 ||

అకర్తుమన్యథాకర్తుం కర్తుమప్యఖిలం క్షమం |
లక్ష్మీలక్షణమాహుస్తాన్తాన్ లంఘితత్రివిధావధిం || 16.115 ||

స్థిరత్రసవిభక్తం తే చిదచిద్భేదచిత్రితం |
స్వస్పృష్టమిదముద్యానం త్వదన్యో నాస్తి రక్షితుం || 16.116 ||

స్వాతంత్ర్యపరతంత్రస్త్వం పారతంత్ర్యస్వతంత్రితైః |
విహరస్యాత్మసూత్రస్త్వైః శకునైరివ జంతుభిః || 16.117 ||

సితాసితగుణారబ్దైః పాశజాలైర్దురత్యయైః |
నిబద్ధాః పశవో నాథ త్వదేకాధీనముక్తయః || 16.118 ||

యస్య త్వం యశ్చ హృద్యస్తే యస్యాసౌ తస్య యస్తథా |
నాథ త్వత్పదమారుహ్య న పునస్తైర్నివృత్యతే || 16.119 ||

సురాసురవిభాగోఽయం తులాగ్రన్యాయతస్త్వయా |
కల్పితః కాలపర్యాయాన్నిమోన్నతసమక్రమః || 16.120 ||

కస్తద్దంగీకృతం హంతా కస్త్రాతా త్వజ్జిఘాంసితం |
నిహంసి పాసి చైకస్తద్వం సేవన విశ్వం పరేణ వా || 16.121 ||

వృద్ధిసంకోచవిషమా గతాగతసహాయినీ |
నియతిః కేన లంఘ్యత నిజచ్ఛాయానుకారిణీ || 16.122 ||

న పుత్రవధమన్విక్ష్య న దూయే త్వన్మతస్థితా |
న చ పుత్రాభిమానో మే మత్ప్రసూతేషు జంతుషు || 16.123 ||

సూదనే కృతసంకల్పః స్వభక్తపరిపంథినాం।
యది తీర్థప్రతిజ్ఞస్తవం కిం మయేదం న మృష్యతే ॥ 16.124 ॥

త్వన్మాయాజృంభితైర్దేవ బ్రహ్మాండైరపి లీయతే।
జన్మన్యపి సురోధేషు జంతువర్గేషు కా కథా ॥ 16.125 ॥

త్వత్ప్రసూతస్తవయైవాసౌ వధితశ్చక్రధారయా।
కా నామ కృతినస్తస్య పరిదేవయితవ్యతా ॥ 16.126 ॥

నిరుద్ధే నరకే నాథ నిత్యధర్మాత్మనా త్వయా।
నిష్ప్రీతిద్వంద్వికం స్వర్గసుఖమాస్వాద్యతాం సురైః ॥ 16.127 ॥

నిర్యాతితమిదం భూయః త్వజ్జనన్యై మయా స్వయం।
శ్రవణాభరణద్వంద్వం శీతలార్కయుగప్రభం ॥ 16.128 ॥

ఇతి విజ్ఞాప్య సా తస్మై విషాదాభావమాత్మనః।
విరరామ తతో దేవీ విలక్షా విశ్వధారిణీ ॥ 16.129 ॥

తామశేషజగద్ధాత్రీం సన్నతాంగీమసాంతవయత్।
సహధర్మచరీం పూర్వాం వాసుదేవో వసుంధరాం ॥ 16.130 ॥

పురస్కృతప్రసాదస్తాం పూర్వసంభవగేహినీం।
గృహీతకుండలో గంతుమన్వమంస్త గదాగ్రజః ॥ 16.131 ॥

తతః సా తత్సమాదేశాత్ సత్యభామాభివందితా।
రమ్యం ప్రతియయౌ స్థానం రత్నసానుశిఖండకం ॥ 16.132 ॥

దదర్శ యదుపీరోఽథ దైత్యవీరనివేశనం।
అచింత్యమివ మాయానాం ప్రభావమనుపప్లవం ॥ 16.133 ॥

విచక్షణవరం దైత్యం వైరిసంపత్కరగ్రహే।
విభూతినంచయప్రేక్షీ బహ్వామంస్త బలానుజః ॥ 16.134 ॥

సుధానిష్యందిభిః స్థూలైః ముక్తాదామభిరావృతం |
పశ్యన్ పాశభృతశ్చత్రం విశ్వకర్తా విసిష్ఠియే || 16.135 ||

నిదధ్యో కన్యకాస్తత్ర నిదర్శితపరస్పరాః |
అముద్రాభంగసుభగా నీవీరివ రతేః శుభః || 16.136 ||

లావణ్యజలధౌ లక్ష్మ్యాశ్చాయా ఇవ సహోదితాః |
మధుస్వచ్ఛందతాసీమ్నో మాన్మథీరివ దీర్ఘికాః || 16.137 ||

కామకీర్తిపతాకాభిః స తాభిః ప్రత్యవేక్షితః |
ఆత్మానమమృతోదన్వదంతః స్థితమమన్యత || 16.138 ||

సుప్రభాతమభూత్తాసాం సుదినం చ తమోపహం |
భవదోషార్యమా యాసాం దేవో దృష్టపథం గతః || 16.139 ||

రత్నశైలనిభాంస్తస్య భుజాన్ కటకభూషితాన్ |
ఉపధాన్యంతి యాస్తాసాం శ్రేయసీ భవితవ్యతా || 16.140 ||

సర్వస్వమివ పుణ్యానాం సామ్రాజ్యమివ సంపదాం |
సమాజమివ సిద్ధీనాం స తద్యోవతమగ్రహీత్ || 16.141 ||

భుజమందరవేగేన చక్రభ్రమవతా విభుః |
మథితాద్దానవాంభోధేరమృతం తదవిందత || 16.142 ||

మణిపరువకసంపన్నాననీయస్తనీనాం
మనసిజవపుషేవ స్వేన సంకల్పితానాం |
సకలజగదభిఖ్యాసారసీమ్నాం స తాసాం
స్వయమజుషత సిద్ధిం స్వప్రసాదాప్రసూతాం || 16.143 ||

పురమథ గమయిత్వా భూషితం యాదవాగ్రైః
శతసమధికసంఖ్యం షోడశస్త్రీసహస్రం |

అవనితనయభీతాః ప్రీణయన్నాదితేయాన్
పరిణయనవిలంబం పద్మనాభః ప్రసేహే || 16.144 ||

దివి భువి చ సమిద్ధం దీపరూపేణ రూఢైః
త్రిభువనవిభవానామంకురైరేకరూపైః |
జనితనిగమసఖ్యం దానవీనాం విలాపైః
నరకవధదినం తన్నాథపూజార్హమాసీత్ || 16.145 ||

ఐరావతప్రతినిధీనథ షట్సహస్రం
స్తంభేరమాః పృథులదంతచతుష్కభాజః |
కాంభోజవాజినియుతాని చ సత్రిసప్తా-
న్యభ్యానయన్నిజపురం నరకస్య భృత్యైః || 16.146 ||

ఉద్గమ్య దుర్గజలధేరుదయాద్రికల్పం
తుంగం విహంగమపతిం త్వరయాఽధిరోహాః |
ఉల్లాసహేతురభవద్యదువీరభాస్వాన్
వైమానికప్రణయినీవదనాంబుజానాం || 16.147 ||

|| ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకటనాథస్య
వేదాంతాచార్యస్య
కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే షోడశః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥ ॥ సప్తదశః సర్గః ॥

ఆతపత్రమథ తత్ప్రచేతసో
మందరస్య మణిశృంగమున్నతం।
సావరోధమపి సాత్వతాం పతిం
శీలయైవ గరుడో వహన్ యయౌ ॥ 17.1 ॥

తం క్షిపంతమధికేన రంహసా
మారుతస్య మనసోఽపి శీఘ్రతాం।
వాలఖిల్యసుకృతం విపక్త్రిమం
ప్రాణమైక్షత బహిశ్చరం ప్రభుః ॥ 17.2 ॥

లోకతః ఖగరథేన మధ్యమాత్
ఉత్పతంతమవనమ్య మాధవం।
నిర్జరాః స్తుతిభిరభ్యపూజయన్
పుష్కలాభిరపి పుష్పవృష్టిభిః ॥ 17.3 ॥

పాంచజన్యనినదోపహాతయా
పర్యచారి పరితోషనిఘ్నయా।
భక్తిభారనతయా సదోన్నతః
స్వర్గిణాం పరిషదా యదూద్వహాః ॥ 17.4 ॥

ప్రాప్య యాదవపతిస్త్రివిష్టపం
దేవమాతురుపనీతకుండలః।

అగ్రజేన హరిణా హరిః స్వసం
భావితేన సమభావ్యతోచితం || 17.5 ||

భాగధేయపరిపాకతస్తదా
వాసవో వసతిమభ్యుపాగతం |
దేవదానవ సమానదైవతం
పర్యుపాస్త పరికల్పితార్హణః || 17.6 ||

తత్ర సమ్మదవతిభిరంజసా
లోకపాలమహిషీభిరర్చితాం |
దేహినీమివ జయశ్రియం నిజాం
బహ్వామంస్త దయితాం బలానుజః || 17.7 ||

సప్రసాదమభినంద్య సన్నతాన్
నాకినో నరకభీతివర్జితాన్ |
కృత్యశేషవిధయే కృతీ భువః
ప్రత్యపద్యత నివృత్తిపద్ధతిం || 17.8 ||

స్వప్రభావవినివృత్తసాధ్వసాం
సోఽతిపత్య నగరీం సుపర్వణాం |
పుష్పధన్వన ఇవోపకారికాం
ప్రైక్షతోపవనసంపదం పురః || 17.9 ||

వర్తతే దశశతేక్షణోఽపి సన్
ఏకచక్షురివ యన్నిరీక్షణే |
తత్ర దత్తనయనో వియద్వనే
విశ్వదృష్టిరనఘూ విసిష్మయే || 17.10 ||

దర్శయంస్తదను రామణీయకం
నందనస్య వసుదేవనందనః |

ఇత్యువాచ మధురస్మితేక్షణాం
ప్రేయసీం ప్రణయపేశలాక్షరం || 17.11 ||

పుణ్యకృద్భిరభికాంక్షితం త్వయా
పౌరుహూతమనుభూతమాస్పదం |
అస్య సంపదమనేకశాఖయత్
ప్రేక్ష్యతామిదమిహాన్యదదుభృతం || 17.12 ||

అంచితస్మితమకేవలేక్షణం
భంగురభ్రుపరివర్తితాననం |
కించిదత్ర తరలాక్షితావకీం
నందనం నయనవృత్తిమర్హతి || 17.13 ||

విశ్వమేతదవధేన జేష్యతః
షట్పదజ్యధనుషో ధనుర్భృతః |
అత్ర నిత్యమృతుభిః సహోదితైః
షడ్విధం బలమివైకతాం గతం || 17.14 ||

ఐకముఖ్యమమరేంద్రతుష్టయే
సంశ్రితైరిహ వసంతపూర్వకైః |
శోభతే సునయనే గుణైరివ
స్వానురూపఫలసంపదాహితా || 17.15 ||

జంబుచూతరసజగ్ధిరంజితైః
స్నిగ్ధకంఠి కలకంఠ నిఃస్వనైః |
త్యక్తగేహగమనాయ నిష్పతన్
పుష్పకేతురిహ ఘుష్యతే ధ్రువం || 17.16 ||

అర్దితాఽమకరకేతుసాయకైః
అత్ర దేవి దయితాఽపదాశ్రితాః |

ముద్రయంతి చకితాన్ సురస్త్రియః
పత్రభంగమకరైః స్తనార్పితైః ॥ 17.17 ॥

కైశ్చిదత్ర కృతిభిః కృతాస్పదైః
నిర్మమైర్మనసిజో నిరస్యతే |
సంభవంతు్యపవనే వనేఽపి వా
సావధానమనసాం సమాధయః ॥ 17.18 ॥

పల్లవైరధరకాంతిరంశతః
స్మేరకుడ్మలరుచా స్మితం చ తే |
వల్లరీభిరిహ దోర్లతాగుణః
చోరితాని నిహితాని వా త్వయా ॥ 17.19 ॥

వాదితేషు విహగేష్వనుక్షణం
మంజు గాయతి చ షట్పదవ్రజే |
మారుతేన చతురేణ నర్తితా
లాస్యమత్ర పరిచిన్వతే లతాః ॥ 17.20 ॥

మంథరశ్వసనసౌ రభోల్బణా
వల్లరీః స్ఫురితపల్లవాధరాః |
మన్మథేన ఋతుసంగమాదిమా
నిర్వృతా ఇవ నిశామయాదుభతాః ॥ 17.21 ॥

కేలిశైలమణిమేఖలాపదాత్
ఉద్గతామిహ తమాలవాటికాం |
పశ్య నందనభువః సుమధ్యమే
రోమరాజిమివ మధ్యసంశ్రితాం ॥ 17.22 ॥

సంభ్రమేణ వనపాలదారికాః
సామిలంఘితపరాగరోధసం |

ఆలవాలవలయేషు శాఖినాం
వాహాయంతి మకరందవాహినీం || 17.23 ||

చక్రవాకమిథునోదితస్తనీ
వీక్ష్యతామిహ విహారవాపికా |
షుష్పరేణురుచిరా మధుశ్రియః
పుత్రికేవ పురుహూతసమ్మతా || 17.24 ||

దివ్యపద్మవదనా మణిప్రభా
దీర్ఘకేయమసితాబ్జలోచనా |
అంతరిక్షమణిదర్పణాంతరే
బింబితేవ భవతీ విభావ్యతే || 17.25 ||

అప్సరస్సు నిఖిలాస్వలక్షితాం
రూపసంపదమసౌ తవాద్భుతాం |
పశ్యతీవ పురుహూతవాపికా
భృంగతారకితపద్మలోచనా || 17.26 ||

బిభ్రతీ త్వదభిలాపచేతసోః
స్వాదుతాం ప్రసదనం చ శాశ్వతం |
దృష్టిరుత్పలవనం దిశత్వసౌ
దీర్ఘకాపయసి దీర్ఘలోచనే || 17.27 ||

శోణకుడ్మలముఖీ సరోజినీ
శోభతే హరితపత్రశాలినీ |
సంవృతా త్రిదశపాదపైరసౌ
శారికేవ మణిపంజరస్థితా || 17.28 ||

వ్యాహృతిక్షమదశాతివర్తినీం
విప్లుతాంబుజ రుచిం రజఃకణ్డైః |

సేవతే మధుమదేన మోహితః

పుష్పితాం భ్రమర ఏష పద్మినీం || 17.29 ||

ఏష చాత్ర సమయా సరోజినీం

ఏకతానయతి చిత్తచక్షుషీ |

పాదపైరుపగతశ్చతుర్విధైః

పారిజాత ఉదధీంద్రసంభవః || 17.30 ||

పద్మరాగరమణీయపల్లవం

పశ్య కోమలహరిన్మణిచ్ఛదం |

పుష్పభూతవరశిల్పభూషణం

తప్తహేమరుచిరత్విషం తరుం || 17.31 ||

నమ్రతాముపగతః ఫలైరసౌ

వల్గుభృంగవిరుత్తైరభిష్టువన్ |

ఆర్ద్రభావసుభగో విభావ్యతే

కామకింకర ఇవోచితక్రియః || 17.32 ||

అక్షదామరచనోచితైః ఫలైః

దేవతానుగుణపుష్పసంపదా |

వల్కలైశ్చ వసనైశ్చ విందతే

వీతరాగధృతరాగహృద్యతాం || 17.33 ||

త్వత్సగంధతులసీసహోదరః

పుణ్య ఏష పురుహూతపాదపః |

ప్రాణినాం యదవలోకనక్షణే

పూర్వజాతిషు భవత్యనుస్మృతిః || 17.34 ||

ఏష కల్పలతికాపరిష్కృతః

ప్రత్యవేక్షయతి పల్లవారుణః |

సాగరేంద్రసుతయా సమన్వితం
ధామ కౌస్తుభమయూఖరంజితం || 17.35 ||

పశ్య జాలకితపల్లవాధరైః
మౌక్తికైరమృతబిందునిర్మలైః |
సూచితస్మితరుచిం సురద్రుమం
బాలచంద్రమణిరాజసోదరం || 17.36 ||

అస్య నూనమమృతాధికైః ఫలైః
సేవితైరనుదినం దివౌకసాం |
న ప్రసక్తిరపవర్గనందభౌ
న క్షుధా న చ జరా న చ వృథా || 17.37 ||

త్వామిహ త్రిదివదర్శనాగతాం
మంజరీభిరవనమ్య భూరిభిః |
మానయత్యయమసౌ సురద్రుమో
మన్మథోపవనదేవతామివ || 17.38 ||

ద్వారకాపరిషదం ప్రయాస్యతో
దూరవర్త్యపథికస్య మే దృశా |
ప్రాతరాశవదిహాస్య భుజ్యతే
సప్తలోకతిలకస్య చారుతా || 17.39 ||

గాఢబద్ధనయనా త్వమిహసే
కామధేనుసహజన్మని ద్రుమే |
నూనమస్య మణిభూభృతా సహ
స్థాపనం నిజనివేశనిష్కుటే || 17.40 ||

ప్యత్థితేషు విముఖేషు వా స్వయం
నిర్నిమేషనయనేషు నాకిషు |

త్వద్వివక్షితమతః పరం కథం
పుష్పమస్య బిభృయాత్ పులోమజా || 17.41 ||

శంఖపద్మసురపాదపాదిభిః
శ్లాఘితాం త్రిదివతో గుణాధికాం |
మాననీయచరితా మయా సహ
ద్వారకాం త్వమధివత్స్యసి ప్రియే || 17.42 ||

దుర్ధసింధుదుహితుః సహోదరే
వాసమేయుషి వదాన్యపాదపే |
శక్రదారవదనేఽపి దుర్లభాం
లప్స్యతే తవ విహారభూః శ్రియం || 17.43 ||

ఇత్థమాదికవినా సమీరితా
సాఽన్యభావి కిల సత్యభామయా |
సామరన్యమివ తేన జగ్ముషీ
సౌ కుమార్యసుభగా సరస్వతీ || 17.44 ||

యోజితోఽథ యదువంశకేతునా
ఖ్యాతకీర్తిరమృతాపహారతః |
ఉత్తిష్ఠ ఖగపతిః సురద్రుమం
పక్షపంక్తివిపినే న్యవీవిశత్ || 17.45 ||

ఏతమశ్రుతచరం పురందరః
శుశ్రువాన్ క్షణముదంతమైశ్వరం |
భీతికోపసమవాయరూపయా
దోలయేవ సమకృష్యత ద్విధా || 17.46 ||

అప్రతిక్రియమపి ప్రభోరిదం
 చేష్టితం ప్రతిచికిర్షతా తదా।
 మన్యురేవ శతమన్యునా మహాన్
 ఆగృహీతమనసాఽభ్యమన్యత ॥ 17.47 ॥

దీప్తదృష్ట్యచిరరైశ్మసంతతిః
 వజ్రఘూషపరుషో మరుత్సఖః।
 చిత్రచాపశరవర్షవాంస్తతః
 ప్రత్యదృశ్యత మరుత్వదంబుదః ॥ 17.48 ॥

న్యస్తకర్పరకుఢోత్తరం నిజం
 వారణేంద్రమధిరుహ్య వాసవః।
 నైకధాతుమతి రౌప్యభూధరే
 శోభతే స్మ నిజరత్నశైలవత్ ॥ 17.49 ॥

అప్రతర్క్యవృజినోత్థమాసురం
 భావమాస్థితవతా వలద్భిషా।
 దుర్జయోఽపి విజిగీషితో విభుః
 సస్మితః సమరసమ్ముఖోఽభవత్ ॥ 17.50 ॥

దేవరాజయదురాజయోరిదం
 ద్వైరథం ప్రతిభయం దిదృక్షవః।
 వేధసా సహ సనందనాదయః
 త్యక్తసంయమధియోఽవతస్థిరే ॥ 17.51 ॥

భీషణప్రలయమేఘసన్నిభం
 కృష్ణమేఘమథ మేఘవాహనః।
 ఆపతన్నసుర భేదకం క్షణాత్
 ఆచకర్ష ఋజురోహితం ధనుః ॥ 17.52 ॥

చక్రపాణివిజయాయ చక్రితాత్
 భీమఘోషదలితాఖిలశ్రుతేః |
 వజ్రపాణిధనుషః శరోర్మయః
 సంబభూవురుదధేరివోర్మయః || 17.53 ||

వజ్రణః శరగణః సమాపతన్
 వాహనే ఖగపతౌ మురద్విషః |
 తస్య తేజసి బభూవ భస్మసాత్
 తూలరాశిరివ కాలపావకే || 17.54 ||

ప్లావితో విశిఖవృష్టిభిస్తదా
 జంభభేది జలదప్రసూతిభిః |
 అన్వదీపి గరుడః ప్రతాపవాన్
 ఆజ్యసిక్త ఇవ వహ్నిరాధ్వరః || 17.55 ||

వృత్రహంతురచమత్క్రియామిమాం
 విశ్వవిత్ స్వవిషయే విభావయన్ |
 పశ్యతి స్మ విబుధేషు కాశ్యపిః
 పన్నగేష్వవ పరాక్రమం క్షమం || 17.56 ||

తస్య దేవప్రతనావిధూతయే
 జృంభమాణవపుషో మహౌజసః |
 అప్రభూతమభవజ్జగత్త్రయం
 బిభ్రతస్త్రిజగదేకదంపతీ || 17.57 ||

తుంగపక్షతిశతాంగశాలినో
 భీమనాగఘటితాకృతేరభూత్ |
 వాహతాం చ వహతః స్వపత్తితాం
 సైన్యతాఽస్య సురసైన్యయోధినః || 17.58 ||

పారిజాతపవనోర్మిబృంహితైః
 వాసుకిప్రభృతిభిర్మహోరగైః ।
 గాఢతాం హరిరథస్య బిభ్రతః
 సారథిశ్చ తురగాశ్చ సాహసం ॥ 17.59 ॥

గాఢదీప్తగరలానలోష్ణలా
 తార్క్ష్యభూషణభుజంగపూత్కృతిః ।
 పీతనిర్భరసుధారసోన్మదాః
 పాకశాసనచమూరమూముహత్ ॥ 17.60 ॥

అప్రతర్క్యతరసో గరుత్మతః
 పక్షవేగపవనేన తాడితాః ।
 ఆత్మకంకటమపోహ్యా వజ్రిణం
 బభ్రముర్ద్దశసు దిక్షు మారుతాః ॥ 17.61 ॥

తస్య పక్షమరుతా నివర్తితైః
 వాహినీ దివిషదామశేషతః ।
 వృత్రశాసనశరాసనచ్యుతైః
 ప్రత్యవిధ్యత శరైరజిహ్మగైః ॥ 17.62 ॥

వైనతేయనఖరైర్విదారితో
 బాహ్యామాంతరమపి త్యజ౯ మదం ।
 శోణితైర్విరురుచే సురద్విపః
 శ్వేతశైల ఇవ ధాతునిర్ద్వరైః ॥ 17.63 ॥

క్షేడితేన ముషితాశయానివ
 స్లోషితానివ దృశా ప్రదీప్తయా ।
 దారితానివ పతత్రమారుతైః
 నిరరానతనుతారుణానుజః ॥ 17.64 ॥

స్వాసు దిక్షు సమవస్థితాస్తదా
 దిష్టవంచితధియో దివౌకసః |
 తోయదా ఇవ యుగాంతభాస్కరం
 సన్నికృష్య సమవృణ్యతాచ్యుతం || 17.65 ||

నాజిఘాంసదపరాధినోఽపి తాన్
 నాకనాయకగణాన్ జనార్దనః |
 ఆన్యశంస్యమథవా న భజ్యతే
 తస్య సంశ్రితజనేషు జాతుచిత్ || 17.66 ||

తేషు శిక్షణపరః శలీముఖాన్
 ప్రాహిణోత్ ప్రభురమర్మభేదినః |
 అంకుశేన నిశితేన హస్తిపో
 దుర్మదాన్ ప్రశమయన్నివ ద్విపాన్ || 17.67 ||

తం సమేత్య నిరపాయతేజసం
 సప్తసప్తమివ తారకాగ్రహైః |
 సద్భిరేవ విబుధైరసత్సమా
 కాఽపి దుర్గ్రహదశాఽన్వభూయత || 17.68 ||

అష్టభిశ్చ హరితామధీశ్వరైః
 అర్యమప్రభృతిభిశ్చ సంహతైః |
 వృష్టివీరశరఖండితాయుధైః
 విహ్వలైరజని వీతశక్తిభిః || 17.69 ||

అక్రమాద్దశ దిశోఽవలోకయన్
 దత్తదృష్టిరభితః క్రమాదప్యషా |
 స్రస్తకార్ముకశిరస్త్రకంచుకాం
 ప్రేక్ష్య దేవప్యతనామదూయత || 17.70 ||

అస్త్రశస్త్రవినిపాతమోహితాన్
 అర్దితానసురపైరిసాయకైః |
 సత్రపేవ సపది త్రపా జహౌ
 దైన్యమీలతదృశో దివౌకసః || 17.71 ||

అప్సరోనయనతోయకజ్జలైః
 శోణితైశ్చ విభునా సుపర్వణాం |
 ఆత్మకీర్తిసుధయా విశోధితే
 చిత్రమంబరతలే వ్యలిఖ్యత || 17.72 ||

పంచవక్త్రవదనస్థమామిషం
 ప్రాప్తృకామ ఇవ బాలవంచకః |
 ప్రస్థితామభినివేశవాః పునః
 ప్రత్యపద్యత ధృతిం పురందరః || 17.73 ||

వజ్రమాత్తమరిహంతృ జిష్టునా
 విష్టునా చ యుధి చక్రముద్యతం |
 దృష్టవంతి భువనాని జజ్ఞరే
 కంపితాని కలుషాణి చ క్షణాత్ || 17.74 ||

తౌ పరస్పరజిగీషయోద్యతౌ
 వీక్ష్య నిష్ప్రీతిమవీర్యవైభవౌ |
 వ్యోమభిత్తిలిఖితైరివ స్థితం
 వ్యక్తవిస్మయభయైః సురాసురైః || 17.75 ||

కస్య కేన పరిభూతిరాపతేత్
 కశ్చ వేద రణవర్తనీమితి |
 సందిహానమనసైవ తత్క్షణం
 మధ్యసీమ్న విజయశ్రియా స్థితం || 17.76 ||

ప్రేషితాం హరిహాయేన భీషణాం
 హ్రోదినీం హృతవతి త్రిధామని।
 లోలితా నివవృతే పరస్పరం
 లోకపాలపృతనా పరాజ్ముఖీ॥ 17.77 ॥

కాందిశీకజితకాశినోరిమాం
 వ్యాపృతిం విబుధవృష్టిపీరయోః।
 ప్రేక్ష్య దుర్మదవివేకయోరివ
 ప్రస్థితేవ చకితాఽమరావతీ॥ 17.78 ॥

తం తథా సమరదైన్యవిప్లుతం
 శాంతదర్పమయథాపురం స్థితం।
 వ్యక్తనృత్తహృదయం వలద్విషం
 వీక్ష్య విశ్వమఖిలం వ్యలజ్జిత॥ 17.79 ॥

ప్రీడయా తరలితైర్విలోచనైః
 వేపమానకమలాకరోపమః।
 సన్నతః క్షణమపైక్షి వాసవః
 సాపహాసమివ సత్యభామయా॥ 17.80 ॥

యాదవేంద్రవిబుధేంద్రయోస్తదా
 రత్నయోరివ తులాధిరూఢయోః।
 గౌరవేణ దదృశే సమున్నతిః
 లాఘవేన చ నతిస్తదద్భుతం॥ 17.81 ॥

యత్ ప్రభౌ నరకమర్దనేఽభవత్
 దేవదర్పదమనే తతోఽధికం।
 పుష్యతి స్మ మకరందమేదురం
 పుష్యవర్షమమృతోదభవస్తరుః॥ 17.82 ॥

ఇత్యనాకలితపూర్వసత్కృతిం
 వృక్షమాత్రకలహోల్బణం విభుః |
 నిర్జిగాయ మిషతాం దివౌకసాం
 ఆత్తశస్త్రమమరావతీశ్వరం || 17.83 ||

దీప్యమానమనఘేన తేజసా
 దేవకీసుతమవేక్ష్య దేవతాః |
 అస్త్రజాలమవధూయ సిద్ధిదాన్
 అంజలీనబిభరుః కరాంబుజైః || 17.84 ||

సోఽథ సంయతి పలాయనోన్ముఖః
 పాకశీల ఇవ పాకశాసనః |
 సత్యయా విహసితోఽపి సత్త్వవాన్
 ప్రత్యబోధి పరమేష్ఠినం పునః || 17.85 ||

ధిక్ ప్రమాదమదిరాం విమోహినీం
 ధిక్ పరిగ్రహవిశేషమీదృశం |
 ధిక్ చ మే త్రిదశరాజతామితి
 స్వం జగర్హ మఘవాన్ ముహుర్ముహుః || 17.86 ||

తేన తత్ర విహగేంద్రవాహనో
 వారణాదవనతేన బిభ్యతా |
 నిర్జితేన హరిణా హరిః స్వయం
 పర్యవైక్షి శరణం ప్రియాసఖః || 17.87 ||

తుష్టువే చ పురుషం పురుష్టుతం
 ప్రాంజలిః పరిబృఢో దివౌకసాం |
 రక్తభావ విగమోజ్జ్వలం ముఖం
 రాహుముక్తమివ చంద్రముద్వహాన్ || 17.88 ||

శక్ర ఏష శరణం ప్రపద్యతే
 భక్తజీవిత భవంతమీశ్వరం ।
 మిత్రభావసముపాగతం జనం
 న త్యజేయమితి నాథ మన్యసే ॥ 17.89 ॥

మాతరం త్రిజగతాం తవ ప్రియాం
 మానుషీతి మనుతే స్మ మద్వధూః ।
 తేన నూనమనుభూతమీదృశం
 దైన్యమేతదవశోదితం మయా ॥ 17.90 ॥

నిర్జితోఽహమజితేన యత్త్వయా
 లంభితోన్నతిరనేన న త్రపే ।
 న హ్యజయ్యమిహ కించిదస్తి తే
 సర్వనేతురతిరిక్తమాత్మనః ॥ 17.91 ॥

అస్తు మా స్మ భవదిత్యనన్యయా
 వీక్షయా జగదిదం నియచ్ఛతా ।
 నాథ నిష్ప్రీతిఘతేజసా త్వయా
 నన్వయం మమ పరాజయో జయః ॥ 17.92 ॥

ఆత్మఘాతిభిరహమ్మతిగ్రహాత్
 మాదృశైస్త్వదితరేషు రాగిభిః ।
 అవ్యవస్థితజయేతరక్రమం
 ద్యూతమేతదఘృణైర్నిషేవ్యతే ॥ 17.93 ॥

ఆధికారికపదేషు తే వయం
 స్వేషు యావదధికారమాహితాః ।
 ప్రాపితాస్తవ పరం పదం త్వయా
 నిర్విశేమ నివిశేమహి త్వయి ॥ 17.94 ॥

న క్షిపేదపి తృణం సమీరణః
 త్వత్ప్రియుక్తమనలో న నిర్దహేత్ |
 న ప్రజాపశుపతి న చేతరే
 త్వద్విపక్షమభిరక్షితుం క్షమా || 17.95 ||

అగ్రజే మయి దివౌకసాం పితుః
 పుత్రభావముపసేదుషా త్వయా |
 మానితోఽహమవమానితః స్వయం
 వానరానుచరితైః స్వచేష్టితైః || 17.96 ||

మద్విధా విషమవృత్తిశాలినః
 శాంతఘూరసమయాతిలంఘినః |
 పోషయంతి భవతః క్షమానిధేః
 ప్రాయశః ప్రహసనోచితం రసం || 17.97 ||

అస్మద్విష్టమనఘాస్త్రివిష్టపం
 దుఃఖమిశ్రమవధార్య దుర్గతిం |
 త్వత్పదం పరమనన్యచేతసః
 సంశ్రయంతి నిరపాయమాశ్రయం || 17.98 ||

అల్పమస్థిరమపాయదంతురం
 స్వర్గసౌధమవధీర్య సూరయః |
 నిస్తరంతి జగదేకహేతునా
 సేతునేవ భవతా భవార్థవం || 17.99 ||

త్వత్పదైకదృఢభక్తిరూపయా
 ముక్తివాసరవిభాతసంధ్యయా |
 క్షీయతే జగతి కస్యచిత్ ప్రభో
 మోహసంతతిమయా మహానిశా || 17.100 ||

దేశకాలగణనాతిలంఘిభిః

మాతుమాగమగణేన వాంఛితైః।

భూషితో గుణవిభూతిసాగరైః

త్వత్సమస్తవమితరే మిథః సమాః॥ 17.101 ॥

కా కథా తవ సమేఽధికేఽపి వా

హీన ఇత్యపి క ఏవ గణ్యతే।

మేరుసర్పనిదర్శనం చ తే

మా స్మ భూత్త్వదితరస్య చాత్మనః॥ 17.102 ॥

భూతభవ్యభవదాత్మనః ప్రభో

యన్నిదానమఖిలస్య శాశ్వతం।

యత్ ప్రవిశ్య న పునర్నివర్తతే

యత్ పరం పదముశంతి తద్భవాన్॥ 17.103 ॥

జాతివర్ణరచనావిచిత్రితం

విశ్వచిత్రముదమీలయద్భవాన్।

ఆత్మభిత్తినియతస్థిరాశ్రయః

తూలికాం త్రిగుణలక్షణాం వహాన్॥ 17.104 ॥

అప్రయచ్ఛతి దురత్యయక్రమే

త్వయ్యశేషజగదేకధాతరి।

ఇష్టమన్యదుభయం చ మిశ్రితం

కస్య కేన కిమివోపపద్యతే॥ 17.105 ॥

ఆయతంత భువనాన్యశేషతః

త్వయ్యతస్తవమనుపాధిరీశ్వరః।

వర్ధనీయవిభవా వయం పునః

త్వత్ప్రదిష్టపురపత్తనేశ్వరాః॥ 17.106 ॥

జన్మకర్మభిరసౌ నిబధ్యతే
 తాని యస్తవ న వేత్తి తత్త్వతః |
 త్వత్కథామృతరసం పిబంతి యే
 తే భవేయురపునః స్తనంధయాః || 17.107 ||

కథ్యతే చిదచిదంతరాత్మనః
 శాస్త్రశుద్ధహృదయైర్మనీషిభిః |
 సృష్టినంహరణరక్షణేషు తే
 విశ్వరూప నను కర్మకర్తృతా || 17.108 ||

ఆకుమారమనుభావమీదృశం
 నాథ విశ్వవిదితం తవ క్షిపః |
 హంత నూనమహిమాంశుమండలం
 తస్కరస్తమసి గోప్తుమిచ్ఛతి || 17.109 ||

పక్షపాతపరిహారశుద్ధయా
 పశ్యతి ప్రణిదధానయా ధియా |
 యత్ప్రపంతి నిగమాః స్పృశంతి తం
 త్వత్ప్రభావమనపాయమాత్మవాః || 17.110 ||

మానుషత్వమనుగచ్ఛతా త్వయా
 మోహితైస్తవమవధీర్యసే జనైః |
 తేన నస్త్రిగుణతంత్రచేతసాం
 ఆగతేయమసమీక్ష్యకారితా || 17.111 ||

శర్వరీదివసవద్విఘ్నార్ణయన్
 స్వాపజాగరదశా విధేరపి |
 కిం పునస్తదితరస్య తన్మయా
 మోహబోధవివశేన భూయతే || 17.112 ||

యోఽసి సోఽసి చ యథా తథాఽసి చ
 త్వాం త్వమేవ ఖలు వేత్సి వా న వా |
 తస్య తే న ఖలు తత్త్వవేదినో
 వారిధేరివ వయం తటస్థితాః || 17.113 ||

త్వత్ప్రతీపచరణాద్ధివౌకసాం
 దానవాయితవతాం త్వయాఽధునా |
 స్థాన ఏవ పరిభూతిరాహితా
 నాసురో న చ సురో గుణాంతరే || 17.114 ||

అర్చనీయచరణాంబుజే భవత్
 ఆత తాయీపదపీముపేయుషాం |
 న్యస్తశస్త్రపరికర్మణామసౌ
 నిష్కృతిస్తద్వదుపసత్తిరేవ నః || 17.115 ||

కిం తదస్తి కుశలేషు యన్న తే
 తచ్చ కిం త్వదితరేషు యత్తవ |
 ఈదృశస్య భవతః కిమీదృశా
 తస్థషా త్రియుగ జగ్ముషాఽపి వా || 17.116 ||

అల్పసత్త్వమవలేపయంత్రితం
 బల్బజేషు బహుమాన శాలినం |
 త్వత్కృపైకపరిహార్యవిప్లవం
 ప్రత్యవేక్షణపదం ప్రతీహి మాం || 17.117 ||

మృష్యతాం మమ విభో వ్యతిక్రమః
 ప్రస్మృతత్వదుపకారపద్ధతే |
 రుద్రకోపవివశస్య దేహినః
 కస్య నామ న భవత్యపక్రియా || 17.118 ||

త్రాతుమేవ శరణాగతాన్ సురాన్
 ఆసురానభిజిఘాంసతా త్వయా ।
 రాగరోషరహితా త్మనా స్వయం
 దైత్యశత్రురితి నామ గృహ్యతే ॥ 17.119 ॥

త్వద్గృహీతగుణసూత్రసందితాన్
 దారుపుత్రనయతః ప్రవర్తినః ।
 నిర్గుణానపి నిసర్గకింకరాన్
 స్వీకురుష్వ కృపయా స్వయైవ నః ॥ 17.120 ॥

వాసవస్య వచనం నిశమ్య తత్
 భావశుద్ధిపరికర్మితాక్షరం ।
 దీనగుప్తిజననీం పునర్దయాం
 అన్వవిందదరవిందలోచనః ॥ 17.121 ॥

ఉద్భృతం చ విభునా సుదర్శనం
 త్రాణదం త్రిదివసద్మనామభూత్ ।
 తస్య దృప్తదమనేన దీవ్యతః
 శిక్షణైకనియతం హి శాసనం ॥ 17.122 ॥

ఆహ వైనమనోఘేన చక్షుషా
 శోధయన్నమృతసింధుశోభినా ।
 స్వాదుసూన్యతగభీరయా గిరా
 పారితోషికమివార్పయన్ ప్రభుః ॥ 17.123 ॥

భద్రమస్తు భవతే దివస్పతే
 నిర్రరాశ్చ నిరపాయమాసతాం ।
 ఆత్మచౌర్యదురితాకరత్యజాం
 మాఽపహార్షరసురాః పదాని వః ॥ 17.124 ॥

మా స్మ ఛైష్ట మయి గోప్తరి స్థితే
 భావితాని భవుకాని సంతు వః।
 వీతదానవపరాభవాశ్చరం
 త్రా తుమర్హథ సురాస్త్రివిష్టవం॥ 17.125 ॥

మంత్రపూతమనుపప్లవం హవిః
 యాయజూకపరిషన్నిషేవితం।
 అంతరాత్మని నివిష్టమంతరా
 విందత స్థిరసుధారసాంతరం॥ 17.126 ॥

జన్మతోఽపి భవతాం మహీయసాం
 ఆప్తబంధురదితేరహం సుతః।
 దేవకీతనయభావతోఽపి మే
 సైవ సంప్రతి సహోదరత్వధీః॥ 17.127 ॥

ఆయుధాని పునరక్షతాని వః
 సంతు సత్త్వమపి దైత్యసూదనం।
 పాలయంతు బలినో జగత్త్రయాం
 తే భవంత ఉపపన్నపౌరుషాః॥ 17.128 ॥

ఇత్యనావిలమనోజ్ఞయా గిరా
 నిర్మలాం నిజదయామివోద్వమ౯।
 సౌమ్యదృష్టిరకరోత్సుధాభుజః
 పర్యవస్థితధృతీ౯ పరః పుమా౯॥ 17.129 ॥

తే చ తేన గరుడం నియచ్ఛతా
 గమ్యతామితి గభీరమీరితాః।
 అద్యజాతవదనన్యవత్సలే
 ప్రశ్రితాః సుమనసః ప్రతస్థిరే॥ 17.130 ॥

గృహ్యతాం తరురసావితి స్వయం
 భామయా భగవతా చ భాషితే |
 ఆగమిష్యతి పునస్త్యయా సహే-
 త్యాహ దానవరిపుం దివస్పతిః || 17.131 ||

శాంతగర్వగరలే దివస్పతౌ
 సన్నివేశ్య సురలోకసంపదం |
 ఆప్తుమైచ్ఛదనుజీవిరక్షితాం
 స్వాం పురీమథ సుపర్ణవాహనః || 17.132 ||

ఆత్మాధికారమనుమత్య దిశాపతీనాం
 వజ్రం ప్రదిశ్య పునరప్యనఘం మఘూనే |
 దివ్యద్రుమప్రతిగతిం చ పునర్విధాస్యన్
 దత్తాభయో దనుజశత్రురవాప తుష్టిం || 17.133 ||

అథ పదవినికీర్ణమందారవందారుబృందారక-
 స్తు తిశతబహుమానసత్యాపితేహః స సత్యాపతిః |
 అమరసమరవేగవిఖ్యాతదాక్ష్యణ తార్క్ష్యణ గాం
 ప్రతిజిగమిషితాం పురీం త్రాతుమన్వక్ సమన్వగ్రహీత్ || 17.134 ||

పశ్యత్యారాదనిమిషగణే పారిజాతాపహారాత్
 ప్రస్తాకల్పామివ యదుపతిః స్థాపయన్ స్వర్గలక్ష్మీం |
 ఆశాపాలైరవనతపదస్త్వక్తలజైరభీక్షం
 రామత్రాతాం ఖగపతిరథో రాజధానీం ప్రతస్థే || 17.135 ||

|| ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకటనాథస్య
 వేదాంతాచార్యస్య
 కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే సప్తదశః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ అష్టాదశః సర్గః ॥

అథాత్మచింతానుచరేణ యాస్యన్
విహంగరాజేన విభుః పురీం స్వాం।
ఉవాచ పత్నిం దశనాంశులక్ష్యాత్
వమన్నివానందమమాంతమంతః॥ 18.1 ॥

సత్యే సమీక్షస్య విపారిజాతాం
వృత్తేన హీనామివ వేదవిద్యాం।
నిశామివ ప్రోషితశీతభానుం
నారీమనాథామివ నాకలక్ష్మీం॥ 18.2 ॥

ఆలంబితా నమ్రముఖీ భవత్యా
హస్తేన రక్తాంగులిపల్లవేన।
వదాన్యవృక్షస్య విభాతి శాఖా
వక్త్రం వయస్యేవ రహః ప్రవృత్తా॥ 18.3 ॥

సుపర్ణవేగానిలవిప్రకీరైః
సురద్రుమైరంతరితః సుమేరుః।
ఆలక్ష్యతే కాలవశేన భూయః
ప్రరూఢలూనైరివ పక్షజాలైః॥ 18.4 ॥

నిసర్గకల్యాణతయా ప్రతీతం
సర్వోత్తరం తత్త్వమివైకమాద్యం।

అముం ప్రియే నూనమతంద్రితాని
జ్యోతీంషి భక్త్యా పరియాంత్యజస్రం || 18.5 ||

వితానవాన్ వ్యోమతలేన మేరుః
తారాగణైరాహతమౌక్తికేన |
నివిశ్య మధ్యేక్షితిభద్రపీఠం
గంగోదక్తైరాద్రీయతేఽభిషేకం || 18.6 ||

సహస్రభానుప్రముఖైః సమంతాత్
జ్యోతిర్గణైరస్య విఘ్నార్థమానైః |
మహీభృతామగ్రసరస్య మనేః
నీరాజనం విశ్వస్సృజా ప్రయుక్తం || 18.7 ||

ప్రఖ్యాతధామ్నామపి దిక్పతీనాం
ప్రాసాదవాసాదరమాక్షిపంతః |
అధ్యాసితా యోగిభిరస్య నిత్యం
రాజంత్యమీ రత్నగుహావిశేషాః || 18.8 ||

పరిస్ఫురంత్యాః క్షితిపద్మమధ్యే
పార్శ్వేషు హేమాచలకర్ణికాయాః |
పశ్య ప్రియే రత్నవిశేషచిత్రాం
కృశోన్నతాం కేసరశైలపంక్తిం || 18.9 ||

వలీవిభంగైరివ వర్షభేదైః
త్రిభిర్విభక్తం త్రిదశానుభావైః |
సందృశ్యతే సాగరమేఖలాయాః
సుమధ్యమే మధ్యమిదం ధరణ్యాః || 18.10 ||

అభంజనీయం ప్రథిమానమాప్తాం
 స్థానేష్వరైరాకలితామహోరైః।
 చరాచరాణాం ప్రభవేన ధార్యాం
 చక్రాకృతిం పశ్య సముద్రనేమిం॥ 18.11 ॥

వికల్పితాని త్రిదివేన భూమౌ
 వర్షాణి దివ్యాని విలోకయేథాః।
 ద్వంద్వైరిహ ద్వంద్వవిషాదముక్తైః
 నిర్విశ్యతే యౌవనమేకరూపం॥ 18.12 ॥

ఇలావృతాంతాం నిషధాదవాచీం
 విలంఘ్య హృద్యాం హరివర్షసీమాం।
 ఖగేశ్వరః సంశ్రితహేమకూటం
 నినీషతే కింపురుషాస్పదం నః॥ 18.13 ॥

వపుః శుభం వాజిముఖాంగనానాం
 వక్త్రం చ యుంజన్నిహ కిన్నరీణాం।
 స్త్రీరత్నసంసృష్టవిధౌ విధిశ్చైత్
 త్ర్యక్షః కథం పంచశరస్య జేతా॥ 18.14 ॥

దిదృక్షమాణస్య మమైష దేశాన్
 సవ్యాపసవ్యేన గతిక్రమేణ।
 అమోఘవృత్తిర్గగనే గరుత్మాన్
 విచేష్టతే చిత్తమివ ద్వితీయం॥ 18.15 ॥

నిపత్య చోత్పత్య చ లంఘయంతీ
 నిమ్నోన్నతాన్ వర్షవిభాగదేశాన్।
 ఛాయా సమేన స్వపథేన యాంతం
 తరస్వినం తార్ష్యమివాతిశేతే॥ 18.16 ॥

మహీయసో వేగవశేన మధ్యే
 సీమంతయన్నేష శరత్పయోదాన్ ।
 యదృచ్ఛయా సంభృతచామరశ్రీః
 సందృశ్యతే దేవి తవౌపవాహ్యః ॥ 18.17 ॥

వియత్పయోధిం తరతాం విశాలం
 విమానదీప్తేన గరుత్మతా నః ।
 ఇయం పురః శైలవనోపపన్నా
 విశ్వంభరా భాతి విలోమగేవ ॥ 18.18 ॥

శరద్ధనస్తోమ ఇవోపసీదన్
 సందృశ్యతే కిన్నరనాథశైలః ।
 సంధ్యావిహారచ్యుతసంహతా త్మా
 శంభోరివోద్ధూలనభస్మరాశిః ॥ 18.19 ॥

సుధాయమానాం ధనదస్య సౌధే
 స్వాభావికీమస్య గిరేరభిఖ్యాం ।
 పర్యాకులైర్విష్ణుపదీతరంగైః
 ఆమ్రేడయంతీవ హరాట్టహాసాః ॥ 18.20 ॥

అముష్య దీప్తోన్నతదంతభూమ్నో
 నక్షత్రమాలార్చిత తుంగమౌలేః ।
 పాదేషు భాంతి స్ఫటికాః ప్రభూతాః
 నాకద్విపస్యేవ నఖేందుబింబాః ॥ 18.21 ॥

ఉదగ్రవజ్రవ్రణకర్కశానాం
 పర్యాప్తసారేణ భుజార్గలానాం ।
 అనేన విఖ్యాపితవిక్రమం తత్
 రక్షః పురా రామశరవ్యమాసీత్ ॥ 18.22 ॥

అయం వనైః శ్యామనితంబభాగో
 గౌరః స్వయం గైరికసంభృతశ్రీః |
 వలాహకగ్రాహ్యగుణాంతరీయం
 మదారుణం వ్యంజయతే మదార్యం || 18.23 ||

అస్మిన్ ధనాధీశ్వరరాజధాన్యాం
 ఆకర్ణితం హైమవతీసఖేన |
 త్వత్కిర్త్యుపఘ్నం శృణు కిన్నరీణాం
 గృహే గృహే కిన్నరకంఠి గీతం || 18.24 ||

నిశమ్య దివ్యద్రుమసంభవానాం
 నూనం రవం నూపురమంజరీణాం |
 ఉడ్డీయమానాః ప్రతియాంత్యమీ త్వాం
 మంజుస్వరాః మానసహంసదారాః || 18.25 ||

ఇతో హిరణ్య ప్రముఖైః ప్రభుక్తా
 శోణాధరే శోణితరాజధానీ |
 ఆదౌ సముత్థాతపునర్నిఖాతైః
 కైలాసశృంగైరివ భాతి సౌధైః || 18.26 ||

మృదంగనాదేన మృగాంకమౌలిం
 ప్రసాదయన్ పాలయతీహ దైత్యాన్ |
 బలేరపత్యం బలినాం విజేతా
 బాణాసురో బాహుసహస్రశాలీ || 18.27 ||

రామాస్త్రరంధ్రోదితహంసయూథం
 క్రౌంచం గిరిం లక్షయ దూరలక్ష్యం |
 పీతాం పునః శ్రోత్రపథేన కాలే
 భాగీరథీం జహ్నుమివోద్వమంతం || 18.28 ||

అముష్య దూరాదసితాక్షి దృష్టిం
 దివ్యే గిరౌ దాతుమిహోర్హసి త్వం।
 మరుద్గణేన హ్యమునోన్నతేన
 స్వాహారసంభూతిరమంథి సింధుః ॥ 18.29 ॥

విలగ్నదైత్యేశ్వరశోణితానాం
 పైకుంతకేయూరజుషాం మణీనాం।
 అయత్నశాణోపలతామపుష్యన్
 ఆర్ద్రాః సుధాబిందుభిరస్య కూటాః ॥ 18.30 ॥

లక్ష్మీసుధాసంజననాయ తూర్ణం
 విమథ్నతా వేగమనేన దత్తం।
 ఆవర్తభేదైరధునాఽప్యగాధైః
 అర్థాపయంత్యంబునిధేర్మహాఘాః ॥ 18.31 ॥

అమోఘబాణస్య మునేరశోష్యే
 ఫేనాయమానాని యశఃపయోధౌ।
 గతాగత్వైర్హంసకులాన్యమూని
 ఛాయాపథం సంజనయంత్యపూర్వం ॥ 18.32 ॥

ధృతిక్షమం దేవి సురస్రవంత్యాః
 సిద్ధాశ్రితం శంభుమివ ద్వితీయం।
 పరిష్కృతిం భారతవర్షసీమ్నః
 ప్రాప్తా వయం పర్వతసార్యభౌమం ॥ 18.33 ॥

అనుప్రవిష్టం గిరిజాసఖీభిః
 పర్యంతసంస్తంభితభూతవర్గం।
 అదూరతశ్చైత్రరథాత్ప్రభూతం
 వైహారికం పశ్య వనం పురారేః ॥ 18.34 ॥

అభంగురైరాహతయోరనంగః

శృంగారదిగైరిహ చిత్రపుంఖైః ।

అభిన్నమనోన్యన్యలయాదకార్షీత్

దేహం ద్వయోరర్థసమిక్ష్యభేదం ॥ 18.35 ॥

దివా మహానీలమయూఖజాతైః

నక్తం ప్రకాశేన మహౌషధీనాం ।

పశ్యంత్యముష్మిన్ పరివృత్తిశూన్యం

కాలం సదా కర్బురమాదితేయాః ॥ 18.36 ॥

అలుప్తమేఘద్యుతిరింద్రనీతైః

వజ్రైరసౌ నిత్యతటిత్ప్రకాశః ।

ప్రవృత్తగంగాస్తనితో దధాతి

ప్రావృడ్గుణాన్ ప్రీణితనీలకంఠః ॥ 18.37 ॥

అముష్య మూర్ధన్యపపత్య నిమైః

చతుర్దిశం విష్ణుపదీ ప్రయాతి ।

చతుర్భిరున్మీలితరాశిభేదా

వేధోముఖైర్వేదమయావ విద్యా ॥ 18.38 ॥

సరిత్సహస్రైరభిగమ్యమానా

శిలోచ్ఛయైరంతరితా దధాతి ।

ప్రవాలముక్తాప్రభృతేః ప్రసూతిః

పత్నీ పయోధేరియమానురూప్యం ॥ 18.39 ॥

త్రయీమివ జ్వాలితవిశ్వపంకాం

త్రైలోక్యలక్ష్మ్య ఇవ సత్త్వశుద్ధిం ।

తపోధనాః సర్వ ఇమాం భజంతే

ధర్మస్య నిశ్రేణిమివ ప్రభూతాం ॥ 18.40 ॥

ప్రఖ్యాతగోత్రప్రభవేఽపి నిత్యం
 పరిగ్రహే భూయసి వర్తమానే |
 త్వయైవ మాం వేత్తి కలత్రవంతం
 నాథం నదీనామనయైవ తోకః || 18.41 ||

పతద్గ్రహే తిష్ఠతి రుక్మశైలే
 ధర్మద్రవైరాత్మభువాఽర్చ్యమానః |
 అస్యాః ప్రసూతిః పరమస్య పుంసః
 పాదో నభః సాగరపారదృశ్వా || 18.42 ||

త్రిభిస్త్రిలోకీమనఘైః స్వపూర్తైః
 తారాగణామ్రేడితశీకరోఘైః |
 విమార్జయంతీ వృజినాత్ పునీతే
 విష్ణోరియం విక్రమవైజయంతీ || 18.43 ||

అభుగ్నభాగాంతరితైః పయోభిః
 సంభిద్యమానైరియమంతరేషు |
 నాగేంద్రమూర్ధన్యపయాతి శోభాం
 నక్షత్రమాలేవ గజేంద్రకుంభే || 18.44 ||

స్రోతోభిరస్యాః పరిపూర్యమాణః
 సుధామయం సింధుమివాదధానైః |
 అపాం పతిర్నిత్యమబింధనేన
 జ్వాలావతా నూనమశోషితోఽభూత్ || 18.45 ||

భగీరథప్రార్థిత సిద్ధిమేనాం
 పృథక్ప్రవాహం పృథివీం పునానాం |
 భస్మీకృతానాం సగరాత్మజానాం
 ప్రాహుః సుధాం ప్రాపితదేవభావాం || 18.46 ||

స్థానానురూపం ప్రసృతైః ప్రవాహైః
 మహద్భిరేషా మధురావదాతైః |
 ప్రాలేయశైలాత్ ప్రథితానుభావా
 ప్రవర్తతే వాగివ వశ్యవాచః || 18.47 ||

ఉదీరితాస్తార్క్ష్యజవానిలేన
 త్వన్నూపురాన్నూనమధీతనాదాః |
 భవంత్యమీ స్వాగతవాదినస్తే
 భాగీరథీసైకతరాజహంసాః || 18.48 ||

ప్రదీయతే సుందరి దూరకృష్టైః
 దివ్యేన తే శేఖరసౌరభేణ |
 మయూరపింఛాతపవారణశ్చిః
 మందాకినీహేమసరోజభృంగైః || 18.49 ||

వహన్నసౌ కాంచనపద్మరేణూన్
 వ్యోమాపగావీచివిహారశీలః |
 విలుప్తపత్రాంకురమాననే తే
 స్వేదోద్గమం న క్షమతే సమీరః || 18.50 ||

అస్యాః సమీరైరపనీతగంధా-
 న్యలక్ష్మైరంకితసైకతాని |
 పైర్వరోపభోగం సురసుందరీణాం
 వివృణ్వతే తీరలతాగృహాణి || 18.51 ||

రహస్త్వదాశ్లేషరసో త్సుకస్య
 త్వదేకదృష్టేరపి విశ్వదృష్టేః |
 వియన్నదీ లోచనయోరసౌ మే
 విహంతి లక్షాంతరపక్షపాతం || 18.52 ||

దివ్యం బదర్యాశ్రమమేతదంతే
 దేవైః స్తుతం దక్షిణతః ప్రతీయాః।
 నిఃశ్రేయసం దర్శయతీవ వృత్త్యా
 నారాయణో యత్ర నరేణ సార్థం॥ 18.53 ॥

నివృత్తరాగైః పరిచర్యమాణో
 నాథః స్వయం నాకనికేతనానాం।
 అన్యైరనన్యైరనుపాలనీయం
 ధర్మం నిజం ధారయతీహ శుద్ధం॥ 18.54 ॥

తృతీయవర్ణప్రభవే నిజాంగే
 స్త్రీరత్నముత్పాద్య విహారయోగీ।
 ఇహోత్మసమ్మోహనలాలసానాం
 అపత్రపామస్సరసామకార్షత్॥ 18.55 ॥

అన్యచ్ఛ దూరాదనఘం తదీయం
 ప్రార్థక్షిణం భాతి తపోవనాగ్ర్యం।
 భజంతి యస్మిన్ పదయోరముష్య
 న్యాసం శుభం నిశ్చితయోగలక్ష్యాః॥ 18.56 ॥

అత్ర స్థితం శ్రాంతిజషాం మునీనాం
 ఛాయాలక్ష్మష్టాజినపల్లవేన।
 పైరోచనేర్దానజలావసేకాత్
 వర్ధిష్ఠునా వామనపాదపేన॥ 18.57 ॥

ఇమాని చ ప్రేయసి తాపసానాం
 ఏకాంతహృద్యాని తపోవనాని।
 ఇహైకపాదస్థితిమేతదీయాం
 ధర్మో యుగే ధారయతీవ తుర్యే॥ 18.58 ॥

తమో నిగీర్ణం సకృదేవ పుంసాం
 ఆసీదతామాశ్రమహవ్యవాహాః ।
 ఇహౌషధాదీని హవీంషి భుక్త్వా
 ధూమోపలక్ష్యం ద్రువముద్వమంతి ॥ 18.59 ॥

నిజాశ్రమేభ్యః ప్రతినిర్జిహానా
 దూరాదమి దర్శితపూర్ణకుంభాః ।
 సత్యాశిషః సంప్రతి సాధువాక్యైః
 అభ్యర్చయంత్యాహితవహ్నాయస్తావం ॥ 18.60 ॥

సమీపవృక్షేష్విహ బద్ధనీడాః
 శిక్షోపపన్నాం శ్రుతిముద్గృణంతః ।
 శకుంతయః శోణముఖా భజంతే
 సబ్రహ్మచర్యం సహ తీక్ష్ణధీభిః ॥ 18.61 ॥

ధర్మస్య సంభూతిరివాగ్రతస్తే
 సాందీపనేరాశ్రమభూమిరేషా ।
 అధీతినో యత్ర మమ త్రివేద్యాం
 అంతః స్థిరాలోక ఇవాంతరాత్మా ॥ 18.62 ॥

సమగ్రరత్నైః ఘమివాబ్ధితోయం
 తారాగణైరాప్తమివాంతరిక్షం ।
 విశంకటం వింధ్యహిమాద్రిమధ్యం
 పుణ్యం ప్రియే భూషితమేతదార్యైః ॥ 18.63 ॥

పితృక్రియానిర్వృతజామదగ్న్యం
 క్షిప్తైః సాం క్షేత్రమిదం కురూణాం ।
 సమేయుషాం సంయుగదీక్షయైతత్
 దేహత్యజాం దక్షిణతో న పంథాః ॥ 18.64 ॥

సవ్యే భవత్యాః సరయూసమేతా
 రమ్యేయమాభాతి పురీ రఘూణాం।
 దయావిపాకేన చరాచరాణాం
 దివ్యం పదం యత్ర దిదేశ రామః॥ 18.65 ॥

తమాలషండైస్తమసేవ దృష్టైః
 వామేతరో వామవిలోచనే నః।
 వసుంధరాకుంతలకాంతిచోరైః
 కాంతైరసౌ భాతి కలిందశైలః॥ 18.66 ॥

దివాకరేణాత్ర బిలేషు నూనం
 బందీకృతానాం బహులక్షపాణాం।
 ఛాయావిశేషైః ప్రచితైస్తదర్హాం
 ఆప్యాయనామారచయంతి వృక్షాః॥ 18.67 ॥

ఇతః ప్రభూతా త్ పితురావ్రజంతీ
 కాలింద్యసౌ కాలియదోషమక్తా।
 సమేత్య సఖ్యేవ సురస్రవంత్యా
 సరిత్పతిం శుద్ధిమతీ ప్రయాతి॥ 18.68 ॥

స్వమూలశైలస్య విభాతి శృంగే
 ధాతూపరక్తే సవితుః సుతేయం।
 మహావరాహస్య మహివ పూర్వం
 దంష్ట్రాంకురే దానవశోణితాంకే॥ 18.69 ॥

యమస్వసుస్తన్వి యథార్థనామా
 మాన్యా సమిపే మధురా విభాతి।
 సుపర్వణాం యత్ర సఖాం సుధర్మాం
 భూమేరహం భూషణతామనైషం॥ 18.70 ॥

పిబత్యసౌ పశ్చిమదక్షిణాశాం
 నూనం ఖగేశోఽయమనూనవేగః |
 విలోకితానామిహ న వ్యవస్థా
 నేదీయసాం దేవి దపీయసాం వా || 18.71 ||

త్రయీమయస్తన్వి తవోపవాహ్యః
 కాలక్రమాదాపతతో ధరణ్యాః |
 సామాభిరామధ్వనిభిః సమంతాత్
 పక్షానిలైర్మార్జయతీవ దోషాన్ || 18.72 ||

ఆ పశ్చిమాదంబునిధేరవంధ్యా
 శరత్ప్రసూతైః క్షితిరస్య సస్యైః |
 దివౌకసాం దర్శితభాగధేయా
 దిశత్యసౌ లోచనదిష్టవృద్ధిం || 18.73 ||

సరిత్ప్రవాహైర్వ్యతికిర్యమాణైః
 సంకల్పయోనేరివ శిల్పభేదైః |
 పశ్య ప్రియే త్వం పరివృత్య కించిత్
 దివ్యోపమాన్ జానపదాన్ విశేషాన్ || 18.74 ||

తవైష జీర్ణశ్చలయన్ పురస్తాత్
 విద్యున్మయాం వేత్రలతాం ప్రతన్విం |
 బిభర్తి శుద్ధో ధృతకంచుకశ్రీః
 ప్రాయః ప్రతీహారపదం పయోదః || 18.75 ||

ఆదాయ శాలిస్తబకానదూరాత్
 ప్రాప్తా శుకశ్రేణిరసౌ విభాతి |
 త్వదాగమప్రీతశరత్ప్రయుక్తా
 వైహాయసీ వందనమాలికేవ || 18.76 ||

ఆరక్తపుత్తైరరవిందినీనాం
 సూనైరమీ నూతనసూర్యకల్పైః |
 త్వత్కాంతిమాధీప్యమనుభూయ రక్తైః
 నేత్రైరివాభాంతి సముద్రదారాః || 18.77 ||

కరేణుకాభిః సహ గాహమానాః
 పయః ప్రసన్నం శరదాపగానాం |
 అమీ నిమీలన్నయనాః కపోలైః
 ఆవిర్మదైరావిలయంతి నాగాః || 18.78 ||

స ఏష సప్తచ్ఛదరేణుజాలైః
 క్రీడన్నివాలింపతి గంధవాహాః |
 వన్యద్విపానాం వ్రజతాం ప్రతీపం
 మదప్రవాహైర్మలినాన్ కపోలాన్ || 18.79 ||

అభిన్నవర్ణా గృహిణీవ భవ్యా
 వేలాటపీ వారినిధేర్విభాతి |
 నిత్యానుభూతామపి నవ్యబుద్ధ్యా
 రస్నైరసౌ నిర్విశతీవ హృష్యన్ || 18.80 ||

తరంగవేగాత్తరలాంబుధారీ
 గృష్ణోత్యసౌ గారుడరత్నవర్ణః |
 వసుంధరావారిరుహస్య పార్శ్వే
 సిద్ధోదయాం శ్యామల పత్రశోభాం || 18.81 ||

విభాతి పర్యంతమహి పయోధేః
 ఫేనైరసౌ వీచికరప్రకీరైః |
 అభ్యర్చితానాం త్రిదశాతిథీనాం
 ఆహారశేషైరివ పర్యుదస్తైః || 18.82 ||

ప్రవాలవహ్నా పరిదీప్యమానే
 ముంచంత్యసౌ మౌక్తికలాజవర్షం ।
 అముష్య వేలా ధృతవేపథుస్తే
 వైవాహికిం స్మారయతి స్మ వేలాం ॥ 18.83 ॥

స్వసంభవం సంప్రతి పారిజాతం
 దృష్ట్వా చిరప్రోషితసన్నివృత్తం ।
 ఆలింగనార్థీవ తరంగహస్తాన్
 ఆవిర్మణీనున్నమయత్యుదనాన్ ॥ 18.84 ॥

అహింద్రనిశ్వాసమరుత్ప్రణనైః
 ఆవర్తసంభేదిభిరేష ఫేనైః ।
 ఉపాయనం దిత్సురివాంబుధిస్తే
 ముక్తా తపత్రాణి ముహుః ప్రసూతే ॥ 18.85 ॥

వేలాచలాదర్భకపంచవక్త్రాన్
 విహంగపాతేన జిఘృక్షమాణాన్ ।
 నిమజ్జనోన్మజ్జనవేగభూమ్నా
 మాతంగయాదాంసి విలోభయంతి ॥ 18.86 ॥

ప్రవాలముక్తామణిభిః ప్రదిష్టైః
 ప్రత్యాహృతైః పత్రలతాంకురాద్యైః ।
 అన్యోన్యభూషాపరివృత్తిలీలాం
 కరోత్యసౌ తీరభువా పయోధిః ॥ 18.87 ॥

వర్ణం మహానీలమణిప్రకాశైః
 స్మితద్యుతిం మౌక్తికచంద్రికాభిః ।
 బింబాధరం విద్రుమభంగభేదైః
 వ్యనక్త్యసౌ తన్వి తవాంబురాశిః ॥ 18.88 ॥

వివృణ్వతీ బాడబవహ్నిదీప్తిం
 విద్యోతతే విద్రుమపంక్తిరేషా ।
 దేవేన సంపీడితయోస్త్రిధామ్నా
 దైత్యేంద్రయోరాంత్రపరంపరేవ ॥ 18.89 ॥

మహావరాహస్య ఖురాద్రిఘాతైః
 క్షుణ్ణః ప్రవిద్ధో రఘువీరబాణైః ।
 విసంస్థులద్వీపతయోపలక్ష్యైః
 వీరవ్రణైరేష విభాతి రూఢైః ॥ 18.90 ॥

సంభృత్య తోయం సహసోజ్జహానాన్
 సేంద్రాయుధాన్ పశ్య ఘనాన్ సనాదాన్ ।
 ఉదన్వతా దుర్జయమంతరిక్షం
 జేతుం ప్రవృత్తానివ తస్య పుత్రాన్ ॥ 18.91 ॥

అపాం తరంగైరయమంతరంగైః
 ఆప్లావయిష్యన్ సమయే ధరిత్రీం ।
 సమీనయాధస్తనుతే సరస్వాన్
 సన్నాహగంధీని గతాగతాని ॥ 18.92 ॥

అసౌ పరప్రేమపదం స్వభావాత్
 ఆపూర్యమాణో మహతా రసేన ।
 ఆత్మేవ దృష్టః సహసా ప్రజానాం
 అదర్శనేచ్ఛామితరేషు దత్తే ॥ 18.93 ॥

గరుత్మతః కంపితదివ్యవృక్షం
 పక్షానిలం పాతుముపేత్య నాగాః ।
 వితన్వతేఽబాలమణిప్రకాశైః
 అసూర్యబాలాతపమంతరిక్షం ॥ 18.94 ॥

మరుద్భిరాఘూర్ణితసాద్రినాగైః
 వేగోద్భవైరస్య విమథ్యమానః |
 ఉత్తిప్తశంఖప్రకరాపదేశాత్
 భూయః సుధాముద్గిరతీవ సింధుః || 18.95 ||

దోధూయమానం వివిధోర్మియోగాత్
 ఛాయాగరుత్మంతమవేక్ష్య భీతాః |
 ఆవర్తశైలీమభినేతుమిచ్ఛ-
 ంత్యంగైరమీ కుండలితైర్భుజంగాః || 18.96 ||

సఫేనహాసో జటిలః ప్రవాళైః
 ఉద్వర్తయన్నూర్మిభుజైర్భుజంగాః |
 విడంబయత్యేష నిసర్గభీమః
 కస్యాపి కల్పాంతనటస్య లీలాం || 18.97 ||

అశేషతః సోఽయమచింత్యభూమా
 కుంభీకుమారేణ నిపీతవాంతః |
 సిష్ఠాసయా సంపతతోఽపి దృష్ట్వా
 ద్విజాధిపాః వేపత ఇత్యవైమి || 18.98 ||

ప్రదర్శితా త్మభ్రమణేన నూనం
 ప్రత్యాయితాం మందరనర్తకేన |
 సవ్యాపనవ్యైర్భ్రమణైస్తరసీవ
 రమ్యామసౌ పుష్యతి రాసలీలాం || 18.99 ||

తైస్త్వైరసౌ నిర్మథితో విధూతః
 సంక్షోభితో బంధనపీడనాద్యైః |
 ప్రసాదగాంభీర్యనిధిః ప్రథిమ్నా
 క్షమాన్వయం నోజ్ఞతి శీతలాత్మా || 18.100 ||

విమథ్య విశ్రాణితమేతదీయం
 దైత్యద్విషా దేవి మరుత్వదాద్యాః।
 సారం పిబంతస్త్రీదశాః కదాఽపి
 ద్రాఘీయసీం నానుభవంతి నిద్రాం॥ 18.101 ॥

కలత్రవంతం పురుషం పురాణం
 కపాలినం చంద్రకలావతంసం।
 ఐరావతాద్యైః ప్రచితానకార్షీత్
 వైమానికానేష మహావదాన్యః॥ 18.102 ॥

ఇదం జగద్ధర్మితతారతమ్యం
 యద్భూతితాలాస్యవిశేషనిఘ్నం।
 ప్రజాపతీనాం జననీమజన్యాం
 తామేష దేవీమనఘామసూత॥ 18.103 ॥

వరాయ దత్త్వా నిరవద్యయానే
 కన్యామసౌ కౌస్తుభయౌతకం చ।
 మహోత్సవే వాహనభోజనాద్యైః
 ఆనర్చ దేవానితరాన్ యథార్హం॥ 18.104 ॥

జగంత్యశేషాణి యదేకదేశే
 పర్యంకతాం తస్య గతః ప్రథిమ్నా।
 అలంఘనీయం మహిమానమన్యైః
 భజత్యసౌ భావితశేషభావః॥ 18.105 ॥

అనర్హమాద్యం హరినీలరత్నం
 లక్ష్మీదృశా నిత్యనిదర్శనీయం।
 నభఃప్రతిచ్ఛందనిభేన నూనం
 అంతర్గతం వ్యంజయతి స్వధామ్నా॥ 18.106 ॥

మధుద్విషో వర్ణముషాం మణీనాం
 త్రాసవ్యపాయేఽపి తిరోహతానాం |
 ఉదంతమాఖ్యాతుమివోర్మిమాలీ
 కరానసౌ కర్షతి వీచిహస్తైః || 18.107 ||

పశ్యామి సౌహార్దవతాం తవాఙ్గా
 తరంగనిమ్నోన్నతలంఘనేన |
 ఉద్వర్తితానాం మహసాం మణీనాం
 ఊర్ధ్వం ప్రసర్పంతమివోర్మిమంతం || 18.108 ||

అన్వేషయన్ దిత్సితదక్షిణోఽహం
 ఆచార్యసాందీపినిసూను వృత్తం |
 ఆవిష్టశంఖాసురసన్నివేశం
 ప్రాంచం మహాశంఖమిహాన్వవిందం || 18.109 ||

యాదోనిధానే యదురాజధాన్యాః
 సంప్రాప్తయే సేతురిహోపక్లప్తః |
 రామేణ సీతాపతినా నిబద్ధే
 లంకాపథే లాఘవమాదధాతి || 18.110 ||

అమూని కైలాసనిభాన్యదూరాత్
 సిద్ధాంగనాసేవ్యలతాగృహాణి |
 పుణ్యాని సత్యే పులినాని సింధోః
 చిరేణ దృష్టిం చరితార్థయంతి || 18.111 ||

తటప్రదేశేషు తరంగహస్తైః
 ప్రసారయన్ సంప్రతి ఫేనపంక్తిః |
 సభాజనార్థం తనుతే భవత్యాః
 ప్రాయః పదన్యాసపటీముదన్వాన్ || 18.112 ||

విలంఘయన్ వోమపథేన సింధుం
 త్వద్ధర్మనే దీప్తకుతూహలానాం।
 రథస్తవాసౌ త్వరయాఽతిశేతే
 మనోరథం విష్ణుపదీవధూనాం॥ 18.113 ॥

సురద్రుమస్తద్విరహాలసానాం
 తవాగమం సూచయితుం సఖీనాం।
 మధువ్రతీనాం మధురైః ప్రణాదైః
 ప్రియంవదం ప్రేషయతీవ గంధం॥ 18.114 ॥

విజిత్య సంఖ్యే నరకం సనాకం
 ప్రత్యాగతం మాం ప్రతిగంతుకామాః।
 పౌరాః ప్రహర్షోపనతైః ప్రణాదైః
 అంభోనిధేరంతరయంతి ఘోషాన్॥ 18.115 ॥

విధాయ తార్క్ష్యం గగనాబ్ధిపోతం
 సార్థం మయా దేవి సమావ్రజంతీం।
 ప్రత్యుద్గతేవ ప్రతిభాతి భవ్యా
 దూరాదియం ద్వారవతీ పురీ త్వాం॥ 18.116 ॥

నిబద్ధజైత్రధ్వజపంక్తిరమ్యా
 పుష్పైరసౌ పూజితరాజమార్గా।
 సదామజాంబూనదతోరణశ్రీః
 సౌధత్విషా సూచయతీవ హర్షం॥ 18.117 ॥

పదే పరస్మన్నివ నిత్యమస్యాం
 శుద్ధేన సత్త్వేన విభూషితాయాం।
 ధర్మస్య వాసాః ప్రథితాః పృథివ్యాం
 సరిత్పతౌ గోష్పదవద్భవంతి॥ 18.118 ॥

స్వరశ్మినిష్పాదితసూర్యభేదాం
 అర్చిర్ముఖైరంచితభవ్యభాగాం ।
 నివృత్తిధర్మే నియతస్థితీనాం
 నైః శ్రేయసీం పద్ధతిమాహూరేనాం ॥ 18.119 ॥

సౌధోపరుద్ధత్రిదివావకాశాం
 ఛాయాసమాక్రాంతభుజంగలోకాం ।
 పురీమిమాం భూషితసింధుమధ్యాం
 కుత్రస్థితాం వేత్సి కుతోముఖాం వా ॥ 18.120 ॥

ఉదన్వతా ఖాతవతీ సమంతాత్
 అయత్నవప్రాయితతుంగవేలా ।
 న శక్యతే సాత్యకినా సనాథా
 నాథైః సురాణామపి జేతుమేషా ॥ 18.121 ॥

ప్రాకారచక్రం యదురాజధాన్యాః
 వశ్యైతదుత్తుంగమసూర్యలంఘ్యం ।
 యద్భావమేవం భజతే యథార్థం
 సంకోచమృచ్ఛన్నివ చక్రశైలః ॥ 18.122 ॥

నిర్ముక్తశేషోరగనిర్విశేషైః
 నికేతనైరున్నమితాంతరిక్షం ।
 ఉదగ్రతాలధ్వజమేతదగ్రే
 సీమాంతరం సీరమృతో గురోర్నః ॥ 18.123 ॥

అభౌమసంభావ్యవిభూతియోగం
 హైమం సురత్నైరచిరోపనీతైః ।
 అనుత్తమాదుత్తరమార్యధామ్నః
 ఖ్యాతం త్వయా గేహమిదం మదీయం ॥ 18.124 ॥

ప్రతీక్షమాణానధిచంద్రశాలం

పశ్య త్వయా శిక్షితచారులాస్యాః ।

త్వత్కేశహస్తస్వజనైః కలాపైః

గోపానసిశ్చాదయతో మయూరాః ॥ 18.125 ॥

ఆహారభేదైరుచితైర్భవత్యా

సంరక్షితానాం తనయాభిమానాత్ ।

శృణు త్వదాలోకనతర్షభాజాం

ప్రజల్పితం పంజరశారికాణాం ॥ 18.126 ॥

సీమంతముక్తామణిసన్నికర్షాత్

ప్రసూతిచిత్రీకృతశుక్తిరమ్యాః ।

అమీ పురస్తాద్భవతీసఖీనాం

అంతర్ముదామంజలయః స్వదంతే ॥ 18.127 ॥

మాయాధికేన విధినా మనసేవ సృష్టైః

ఆభాతి యాదవగృహైరనఘా పురీయం ।

నాభాగనాహుషనలాదినరాధిపానాం

ఆజానసంపదవలేపమివాదధానైః ॥ 18.128 ॥

నిత్యం ధనేశనగరీం నిధిభిః ప్రభూతాం

ఆఖండలేన మహితామమరావతీం చ ।

ప్రత్యేకధామవిభవైః పరిభూయ దృప్తా

సౌధైరియం ప్రహసతీవ సుధావదాతైః ॥ 18.129 ॥

ఇత్యాలపంతమథ తార్క్ష్యరథేన కృష్ణం

హేమాద్రిణా హరితశైలమివోపనీతం ।

పౌరాః సమీక్ష్య ముదితాః సహ వల్లభాభిః

పద్మావృతాం దివమకుర్వత దృష్టిపాతైః ॥ 18.130 ॥

ప్రత్యుద్గతప్రియసఖీజనదత్తహస్తాం
 సత్యాం త్రయీమయరథాదవతారయిష్యే ।
 నాథస్తదా నగరమధ్యనభః ప్రదేశాత్
 ఆసీదతి స్మ నిజసౌధసమీపరథ్యాం ॥ 18.131 ॥

వ్యతికరితసువేలాం విశ్వకర్మప్రసూతిం
 లవణజలధిగుప్తామాప లంకామివాన్యాం ।
 ధనపతిబహుమాన్యాం ధర్మసేతుర్యదూనాం
 దురధిగమసమీపాం ద్వారకాం రాజధానీం ॥ 18.132 ॥

విజయినముపయాతం వీక్ష్య సత్యాసహాయం
 వ్యతనుత ముదితేవ ద్వారకా వందికృత్యం ।
 అమరతరుసమీరైః ప్రేషితైరాహృతానాం
 ఉపవనమధుపానామున్మదానాం ప్రణాదైః ॥ 18.133 ॥

స్తు తిశతముఖరాభిః స్వర్గనేతుః స జేతా
 సవినయమనుయాతః సత్యభామాసఖీభిః ।
 నిజమగమదగారం నిర్విశేషేయసీనాం
 స్మరశరశయితానాం మందమభ్యుత్థితాని ॥ 18.134 ॥

అభిగతముషయా తదాఽనిరుద్ధం
 బలితనయేన బలీయసా నిరుద్ధం ।
 యదుపరిషది సర్వలోకదర్శీ
 కలహారుచిః కథయాంబభూవ యోగీ ॥ 18.135 ॥

బాణాభిఖ్యం బలిసుతమథో బద్ధబంధుం జిగీషుః
 సేనోత్థానం సుమహతి పురే శ్వస్తనం ఘోషయిత్వా ।
 చింతారూఢత్రిభువనహితశ్చింతనీయో మునీనాం
 వాసాగారం ప్రభురధిగతో వాసతేయాం నినాయ ॥ 18.136 ॥

॥ ఇతి కవితార్క-కసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమదేవంకటనాథస్య
వేదాంతాచార్యస్య
కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే అష్టాదశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ ఏకోనవింశః సర్గః ॥

నిత్యప్రబుద్ధమపి నిర్మలయా స్వదృష్ట్యా
నిద్రాణవద్దరనిమిలితనేత్రపద్మం।
ప్రాబోధికిభిరుపసేదురితివ వాగ్భిః
స్వాధీనమర్త్యతనయం శ్రుతివందినస్తం॥ 19.1 ॥

యామిన్యపైతి యదునాథ విముంచ నిద్రాం
ఉన్మేష మృచ్ఛతి తవోన్మిషితేన విశ్వం।
జాతః స్వయం ఖలు జగద్ధితమేవ కర్తుం
ధర్మప్రవర్తనధియా ధరణీతలే త్వం॥ 19.2 ॥

అశ్రాంతసంత తిభిరాభరణప్రకాశైః
ఆరాత్రికం ప్రముఖయంత్య ఇవోపచారం।
ఇచ్ఛంతి తే ప్రథమదృష్టిమనన్యలభ్యాం
పద్మాననాః పదనివేశనధన్యహస్తాః॥ 19.3 ॥

వృద్ధాః కథంచిదరరం వ్యతిభిద్య హైమం
దౌవారికాస్తవ గృహీతసుజాతవేత్రాః।
నిర్గచ్ఛతః ప్రవిశతశ్చ నిశామయంతో
నాథ త్వదేకహృదయా న భజంతి తంద్రీం॥ 19.4 ॥

వశైవకతీర్థభజనేన విశుద్ధిమంతో
నిద్రోజ్ఞితా నిగమసీమ్న నిశాత్యయే చ।

వైతానికాఽ విధివశేన విహృత్య వహ్నిః
పుణ్యాశయాః పరిచరంతి పురోధసస్తే || 19.5 ||

నిద్రావశేన నిభృతేక్షణముత్థితానాం
ద్విత్రాణి మంథరపదాన్యపగత్వరీణాం |
కాలే గృహీతముచితే రశనాః కథంచిత్
మౌనప్రతం జహతి ముగ్ధవధూజనానాం || 19.6 ||

సంత్యజ్యతే తరలమౌక్తికజాలదృశ్యైః
తారాగణై స్త్రిదశవర్తృ తమాలనీలం |
పద్మాపతేరమృతనిర్మథనావసానే
దుగ్ధాంబురాశిప్యషత్తైరివ రూపమగ్ర్యం || 19.7 ||

నాథ స్ఫురంతు్యపయతి ద్యుమణిప్రకాశే
న జ్యోతిరింగణగణా న చ తారకాద్యాః |
తేజస్వినోఽపి తమసైవ సమృద్ధిమంతః
త్వత్సన్నిధౌ ముషితభాస ఇవ త్వదన్యే || 19.8 ||

ఆనర్తితాఽ సలలితం దివసావసానే
వాచాలరత్నవలయైర్నిజహస్తతాలైః |
నిద్రాలసాఽ మృగదృశో గృహనీలకంఠాన్
ఆవాసయష్టిశిఖరాదవరోహయంతి || 19.9 ||

నృత్యంతు్యదీరితఘనస్తనితామకాండే
నేదీయసీం తవ నిశమ్య విభాతనాందీం |
చిత్రా తపత్రపరిమండలచారుబర్హాః
శృంగారయోనిశరపత్రరుచో మయూరాః || 19.10 ||

నిర్గత్య చిత్రగరుతో నిలయాంతరేభ్యః
తారస్వనాస్తరుణవిద్రుమతామ్రచూడాః |

రత్నాంకణేషు రమణీభిరవేక్ష్యమాణాః
 క్రీడారణం విదధతే కృకవాకువర్యాః || 19.11 ||

ప్రాప్తాస్తులాం హరితకోమలబాహ్యపత్తైః
 కించిత్పరిస్ఫురితశోణముఖైః సరోజైః |
 వామభ్రువాం వలయపంక్తిషు సంచరంత్యో
 మంజు క్వణంతి మణిపంజరశారికాస్తే || 19.12 ||

ప్రత్యక్షితే తమసి యాస్యతి విప్రకర్షం
 సంఘన్నభానుమతి సంప్రతి జీవతోకే |
 గంగాయమానసలిలం నిజరశ్మియోగాత్
 సిష్టాసయేవ సితభానురుపైతి సింధుం || 19.13 ||

ప్రత్యూషఘర్మసమయేన సమగ్రధామ్నా
 శోషం ప్రజత్యమృతరశ్మిమయూఖపూరే |
 అహ్నాయ కైశ్చిదభిఘాతమవాప్నువత్సః
 తారాః ప్రయాంతి విలయం తనుబుద్బుదాభాః || 19.14 ||

పత్యూన్త్విషాం ప్రజహతః ప్రథమాబ్ధితల్పం
 సంధ్యాసరోరుహదృశః ప్రథమోత్థితాయాః |
 సీమంతితే తిమిరకుంతలమధ్యభాగే
 సిందూరరాజిరివ భాతి మయూఖరేఖా || 19.15 ||

జ్యోత్స్నాపదేశమవధూయ సితోత్తరీయం
 స్తోకావశేషితసదాభరణప్రబంధా |
 అంగీకరోత్యరుణభావితమంగరాగం
 ప్రాచీ దిశా దినపతిం పరిభోక్తుకామా || 19.16 ||

నిర్ణిజ్య సంప్రతి నిశాంగనివేశలగ్నం
 కాలేయపంకమివ సంతమసం కలంకం।
 క్షోణీభృతామరుణదీధితయోఽనురక్తాః
 పాదానలక్తకరస్థైరివ రంజయంతి॥ 19.17 ॥

ప్రాదుర్భవిష్యతి చరాచరజంతువర్గే
 ప్రాప్తాఽరుణేన విధునా తమసా చ వేలా।
 ఆభాతి భావితపరస్పరలేశయోగా
 మాయావిపక్తిరివ లోహితశుక్లకృష్ణా॥ 19.18 ॥

ఉన్నిద్రపద్మనయనః సుభగోత్పలాభః
 సంభావితో మునిగణైరుపపన్నబోధైః।
 రాగోత్తరాం శ్రియమవాప్య రథాంగశోభీ
 జాతః స ఏష సమయో జగదేకసేవ్యః॥ 19.19 ॥

నీతః శ్రమం నిహతరాత్రివరూఢినీకః
 చంద్రాతపత్రవినిపాతవిలుప్తభూమా।
 ప్రత్యూషవైరివిభవేన పరాహతాత్మా
 కాలప్రతీక్ష ఇవ గచ్ఛతి కామవీరః॥ 19.20 ॥

యోఽసౌ జనస్య దిశతీవ సుధానిధానం
 జాతధ్వనిః శ్రుతిషు జాగరదుందుభిస్తే।
 మన్యే స ఏవ మదనస్య నిశాచరస్య
 స్వచ్ఛందసౌప్తికనివృత్తిమభివ్యనక్తి॥ 19.21 ॥

అంతర్బహిశ్చ తమసా పరిముచ్యమానే
 జాగర్యయా జగతి సంప్రతి దీప్యమానే।
 పంచాయుధశ్చిరపరిశ్రమశాంతిమిచ్ఛన్
 నిద్రాముపైతి హృదయేషు నితంబినీనాం॥ 19.22 ॥

అగ్రే భవన్ గురురివ స్వయమానకానాం
 ఆదిష్టసంపదివ కంధరయా తపైషః |
 వ్యక్లప్తతేన నినదేన విశుద్ధవర్ణః
 ప్రస్తౌ తి నాథ నిగమాన్ ప్రతిబోధశంఖః || 19.23 ||

ముగ్ధాః స్వముష్టిపరిమేయమనోజ్ఞమధ్యాః
 పర్యాయచాపలతికా ఇవ పంచబాణః |
 ప్రాస్తానికప్రణయదుర్వివనయోపశాంత్యై
 ప్రత్యక్షయన్ ప్రతినివర్తయతీవ యూనః || 19.24 ||

అంతశ్చకాసదసితో త్పలమంకయోగాత్
 భాసోన్మదేవ పరిమీలితతారకార్థా |
 నిష్పితకాంతిమకరందరసం ప్రతీచ్యాం
 నీహారభానుచషకం నిదధాతి సంధ్యా || 19.25 ||

దృష్ట్వా నిమీలితవతీం నియతిప్రభావాత్
 ఆత్మప్రియాం కుముదినీమవధూతధామా |
 చ్యోతత్తుషారనయనోదకబిందురిందుః
 ప్రస్తానమిచ్ఛతి మహత్ప్రతిపన్నదైన్యః || 19.26 ||

భోక్తుం దివం నిజవియోగవిలుప్తదీప్తిం
 ప్రాగేవ తీవ్రరుచినా ప్రహితేవ సంధ్యా |
 మాలిన్యయోగమపనీయ కరావమర్శైః
 ప్రాయో యథార్హమనులింపతి కుంకుమేన || 19.27 ||

అర్థేన పాటలమనూరుకరానుషంగాత్
 అర్థాంతరేణ మణిమేచకమంతరిక్షం |
 అసృష్టతాపమధిరోహతి నిస్తమస్కం
 సంవీతపీతవసనేన తులాం త్వయైవ || 19.28 ||

పద్మాపదాంబురుహయావకపింగభాసా
 భాసా నితాంతముదయాంతరితస్య భానోః |
 ఆరజ్యతే గగనమద్య జగత్ప్రసూతేః
 నాభీసరోరుహభువా రజసేవ గాత్రం || 19.29 ||

దగ్ధం తమో దనుజబృందమివాంబురాశేః
 ఉత్తస్థుషో మధురిపోరివ తిగ్మధామ్నః |
 ఉన్మేషిణీ సుమనసాముదితా పురస్తాత్
 చక్రప్రభామనుకరోతి మరీచిమాలా || 19.30 ||

దృష్టిద్వయం నియతకాలమిదం ప్రజానాం
 ఏకా నిమీలతి తయోరితరాఽప్యలక్ష్యా |
 తత్తాదృశోస్తవ దృశోర్యుగపత్ప్రబోధాత్
 ఆలోకయోగమనఘం భజతాం త్రిలోకీ || 19.31 ||

ప్రాచీనశైలవిషయే ప్రచురాంశురేఖాం
 సంధ్యాదశామరుణరాగఘృతావసిక్తాం |
 కాలో నిధాయ సృజతీవ శనైస్తదంతే
 తిగ్మద్యుతిం త్రిభువనైకమహాప్రదీపం || 19.32 ||

పర్యాప్తరశ్మినికరేణ సువృత్తభూమ్నా
 సూర్యేందుబింబయుగలేన సమస్థితేన |
 ఆభాతి కాలవణిజా పరికల్ప్యమానా
 నక్తందీవక్షణతులేవ నభః స్థలశ్రీః || 19.33 ||

నైశం తమః క్షిపతి నందితచక్రవాకే
 పద్మాః ప్రబోధయతి భావితమిత్రభావే |
 దృష్టం ప్రసాదయతి దర్శితసత్పథేఽస్మిన్
 దోషోల్బణా కుముదినీ బహుమానశూన్యా || 19.34 ||

పాదస్పృశాం దిశతి భూమిభృతాం ప్రకాశం
 సత్త్వం సమేధయతి సద్భిరుదీరితార్ఘ్యః |
 తేజోగణానపి తిరస్కరుతే స్వదీప్త్యా
 చక్రప్రియస్త్యమివ సంప్రతి చండభానుః || 19.35 ||

ఆజానపాండరతనుః పరభాగమృచ్ఛన్
 నీలాంబరద్యుతిముషా నిజలాంఛనేన |
 స్ఫీతాకృతిః పరిగతో మదరాగలజ్ఞాన్
 వీర త్వదగ్రజ ఇవైష విభాతి చంద్రః || 19.36 ||

సంధ్యోపరాగసమయం ప్రతిలభ్య పుణ్యం
 స్నాతుం నిశా గగనసౌధతలావతీర్ణా |
 ఆరక్తరూపమవలంబయతా కరాగ్రం
 పత్యా సహ ప్రవిశతీవ పరం సముద్రం || 19.37 ||

దేవ త్వయావ దివసాగమజాగరూకే
 సంరక్తవిశ్వముదయం సవితర్యుపేతే |
 అస్తం శనైరభిపతన్ భజతే మృగాంకః
 త్వద్వైరివారవనితావదనేంద్వవస్థాం || 19.38 ||

రాజాఽస్తమేతి సుహృదా మదనేన సార్థం
 దీనాకృతిః కుముదినీదృఢబద్ధకోశా |
 వైరీ సమేతి విషమాశ్వ ఇతివ భీతా
 ఛాయాచ్ఛలేన భజతే గగనం త్రియామా || 19.39 ||

ఆమృశ్య రాత్రిమరుణోదయజాతపుష్పాం
 ప్రాప్తానుతాప ఇవ సత్పథలంఘనేన |
 జ్యోత్స్నాంశుకం ద్విజపతిః పరిధాయ నూనం
 వ్రీడానతో విశతి వారినిధిం వివర్జః || 19.40 ||

అభ్యేతి భానురుదయాద్రిమసహ్యతేజాః
 స్థాతుం స ఏష సమయో న మమేతి పశ్యన్ |
 ప్రాయః సమాశ్రయతి పాశభృతాఽభిగుప్తం
 తారాపతిశ్చరమసాగరతోయదుర్గం || 19.41 ||

మూలే మనాగ్భవతి ముంచతి పూర్వభాగం
 శైథిల్యమృచ్ఛతి తమాలరుచిస్త్రియామా |
 ఆకృష్యతే చరమశైలవనే విహర్తుం
 సీరాయుధేన యమునేవ సుధాంశునేయం || 19.42 ||

ప్రస్థానకాలభజనాత్ పరితోషితేన
 జ్యోత్స్నాత్మికాం హరివధూసహజేన దత్తాం |
 ప్రాయేణ నాకవనితానఖదీప్తి లక్ష్మ్యాం
 శేషాపటిం చరమభూభృదసౌ దధాతి || 19.43 ||

సూక్ష్మాభిరామనిజదీధితిసూత్రలంబీ
 పర్యంతలగ్నతిమిరాలకదర్శనీయః |
 సిందూరరంజిత ఇవైష విభాతలక్ష్మ్యాః
 సీమంతమౌక్తికమణిః ప్రతిభాతి చంద్రః || 19.44 ||

ప్రాలేయరూషితమిదం ప్రథమేతరాబ్ధౌ
 మర్నైకదేశమనుయాతి మృగాంకబింబం |
 మానచ్ఛిదాం మకరకేతనసాయకానాం
 శాణోపలం చిరనిఘర్షణకర్శితార్థం || 19.45 ||

ఆదౌ వరాభముదితం శరపాండు మధ్యే
 పశ్చాన్మధూకపరిధూసరమిందుబింబం |
 సంపద్యతే పునరదృశ్యతమామవస్థాం
 కాలార్పితం కరజచిహ్నమివ క్షపాయాః || 19.46 ||

నైశం తమిస్రమరుణేన విలుప్తసారం
 నిః శేషయన్నయముదేతి మయాఖమాళీ।
 సత్సేవనేన పురతో ముషితైకదేశం
 విద్యావతాం వృజినరాశిమివాంతరాత్మా ॥ 19.47 ॥

ఉద్గచ్ఛతా పురుషకేసరిణేవ పూష్ణా
 కాలే తమో విదలితం కరజైః ప్రవాలైః।
 గాఢం హిరణ్యకశిపోరివ గాత్రమన్యత్
 సంధ్యాచ్ఛలేన రుధిరం క్షరతివ సాంద్రం ॥ 19.48 ॥

ప్రాప్తోదయస్య తపనస్య తవేవ ధామ్నా
 క్షిప్తో గుహాంతరనిరుద్ధ ఇవాంధకారః।
 విశ్వావలోకననిరోధవియాతవృత్తైః
 అత్యాహితస్య పరిపాకమివైష భుంక్తే ॥ 19.49 ॥

మగ్నా చిరం మహతి సంతమసాంబురాశౌ
 దంష్ట్రాభిరామరుచినా దివసాగమేన।
 ఉత్థిప్యతే దనుజశోణితలోహితేన
 ప్రాయో వరాహవపుషౌ విభునేవ భూమిః ॥ 19.50 ॥

నిద్రామపాస్య తమసా చ దృశో నిరోధం
 ప్రత్యజ్ముఖం ప్రథమతః ప్రథయన్ ప్రకాశం।
 నిఃశ్రేయసప్రతిపదేన నిజేన ధామ్నా
 విశ్వం సమాధిరివ దర్శయతే వివస్వాన్ ॥ 19.51 ॥

ఆశాపరీతమవివేకమివాంధకారం
 శంకాశతాస్పదమలక్షితసర్వతత్త్వం।
 నిర్ధూయ సంప్రతి నిశామివ బాహ్యావిద్యాం
 తత్త్వావసాయ ఇవ భాతి విభాతకాలః ॥ 19.52 ॥

నిర్విశ్య చంద్రసితపద్మరసం నిశాత్మా
 లోలంబజాతిరభితో లులితాన్యపుష్పా |
 త్వద్వక్త్రచంద్రనిరపాయరసానిదానిం
 పద్మానుపైతి పరితోషితరాజహంసాన్ || 19.53 ||

నాత్యంతతః కుముదినీ ప్రతిపన్ననిద్రా
 నాతీవ బోధముపయాతి సరోజినీ చ |
 ఏతేన నూనమనయోరవిశేషదృశ్యా
 నాథానువృత్తినియతేవ భవత్యవస్థా || 19.54 ||

పర్యస్యతా సురభి పద్మపరాగజాలం
 పక్షానిలేన పరిధూననసంభవేన |
 సంధుక్షయంతి మకరధ్వజహవ్యవాహం
 శాంతం పునఃపునరమీ సరసీషు హంసాః || 19.55 ||

కాలోత్థితాః స్థితిభృతో గుణయంత్రితత్త్వాత్
 దానోదకార్ద్రకరపుష్కరదర్శనీయాః |
 సంభావయంత్యభిముఖాః సమయోపయాతాన్
 భృంగాన్ వనీపకజనానివ వారణేంద్రాః || 19.56 ||

గంజాముపేత్య మదకుంజరగండపాలిం
 మత్తాన్ సమీక్ష్య మధుపాన్ పరిఘూర్ణమానాన్ |
 శుద్ధాని హంత కుముదాని తమస్యపేతే
 భూయస్తదన్వయభయాదివ సశ్కుచంతి || 19.57 ||

సత్త్వక్షమాధికతయా శయితాః పృథీవ్యాం
 నిద్రామయాం వ్యపగమధ్య నిజామవిద్యాం |
 నిః సంగవృత్తినియతాః స్థిరసంయమార్హాః
 ముంచంతి సంప్రతి మదం ముదితా గజేంద్రాః || 19.58 ||

సైన్యాదయస్తవ హయాః సమయే ప్రబుద్ధాః
 చత్వార ఏవ నిగమాస్తవ మూర్తిమంతః |
 ఆవర్తయంత్యతనుహేషితవీచిభేదైః
 పైరాత్రికం వటుభిరధ్యయనం ప్రవృత్తం || 19.59 ||

ఆయోధనే విహరణేఽప్యవధానవంతః
 ప్రాజ్ఞైః పరిచ్ఛదపరిష్కరణోపచారైః |
 సంయోజయంతి రథయోగవిదః శతాంగం
 తార్క్ష్యం ద్వితీయమివ సారథయస్తద్దీయం || 19.60 ||

నిద్రావశేషవిగమేఽపి మదానుషంగాత్
 మందం దృశో ముకులయంతి మదావలేంద్రాః |
 ఏషామనూరుకిరణైరరుణీకృతానాం
 సప్తస్రతాం భవతి సాంధ్యపయోదలక్ష్మీః || 19.61 ||

ఆలక్ష్య దూరమవరోధగృహాదముష్మాత్
 స్వాభావికం వదనమారుతసౌరభం తే |
 అంభోరుహం గుణమపత్రపయః సమీరో
 మందం పరిభ్రమతి మందిరదీర్ఘికాసు || 19.62 ||

ఆఘూర్ణితాని మృదునా పవనేన పద్మా-
 న్యావేదయంతి మదలేశమయీమవస్థాం |
 నిర్గచ్ఛతాం తవ చ వారవధూజనానాం
 నిద్రావశేషకలుషాణి విలోచనాని || 19.63 ||

రేణూత్కరాః సరసిజోత్పలకైరవాణాం
 కుర్వంత్యనూరుతిమిరేందురుచిప్రకాశాః |
 ప్రాయః సముద్రతరుణీపరికర్మభూతాం
 చర్చాం నవీనఘస్యణాగురుచందనానాం || 19.64 ||

అధ్యాసితం కుముదతల్పమపోహ్య కాలే
 పద్మోత్పలాని శనక్తైః శ్రియమావ్రజంతీం ।
 సంవీజయంత్యలఘుచామరదర్శనీయైః
 పక్షైః స్వయం పరిజనా ఇవ రాజహంసాః ॥ 19.65 ॥

ప్రత్యాషలక్షణరసాయనసంప్రయోగాత్
 ప్రాలేయరశ్మిమహసా జరసేవ ముక్తాః ।
 పద్మోత్పలప్రభృతిభిః పరికర్మవత్సో
 గృహ్లాంతి యౌవనదశాం గృహదీర్ఘికాస్తే ॥ 19.66 ॥

ఔద్యానికీషు సుమనః స్వనవాప్తపూర్వం
 నూనం సరోరుహవనేషు చ నూతనేషు ।
 ఆదిత్యతే వదనమారుతసౌరభం తే
 శ్యానికాయమభితో విహరన్ సమీరః ॥ 19.67 ॥

అర్చ్యస్య సంప్రతి సతామవగాఢతీర్థా
 మనేః ప్రగృహ్య నలినీ మకరందమర్ఘ్యం ।
 వ్యక్తద్విరేఫనినదా విహితాభిముఖ్యా
 పత్యుస్త్విషాం ప్రణయతీవ కరప్రసారం ॥ 19.68 ॥

జ్యోత్స్నాసఖీం కుముదినీం భ్రమరః ప్రహృష్యన్
 నిర్విశ్య నిత్యపరిశుద్ధరుచిం నిశాయాం ।
 రాగాదుపైతి నలినీం రజసాఽభిజష్టాం
 కిం నామ నాచరతి మన్మథహస్తవర్తీ ॥ 19.69 ॥

సంధ్యాచ్ఛలేన పురుషోత్తమ సాంప్రతం తే
 సైవాధునా భృగుసుతా తమసాం నిహంత్రీ ।
 భూయః సముత్థితవతీ ధృతపుండరీకా
 భోగాయ సాగరగృహాద్భవనైకయూనః ॥ 19.70 ॥

చంద్రాతపత్రిదివశైవలిసీప్రవాహే
 మగ్నోత్థితాం కమలినిముపసేవమానాః |
 ప్రత్యగ్రభిన్నముకులప్రసృతైః పరాగైః
 ఉత్థాపయంత్యగురుధూపమివోత్పలిన్యః || 19.71 ||

పౌరందరీం దిశమనూరునిబద్ధరాగాం
 దృష్ట్వా తథా పరిణమత్యపరా దిశాఽపి |
 స్త్రీణాం గతానుగతికప్రతిపత్తిభాజాం
 ఖ్యాతం తతో భవతి కామితకామినీత్వం || 19.72 ||

నిద్రాయతే కుముదినీ చిరసంప్రబుద్ధా
 సుప్తా ప్రబోధముపయాతి సరోజినీ చ |
 యామేషు వృత్తిమనయోరధిగమ్య నూనం
 శిష్యాయితం త్వదవరోధనితంబినీభిః || 19.73 ||

మిత్రస్య లుప్తతమసోఽప్యతిరాగభాజః
 సంప్రేక్షణం మమ న యుక్తమితివ మత్వా |
 మీలత్యసౌ కుముదినీ సహ తారకాభిః
 ప్రాప్తం వ్రతం తదిహ రాజపరిగ్రహాణాం || 19.74 ||

ఆమోదయోగమవశాత్ సహసాఽఽశ్రయంతే
 పత్యుస్త్విషాం తవ చ పాదనిషేవణేన |
 క్షిప్తాస్త్యయా హృది గృహీతశుచః క్షితీంద్రాః
 స్వాంతర్నివిష్టమధుపాశ్చ సరోజకోశాః || 19.75 ||

ఆవిస్మృతైరమృతసింధుతరంగకల్పైః
 ఆకేకరప్రియతమాజనదృష్టిభోగైః |
 త్వత్సృఖశాయనికసూరిగణేన సార్థం
 నిర్వేశయోగముపయామ నిరీక్షణైస్తే || 19.76 ||

అధిగతనిలయానామౌపవాహ్యాద్విపానాం
 మదపయసి వితన్వన్ మజ్జనోన్మజ్జనాని।
 ప్రవహతి పవమానః స్పందయన్ మందమందం
 పరిణమదరుణిమ్నః పంకజారణ్యకోశాన్ ॥ 19.77 ॥

ఉపవనమధుపానామున్మదస్వైరగీతైః
 తనుమరుదుపద్మైశ్చర్చులస్వైర్లతానాం।
 దరవిలులితదానైర్దంతినాం కర్ణతాలైః
 సమయసముచితం తే భాతి సంగీతకృత్యం ॥ 19.78 ॥

హరతి రతివిహారైరర్థవిస్రంసితానాం
 యువజనహృదయాని శ్రాంతపంచాయుధాని।
 ఉపహితగుణమారాదుత్థితాభిర్వధూభిః
 కుటిలనియమితాగ్రం గుంభనం చూలికానాం ॥ 19.79 ॥

క్షితిరియమవధూతధ్వాంతనీలోత్తరీయా
 వికసితముఖపద్మా వ్యక్తసంధ్యాంగరాగా।
 అభిమతకరదానా నిర్వ్యపేక్షా త్వదన్వైః
 అనుభవితుమివ త్వాం దర్శయత్యాత్మరూపం ॥ 19.80 ॥

మధున ఇవ దయాయాః సామరస్యం దధానైః
 కమలవనమనన్యాం కాంతిమధ్యాపయద్భిః।
 ఫణిపతిరమణీయం దేవ పర్యంకముజ్ఞన్
 పరిణమయ శుభం నః పావనైరక్షిపాతైః ॥ 19.81 ॥

దినముఖమితి నామ శ్రావితః సూతపుత్రైః
 అభజత జితనిద్రో జాగరం యాదవేంద్రః।
 సరిదపగమకాలే సాధుసంరక్షణార్థం
 మునిభిరివ స ఏవ స్తూయమానో ముకుందః ॥ 19.82 ॥

ధనమివ నిగమానాం ధర్మముత్తంభయిష్యన్
 త్రిజగదనువిధేయం కర్మ నిష్పాద్య సాంధ్యం।
 సితగుణపరిధానైః సేవితో మంత్రిముఖ్యైః
 అలమకురుత నాథో హైమమాస్థానపీఠం॥ 19.83 ॥

॥ ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకటనాథస్య
 వేదాంతాచార్యస్య
 కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే ఏకోనవింశః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ వింశః సర్గః ॥

అథోపహూతైః పురుహూతజేతా
సేనేశ్వరైరప్రతిమానపీర్యైః।
అభీషుభిః సూర్య ఇవాభిదీప్తః
కుబేరగుప్తాం కకుభం ప్రతస్థే ॥ 20.1 ॥

ప్రయాణతూర్యధ్వనిరస్య భూయాన్
ఘర్మాంతజీమూతరవానుకారీ।
అనర్తయద్ధర్మమయూరమాద్యం
ప్రాప్తస్థితిం పాదయుగేన భూమ్యాం ॥ 20.2 ॥

నభఃప్రథివ్యోరుపదిష్టకంపే
నాథస్య యాత్రాపటహస్రణాదే।
ఉషేతరాసాం నయనం చకంపే
వామేతరం బాణపురాంగనానాం ॥ 20.3 ॥

తస్యేందుబింబం సితమాతపత్రం
భాస్వాన్ మణీంద్రో మహనీయతేజాః।
తారాశ్చ ముక్తావలయా విరేజః
శిఖీ రథాంగా కృతిరాత్మధామ్నః ॥ 20.4 ॥

అగ్రే ముకుందస్య తదగ్రజన్మా
దైత్యైః సమం జన్యవిహారమిచ్ఛన్।

అవాహాయద్యాదవభూపతీనాం
వరూఢినీం శంబరవైరిపూర్వాం || 20.5 ||

కథంచదుత్క్షిప్తకరేణ సోఢం
భుగ్నాగ్రభోగం భుజగేశ్వరేణ |
ఆసన్నభారాత్యయజాతహర్షా
విశ్వంభరా సైన్యభరం విషేహే || 20.6 ||

ప్రస్థానభాజి ప్రథమే యదూనాం
ప్రథీప్త స్వయం తద్బలరేణులక్షాత్ |
భారావతారప్రియవాదలుబ్ధా
ప్రాయో యయౌ పద్మభువః సకాశం || 20.7 ||

అశేషతచ్ఛాదయతా దిగంతాన్
ఆరోహతా భూమిభృతాం చ మూర్ధ్నః |
ప్రాయేణ సేనారజసా స్వమేవ
ప్రాదుష్కృతం లాఘవముల్బణేన || 20.8 ||

రథాదిఘ్నాపైరథ శార్ంగపాణేః
కల్పాత్యయైకార్ణవనాదకల్పైః |
విత్రాసితేవ త్రిదశారిలక్ష్మీః
ఇయేష గంతుం యదువీరదుర్గం || 20.9 ||

అథ క్షణాదాత్మభువం ప్రయాంతం
పరిష్కృతం పంచభిరాయుధాగ్రైః |
ఆశాబలేన స్వయముత్తరాశా
ప్రాయః ప్రతీయాయ జగత్ప్రతీక్ష్యం || 20.10 ||

పురం తతః శోణితపూర్వమగ్రే
 దదర్శ దైత్యాధిపదర్పహంతా ।
 ఖగేంద్రపక్షానిలతీవ్రఘాతాత్
 త్రాసాదివోత్కంపితకేతుహస్తం ॥ 20.11 ॥

పురోపకంఠే పురభిన్నియోగాత్
 ప్రాకారభావం ప్రమథా భజంతః ।
 ప్రలంబహంతుః ప్రసమీక్ష్య వేగం
 భీతాః పలాయంత భృశార్తనాదాః ॥ 20.12 ॥

ఇతస్తతః సంపతతాం యదూనాం
 వ్యక్తానుబంధం బిరుదైరుదార్తైః ।
 సురద్విషః శుశ్రుపురేకతానం
 కలధ్వనిం కాంచనకాహలీనాం ॥ 20.13 ॥

కశాగ్రసంస్పర్శమమృష్యమాణైః
 సమీరవేగైః సమరావలిప్తాః ।
 ఉదగ్రహేషాముఖరైస్తురంగైః
 వృష్ణ్యంధకా పైరిపురీమవృణ్వ ॥ 20.14 ॥

ఉద్వేలవేగాన్ స్తనతో గభీరం
 ఔర్వప్రతిచ్ఛందవిదీప్తదృష్టిన్ ।
 అచోదయన్ దానవవప్రభంగే
 స్తంబేరమాన్ సాగరపోతకల్పాన్ ॥ 20.15 ॥

ప్రాకారభంగే ప్రసభం ప్రయుక్తా
 దంభోలిభీమాయతదంతకాండాః ।
 ఊర్ధ్వప్రవృత్తైర్నిజహస్తతాలైః
 ఉత్తంభయామాసురివాంతరిక్షం ॥ 20.16 ॥

అసహ్యవేగైః సహసా బలోఽఘైః
 ఆక్రమ్యమాణా బలినాం యదూనాం |
 ప్రచుక్షుభే దైత్యపురీ ప్రభూతా
 సంవర్తభిన్నేవ సముద్రవేలా || 20.17 ||

యథార్థశౌర్యా యదుపీరయోధాః
 స్థానాని చిత్తాని చ దానవానాం |
 వ్యకంపయన్ విక్రమసత్కథానాం
 సిద్ధాంతభాగైరివ సింహనాదైః || 20.18 ||

జహార చిత్తాని బిభేద సౌధాన్
 శ్రోత్రాణ్యరీణాం బధిరీచకార |
 అనన్యశబ్దం చ జగద్వితేనే
 ఘోరస్తదా యాదవసైన్యఘోషః || 20.19 ||

విమథ్యమానాత్ స్వపురాద్యదూనాం
 మంథాచలేనేవ మహాబలేన |
 వినిష్పపాత త్రిదశారినేతా
 కాలే సముద్రాదివ కాలకూటః || 20.20 ||

స రోషరూక్షో బహుదీప్తహేతిః
 దిశో దిధక్షన్నివ దైత్యవాహ్నిః |
 కృష్ణాంబువాహప్రముఖం ప్రతస్థే
 తాపచ్ఛిదా తేన శమం ప్రయాస్యన్ || 20.21 ||

సరిత్పతీనామివ సన్నిపాతే
 వార్షే యదైతేయబలోదధీనాం |
 అద్రభసంఘోషమభూతపూర్వం
 యుగాంతసంవాది బభూవ యుద్ధం || 20.22 ||

బలద్వయక్షుణ్ణమహీతలోత్థం
 రజస్తదా సంవృతసర్వలోకం।
 అకల్పయత్ నేవతరతత్త్వలోపాత్
 అపంచభూతామివ విశ్వస్పృష్టిం॥ 20.23 ॥

ప్రథీయసా సూక్ష్మనిరంతరేణ
 క్షౌమాభిరామేణ పరాగభూమ్నా।
 ప్రచ్ఛన్నసేనాంగతయా తదానీం
 ఆసీజ్జయశ్రీరవకుంతితేవ॥ 20.24 ॥

రజోనుబంధాదభిసంవృతాంగీ
 భాస్వత్కరస్పర్శమనశ్నువానా।
 నివారితాశావితతిస్తదాఽఽసీత్
 నభః స్థలీ నాకిభిరప్యదృశ్యా॥ 20.25 ॥

రణాఖ్యదర్శే రజసోత్థితేన
 ప్రచ్ఛాద్యమానే తమసేవ భానౌ।
 నిస్త్రింశధారాసలిలే నిమగ్నాః
 శుద్ధిం పరామన్వభవన్ సుయోధాః॥ 20.26 ॥

అస్సృక్చటాసారవశాత్ ధ్వజిన్యా
 రజః సమేతే తమసి ప్రశాంతే।
 సత్త్వానురూపం విదధే ప్రమోదం
 సమాన్మితః సంముఖయన్ ప్రకాశః॥ 20.27 ॥

తతో హరస్త్రాతుమనాః స్వభక్తం
 దత్తాభయం దానవసార్వభౌమం।
 అనుద్రుతో భూతగణైరనంతైః
 ప్రత్యుద్యయౌ విశ్వపతిం ప్రకుప్యన్॥ 20.28 ॥

తమున్మదోదగ్రవృషాధిరూఢం
 సితాచలే మేరుమివ జ్వలంతం ।
 శర్తైః ప్రతిప్రాస్థిత శార్ంగధన్వా
 దేవం సుధాసూతికలావతంసం ॥ 20.29 ॥

శలీముఖైః శౌరిధనుర్విముక్తైః
 విస్మరితాః పూర్వవికత్తనాని ।
 పలాయమానాః ప్రమథానశేషాన్
 మేనే పశూనేవ పతిః పశూనాం ॥ 20.30 ॥

ఆస్వాదనీం దానవశోణితానాం
 అకుంతితామద్రివిదారణేఽపి ।
 అనాహతాస్త్రో యుధి శంబరారిః
 సంస్తంభయామాస గుహస్య శక్తిం ॥ 20.31 ॥

క్లేశాదిదోషైరపరాహతేన
 క్రీడామనుష్యేణ జనార్దనేన ।
 జ్వరే నిరస్తే గిరిశప్రయుక్తే
 వీతజ్వరం విశ్వమిదం బభూవ ॥ 20.32 ॥

అథ ప్రయుక్తానసురేంద్రగుప్త్యైః
 ప్రసహ్య వహ్నినపి పంచ జితాః ।
 అజృంభయద్భవితజృంభణాస్త్రో
 వృషధ్వజం విష్ణురచింత్యభూమా ॥ 20.33 ॥

శరవ్యభూతత్రిపురేఽప్యమోఘం
 శూలాయుధే శౌర్యమవేక్ష్య శౌరేః ।
 పురందరప్రత్యుపరోధజాతం
 వ్యయోజయన్ విస్మయమాదితేయాః ॥ 20.34 ॥

బాణః సహస్రేణ భుజైః ప్రమాద్యన్
 ఆత్మానురూపైరసురైః సమేతః |
 అసహ్యశస్త్రాస్త్రబలో బలాదీన్
 ప్రత్యగ్రహీత్ ప్రత్యయితప్రభావాన్ || 20.35 ||

స వజ్రనిర్ఘోషనిభాట్టహాసో
 గాత్రేణ రుంధన్ గగనావకాశం |
 ఉదగ్రధన్వా శరవృష్టిముగ్రాం
 ఉత్పాతజీమూత ఇవోజ్జగార || 20.36 ||

శరాసనైరర్థసహస్రసంఖ్యైః
 యోద్ధుం ప్రవృత్తో యుగపత్ప్రకృష్టైః |
 ప్రతిద్రుతాన్ ప్రార్థయత ప్రకుప్యన్
 ఏకః సమస్తానపి యాదవాగ్ర్యాన్ || 20.37 ||

అథ క్షణాదంతరితాంతరిక్షా
 వాత్యా విహంగేంద్రవిహారజాతా |
 అలాతచక్రప్రతిమానకార్మీత్
 బాణాశనీన్ బాణఘనప్రసూతాన్ || 20.38 ||

గరుత్మతః పక్షమరుత్ప్రచారాత్
 దూరీకృతో వారుణనాగపాశైః |
 ఉషాసహాయః సరథః సధన్వా
 జగ్రాహ దైతేయబలస్య పార్షణిం || 20.39 ||

వినిఘ్నతో దైత్యబలౌఘమగ్రే
 చాపాభియోగో యుధి శంబరారేః |
 చకార చక్రీకృతచంద్రలేఖం
 శంభోశిరః కంపమనన్యలభ్యం || 20.40 ||

రామోఽపి లంకాధిపతేః సమానాన్
 ముసల్యవృత్తిః ముసలేన భిందః ।
 చమత్కృతిం చక్రధరస్య కుర్వన్
 ఆదత్త సంగ్రామవిహారమగ్ర్యం ॥ 20.41 ॥

ఉదగ్రశృంగోల్బణబాహుభూమ్నా
 సంచారికైలాసనిభేన తేన ।
 అమృష్యతా క్షిప్రమకారి సైన్యం
 నాగాధిపేనేవ వనం నలానాం ॥ 20.42 ॥

స లాంగలాకర్షణనిర్విచేష్టాన్
 నిష్పిష్య నాగాన్నిషధప్రమాణాః ।
 రణక్షితిం శోణితమాంసపంక్తైః
 ఆమగ్ననిస్పందరథామకార్షత్ ॥ 20.43 ॥

హాలాయుధోత్క్షిప్తరథౌఘపూర్ణం
 సమీక్ష్య దేవాః సహసాఽంతరిక్షం ।
 ఆశంక్య దైతేయబలోపయానం
 దృఢార్గలాం దేవపురీమకుర్వః ॥ 20.44 ॥

ప్రభుశ్చ కించిత్ ప్రథయన్నమర్షం
 క్రీడోచితాః ప్రేక్ష్య కృతాభియోగాః ।
 వివ్యాధ బాణానుచరానయోధ్యః
 శార్ంగోదధేర్మూర్ఘినిభైః శరౌఘైః ॥ 20.45 ॥

అదృష్టతూణీరమనుష్లవాన్వైః
 అగ్రాహ్యసంధానవిమోక్షబాణం ।
 అమంసత్తైనం స్థిరచాపచక్రం
 ప్రత్యేకమాత్మాభిముఖం ప్రతీపాః ॥ 20.46 ॥

నిషంగదత్తాగ్రకరే మురారౌ
 నిర్భిద్య దైత్యాన్ భువమావిశంతః |
 లక్ష్యాణి దూరాదలభంత బాణాః
 రసాతలస్థైరపి దానవేంద్రైః || 20.47 ||

న సేహిరే శార్ంగపయోదజాతాం
 నారాచవృష్టిం దనుజేంద్రయోధాః |
 అమోఘవాచా కవినా ప్రయుక్తాం
 అంతర్వతీం సూక్తిమివానభిజ్ఞాః || 20.48 ||

యతోయతో యాదవసైన్యమాసీత్
 తతస్తతో దైత్యచమూరపాయాత్ |
 గతాని తేజస్తమసోరివారాత్
 ఆశావికల్పేన తయోరభూవన్ || 20.49 ||

అశూరసందర్శనతాపశాంత్యై
 స్వహేతిధారాగృహమాశ్రయంతీం |
 విహారయామాసురివ స్వవృత్త్యా
 వీరశ్రియం వృష్టికులప్రవీరాః || 20.50 ||

కృపాణభిన్నద్విపకుంభముక్తా
 ముక్తాః పతంత్యో రణవప్రభూమౌ |
 ప్రరోహతాం వీరయశస్తరూణాం
 బీజాన్యభూవన్ బహుధా వికీర్ణాః || 20.51 ||

ద్విపాచలేభ్యః శరవృష్టిపాతైః
 ఆపాతితానాం రుధిరాపగానాం |
 అకల్పయన్ యోధముఖేందుక్లప్తాః
 కౌముద్యతీం సంపదమట్టహాసాః || 20.52 ||

అదృశ్యతానోన్యన్యవిలూనశీరైః
 ఆరబ్ధమనోన్యన్యకృతప్రశంసైః ।
 అనేకరూపైకసురాంగనాపైః
 అపాస్తపైరం రణరంగనృత్తం ॥ 20.53 ॥

ప్రయోజితైః ప్రాణతృణైః ప్రగల్భా
 రథ్యాభిగమ్యేషు రణాపణేషు ।
 క్షణప్రభాలోలతరైరవిందన్
 యావద్యుగాంతాని యశోధనాని ॥ 20.54 ॥

కృతాపదానాః కృశజీవితాశాః
 స్వనాథనామాంకజయోక్తిమంతః ।
 జయశ్రితం దోష్ట నివేశయంతః
 కీర్తిం దిగంతావసథామకుర్వన్ ॥ 20.55 ॥

అమోఘశస్త్రాస్త్రతరంగభీమే
 పైరోపసందర్శితబాడబాగ్నౌ ।
 వికత్థనం సంయతి విక్లవానాం
 వీరోదధౌ గోష్పదవద్విలిలే ॥ 20.56 ॥

జిగీషుభిరీవితసంశయాఖ్యా
 దోలాఽధిరూథా దృఢపైరబంధా ।
 అదూరతో యాదవమర్షవేగం
 మిథః ప్రతిక్షేపశతాని చక్రే ॥ 20.57 ॥

శరప్రయోగోచితవిప్రకర్షం
 సంపాదయిష్యంత్యపరాజ్ముఖానాం ।
 ప్రశంసనీయాని బభూవురాజౌ
 పశ్చాత్ప్రయాతాని ధనుర్ధరాణాం ॥ 20.58 ॥

ప్రతీపవృత్త్యాః ప్రతిగృహ్యా శూరాః
 శత్రుప్రయుక్తాం శరవృష్టిముగ్రాం ।
 త్రివిష్టపానోకహపుష్పవృష్టిం
 వైమానికైరన్వభవన్ విముక్తాం ॥ 20.59 ॥

తస్మిన్నఘచ్ఛేదిని ధర్మయుద్ధే
 కాయత్యజాం కృష్ణసమీక్షితానాం ।
 సుహృద్ద్విషదేభదవతాం సమోఽభూత్
 స్వర్గాపవర్గాంతగతిః సుపంథాః ॥ 20.60 ॥

బభూవ కీర్త్యా ధృతకేతకశ్రీః
 నిస్త్రింశధారాధరపంక్తినీలా ।
 రణస్థలీ యాదవదానవానాం
 ఆకాలికీ ప్రావృడివాస్త్రవర్షైః ॥ 20.61 ॥

అలంఘనీయా రథవారణాద్యైః
 ఆసాగరాదప్రతిఘప్రవాహాః ।
 ఉదగ్రభూభృత్ప్రభవాః పృథివ్యాం
 ఉత్తస్థిరే శోణితశైవలిన్యః ॥ 20.62 ॥

జ్వలత్ప్రతాపానలజాతదీప్తిః
 సమిద్వతీ సైన్యయుగన్య లీలా ।
 జయశ్రియా వీరపతింవరాయా
 వైవాహికీ సంపదివాబభాసే ॥ 20.63 ॥

అమర్షవైశ్వానరధూమలేఖాం
 అన్యోన్యసంహారనిశాం కృపాణీం ।
 అవేక్ష్య మృత్యోర్భుకుటీమనందన్
 వీరాః స్వవిక్రాంతిశిరీషమాలాం ॥ 20.64 ॥

మనస్వినః సంయతి వీరశయ్యాం
 అభూషయః ప్రీతికృతః శివానాం ।
 సుఖావహాః స్వర్గవిలాసినీనాం
 విహారశయ్యామపి వీరలోకే ॥ 20.65 ॥

సమాశ్రితైరాహవసత్రదీక్షాం
 కుర్వద్భిరన్యోన్యమివోపకారం ।
 అలభ్యత శ్లాఘితమప్సరోభిః
 దైత్యైర్మనుష్యైరపి దేవభూయం ॥ 20.66 ॥

పర్యస్తపాదం పతితైః పృథివ్యాం
 వజ్రాహతైరద్రిగణైరివానైః ।
 ద్విపేంద్రయాధైర్ద్వితసర్పిణీనాం
 ద్వీపాయితం శోణితవాహినీనాం ॥ 20.67 ॥

హతావశిష్టా దనుజేంద్రభృత్యాః
 ప్రద్యుమ్నవిక్రాంతిభయాన్నివృత్తాః ।
 తత్కేతుచిహ్నస్మరణేన బిభ్యుః
 నిశామ్య దృష్టిర్నిజవల్లభానాం ॥ 20.68 ॥

స్వకోపచాపేన తతః ప్రణున్నో
 మహేశ్వరానుగ్రహసంహితాత్మా ।
 అతీత్య మౌర్విమివ దైత్యసేనాం
 బాణః స్వయం శౌరిబలం వివేశ ॥ 20.69 ॥

వ్యభజ్యత వ్యాప్తహయోర్మిజాలం
 బలం యదూనాం బలినందనేన ।
 ఏకేన పర్యాప్తభుజాద్రిభూమ్నా
 నాథో నదీనాం నలసేతునేవ ॥ 20.70 ॥

అస్త్రాణి తేన ప్రహితాని తూర్ణం
 విహారభూమ్నా వితథాని కృత్వా |
 యుగాంత సూర్యాయుతయోగదీప్తం
 రామానుజన్మా జగృహే రథాంగం || 20.71 ||

అథాచ్ఛినదీభిషణసత్త్వసారాం
 భుజాటపిం భూతపతేః సమక్షం |
 చక్రేణ సంకల్పనిభేన కృష్ణః
 కిం వా విధౌ పైరిణి కేన రక్ష్యం || 20.72 ||

అవృణ్వత క్షాం హరిచక్రలూనా
 మహత్తరా బాణభుజాః పతంతః |
 మహేంద్రహస్తప్రహితేన పూర్వం
 వజ్రేణ భిన్నా ఇవ సానుమంతః || 20.73 ||

అమర్త్యశత్రోరవలేపహేతౌ
 బహిర్ద్వయే బాహువనే విలూనే |
 దయాధనః సంయతి దైత్యహంతా
 ప్రదీప్తమస్త్రం ప్రతిసజ్జహార || 20.74 ||

అనీకినీమాశ్రితదీర్ఘనిద్రాం
 బాణో నికృత్తామపి బాహుపంక్తిం |
 అజాతఘేదో బుబుధే న నూనం
 విపద్భిరశ్రాంతధియో హి వీరాః || 20.75 ||

అశాంతదర్పస్తవసురో భుజాభ్యాం
 వికృష్టధన్వా విససర్జ బాణాన్ |
 తదైనమన్వీక్ష్య నిహంతుమైచ్ఛత్
 జన్యోద్ధతం దైత్యమనన్యజన్యః || 20.76 ||

త తస్తమవ్యాహతదివ్యశక్తిం
 మధ్యాహ్న మార్తాండవిదీప్తహేతిం ।
 పశ్యన్ ముకుందం ప్రతిబోధభూమ్నా
 జయోక్తిపూర్వం గిరిశో జగాద ॥ 20.77 ॥

మైవం ప్రభో మత్పరివారభూతం
 బలేః సుతం బాధితుమర్హసి త్వం ।
 మయైష రక్షోఽదనుజస్త్యయాఽపి
 స్వభక్తబుద్ధ్యైవ సమీక్షణీయః ॥ 20.78 ॥

త్వమాదిదేవః త్రియుగస్త్రిధామా
 శుద్ధామశుద్ధాం చ విభావ్య సృష్టిం ।
 అకర్మతంత్రైరవతారభేదైః
 క్రీడస్యనంత్రైరపి జంతుజాతైః ॥ 20.79 ॥

అయం స తే వేదమయో గరుత్మాన్
 వేదైరశేషైరపి వేద్యసే త్వం ।
 విభాగమృచ్ఛంత్యమరాస్త్యదన్యే
 శాఖైకదేశేషు శకుంతకల్పాః ॥ 20.80 ॥

సిస్సక్షతస్తే భువనాని సప్త
 ప్రసాదతో నాథ బభూవ వేధాః ।
 సంహర్తుకామస్య తవైవ కోపాత్
 అహం త్వయా దత్తనిజాధికారః ॥ 20.81 ॥

అవిక్రియశ్చేష్టయసి త్వమేకో
 విశ్వాని భూతాని విహారశక్త్యా ।
 అచేష్టమానప్రకృతీన్యయాంసి
 స్థాతాఽప్యయస్కాంత ఇవాభిముఖ్యాత్ ॥ 20.82 ॥

అలంఘ్యమాయాగుణజాలభీతాన్
 అనన్యచిత్తాననుకంపమానః |
 స్వదత్తయైవ స్వపదాబ్జభాజా
 భక్త్యా స్వయం తారయసే భవాబ్ధిం || 20.83 ||

భారావతారాయ భువోఽవతీర్ణం
 భవంతమంతర్హితదివ్యభావం |
 సంస్థాపయంతం నియమేన ధర్మం
 ధర్మం పరం వేదవిదో విదుస్తాప్తం || 20.84 ||

విధాయ దైత్యప్రకృతీనశేషాన్
 నామావశేషాన్నరలోకపాలాన్ |
 కరిష్యసి త్వం కరుణార్ద్రచేతా
 నాథ క్షితిం నావమివాస్తభారాం || 20.85 ||

దయాక్షమాభ్యామిహ దీవ్యసి త్వం
 లక్ష్మీమహిభ్యామివ లాలితాత్మా |
 తత్ క్షమ్యతామస్య మదేకభక్తేః
 ఆజానతః స్వాత్మచమత్క్రియేయం || 20.86 ||

నాథో యదూనామితి భూతనాథే
 స్వభక్తరక్షామభియాచమానే |
 అతర్కితప్రత్యుపకారలేశాం
 ఆకస్మికీమాద్రియతానుకంపాం || 20.87 ||

ప్రవిశ్య దేహం పునరుత్పతంత్యా
 స్వమౌలిభాజేవ సురస్రవంత్యా |
 వాచా మనఃప్రీతిమివోద్వమంతం
 శౌరిస్తదా శూలినమిత్యువాచ || 20.88 ||

తవైష భక్తో మమ చేతి మన్యే
 జ్ఞాంతస్తతో నిత్యమసౌ మయాఽపి |
 న చాస్తి బంధోరపి సాంపరామే
 వీరవ్రతం ధారయతోపకారః || 20.89 ||

విహారన్మత్తాని వితన్వతస్తే
 వల్గుధ్వనిం వాదయితా మృదంగం |
 భజత్వవిచ్ఛిన్నధృతిరభవంతం
 దత్తాభయో దైత్యపతిర్మయాఽసౌ || 20.90 ||

అథాన్వమంస్త త్రిజగన్నియంతా
 పత్యుః పశూనాం ప్రణయానురోధాత్ |
 బాణావరోధప్రమదాజనానాం
 స్థాయీని మంగల్యవిభూషణాని || 20.91 ||

తతోఽసురేంద్రః ప్రణిపాతపూర్వం
 జగత్పరిత్రాణరతం జగాద |
 ఉషానిరుద్ధాన్వయతః సమీక్ష్యాః
 భృత్యా వయం ప్రీతధియా త్వయేతి || 20.92 ||

హిరణ్యరత్నాని హిరణ్యపూర్వైః
 బలాదుపాత్తాన్యపదాయ బాణః |
 నిరోధఖిన్నాపుచితోపచారైః
 ఆనర్చ సన్నేహముషానిరుద్ధౌ || 20.93 ||

సంబంధిభావప్రతిపత్తిభాజా
 సంధాయ బాణేన స సత్యసంధః |
 ఉషాపతేర్యోతకలాభలక్ష్యాత్
 జేతా జహరైవ విపక్షలక్ష్మీం || 20.94 ||

హరేణ దత్తాం హరిణాఽపి బాణః

స్థిరీకృతామప్రతిఘామభీతిం ।

తనుత్రయ౯ వర్జితలేఖవైరః

శమాన్వితామాస్థిత శంభుసేవాం ॥ 20.95 ॥

యథార్థనామానమథానిరుద్ధం

కృత్వా సభార్యం కృతకృత్యచేతాః ।

సబంధుసైన్యః సవిశేషదృశ్యాం

ప్రత్యాయయౌ విశ్వపతిః పురీం స్వాం ॥ 20.96 ॥

దేవాః సహస్రనయనం దనుజేంద్రమన్యే

నిర్ధూతమానమనఘేన నిశామయంతః ।

కూపోదకప్రభవకూర్మనయేన జాతాం

అస్వామికప్రభుపరిగ్రహబుద్ధిమౌజ్ఞ౯ ॥ 20.97 ॥

నీతస్త్రిలోకపతినా నిజరాజధానీం

భూయః ప్రజాత ఇవ పౌరజనైః ప్రతీతః ।

దైత్యేశ్వరస్య సుతయా సహితః స రేమే

రాగాధికో రతిపతేరనఘః కుమారః ॥ 20.98 ॥

అథ తముషాసహాయముపయాతముపాయనవాన్

జనపదపత్తనప్రభృతికాదుపగమ్య జనః ।

ఉపచరతి స్మ సమ్యగుపపన్నధృతిర్భహుధా

యదునగరే వివాహవిజయోత్సవయంత్రితధీః ॥ 20.99 ॥

॥ ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకటనాథస్య
వేదాంతాచార్యస్య

కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే వింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ ఏకవింశః సర్గః ॥

వాసుదేవ ఇతి నామ దధానః
పౌండ్రకస్తదను భూరిమదాంధః।
మానుషత్వకవచాంతరితేన
స్పర్ధతే స్మ హరిణా హతచిత్తః ॥ 21.1 ॥

హేతిపంచకమధారయత శ్రీ-
వత్సకౌస్తుభముఖాని చ మూఢః।
ఐశ్వరాణి చరితాని చ పూర్వా-
ణ్యాత్మనః స్వయమజాఘుషదాప్తైః ॥ 21.2 ॥

ఇంద్రజాలకుహనాదిషు దాక్ష్యాత్
ఈశ ఏష ఇతి మోహితలోకః।
అధ్యశేత భుజగేశ్వరశయ్యాం
ఆరురోహ విహగేంద్రవివర్తం ॥ 21.3 ॥

అన్వహం చ మహతీం వనమాలాం
మాల్యకృద్భిరుపకల్ప్య బభౌర।
నామధేయమదిశత్ సచివానాం
నాకనాయకవిశేషనిరూఢం ॥ 21.4 ॥

బద్ధకృత్రిమభుజాంతరయుగ్మం
శస్యమానమనుజీవిజనేన।

విశ్వకర్తురవతార ఇతి స్వం
బహ్వామన్త బధిరో నిగమేషు || 21.5 ||

ఇత్థమీశ్వరవిడంబనరూపం
నాటకీయమనురుధ్య విహారం |
శోచ్యతామపి పరావరవిద్భిః
హాస్యతామపి జగామ జగద్భిః || 21.6 ||

మస్తకస్థితదురత్యయమృత్యోః
తస్య దూత ఉపసృత్య జగాద |
కృత్యశేషవినివేశితచిత్తం
నిర్భయో నృపతిసంసది నాథం || 21.7 ||

కృష్ణకృష్ణ గదతో గిరమర్థ్యాం
సంశృణుష్వ మహతీమిహ మత్తః |
అప్రమత్తమతిభిః సహ మిత్రైః
ఆప్తవాక్యమవధీర్య న సిద్ధిః || 21.8 ||

అస్తి కశ్చిదవధారితభూమా
పూరుషః శ్రుతిగణేషు పురాణః |
స క్షితిం పరిగృహీతవిహారః
పౌండ్రకత్వమధిగమ్య భునక్తి || 21.9 ||

తస్య నిత్యనిరుపాధికభూమ్నో
విశ్వభోక్తురధిగమ్య తితిక్షాం |
భుజ్యతే నియతకర్మవిపాకైః
యుష్మదాదిభిరిలా బహుభాగా || 21.10 ||

అర్థతత్త్వమిదమశ్రుతపూర్వం
శృణ్వతాఽత్రభవతా భవితవ్యం |

నిశ్చలీకృతహితాహితసీమ్నా
జిష్ణునా యదుకులస్య విభూత్యై || 21.11 ||

ఆదిశత్యఖిలలోకనియంతా
త్వామసౌ భజనసౌహృదనిఘ్నః |
ఈశితవ్యగణనాలిఖితస్తవం
మా కృథా వితథమీశ్వరమానం || 21.12 ||

బాహ్యవర్త్మని పరావరతత్త్వ-
వ్యత్యయేన వినివృత్తసతత్వే |
చిత్తవృత్తిమధిరోప్య విమూఢాః
శ్రేయసో హి బహిరేవ భవంతి || 21.13 ||

ఈశ్వరస్తవమసి చేత్ కుత ఏవం
న త్వదగ్రజ ఇతి ప్రమితిః స్యాత్ |
ద్వౌ యువాం పరమ ఇత్యపి దుఃస్థం
కస్తతో విషమ ఏవ న చాన్యః || 21.14 ||

అర్థవాదకుహనాభిరపి స్వాన్
ఈశ్వరా విగణయంతి సురేంద్రాః |
నిష్ప్రమాణజనుషో జనవాదాత్
కః స్విదీశ ఇతి విశ్వసితి స్వం || 21.15 ||

గోపికాభిరపి కర్మభిరాస్తాం
బద్ధ ఏవ యది ముక్తివిధాతా |
అదుభ్రతస్థితిరనాంతరబాహ్యః
సప్తమస్తు సమయోఽయమపూర్వః || 21.16 ||

ఇష్ట ఏవ తు మదీశ్వరభావః
త్వన్ముఖైర్న ఖలు శక్యనిరోధః |

మత్సుఖాదిషు కథం విశయానైః
మత్పరత్వమపదం ప్రతిషేధ్యం || 21.17 ||

నామధేయమనపాయ మదీయం
త్యజ్యతాం ప్రథయ దాసతయా వా |
చిహ్నధారణమనేన గతార్థం
కల్పనేన కథమీశ్వరభావః || 21.18 ||

తాదధీన్యనియమం యది బుద్ధ్వా
సోఽహమిత్యనుబుభూషసి తత్ స్యాత్ |
అన్యథా తు నిగృహీతిరలంఘ్యా
రాజభావతృషితైరివ భృత్యైః || 21.19 ||

పాప్మనాం తమసి పాతయిత్యాణాం
ఆత్మచౌర్యమధిరాజపదస్థం |
చోదితేన నియతోఽపి హృతాత్మా
చోరదండమవశాదుపయాతి || 21.20 ||

అభ్యుపేతబడిశామిషనీతిం
ప్రాప్తమిచ్ఛరథికారమయోగ్యం |
ఇష్టమర్థమనవాప్య వరాకః
ప్రత్యవైతి సహసా పరతంత్రః || 21.21 ||

నాపరాధ్యతి క ఏవ నియత్యా
పండితస్తు వినివృత్య సమిందే |
అస్తి చాద్య శరణాగతిరర్థ్యా
మత్పరస్య తవ జీవితుమిచ్ఛః || 21.22 ||

ఇత్యుదీరితవతి ప్రణిధౌ తం
ప్రత్యువాచ విహసన్ ప్రభురాద్యః |

పథ్యమద్య వచనం తవ మన్యే
యద్భృపీషి చిరలిప్సితమేతత్ || 21.23 ||

ఉగ్రసేనభృతకా వయమేతే
నేశితార ఇతి విభ్రమవంతః |
సంప్రతి త్వదుపదేశమహిమ్నా
భావయేమహి తవేశ్వరభావం || 21.24 ||

త్వయ్యనీశ్వరమతిం న చ కుర్మః
త్వం పరోఽసి నియమేన పరస్మాత్ |
త్వాం దిదృక్షవ ఇమే వయమాశు
త్వత్పదం గతభియః ప్రతియామః || 21.25 ||

త్వాదృశం ప్రమితిమత్తమదృష్ట్వా
త్వయ్యనాదరవతామతిలోకే |
యామిమాం వదసి వాచమనూచీం
భాగధేయమివ పక్వమిదం నః || 21.26 ||

ద్రక్ష్యతే శరణమేత్య విభుస్తే
క్షేప్యతే చ న మయైవ న చక్రం |
గచ్ఛ శీఘ్రమభిధత్స్వ తమీశం
త్వాముపైతి కుకురధ్వజినీతి || 21.27 ||

ఆత్తహేతిరపసర్పనివృత్తౌ
చింతితాప్తమధిరుహ్య సుపర్ణం |
ప్రాస్థిత ప్రతిబలావసథాయ
ప్రాణితత్రిదశభూతిరనంతః || 21.28 ||

సాహసైకరసికేన తతోఽసౌ
పౌండ్రకేణ యుయుధే యదువీరః |

త త్సఖిత్వముపగమ్య చ పార్షణిం
గృహ్ణాతా సపది కాశిన్యవేణ ॥ 21.29 ॥

తత్ర వైరిప్యతనే సమకాలం
పూర్వపశ్చిమతయా ప్రపతంతౌః ।
భావయన్న భయతోముఖభావం
ప్రత్యవిధ్యదధిసాయకధన్వా ॥ 21.30 ॥

వైరిసైన్యవితతేషు సమంతా త్
దిజ్ముఖేషు సమమేవ పృషత్కైః ।
తస్య దీప్తరుచిభిర్వినిపేతే
మధ్యగస్య కిరణైరివ పూష్ణః ॥ 21.31 ॥

విద్విషౌ యుగపదుత్థితవంతౌ
సాగరావివ విలంఘితవేతౌ ।
రూపిణీ ఇవ రజస్తమసీ ద్వే
సత్త్వవృత్తిరనఘః స జఘాన ॥ 21.32 ॥

అస్తమేవమనయద్యదుభాస్వాన్
తావుభౌ జగదుపద్రవహేతూ ।
పూర్వతశ్చ పరతశ్చ భవంతౌ
దుర్గ్రహావివ దురాసదదీప్తిః ॥ 21.33 ॥

తస్య తావుభయతో నిపతంతౌ
భగ్నబాహువిటపాయుధపుష్పౌ ।
జగ్ముతుః పృథుకభావవిహార-
క్షిప్యమాణయమలార్జునకక్ష్యాం ॥ 21.34 ॥

నామచిహ్నా వసనాభరణాద్యైః
నాథసంపదనుకారనిరూఢైః ।

పౌండ్రకస్థితిమవాప్య సృగాలో-

ఁప్యన్వభూత్ కిల గతిం చ తదీయాం || 21.35 ||

విద్విషాం విహితవీరగతీనాం

ద్వారకోపగమితైర్ద్విరదాద్యైః |

కౌరవాధ్యుషితభాగవిభక్తైః

ఆహితప్రతిభరా క్షితిరాసీత్ || 21.36 ||

పాతితేషు విమతేష్వతి నామ

ప్రాప్య యాదవపురం పరమేష్ఠీ |

ప్రేయసీభిరవిభక్తరసాభిః

వీతరాగసుభగో విజహార || 21.37 ||

జీవయుక్తమితరచ్ఛ విచిత్రం

ద్యూతమర్పితపణం విదధానః |

భావిభారతమహాహవసిద్ధైః

సూచనం వితనుతే స్మ శుభంయుః || 21.38 ||

తోషితత్రినయనస్య నృశంసః

కాశిరాజతనయస్య పురోధాః |

కల్పితాహుతిరజీజనదుగ్రాం

కాలవహ్నిపదవీమివ కృత్యాం || 21.39 ||

సాఽభిపత్య యదువీరసకాశం

హేతిరాజవిభవేన హతాశా |

జన్మధామని నిజే నియమస్థం

జంజపూకమభిసృత్య జఘాన || 21.40 ||

నిర్దదాహ నగరీమథ కాశిం

విస్ఫులింగ ఇవ మాధవదీప్తైః |

యాదవగ్రసనకౌతుకవత్సా

కృత్యయా సహ రథాంగకృశానుః || 21.41 ||

స్యందనద్విరదవాజిపదాతి-

ప్రాజ్యసౌ ధపరిపాటిసమృద్ధ్యా |

చక్రవహ్ని విభవేన తదాఽభూత్

చంద్రశేఖరవిలేపనభూమా || 21.42 ||

క్షేత్రమేతదవిముక్తసమాఖ్యం

ముక్తియోగ్యముపసృష్టమయోగైః |

ఇత్యవేక్ష్య దహనేన తదర్హాం

సంస్కీయామివ చకార సుదృష్టిః || 21.43 ||

అప్రశాంతరుషమద్భుతదీప్తం

దగ్ధపైరిపురమాయుధరాజం |

నిర్జరాః ప్రతినిశామయమానాః

బిభ్యతి స్మ జగదుశ్చ జయోక్తిం || 21.44 ||

దైవత్తిరపి చతుర్ముఖముఖైః

దత్తనత్కృతిరసౌ జితకాశీ |

ఇష్టనిర్వహణనిర్వృతచిత్తం

విష్టరశ్రవసమభ్యుపవేదే || 21.45 ||

ఆసురప్రకృతికేషు నిరస్తే-

ష్యేవమేభిరనుపాలితసఖ్యః |

వానరో భుజబలేన బబాధే

దుర్మతిర్జగదిదం ద్వివిదాఖ్యః || 21.46 ||

భూధరానుదహరద్భుజశాలీ

ప్రక్షిపంశ్చ నగరాణి మమర్ద |

క్షోభయన్ జలనిధీననువేలం
ప్లావయంశ్చ వసుధాం ప్రజహర్ష ॥ 21.47 ॥

అన్యవీరరహితామివ మత్వా
వారిరాశిరశనామవలింపన్ ।
ఆత్మనః సదృశమాద్రియతైకం
ధేనుకప్రమథనేన నియుద్ధం ॥ 21.48 ॥

ఏకదా హలధరస్య విహారే
సంపతన్నమితచాపలచేష్టః ।
ద్వారకోపవనపాదపభేదీ
విశ్వతః కిలకిలాం వితతాన ॥ 21.49 ॥

తాలకేతుయువతీర్విహారంతీః
త్రాసయన్ ముఖవికారవిశేషైః ।
క్రీడనోపకరణాని విభిందన్
క్షేప్వడితాని విదధే విధిలూనః ॥ 21.50 ॥

తం ప్రవృత్త కపికృత్యమదూరాత్
బాధిత ప్రతిబలో బలదేవః ।
జంగమస్ఫటికభూధరకల్పో
రుక్మశైలరుచిరం నిరురోధ ॥ 21.51 ॥

వానరేణ సుహృదా దనుజానాం
యాతుధానసమరప్రథితేన ।
ప్రేషితాం ద్రుమశిలోచ్ఛయవృష్టిం
నిష్పిపేష ముసలేన హలాస్త్రః ॥ 21.52 ॥

ఆపతన్నపసరన్నపి భేజే
 గ్రాహ్యాతామివ చ దుర్గ్రహతాం చ |
 అగ్రతోఽభవదలక్ష్యత పశ్యాత్
 అప్రతర్క్యరభసో హరివీరః || 21.53 ||

తౌ పరస్పరగవేషితరంధ్రౌ
 కామపాలకపిసైనికపాలౌ |
 యోజితోద్ధతకరో యుయుధాతే
 దర్పదారుణదిశాగజసత్త్వౌ || 21.54 ||

తం ప్రలంబదమనః ప్లవగేంద్రం
 విప్లుతం పునరపి ప్లవమానం |
 కాలపాశనిగృహీతమరాతిం
 కల్పమానమభవాయ వివేద || 21.55 ||

సవ్యదక్షిణపరిక్రమణాభ్యాం
 ద్రాగలాతమయచక్రనిరీక్ష్యః |
 ఆతతాన హలపాణిమదూరాత్
 అగ్నిసాలవలయస్థమివారిః || 21.56 ||

తం గృహీతగరుడానిలవేగం
 సర్వతో యుగపదేవ సమీక్ష్య |
 లాంగలీ జలధిలంఘనదక్షం
 లాఘవేన లఘయన్ విచచార || 21.57 ||

అంధకారమివ తం ప్రతిరుంధన్
 అర్యమేవ ముసలీ నిజదీప్త్యా |
 దిఙ్ముఖాన్యకలుషాణి వితన్వన్
 విశ్వదృష్టివిభవాయ బభూవ || 21.58 ||

ధూర్జితాకులితకౌరవధామ్నా
 లాంగలేన లలితోద్ధతలీలః |
 యూథనాథమవరుధ్య కపీనాం
 మౌలిఘాతమవధీన్ముసలేన || 21.59 ||

వజ్రపాణిమహితాద్భుతభూమ్నా
 వానరేణ నిహతేన స రామః |
 వ్యాచకార వినతాభయదాతా
 పూర్వరామచరితం పునరుక్తం || 21.60 ||

ధర్మమర్మభిది దైవవిపాకాత్
 ఉద్ధృతే ద్వివిదనామని శల్యే |
 రేవతీరమణరేచితఖేదా
 నాకినశ్చ మునయశ్చ ననందుః || 21.61 ||

త్రాసితేషు విబుధేషు తదగ్రే
 పీతవంతమమృతం బలభద్రః |
 ప్రాపయత్ స్లవగముఖ్యమితివ
 స్వర్గిభిః సహ సుధాశనభావం || 21.62 ||

భూతలే హలధరాహితగుప్తౌ
 సారభూతసుభటగ్రహణేన |
 ఉంఛవృత్తిరుదరంభరిరాసీత్
 తాదృశేన తపనైవ కృతాంతః || 21.63 ||

ఏవమీషదవరోపితభారాం
 భావయన్ భువమతోషయదార్యాన్ |
 పూర్వదేవజనితానభినిఘ్నన్
 పూర్వజేన సహితో యదునాథః || 21.64 ||

భార్గవాదిభిరబాధితభూమ్నాం
 నిర్మమేష్వపి నికారపరాణాం ।
 సౌభహంసడిభికప్రభృతీనాం
 సూదనైరలఘుయచ్చ ధరిత్రీం ॥ 21.65 ॥

ఉగ్రసేనవినివేశితరాజ్యాం
 ఉన్నమయ్య యదువంశవిభూతిం ।
 తస్య దిగ్విజయకౌతుకమాద్యః
 సప్తలోకతిలకో వితతాన ॥ 21.66 ॥

తన్నియోగమథ శేఖరయిత్వా
 స్వప్రశాసనవశంవదవిశ్వః ।
 యావదుక్తనియతాఖిలవృత్తీన్
 యాదవానుపనినాయ సుధర్మాం ॥ 21.67 ॥

ఆత్మకల్పితధృతేరథ రాజ్ఞః
 సన్నిధౌ సచివపీఠనివిష్టః ।
 మంత్రణాయ మహతో యదుముఖ్యాన్
 సముఖ్యాన్ ప్రతిననంద ముకుందః ॥ 21.68 ॥

అభజత నరపాలముగ్రసేనం
 బహుమనుతే స్మ యదూంస్తథాఽపి తుంగః ।
 క్వచిదభిలపనే విభక్తిశక్త్యా
 స్వగుణవిభూతిగుణీభవన్నివైకః ॥ 21.69 ॥

అధిగుణహరివంశపీఠసంగాత్
 అపచితవాసవసంగమాభిలాషా ।
 అతిశయరుచిరాం వహంత్యభిఖ్యాం
 అచకమతేవ సభా తదాధిరాజ్యం ॥ 21.70 ॥

॥ ఇతి కవితార్క్కకసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకటనాథస్య
వేదాంతాచార్యస్య

కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే ఏకవింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ ద్వావింశః సర్గః ॥

అథ దేవానివాహూతాన్నరదేవానభాషత |
దేవదానవసామాన్యదైవతం దేవకీసుతః || 22.1 ||

ఏష వః క్షాపతిః శాంతి విధాతేవ ప్రజాపతీ |
మహేంద్ర ఇవ ధర్మేణ సుధర్మామాస్థితః స్వయం || 22.2 ||

శేఖరీకృతభూభారః శేషత్వేన విభోః స్థితః |
వేదయత్యయమార్యోఽపి మిత్రభూతానమిత్రజిత్ || 22.3 ||

వయం భవంతో యే చాన్యే మహాంతః సర్వ ఏవ తే |
విశ్వగుప్తౌ జగత్కర్తృ వినియుక్తా విభూతయః || 22.4 ||

తదస్మాభిరవస్థేయం ధర్మవర్త్మని శాశ్వతే |
బిభ్యాద్భిరనఘాదేశాద్వజ్రాదివ సముద్యతా త్ || 22.5 ||

ద్విషంతః ఖ్యాతనామానో నామశేషాస్తథాఽప్యసౌ |
సముద్రవసనా విష్వక్ తామసైరవకుంతితా || 22.6 ||

అంసకస్తూరికా భూమిర్భవతాం బాహుశాలినాం |
అజగుప్సాపదం న స్యాదసదృష్టిమలీమసా || 22.7 ||

శంకితప్రచయః శేషః శత్రూణాం శుష్కణామివ |
ఆయతౌ సుఖమిచ్ఛద్భిర్న యుక్తః క్షంతుమీశ్వరైః || 22.8 ||

అతస్త్రాణాయ సాధూనాం దుష్కృతాం దమనం క్షమం |
కడంకరీయరోధో హి కలమాత్సేధకారణం || 22.9 ||

పుష్యతాం పాండరం ఛత్రం పుండరీకమివ శ్రియః |
ధర్మోఽధర్మశ్చ నాన్యోఽస్తి రక్షణోపేక్షణే భువః || 22.10 ||

పూర్వపూర్వనరేంద్రాణాముచ్ఛిష్టమపి మేదినీ |
సోమపీఠినయాద్ధ్రాగ్రహ్యో స్వధర్మాధ్వరమాస్థితైః || 22.11 ||

అవివేకవిభావర్యాం ధర్మమార్గమపంకిలం |
ద్రష్టుం దీప ఇవ న్యస్తో నాయకేన నయాగమః || 22.12 ||

అవలంబ్య జగద్ధాతుర్హస్తమాగమవిగ్రహం |
స్వయముద్ధరతాత్మానం స్వైరం పాతాలపాతినం || 22.13 ||

వ్యసనాసారవేగానాం వారణం న ప్రకల్పతే |
ఉపదేశైరనార్యాణాముత్తానచ్ఛత్రసన్నిభైః || 22.14 ||

పండితప్రహతేనైవ సత్పథేన సదోదితాః |
విషమేషు స్థలంతోఽపి న దుర్గతిమవాప్స్యథ || 22.15 ||

భూపరిక్రమణాదన్యో భవతామతిభాస్వతాం |
తమసామివ శత్రూణాం నిరాసే కీదృశీ క్రియా || 22.16 ||

జిగీషాణాం చ యుష్మాకం న జేతవ్యపదే స్థితం |
కౌరవైరనుకూలానాం విపాకైరివ కర్మణాం || 22.17 ||

అవరోధ్యాః స్వయం దక్షైరక్షిపద్భిరనేహసం |
కరిణాం కర్ణఢోలాభిః కంపితా ఇవ సంపదః || 22.18 ||

నీతిపద్ధతిరక్షోభ్యా భవద్భిరధిగమ్యతాం |
నియతా స్వర్గసౌధస్య నిః శ్రేణిరివ శాశ్వతీ || 22.19 ||

ఖలత్యాగః సుహృత్ప్రాప్తిరీతీదం కవచద్వయం |
వహధ్వం మంత్రదేహస్య భేదం పరిజిహీర్షవః || 22.20 ||

ధాతూనామివ కోపేషు ప్రకృతీనామచేతసాం |
పాతుమర్హథ పర్యాప్తం ప్రసాదనరసాయనం || 22.21 ||

అనీతిమదిరాం త్యక్త్వా లోభాదివిషదూషితాం |
అగదంకారమాదద్ధ్వం ప్రజ్ఞాఽమృతమనుత్తమం || 22.22 ||

లులితాశేషసన్మార్గం లోకవేదవిరోధినం |
పరిత్యజత దుర్మానం పాషండమతజీవితం || 22.23 ||

గుణశైలాగ్రమారోప్య శనైరాత్మానమాత్మనా |
నిత్యశంకితవిభ్రంశం నిధ్యాయత శుభంయవః || 22.24 ||

త్రివిధాని విధేయాని సంపత్సు చ విపత్సు చ |
కరణానీవ మిత్రాణి గోపాయత గుణగ్రహాత్ || 22.25 ||

అప్రశాంతేషు విస్రంభమతిశంకాం సుహృత్సు చ |
నీతిసందంశినా ఋద్ధేః సముద్ధరత కంటకౌ || 22.26 ||

సపంచాంగేన మంత్రేణ నీతిమాహాత్మ్యనిర్విషాం |
నియచ్ఛత నిజాంగేషు భుజంగీమివ సంపదం || 22.27 ||

అవధీరయతాధర్మ్యామర్థకామైకసాధికాం |
న్యశంసప్రేయసీం నీతిం నారిహృదయదారుణాం || 22.28 ||

ప్రమాదసప్తకం త్యక్త్వా ప్రబుధోపాయసప్తకం |
అంగసప్తకసంపత్త్యా జయత ద్వీపసప్తకం || 22.29 ||

అరాతిగణకూటస్థానాదౌ జయత దుర్జయాః ।
అపదక్రోధలోభాదీనశేషార్థవిరోధినః ॥ 22.30 ॥

ఆంతరేణ బలేనైవ ద్వివిధాం వహత క్షమాం ।
యస్య సత్త్వైఽప్యసత్త్వైఽపి గతార్థం షడ్విధం బలం ॥ 22.31 ॥

న శాపో నాభిచరణం న వహ్నిర్న విషం తథా ।
నాస్త్రాణి న చ శస్త్రాణి యథా తీక్ష్ణతమా క్షమా ॥ 22.32 ॥

విపక్షజాతిభాజోఽపి క్షుద్రాననపకుర్వతః ।
సుపర్ణ ఇవ భూనాగానుపేక్షధ్వం తరస్వినః ॥ 22.33 ॥

కృపణాః క్షమమాణోఽపి మహాసత్త్వో న దైన్యభాక్ ।
మృగేంద్ర ఇవ భిన్నేభః స్వదంష్ట్రాలేహినః ఖగాః ॥ 22.34 ॥

దేవానతిశయానానాం దైత్యదానవరక్షసాం ।
వినిపాతనిదానాని స్వయమనీష్వక్య సుఖ్యత ॥ 22.35 ॥

యశఃప్రాణహారాః ఘోరాః వ్యామోహవిషపాదపాః ।
సమీక్షాశాణఘృష్టేన ద్యత శాస్త్రేణ శస్త్రీణః ॥ 22.36 ॥

శ్రుతశాలిభిరుక్తాని దురుత్సేకజ్వరాతురాః ।
అప్రియాణ్యపి పథ్యాని మా జిహాసత జాతుచిత్ ॥ 22.37 ॥

కలిసంధిసమాశ్రూతం త్యజంతః కర్మ కర్బురం ।
సదసత్ప్రేక్షణే స్యాత సర్వతో దత్తదృష్టయః ॥ 22.38 ॥

పల్లవోపమకౌమారే ప్రసూనోపమయౌవనే ।
స్థిరం ఫలముపాదద్ధ్వం జంగమే జీవితద్రుమే ॥ 22.39 ॥

మిషతాం మీలతాం వాఽపి ద్రుతం ధావతి జీవితే ।
అనఘం తనుత క్షేమ్యమాంతరం ధనమక్షయం ॥ 22.40 ॥

అకాలనియతోచ్ఛాయమతిసూర్యేందుపావకం |
క్షాత్రం క్షపితజాడ్యం వః క్షమం తేజః సమేధితుం || 22.41 ||

అసంప్లావితసప్తాబ్ధిరత్రిలోకితమోపహా |
అదిక్సూతసుధాలిప్తిర్యస్య కీర్తిః స కింప్రభుః || 22.42 ||

సుధాం సుమనసో యస్య స్వాదయంతి యశోమయాం |
స రాజా వృద్ధిమాప్నోతి క్షీయతే న చ కాలతః || 22.43 ||

త్యక్తసాంత్యేన కఠినాన్విద్రావయత తేజసా |
అయసస్తాపసేకాభ్యామవస్థా కీదృశీ భవేత్ || 22.44 ||

ప్రసాధితదిశో యుష్మాన్ విముక్తాన్యమహీభృతః |
సంపదః ప్రతిపత్స్యంతే సరితః సాగరానివ || 22.45 ||

స ఏష పురతో యాతా ప్రాజ్ఞః పరిభృశన్ పథః |
సంకల్ప ఇవ యుష్మాకం సాత్యకిః సత్యవిక్రమః || 22.46 ||

పరివారేణ సంపన్నస్త్వక్తోశశ్చ కార్యతః |
నందకోఽయమనిస్త్రింశః సమ్మతో మమ శత్రుజిత్ || 22.47 ||

జైత్రం ధ్వజమివోదగ్రమేనమాహితలక్షణం |
అనుయాత దిశో జేతుమస్తవేదమివాపరం || 22.48 ||

వనసింహనయాద్గుప్తిర్మానతర్కక్రమాదపి |
పరస్పరపురస్కారాద్భవిత్రీ భవతామిహ || 22.49 ||

అపి యుష్మాభిరేతావదహంకారగ్రహోఽజ్ఞితైః |
అంగీకృతమముహ్యద్భిరాతురైరివ భోజనం || 22.50 ||

ఇతి సూక్తిసుధాం పీత్వా శౌరివక్త్రేందునిః సృతాం |
సహసా నరదేవాస్తే సౌమనస్యం ప్రపేదిరే || 22.51 ||

తదుక్తిం శుకవత్ సర్వే సంలపంతః పరస్పరం ।
ప్రహర్షమదధుస్తస్య ప్రవిష్టా నీతిపంజరం ॥ 22.52 ॥

తృషితైరివ తే శ్రోత్రైః సంభూతశ్రుతిసౌరభాం ।
పపుః ప్రియహితాం తస్య పరిశుద్ధాం సరస్వతీం ॥ 22.53 ॥

అసందేహవిపర్యాసామసంకీర్ణహితాహితాం ।
త్రయీమివ గిరం తస్య మానయంతి స్మ తే నృపాః ॥ 22.54 ॥

అథ యాదవయూధేన సహితః సంయుగప్రియః ।
సాత్యకిః ప్రచితోత్తంసః ప్రతస్థే భర్తురాజ్ఞయా ॥ 22.55 ॥

ధర్మగుప్తికృతాదేశః స మేనే మధువైరిణా ।
అపృథక్త్వమివాపన్నమన్యదాయుధపంచకం ॥ 22.56 ॥

స్వకేతుకల్పనాపూర్వం నియుక్తం హరిణా స్వయం ।
తమేవ తాదృశాకారం తమమన్యంత యాదవాః ॥ 22.57 ॥

స వీరః శాసనం భర్తుః శిరస్త్రాణమివోద్వహన్ ।
అమన్యత జితప్రాయాః సహ దిక్పతిభిర్దిశః ॥ 22.58 ॥

పయోధిం తర్ణకపదం పర్వతం సికతామయం ।
పాతాలం చ స్థలీప్యష్టం ప్రైక్షతామితవిక్రమః ॥ 22.59 ॥

ప్రయాణపటహస్తస్య ప్రలయాంబుదడంబరః ।
నూనమానర్తయామాస భువం సహ పయోధిభిః ॥ 22.60 ॥

ప్రయాంతీ పృతనా సద్యః ప్రణాదైర్ద్యామపూరయత్ ।
వైరివాసకసజ్జానాం గణైరప్సరసామపి ॥ 22.61 ॥

అధిరుహ్య రథం జైత్రం స బభౌ తార్క్ష్యసన్నిభం ।
జిగీషతదిశాచక్రశ్చక్రపాణిరివాపరః ॥ 22.62 ॥

దివ్యదుందుభిఘ్నాషేణ పుష్పవర్షేణ భూయసా |
అశరీరిజయోక్త్యా చ తేన జజ్ఞే జితం జహత్ || 22.63 ||

స విష్ణురివ విక్రాంత్యా బలిధ్వంసోద్యతో బలీ |
సుషువే త్రిషు లోకేషు కీర్తిం త్రిపథగామివ || 22.64 ||

తతో బుద్బుదఫేనాభైః ప్రచితాం ఛత్రచామరైః |
నినాయ పృతనాం ప్రాచీం గంగామివ భగీరథః || 22.65 ||

పృతనాసాగరౌఘేన పాలయన్ సాగరాంబరాం |
వీరో వేతసవృత్తినాం న భంగమభిసందధే || 22.66 ||

మహద్భిరపి తత్తైస్యే సంపతద్భిః సుహృద్భుతైః |
న వృద్ధిరభవద్దృశ్యా వర్షతోయైరివాంబుధౌ || 22.67 ||

అశోభత పతాకాగ్రైరగ్రహస్థైరసికినీ |
నిర్దిశ్య గణయంతీవ జేతవ్యవిషయాన్నిజైః || 22.68 ||

తమిదివసయోస్తత్ర పృథివ్యాకాశయోరపి |
సమపద్యత తాదాత్మ్యం సైన్యరేణుసముత్థితం || 22.69 ||

అసూచీముఖభేద్యం తదచంద్రార్కప్రతిక్రియం |
రురోధ ద్విషతాం దృష్టిం రజసా జనితం తమః || 22.70 ||

అప్రతీపమరుత్తిప్తః పరాగః ప్రసరన్ పురః |
ఆసన్నవినిపాతానాం వైవర్ణ్యమదిశద్ద్విషాం || 22.71 ||

ధూమకంబలసాంద్రేణ రేణునా గగనస్థలీ |
నమంతీం సైన్యభారేణ శనైరనుజగామ గాం || 22.72 ||

పృథీవీం వర్ధయంతీవ పృతనా ఖండయంత్యపి |
పరాగైః పూరయామాస ఖాతం సగరజన్మనాం || 22.73 ||

ధ్వజపల్లవితా సేనా శస్త్రపుష్పా పరాగిణీ |
బభౌ చంచూర్యమాణేవ మృత్యోరుపవనస్థలీ || 22.74 ||

సా నూనమనుకుర్వాణా సింధుపత్నీ సితాసితే |
కుటిలప్రతికూలర్ధి కూలంకషగతిర్యయౌ || 22.75 ||

విశ్వతః ప్రస్మతిస్తస్యా బభూవ బహుపద్ధతేః |
వాహబంధనకీలానామపర్యాప్తవనద్రుమా || 22.76 ||

అవిచ్ఛిన్నగుణాంశ్చక్రే నిస్త్రాసాన్నిజసేనయా |
హారానివ భువః శుద్ధానగ్రహారాః పరార్పితాః || 22.77 ||

అనాశ్రమపదాసన్నామభీషితకృషీవలాం |
అనైషీన్మహతీం సేనామవిరుంధాన గోపనీం || 22.78 ||

స్వదేశాదవిశేషేణ స్వీకృతే శత్రుమండలే |
న యోధా జగృహుస్తత్ర కించిదస్వామిసమ్మతం || 22.79 ||

విహారాస్తస్య జన్యేషు విమతానేవ నిఘ్నతః |
సమం దదృశిరే దేవైస్తత్తజ్ఞానపదైరపి || 22.80 ||

అదీనసత్త్వః శత్రూణాం దీనసంరక్షణవ్రతీ |
అన్వకంపత ధాత్రిభిరుపనీతాః స్తనంధయాః || 22.81 ||

అదృష్టపైన్యరజసామబాణస్పర్శవేదినాం |
పశ్యేత్ క్వచిదమిత్రాణాం స జిహ్వాపలాయనం || 22.82 ||

స మిథః శౌర్యసంఘర్షాదరాతీనభినిఘ్నతః |
పునరుద్ధీపయామాస సత్కారేణ గరీయసా || 22.83 ||

క్రోధపావకదీప్తానాం హేతీనాం యదుపుంగవాః |
విదధుస్తత్ర పైరిస్త్రీబాష్పతోయేన సేచనం || 22.84 ||

నిహతప్రతిమాతంగదంత త్సరుపరిష్కృతాః |
ద్విషతాం మౌలిశాణేషు ఖడ్గాః ముహురశాతయః || 22.85 ||

శస్త్రధారాధరైస్తత్ర విక్రమారణ్యబర్హిణీం |
విపులే భుజశైలాగ్రే వీరశ్రియమనర్తయః || 22.86 ||

నియతం హేతయస్తేషాం నిపీతే వహ్నివారిణీ |
నిదధుః శత్రునారీణాం చిత్తేషు నయనేషు చ || 22.87 ||

అలభంత క్షణాత్తేషాం పురతః పరిపంథినః |
ధనుషా నమతా స్వర్గం వపుషా తు వసుంధరాం || 22.88 ||

గూర్జరాః పారశికాంశ్చ ప్రాగేవ భృతకీకృతాః |
అపశ్చాత్పదవిన్యాసానకరోదగ్రయాయినః || 22.89 ||

మధ్యదేశం వశికృత్య యోగీవ ప్రథమం మనః |
ప్రత్యంతబహిరక్షాణి త్యాజితార్థాన్యథాకరోత్ || 22.90 ||

గృహీతచరమాంభోధీః గరుత్మానివ జగ్రసే |
ధన్వినస్తురగోపేతాః విముఖాః భుజగానివ || 22.91 ||

యదవస్తత్ర నిస్త్రాసా యవనైః స్తనయిత్నుభిః |
శైలా ఇవ దధుర్భిమాం శరవృష్టిముదీరితాం || 22.92 ||

రక్తచందనదిగ్ధాస్తే యశోభిః స్రగ్విణస్తదా |
జయశ్రీపరిరంభార్థం నైపథ్యమివ భేజిరే || 22.93 ||

కపిచూషితతాలాభైః కృత్తైర్యవనమూర్ధభిః |
దదృశే కాలభృత్యానాం దత్తపిండేవ మేదినీ || 22.94 ||

పీతే యవనసైన్యాభౌ తతోపబడబాగ్నినా |
శకాద్యాః శరణం జగ్ముః శంకాతంతేన సాత్యకిం || 22.95 ||

ప్రవాలపల్లవాస్తీర్ణాం రత్నపుష్పౌఘకర్బురాం |
విహారపదవీం మేనే వేలామపరవారిధేః || 22.96 ||

ప్రచేతసాఽపి దుష్ప్రాప్తైః ప్రవాలమణిమౌక్తికైః |
తం పోతవణిజస్తత్ర ప్రభూతైః పర్యతోషయన్ || 22.97 ||

నిధూర్తనిగమాంస్తత్ర నైగమానపరాంతజాన్ |
స వైద్య ఇవ దుర్వ్యాధీన్ దుర్జయానజయద్విభుః || 22.98 ||

విహరన్ వారుణీభాజా స వీరో విజయశ్రియా |
బభూవ బర్బరస్త్రిణాం పరిదేవనదేశికః || 22.99 ||

ఉదనహ్యంత వార్ష్యయాః కుంతలాన్ సమరశ్లథాన్ |
ప్రవాలైరపరాంభోధేరాంత్రైరివ సముద్భృతైః || 22.100 ||

తతో విలులితమ్లేచ్ఛః పశ్చిమోదధివేలయా |
అనిలప్రేయసీమాశామమనుష్యపదం యయౌ || 22.101 ||

హరీత హరితైః తత్ర మహార్జైర్మణిరాశిభిః |
గృహీతైరన్వగృహ్యంత తేన పోతోపజీవినః || 22.102 ||

పశ్చిమాం దిశమాక్రమ్య ప్రాజ్ముఖం రథమాస్థితం |
విపరీతగతిం సూర్యముదీచ్యాస్తమజానత || 22.103 ||

స కృష్ణవర్త్మవిహృతిర్యుగాంత ఇవ సంయుగే |
అమిత్రలోకమదహద్దీప్తహేతిగణోల్బణః || 22.104 ||

అనభ్రవిద్యుత్ప్రతిమాః సాయకాస్తస్య ధన్వినః |
అభవన్ హూణనారీణామశ్రువర్షపురః సరాః || 22.105 ||

ద్విషతో దేవదృశ్యేషు రణరంగేషు దీవ్యతః |
తాండవం గ్రాహయామాస నిపాతి తశిరోధరాన్ || 22.106 ||

అపరస్పరసాపేక్షానతూణీరప్రకాశకాన్ |
అశంసత్ప్రతియోధానప్యవధీరితజీవితాన్ || 22.107 ||

మహాంతో మండలం చేరుర్మధ్యేప్రతిబలం ద్విపాః |
ప్రలయోదన్వదావర్తే భ్రమంత ఇవ పర్వతాః || 22.108 ||

తత్ర సైన్యరజశ్చక్రే ప్రతీచీరపి వాహినీః |
అసమాహిత బుద్ధీనాం చిత్తవృత్తిరివావిలాః || 22.109 ||

త్రాసముక్తం పునస్తత్ర సింధుకాంభోజయోషితాం |
అశ్రుబిందుభిరాబంధి మౌక్తికస్తనమండనం || 22.110 ||

అకృష్టపచ్యఘుసృణామచ్ఛిన్నోఘమహోపగాం |
అఘర్మగ్లపితారణ్యామనఘాం భువమన్వభూత్ || 22.111 ||

అశ్వీయఖురనిష్పిష్టభూధరక్షోదభూయసా |
రాజవీధీసమాం చక్రే రజసా వాలుకాం నదీం || 22.112 ||

గ్రామణేరివ తైస్తస్య సైనికైరవరోధితాః |
స్త్రియః పురుషధర్మాణః స్త్రీత్వమేవోపలంభితాః || 22.113 ||

బలేన మహతాఽఽస్కంద్య మైనాకపితరం గిరిం |
ప్రలయోదన్వదారోహమాకాలికమలంభయత్ || 22.114 ||

సమాజమివ శైలానాం విశ్వరూపమివ ప్రభుం |
ఉత్తంభనమివ వ్యోమ్నః స నిదధ్యో సకౌతుకం || 22.115 ||

శ్వశురం భూతనాథస్య స్కందమాతామహం గిరిం ।
ప్రసూతిం సర్వరత్నానాం పృథివీధేనుతర్జకం ॥ 22.116 ॥

గృహీతాస్త్యాజితత్రాసా మేనాపతివనౌకసః ।
మార్గమాదిదిశుస్తస్య వహ్నిరివ సమీరణాః ॥ 22.117 ॥

తమారుహ్య నిరైక్షంత జిఘృక్షంత ఇవాంధకాః ।
వికల్పితరపింద్వగ్నీ౯ మేరుకైలాసమందరా౯ ॥ 22.118 ॥

దదర్శ గగనం తత్ర దివా౭పి వ్యక్తతారకం ।
గౌరీహారమణిప్రఖ్యైర్గంగానిర్హరశీకరైః ॥ 22.119 ॥

సుభగాం కిన్నరీణాం చ స్వగుణామోదమేదురాం ।
గీతిం నిశామయామాస గజశార్దూలకర్షణీం ॥ 22.120 ॥

గుహాసు యమినాం మేనే సైన్యఘ్నూషమశృణ్వతాం ।
శృణ్వతామపి సింహానాం సమం సామినిమీలనం ॥ 22.121 ॥

అపశ్యత్తత్ర దూరస్థమంతికస్థమివోన్ముఖః ।
కైలాసం కిన్నరేంద్రస్య కీర్తికందమివోత్థితం ॥ 22.122 ॥

చమరా౯ సింహశాఖాంశ్చ గంధనాభిమృగానపి ।
జగృహుస్తత్ర వార్షే౯ యాః ప్రియాసంప్రీణనార్థినః ॥ 22.123 ॥

గుంజాహారభృతః శ్యామా బర్హోల్లాసితకుంతలాః ।
ప్రవాలవసనాః ప్రేక్ష్య జహసుః శబరాంగనాః ॥ 22.124 ॥

శిఖరాంసపరిష్కారైః సైన్యద్విపమదైర్బభౌ ।
కల్కితః క్షాభృతాం నాథః కస్తూరీస్థానకైరివ ॥ 22.125 ॥

శ్రుత్వా గిరిగుహానూక్తం తత్యైన్యగజగర్జితం ।
అపి సింహాః పలాయంత వన్యాద్విరదభేదినః ॥ 22.126 ॥

ప్రదీప్తరత్న శిరసం ప్రాలేయపరిపాండురం ।
ప్రదక్షిణం వ్యతీయాయ శేషయిత్వా మహీధరం ॥ 22.127 ॥

అథ కస్తూరికామోద్ధైరధివాసితభూధరాన్ ।
యశసాఽఽవాస్య నేపాలాన్ యదువీరః స్వదేశయత్ ॥ 22.128 ॥

పర్వతేంద్రప్రతినిధీన్ ప్రాగుత్తరమహీధరాన్ ।
సుప్రతీకవిషాణాగ్రైరపైక్షత గవాక్షితాన్ ॥ 22.129 ॥

ద్వీపపర్వతదుర్గేషు ద్వీపసింహనిభాన్ ద్వీషః ।
సంగ్రామమృగయాస్థాయీ జగ్రాహ చ జఘాన చ ॥ 22.130 ॥

ప్రభంజన ఇవాంభోదాన్ పక్షింద్ర ఇవ పన్నగాన్ ।
ప్రాచ్యాన్ ప్రచ్యావయామాస పంచవక్త్ర ఇవ ద్విపాన్ ॥ 22.131 ॥

శోషితప్రాచ్యజలధిః శౌర్యబాడబవహ్నినా ।
ససర్జ తద్వధూచిత్తైష్యశోష్యం శోకవారిధిం ॥ 22.132 ॥

యదూనాం హేతయస్తత్ర శత్రుశోణితపాటలాః ।
ప్రతాపజ్వలనజ్వాలాసంపదం ప్రతిపేదిరే ॥ 22.133 ॥

కృపాణికాభిః కుకురాః కంపితాభిరకంపయన్ ।
ద్విషతాం తద్వధూనాం చ చిత్తదక్షిణలోచనే ॥ 22.134 ॥

విజహ్రుర్యాదవాస్తత్ర విబుధస్త్రీవరప్రదాః ।
శరాణాం లక్షదాతారః శత్రుసమ్మతవిక్రమాః ॥ 22.135 ॥

యాదవాస్తత్ర శత్రూణాం కృత్తేషుం నూనమప్రతీన్ ।
ఆశాతధన్వా దృశ్యేషు శిరోజాలేషు సాయకాన్ ॥ 22.136 ॥

విక్రమప్రభవే తేషాం విజయశ్రీస్వయంవరే ।
వందికృత్యం ద్విషశ్చక్రుః స్వర్గయోషితస్వయంవృతాన్ ॥ 22.137 ॥

రమాపతిపదోత్పన్నాం రత్నాకరపతింవరాం |
పుణ్యాం సరితమాసీదత్పురభిన్నౌలిమాలికాం || 22.138 ||

స మేనే జాహ్నుషిం యాంతీమర్థమేకమివార్ణవం |
ప్రవాహైర్బహుధా భిన్నైర్భాషాభిరివ భారతీం || 22.139 ||

కృపాణధారాతీర్థేన శోధయిత్వా కృతాగసః |
త్రిదివం ప్రాపయామాస వంగాంస్త్రిపథగాంతరే || 22.140 ||

విక్షిపన్ భువి నిస్త్రింశో వక్త్రపుష్పాణి పైరిణాం |
రణరంగనటస్యాస్య సూత్రధార ఇవాభవత్ || 22.141 ||

సైన్యదంతిమదోపేతైః శత్రుస్త్రీభాష్పకజ్జలైః |
గంగాం రవిసుతాం చక్రే యశసా తాం చ తన్మయాం || 22.142 ||

ఆత్తసారా ద్విషస్తత్ర ముక్తాస్తేన మహీయసా |
అదృశ్యంత యథాపూర్వం దంతిభుక్తకపిత్థవత్ || 22.143 ||

ప్రథువీచిగణాం తీర్త్వా పృథివీసహజాం నదీం |
బాధితాశేషగౌడేన బలేనార్ణవమాద్రవత్ || 22.144 ||

అలభంత మహీపాలాః పురతస్తస్య నిర్భయాః |
నతేన ధనుషా నాకం వపుషా చ వసుంధరాం || 22.145 ||

విశంతో వాహినీం తస్య త్రిస్రోతసమివాపరాం |
త్రిదివం ప్రత్యపద్యంత ప్రతియోధా నిరాగసః || 22.146 ||

కుటిలాన్ ప్రగుణీకృత్య స్వనామాక్షరభూషితాన్ |
జంగమాన్ దర్శయామాస జయస్తంభాన్ మహీతలే || 22.147 ||

శాలీనివ సతస్త్రాతుం తత్ర తత్ర ప్రరోహతః |
యవసౌఘనిభాన్యాప్యానుజ్ఞహార యదూద్వహాః || 22.148 ||

ప్రతాపాగ్నిం పురస్కృత్య భూయః సాగరవాససః |
వేలావలయసంపన్నం కరం జగ్రాహ తత్ర సః || 22.149 ||

పురందరసమః పూర్వం జిత్వా పౌరందరీం దిశం |
దీక్షితః సత్పరిత్రాణే దక్షిణాభిముఖోఽభవత్ || 22.150 ||

ఉపదీకృత్య సర్వస్వముపసన్నయదూద్వహః |
ప్రాచీమవికలామృద్ధిముత్కలాః ప్రతిపేదిరే || 22.151 ||

ప్రహితానథ కాలింగైః పంథానముపరుంధతః |
రురోధ సింహనాదేన యదుసింహః స సింధురాన్ || 22.152 ||

స తాన్ గైరికరక్తాంగాన్ సప్తధా స్రుతనిర్హరాన్ |
జంగమానివ వింధ్యాదీన్ జగృహే గంధహస్తినః || 22.153 ||

ప్రతియుధ్య పరిశ్రాంతాన్ గృహీత్వా గజయోధినః |
చక్రలింగధరాంశ్చక్రే కాలింగాన్ కింకరీకృతాన్ || 22.154 ||

స తేషామపి సామంతానాహూతాన్విధ్యదుర్గతః |
దక్షాన్ ద్విరదశిక్షాయాం చక్రే నిజనిషాదిసాత్ || 22.155 ||

పైరివారణమూర్ధన్యైర్మౌక్తికైర్రాజతాం గతైః |
రణాగ్నిర్దర్శయామాస వ్యూఢాం తేన జయశ్రియన్ || 22.156 ||

దారితద్విరదాంస్తత్ర సింహానివ మహాజవాన్ |
ననంద స్వభటాన్ దృష్ట్వా నఖరశ్రితమౌక్తికాన్ || 22.157 ||

విపక్షాన్ భూభృతస్తత్ర కుర్వతా నిర్విచేష్టితాన్ |
దేవో హరిహయస్తేన ద్విరూపత్వమివాన్వభూత్ || 22.158 ||

అపర్యుషితపానీయామనఘస్రోతసం శుభాం |
గంగామివ విభక్తాంగీం ప్రాప గోదావరీం తతః || 22.159 ||

అశాలినమనస్తేష్వఽపి సాస్వశ్రితత్రాణమిచ్ఛతాం |
ఆంధ్రాణామాత్మదాత్యౌణాం దదావభయదక్షిణాం || 22.160 ||

పతిరక్షణతుష్టానాం స్వగుణగ్రథితాక్షరైః |
ఆంధ్రేశ్వరపురంధ్రీణాం సంగీతైః ప్రత్యనందత || 22.161 ||

ఆద్యం ద్రమిడదేశానాం తుండీరమథ మండలం |
వివేశ భూషితం యూపైర్వేధసో వాజిమేధికైః || 22.162 ||

క్షిప్తదోషః స తం దేశం క్షీరసింధుగుణాధికం |
శుద్ధధర్మపరిష్కారం శ్వేతద్వీపమమన్యత || 22.163 ||

పరిత్యక్తపథాంస్తత్ర స కాంచీకటకత్యజః |
ఆహూయ స్థాపయామాస ధర్మ్యాః ధర్మధురంధరః || 22.164 ||

ప్రలోభయంతీం లలితైస్తతః ప్రథమలక్షితైః |
దర్శనీయేషు చోలేషు దిదృక్షామన్వవర్తత || 22.165 ||

అథ కన్యాం కవేరస్య దదర్శ కనకాశ్రితాం |
అపదిష్టనదీరూపామమృతస్యేవ దేవతాం || 22.166 ||

ఉదారలహరీలాస్యాం లలితావర్తరాసికాం |
రసికః ప్రైక్షత నదీం రంగపర్యంతనర్తకీం || 22.167 ||

రథసేతునిరుద్ధా సా రత్నాకరమనోరథాత్ |
అవరుహ్య జగామేవ సహ్యాస్య పితురంతికం || 22.168 ||

దక్షిణాపథగంగాయాః స తస్యా దివ్యసంపదః |
దదౌ రవిసుతాశ్లేషం దానవర్షేణ దంతినాం || 22.169 ||

జననీమివ తాం లక్ష్మ్యః పాథోనిధిపతివ్రతాం |
నియమైరుచితైర్భజే నిగమఖ్యాతవైభవాం || 22.170 ||

యశోభిః సహ చోలానామిక్షునిష్యందసంనిభం |
పయః సహ్యాపయస్విన్యాః పపుర్యాదవయూధపాః || 22.171 ||

జహసుర్జాగరూకాస్తే జంఘాలగుణశాలినాం |
దృష్ట్వా ద్రమిడయోధానామవస్కందమనోరథం || 22.172 ||

త్రివిష్టపనిభాంస్తత్ర దృష్ట్వా జనపదాన్ బహూన్ |
అచమత్కారమన్యేషు భూమిభాగేష్వధత్త సః || 22.173 ||

తత్ర దర్శమమిత్రాణాం మిత్రాణామపి సాధ్వసం |
అఖండయదపర్యాయాదత్యాఖండలవిక్రమః || 22.174 ||

రంగమాత్మభువస్తత్ర రమ్యనిర్మాణమాత్మకాం |
అనంతపీఠికారూఢమభ్యర్చ్య ముదితో యయౌ || 22.175 ||

దివాఽపి దీపసాపేక్షం గహనం సంశ్రితాన్ గజైః |
స చోరాంశూర్ణయామాస చోలపాండ్యోపఘాతినః || 22.176 ||

రమ్యపత్తనసంబాధాం రత్నసైకతశోభినీం |
వ్యలోకయత సంప్రీతో వేలావిపినపద్ధతిం || 22.177 ||

మైనాకమహసా దీప్తం సేతుసీమంతితోదకం |
దమితం రఘువీరేణ దదర్శాబ్ధిం స దక్షిణం || 22.178 ||

పరిఖాం ప్రేక్ష్య లంకాయాః పయోధిం ప్రజహర్ష సః |
తారాభూషితదేహస్య త్రిదివస్యేవ దర్పణం || 22.179 ||

సహసోత్పతతాం తత్ర ధన్వినో లఘువిక్రమాః |
ఉదధిం దంతినక్రాణాం కుంభరత్నైరపూరయన్ || 22.180 ||

గగనం చ నిరాలంబమగాధం చ మహోదధిం |
వీక్ష్య తే బహ్వామన్యంత హనూమంతం గతాగతం || 22.181 ||

స భేజే సరితాం పత్యుః పులినం వృష్టిపుంగవః |
ఆసీదవిధవా గంగా ప్రసన్నో యత్ర రాఘవే || 22.182 ||

వ్యలోకత చ విస్మేరో లంకాగోపురముత్తరం |
రఘువీరశరవ్రాతపరికల్పితజాలకం || 22.183 ||

పరిభూతరవస్తస్య సైన్యఘోషేణ సాగరః |
అధికం క్షోభమాపన్నస్త్రాసభిన్న ఇవాభవత్ || 22.184 ||

తమాలాన్ ప్రతిమాతంగత్రాసాదాలానమండలాన్ |
మమృదుర్నానమావార్య మదాంధా గంధసింధురాః || 22.185 ||

నలసేతుం తతో నీత్వా దృష్టముక్తానదీముఖః |
వీరో విశ్రమయామాస దుర్నివారాం వరూఢినీం || 22.186 ||

కృతవ్యావర్తనాస్తత్ర కేతకీరేణురూషితాః |
ద్విషః స్కంధాంశ్చ దుధువుర్హయాస్తుములహేషితాః || 22.187 ||

ధనుషా శార్ంగభీమేన సామివిష్ఫూరితేన సః |
లజ్జితోదధిఘోషేణ లంకాద్విపమకంపయత్ || 22.188 ||

ప్రతాపదూతవశగాః ప్రాజ్యరత్నోపహారిణః |
అజీవన్ యదుసింహస్య పాదమాశ్రిత్య సింహలాః || 22.189 ||

మహతీముపదాం తేషాం ద్విపరత్నాదిశాలినీం |
స సంగృహ్య పునశ్చక్రే న మనః సేతుబంధనే || 22.190 ||

ద్విరదాన్ సింహలేంద్రస్య ద్విచతుర్దంతశోభినః |
పోతభూతాన్స్త్రీకూటస్య పోతానీతానమన్యత || 22.191 ||

యశోరత్నాకరస్తస్య బభౌ పాండ్యసమర్పితైః |
సైన్యకంచుకపర్యాప్తైర్ముక్తాపులినమండలైః || 22.192 ||

సోమవంశభువాం తత్ర భూభృతాం యదుపుంగవః |
సయూధ్యభావముద్భావ్య శంకాజ్వరమపానుదత్ || 22.193 ||

స మారుతి పదన్యాసాదంచితాగ్రామధిత్యకాం |
ప్రభుః ప్రదక్షిణీచక్రే మహేంద్రస్య మహీభృతః || 22.194 ||

ఉపభుక్తా బభౌ తేన మలయస్య వనస్థలీ |
సైన్యసమ్మర్దసంభూతైరేలాచందనసౌరభైః || 22.195 ||

పతగేంద్రధ్వజత్రాసాద్భ్రష్టకుండలితా త్మనాం |
జగృహుర్యాదవాస్తత్ర ఫణారత్నాని భోగినాం || 22.196 ||

ప్యతనాం తస్య సంప్రేక్ష్య పృషద్భావితసాగరాం |
మానమాత్మని తత్యాజ మలయాశ్రమతాపసః || 22.197 ||

మరుతస్తత్ర నాగానాం మృదీతైలాసుగంధయః |
చందనద్రుమసక్తానాం ప్రీతికోపకృతోఽభవన్ || 22.198 ||

పటీరస్కంధవిషయాస్తత్ర తేషాం భుజంగమాః |
అభజంత ఫణారత్నైర్నరవాతక్షోభదీపతాం || 22.199 ||

ముక్తాభరణభూయిష్టా రత్నచందనరంజితా |
చకాశే యాదవీ సేనా సతారేవ పితృప్రసూః || 22.200 ||

నిదాఘమివ పర్జన్యో నిరాసే సాత్యకిః పరం |
ప్రయుక్తైర్గ్రతో నాగైః ప్రావృషేణ్యైరివాంబుదైః || 22.201 ||

యుగపత్ప్రత్యవిధ్యంత యుద్ధే తస్య శరైర్ద్విషః |
అపాంగైశ్చ సురస్త్రీణామసితో త్వలమేచకైః || 22.202 ||

శస్త్రకేలిం పరిత్యజ్య స్వకాంతాకేశ భంగురాం |
జగృహుః కేరలాస్తత్ర జైత్రమస్త్రమివాంజలిం || 22.203 ||

అదూరావస్థితో రామస్తత్ర వృష్టివరూఢినీం |
శశంకే విస్మయావిధ్ధః సప్తార్ణవసమాహృతిం || 22.204 ||

భుగ్నభాగస్తతః సహ్యస్తదాక్రమణయంత్రితః |
ప్రణినంసురివాబోధి పర్యస్తశకటోపమః || 22.205 ||

అగ్రస్కంధేన గోకర్ణం మహేంద్రమపి మూలతః |
అవస్కంద్య యదుశ్రేష్ఠః స్కంధావారం న్యవీవిశత్ || 22.206 ||

జిత్వా సహ్యశ్రితం వీరో జామదగ్న్య ఇవాపరః |
దూరముత్సారయామాస ద్విషదృబ్బలమహార్ణవం || 22.207 ||

చారుచందనసంపన్నాం శైలస్తనమనోహరాం |
బుభుజే దక్షిణామాశాం మౌక్తికాకరమేఖలాం || 22.208 ||

తత్ర వేలానిలోద్ధూతరాజతాలరవాన్వితం |
స్వర్గీతం స్వాదు శుశ్రావ భుజాంగస్త్రీముఖోదితం || 22.209 ||

చోలకేరలపాండ్యానాం పశ్యన్ననుగతిం ప్రభుః |
చకార పునరాధానం ధర్మ్యం హుతభుజామివ || 22.210 ||

కాలదృష్టికరాలామిరుల్కాభిరివ హేతిభిః |
దుర్మదద్విరదోదగ్రాఽ త్రాసయామాస తౌలువాఽ || 22.211 ||

ఖేటకర్పరగూఢాంగాన్ కీలయిత్వా శరైర్ద్విషః |
స్థలకూర్మైరివాక్కిర్ణం చకార రణభూతలం || 22.212 ||

శరైరభ్యర్చితాస్తేన కోంకణాః సమరాంగణే |
పుష్పవృష్టిభిరానరుచ్ఛస్తమేవ త్రిదశీకృతాః || 22.213 ||

కుపితాః కోంకణస్త్రీణాం గండూషమధుగర్భితాన్ |
బభంజరమితామోదాన్ వకులాన్ వృష్టికుంజరాః || 22.214 ||

ప్రమాదానివ తాన్ సప్త దేశానతిపతన్ ప్రభుః |
స మమర్ద మహారాష్ట్రాం సైన్యదక్షిణభాగతః || 22.215 ||

అపశ్యద్భుశ్యమూకాంతే శేషమౌలిమణిప్రభాం |
రామసాయకరంధ్రేణ నిః సరంతీం నభః స్ప్రశం || 22.216 ||

కామక్రోధావివాస్కంద్య సహ్యవింధ్యో సమాహితః |
విజిగ్యే విషమాంస్తత్ర విషయాన్ సత్త్వమాస్థితః || 22.217 ||

చాపఘ్నూషేణ నిర్భిన్నచక్రవాలాద్రిసంధినా |
కుంజలీనాన్ ద్విషస్తత్ర దివాభీతానభేషయత్ || 22.218 ||

అవంధ్యతపసా వింధ్యః స్తంభితః కుంభజన్మనా |
యదుపుంగవమాతంగైర్వర్ధమాన ఇవాభవత్ || 22.219 ||

సూర్యరోధితరుచ్ఛన్నామసూర్యంపశ్యపీచికాం |
సోమవంశ్యాః సుధాం తత్ర పపుః సోమసముద్భవాం || 22.220 ||

తేషాం విహరతాం తత్ర శింజినీబద్ధరావణాం |
కార్తవీర్యజలక్రీడాం కథయంతి స్మ తాపసాః || 22.221 ||

నగరీం హేహయేంద్రస్య కారార్పితదశాననాం ।
నలాదీనాం చ శిథిలాం సనిర్వేదమదర్శయ ॥ 22.222 ॥

రథవాజిపదక్షుణ్ణవింధ్యమస్తకరేణుభిః ।
రేవామాచామయామాస రిపుస్త్రీభాష్పవర్ధితాం ॥ 22.223 ॥

వవృధే సమరస్తత్ర సుభగస్వర్గసంక్రమః ।
సిద్ధగంధర్వయూథానాం చిత్తతాండవదేశికః ॥ 22.224 ॥

స్ఫులింగైః ఖడ్గనిషిష్టదంతదంభోలినంభవైః ।
ఆసీద్ద్విరదమేఘానామచిరద్యుతికల్పనా ॥ 22.225 ॥

సవ్యాలమృగసంకీర్ణా రమ్యతుంగరథద్రుమా ।
విససర్ప చమూస్తత్ర వింధ్యవన్యేవ జంగమా ॥ 22.226 ॥

తాలద్వయసజంఘాగ్రాః కుంభైరుత్తంభితాంబరాః ।
గర్జితైస్త్రాసయామాసుర్గజా వనమతంగజా ॥ 22.227 ॥

బలయంత్రణయా తత్ర గృహీతైర్విపినద్విపైః ।
వ్యవర్ధయత తాం సేనాం వింధ్యపాదైరివోన్నతైః ॥ 22.228 ॥

యూథైర్ద్విరదశైలానాం కనత్కదలికావనైః ।
అంతరం పూరయామాస వింధ్యనీహారభూభృతోః ॥ 22.229 ॥

అరాతివనితానేత్రైరశ్రుధారాధరైరిమాం ।
వీరో వసుమతీమిత్రం విదధే దేవమాతృకాం ॥ 22.230 ॥

ధర్మయాపనిభైస్తస్య జయస్తంభైః సమంతతః ।
ప్రరూఢాద్భుతరోమాంచా ప్రత్యభాసత మేదినీ ॥ 22.231 ॥

జితాశేష విపక్షస్య బద్ధముక్తావభాసినీ ।
అభవత్కకుభాం తస్య కీర్తిః శ్రవణభూషణం ॥ 22.232 ॥

ఇతి గ్రాహ్యకరాశ్చక్రే హరితో హరితోషకృత్ |
వీరః సురభిణా నేవన యశసాఽఽవాసితాంబరాః || 22.233 ||

హృతసర్వస్వదీనానాం ప్రిడామపనుదన్నివ |
అదిశత్ క్షౌమమాశానాం యశోభిర్హంసలక్షణైః || 22.234 ||

స చక్రవత్ పరిక్రమ్య క్షమాచక్రమరిందమః |
క్షపయిత్వా రిపూన్ సర్వాన్ శౌరిపార్శ్వం పునర్యయౌ || 22.235 ||

సైన్యసింధుపథస్తస్య స్థలీశేషితకంటకః |
విదధే విస్మయోన్నిద్రప్రీతికంటకితాం భువం || 22.236 ||

తమేవమఖిలామాశాం పరిక్రమ్యోదయస్థితం |
ప్రద్యోతనసమం పౌరాః ప్రహృష్టాః ప్రత్యుపాసత || 22.237 ||

సైన్యఘ్నూషసమాహూతౌ తతో హరిహాలాయుధౌ |
తమభ్యాజగ్మతుర్దూరాదుగ్రసేనపురోగమౌ || 22.238 ||

దదృశే సాత్యకిస్తత రామముఖ్యైః సరాజకః |
అన్యైః సహ దిశాపాలైరాఖండల ఇవాపరః || 22.239 ||

అభివంద్య స తాన్ వంద్యానభివ్యక్తపరాక్రమః |
తదనుప్లవభావేన ప్రావిశద్ధ్వా రకాం పురీం || 22.240 ||

ప్రస్థితౌ పరిమేయాని పశ్చాదుపచితాని సా |
జగ్రసే యదుసైన్యాని జగంతివ హరేస్తనుః || 22.241 ||

అష్టాసు దిక్షు విభవైరుపసంగృహీతైః
యక్షాస్పదప్రహసనీ యదురాజధానీ |
సత్యానుభావవసుదేవసుతప్రసత్వైః
సంభూతదిక్పతివిభూతిరివాబభాసే || 22.242 ||

అభ్యర్చ్య పూర్వవిభవాదధికైః ప్రదిష్టైః

నాకాధిపానివ నవోపహృతాన్నరేంద్రాః ।

ధర్మానుపాలననియోగనిరూఢచిత్తాన్

ప్రాస్థాపయత్ ప్రతిదిశం ప్రథమో యదూనాం ॥ 22.243 ॥

మణిమకుటసహస్రైర్వాసుదేవస్య భూపాః

పదసవిధనిషణ్ణాం పాదుకామర్చయిత్వా ।

ప్రతియయురుపలభ్యైః పారిజాతప్రసూనైః

సురభయితుముపేత్య స్వావరోధాః ప్రసాద్యైః ॥ 22.244 ॥

॥ ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకటనాథస్య
వేదాంతాచార్యస్య

కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే ద్వావింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ త్రయోవింశః సర్గః ॥

అథాధికారచ్యవనాద్య ఇంద్రాః
పంచాభవ౯ పాండుసుతాః పృథీవ్యాం ।
జయార్థినస్తే జగదేకనాథం
ప్రపేదిరే సత్త్వధనాః సదారాః ॥ 23.1 ॥

తమోపహైస్తత్త్వవిదామృషీణాం
వాక్యైః స్త్రివేదీమనుసంజిహ్వైః ।
కృష్ణం యథావత్ కృత్తిన్ విదంతః
తస్యాభవ౯ ప్రాణసమాః సఖాయః ॥ 23.2 ॥

తదాశ్రయాస్తత్ప్రణిధేయకృత్యాః
తేనైవ నాథేన సదా సనాథాః ।
అపారయ౯ యోగిభిరప్యజయ్యాన్
బాహ్యంతరా౯ జేతుమరాతివర్గా౯ ॥ 23.3 ॥

ప్రతిక్రియాః ప్రాగ్భవదుష్కృతానాం
ప్రాణోపరోధే౯పి నిరుద్ధపాపాః ।
ధీరాస్త్రిలోకిసుహృదః ప్రసాదాత్
విపాకరమ్యా విపదః ప్రసేహుః ॥ 23.4 ॥

అలంఘయ౯ విశ్వపతేః ప్రసాదాత్
వృత్తిం పరాచీమివ వీతరాగాః ।

అరాతిభిశ్చద్మవిధిప్రవీణైః

ఆపాదితామగ్నిజలాదిపీడాం || 23.5 ||

కలింగనీతిం కలహైకతానాం

కర్ణం చ పార్థేన నిబద్ధపైరం |

ఆస్థాయ దుః శాసనపూర్వజన్మా

ధర్మోత్తరాన్ జేతుమియేష పార్థాన్ || 23.6 ||

స రాజసూయక్రతుధర్మపత్నిం

భీమేన గాండీవభృతా చ మాన్యాం |

ద్యూతచ్ఛలాత్ప్రాపితదాసభావాం

సాధ్వీం ముధా పర్యభవత్ సభాయాం || 23.7 ||

అనన్యనాథాం స్థితిమాప్నువంత్యా

నాథః స్వసంబోధననామగర్భం |

శుశ్రావ దూరాంతరితోఽపి శౌరిః

ప్రాక్రోశనం పార్థపతివ్రతాయాః || 23.8 ||

మిథ్యావిచారాన్మిషతాం గురూణాం

ప్రభుః సతాం పాండవధర్మపత్నిం |

దుః శాసనవ్యాకులితోత్తరీయాం

అక్షయ్యకౌశేయవతీమకార్షీత్ || 23.9 ||

అవాప్తుకామాః ప్రబలైరమిత్రైః

అక్షచ్ఛలేనాపహృతం స్వరాజ్యం |

నిక్షిప్తకర్తవ్యభరా బభూవుః

సత్త్వాధికాః సాత్వతయూధనాథే || 23.10 ||

స్వాతంత్ర్యగంధద్విరదాంకుశేన

స్వేనైవ శీలేన వినీయమానః |

అనన్యలభ్యం ప్రతిలంభితోఽభూత్
ప్రభుః స్వయం పాండవదూతభావం || 23.11 ||

స తాదృశీమాద్రీయత త్రిధామా
ప్రేష్యక్రియాం ప్రేషితదేవబృందః |
నను ప్రభూణాం నిరపేక్షభూమ్నాం
ప్రసాధనం భక్తజనే గుణత్వం || 23.12 ||

అపి ప్రభూతానుగుణక్రియాభ్యః
శ్లాఘాపదం తత్త్వవిదాం బభూవ |
అనన్యతంత్రస్య విభోస్తదేతత్
నాథోచితం నంతృషు పారతంత్ర్యం || 23.13 ||

తపస్యతః పుత్రసముద్భవార్థం
మార్గాగతం మోచయతః పిశాచం |
అజన్మనో జన్మభృతశ్చ శౌరేః
స్వామిత్వసంవాది బభూవ దూత్యం || 23.14 ||

సరోషసీరాయుధహేతిశక్త్యా
సాచీకృతాం కౌరవరాజధానీం |
అద్యాపి గంగాసలిలప్రవాహే
ప్రక్రాంతపాతామివ సంప్రపేదే || 23.15 ||

ఖద్యోతవద్దర్శితఖంజదీప్తిన్
ప్రజ్ఞాదృశో భూమిభృతః సభాయాం |
ప్రాప్తోదయో భానురివ త్రిధామా
ప్రచ్ఛాదయామాస కురూన్ స్వధామ్నా || 23.16 ||

తదాగమేన ప్రతిపన్నహారాః
 తద్దర్శనేనాహితపారవేశ్యాః |
 అతర్కితప్రస్మృతవైరబంధాః
 వృత్తిం ద్విషంతో విదధుర్యథార్హం || 23.17 ||

ఉలూఖలే భక్తగుణే చ బద్ధం
 గుణోత్తరే గోపవధూస్తనే చ |
 ఇయేష బంధుం జగదేకబంధుం
 దుర్యోధనో దుస్త్వజమృత్యుపాశః || 23.18 ||

ప్రకాశయన్ కించిదివాప్రమేయః
 ప్రభావమాత్మీయమనన్యవేద్యం |
 ముహుః ప్రతీపాచరణోత్సుకానాం
 మోఘాశతాం మూఢధియామకార్షీత్ || 23.19 ||

స్వవేదితం సంసది ధార్తరాష్ట్రే
 సంధిత్సతో ధర్మసుతస్య వాక్యం |
 అనాదదానే సురభిన్నివృత్తః
 సానుగ్రహో విగ్రహమన్వమంస్తః || 23.20 ||

నరాంశజుష్టేన ధనంజయేన
 రథీ భవన్ సారథిరాత్మనా చ |
 ధనుర్భృతా తోత్రభృతా చ భేజే
 పృథక్త్వమైక్యం చ యథాప్రమాణం || 23.21 ||

రథాధిరూఢం చ రథం చ రక్షన్
 యథార్థతో దర్శయతి స్మ యంతా |
 త్రయ్యంతచింతానిరపేక్షమీశః
 తత్తాదృశం తత్త్వవిభాగమాద్యం || 23.22 ||

పురఃస్థితే గోప్తరి విశ్వహేతౌ
 పశ్చాదవస్థాయినీ తత్ప్రవర్త్యే |
 అనన్యయోగాత్ స రథో బభార
 ప్రాధీతవేద్యాం ప్రణవప్రవృత్తిం || 23.23 ||

ప్రభుర్బభౌ ప్రగ్రహతోత్రపాణిః
 కాలాత్మనా భావితపాశదండః |
 యదా తదా దేవగణేన మేనే
 శాంతం బలం శాంతనవప్రధానం || 23.24 ||

ధురంధరః స్వర్గనికేతనానాం
 ధుర్యోత్థితైర్ధూసరితో రజోభిః |
 రరాజ మధ్యే రథయూథపానాం
 గోష్ఠే పశూనామివ గోపవేషః || 23.25 ||

సముద్రసంఘాతనిభే నృపాణాం
 సైన్యద్వయే సంయతి సంప్రవృత్తే |
 అస్థానకారుణ్యవశాన్నివృత్తం
 ధనంజయం వీతశుచం వితేనే || 23.26 ||

ఫలాదపి స్వాదుతమప్రరోహం
 ప్రోత్సహనే సఖ్యురివోద్యతః సః |
 జగద్ధితార్థాయ జగౌ దయావాన్
 అన్యైరవిజ్ఞేయమనన్యధర్మం || 23.27 ||

చిరంతనస్నేహదయాదిమూలం
 చింతార్ణవం నిస్తరతో దురంతం |
 కిరీటినః కేశవసూక్తిరాసీత్
 కాలోచితా కాచన పోతపాత్రీ || 23.28 ||

అభంగురైర్థౌ తఫలానుషంగాత్

విద్యాశరైర్విశ్వగురోరుపాత్తైః।

వివేకధన్వా విషమానజైషిత్

అంతః స్థితాః జిష్ణురరాతిసంఘాః ॥ 23.29 ॥

ఉపఘ్నభూతాం శ్రుతివల్లరీణాం

ఉపాస్త తుష్యన్నపదేశముద్రాం।

నఖాంశుభిః క్షిప్తతమఃకలంకాం

నాథస్య పార్థో నతపూర్వభాగః ॥ 23.30 ॥

విభక్తసామాన్యవిశేషధర్మా

ప్రాదుర్భభూవోపనిషత్ ప్రభోర్యా।

స ఏవ తాం వ్యాసమునిః సమీచీం

పర్యగ్రహీద్భారతవేదవక్తా ॥ 23.31 ॥

అభంజనీయాం పరధర్మసత్తాం

అనశ్వరీం భారతసూర్యదీప్తిం।

విదుః శ్రుతీనామనఘాం వయస్యాం

గీతామసమ్మాఢజనావిగీతాం ॥ 23.32 ॥

కపిధ్వజస్తస్య విభోరపశ్యత్

తదర్పితం చక్షురవాప్య దివ్యం।

విరించిపూర్వైరపి దుర్నిరీక్షం

విశ్వాశ్రయం రూపమశేషమూర్తేః ॥ 23.33 ॥

తస్మిన్నభివ్యాప్తసమస్తలోకే

స తత్స్వరూపేణ వికల్ప్యమానే।

విడంబితాః గోపురధారిబింబైః

దేవాః విభోరైక్షత దివ్యదేహే ॥ 23.34 ॥

ప్రఖ్యాతదీక్షం ప్రణతార్తిభంగే
 పార్థస్తదా దైత్యరిపుం ప్రపన్నః |
 వినాశయామాస బలం రిపూణాం
 విపత్ప్రతీకారపరేణ సఖ్యా || 23.35 ||

స్వహస్తపద్మాంచిత తోత్రపాశః
 స్వచ్ఛందలీలాసహధర్మచారీ |
 గతాగతైరప్రతిమైః స చక్రే
 జయశ్రియో జైత్రరథేన డోలాం || 23.36 ||

సవిస్మయః సంయతి సవ్యసాచీ
 తత్తాదృశా సారథినా సమేతః |
 మనోజవానాం నిజసాయకానాం
 అగ్రేసరం స్యందనమన్వపశ్యత్ || 23.37 ||

యథా నియచ్ఛత్యయమింద్రయాశ్వాన్
 జీవాశ్రయే దేహరథే నిబద్ధాః |
 తథాఽర్జునస్యందనధుర్యనేతా
 బభూవ నాన్యేన నిదర్శనీయః || 23.38 ||

యదేకదేశే నిఖిలం తదన్యత్
 తద్దేహభాగేషు చ సంవిభక్తం |
 రథైకదేశే తమవేక్ష్య పార్థః
 ప్రాబుద్ధ తం సారథిమప్రతర్క్యం || 23.39 ||

నివర్తితం పైరిజనోపమర్దాత్
 న్యస్తం రథే చక్రముపాదదానః |
 నతప్రతిజ్ఞానుపరోధహేతోః
 ఆత్మప్రతిజ్ఞామజహాత్ స్వతంత్రః || 23.40 ||

ద్విషత్ప్రియుక్తం దురపోహమస్త్రం
 భుజాంతరాలేన విభుః ప్రతీచ్ఛన్ |
 విధాయ పైకల్పికపైజయంతీం
 ప్రచ్ఛాదితం ప్రాణయతి స్మ పార్థం || 23.41 ||

నివేశితాం తస్య పదే చ పూజాం
 నిశామ్య గంగామివ చంద్రమౌలౌ |
 అనన్యసామాన్యమమంస్త సఖ్యః
 సంకోచపైదేశికమీశ్వరత్వం || 23.42 ||

దివాకరేఽనస్తమితేఽతిగాఢం
 తమః సృజంస్తామసమోహనార్థం |
 ప్రపన్నరక్షాప్రతిపన్నదీక్షః
 సత్యాభిసంధం విదధే సఖాయం || 23.43 ||

సురైరశేషైరపి జాతరోషైః
 స దుర్జయాఽ భీష్మముఖాఽ జిగాయ |
 సహాయశక్త్యా యుధి సవ్యసాచీ
 కిం దుష్కరం కేశవమాశ్రితానాం || 23.44 ||

స్వప్నః కిమాసీదథవేంద్రజాలం
 బభూవ గంధర్వపురీ కిమేషా |
 ఇతీవ శంకాం విదధే ప్రలీనా
 పతాకినీ కౌరవపాండవానాం || 23.45 ||

ఆకృష్టదేవాసురసాంపరామైః
 ఓజస్వినాం శస్త్రభృతాముదంతైః |
 ప్రాయస్తదా ప్రత్యవహారలీలం
 ఆకాలికీం విశ్వభుగన్వభుంక్త || 23.46 ||

జిఘాంసురష్టాదశ సంపతంతీః
 అక్షౌహిణీరద్భుతభీమరూపాః |
 స్వతంత్రయామాస మిథఃప్రతీపాన్
 సూత్రావసక్తానివ దారుమర్త్యాన్ || 23.47 ||

కృషీవలః స్థావరజంగమానాం
 క్షేత్రే కురూణాం సమకాలపాకాన్ |
 అనీకశాలీన్ భుజశాలివర్జైః
 ఫలోపపన్నాన్ ప్రభురిత్యలావీత్ || 23.48 ||

నిస్తీర్య సంగ్రామమహాసముద్రం
 సంసారపోతేన పరేణ సఖ్యా |
 ధనంజయస్తత్పదమేవ భేజే
 నిధూర్తనిహోరదివాకరాభః || 23.49 ||

ద్రౌణిస్తదా సౌప్తికమాదధానః
 కృపేణ సార్థం కృతవర్మణా చ |
 హతాహితైః పాండుసుతైరవాప్తం
 సైన్యావశేషం శమయంబభూవ || 23.50 ||

ఇత్థం దశాష్టౌ చ నిపాత్య భూమౌ
 అక్షౌహిణీరద్భుతభీమరూపాః |
 సతాం పతిః సత్త్వ సమృద్ధిరోగాత్
 ఉల్లాఘితామాతనుతేవ పృథీవీం || 23.51 ||

విభుః స్వసంకల్పహతాన్ వినిఘ్నన్
 ధర్మైకతానేన ధనంజయేన |
 ప్రతోదసందంశికయోదహార్షీత్
 పాంచాలకన్యాపరిభూతిశల్యం || 23.52 ||

పరాస్త్రవిప్రసంతముత్తరాయాః
 పద్మాసనాద్యైరపి పూజితేన |
 గంగాధరణ్యోః ప్రభవేన గర్భం
 పస్పర్శ పాదేన పరావరేశః || 23.53 ||

విప్రోషితం ద్రోణిశరేణ బాలం
 సంజీవయన్ పాదరజఃప్రభావాత్ |
 వధూకృతక్షుద్రశిలావిశేషం
 రామానుజో రామమివాన్వకార్షీత్ || 23.54 ||

తస్య శ్రుతిశ్రేణిశిరోధృతానాం
 స్పర్శః ప్రజేశాదిభిరీప్సితోఽభూత్ |
 పరీక్షిదుత్థానపరీక్షితానాం
 అఘచ్ఛిదామంఘ్రిరజఃకణానాం || 23.55 ||

అజాతదీనాం ద్రుపదోద్భవాయాః
 కాలస్య దీప్తామివ ఖడ్గరేఖాం |
 విపక్షసంహారమహాభుజంగీం
 వేణీం ప్రియైః సంశమయాంబభూవ || 23.56 ||

పితామహాయ ప్రతతాన పార్థః
 శరప్రయుక్తం శయనం యదగ్ర్యం |
 యోగాసనం యోజితచిత్తధైర్యం
 తదేవ పర్యాప్తగుణం తదాఽఽసీత్ || 23.57 ||

విన్యస్య ధర్మతనయే విజయాధికారం
 సఖ్యాఽర్జునేన యశసేవ ధనుర్ధరాణాం |
 దధ్మౌ స దైత్యమథనో యుధి పాంచజన్యం
 వృష్ణ్యంధకాదిపరిశేషితభూమిభారః || 23.58 ||

ప్రత్యానినాయ రథమాత్తజయః స జన్యాత్
 ధన్యావలోకనధనంజయ దర్శనీయః |
 సారథ్యసంవిదవధీరితహేతిజష్టః
 సేనాపరాగపరిధూసరకుంతలశ్రీః || 23.59 ||

ఆలింగ్య గాఢమవగాఢరసం రణాబ్ధౌ
 వీరవ్రణైః కృతవిభూషణమింద్రసూనుం |
 అన్యావతారపరికల్పనకేలిలోభాత్
 ఐక్యం నినాయ నిజమంశమివాన్యనిష్ఠం || 23.60 ||

రణభువి శరతల్పే లీలయా శాయితేన
 స్వపదసముదితాయాః సూనునా సిద్ధసింధోః |
 అనతిచిరవిలంబాదాప్తుకామం ధరిత్రీం
 కలిమివ శమయిష్యే ఖ్యాపయామాస ధర్మా || 23.61 ||

అప్రత్యాహితసార్వభౌమవిభవైరభ్యర్చితః పాండవైః
 ప్రత్యావృత్తమహోత్సవేన ముదితాం ప్రాప్తః పురీం ద్వారకాం |
 ప్రత్యక్షం ప్రథయాంబభూవ విహరే ప్రీతః ప్రియాభిః సమం
 శుద్ధః సామపదాగమైరధిగతాం స్వాధీనతాం శ్రీపతిః || 23.62 ||

|| ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమదేష్వంకటనాథస్య
 వేదాంతాచార్యస్య

కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే త్రయోవింశః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ చతుర్వింశః సర్గః ॥

అథ నిజవిభవాదజాతశత్రౌ
ప్రశమితశత్రుబలే నివేశ్య భూమిం ।
పరిచరణఫలం ప్రభుః ప్రయచ్ఛన్
అమితగుణాభిరరంస్త వల్లభాభిః ॥ 24.1 ॥

క్రతువిధినియతోఽప్యకర్మవశ్యః
పరిచితకామరసోఽపి వీతరాగః ।
నగరవసతిరప్యశేషవాసః
కథమివ కేన విభుః స వర్జనీయః ॥ 24.2 ॥

అనుగమితమిదం స్వదారరక్షాం
అనఘమనోభవతంత్ర మాననీయం ।
నిరుపధికరసస్య నేతురాసీత్
నృపతిమహర్షిభిరంచితం చరిత్రం ॥ 24.3 ॥

శ్రుతిశతమహితే పదే పరస్మిన్
సితజలధౌ రవిమండలే చ సిద్ధాం ।
బహుమతిమతిశయ్య సా బభాసే
నరకరిపోరవరోధభూమిరగ్రా్య ॥ 24.4 ॥

నిధిగణముఖవాంతనిష్కరాశిః
ప్రచితగుణా మణిభిః స్యమంతకాద్యైః ।

ప్రముదితమహిషిగణేన చక్రే
యదునగరీ విభునా నివాసభూమిః || 24.5 ||

అవికలవిభవస్య విశ్వమూర్తేః
అధివసనం యదుపీరరాజధాన్యాం |
అనుదినమనపాయినీం ప్రతిష్ఠాం
అభిలషతామనుచింతనీయమాసీత్ || 24.6 ||

సహ మునిభిరుపాస్త ధర్మమాద్యం
వ్యవహరణాని దదర్శ వేదవిద్భిః |
అరమత చ వధూజనైర్యథార్హం
బహుతనురక్రమతో విచిత్రశక్తిః || 24.7 ||

అపి యుగపదవాప్తనైకదేహైః
ఉపనతయోగబలైః స్వకర్మనిష్ఠైః |
ధృతబహువపుషా జగద్విధాత్రా
జితకరణేన తు భుజ్యతే తదర్థః || 24.8 ||

యదుపతిరధిరూఢచంద్రశాలః
సహ దయితాభిరనన్యమానసాభిః |
జలనిధిమభితః ప్రదర్శయంతైః
నిజమివ ధామ నివేదయాంబభూవ || 24.9 ||

నిజపదమనపాయమాశ్రితానాం
ప్రభురపవర్గదశామివ ప్రయచ్ఛ |
అమితబహుగుణామనన్యలభ్యాం
అతనుత కామపి సంపదం ప్రియాణాం || 24.10 ||

స్వయముదవసితే స్వవాసధన్యే
త్రిషు భువనేషు సమామివాద్భుతానాం |

అతనుత సమవాయమాత్మయోగాత్
అతిశయినీమథవా విభుః సమృద్ధిం || 24.11 ||

విధిసదనముఖేష్వదృష్టపూర్వాం
ప్రథితపరస్పరసమ్మతిం సమృద్ధిం |
యదుపతిదయితాగృహేషు పశ్యన్
ముదమభజద్భువి నారదో మునీంద్రః || 24.12 ||

లలితరుచిషు కల్పవృక్షపోతైః
ఉపవనరాజిషు తస్య సంచరిష్ఠోః |
అదధురవయవైర్ముదం మురారేః
అనుకృతపుష్పఫలాదికైస్తరుణ్యః || 24.13 ||

అధిగతకుసుమాపచాయలీలః
ప్రమదవనాని విభూషయన్ స్వధామ్నా |
ప్రజనితమదనో మనస్వినిభిః
గుణసురభిః సురభిః స్వయం స మేనే || 24.14 ||

పరిపణమివ మన్మథోత్సవానాం
ప్రథమవికస్వరపద్మదర్శనీయం |
అనుదితబహువిభ్రమం వధూనాం
అభినవయౌవనమన్వభుంక్త నాథః || 24.15 ||

అమృతమయపయః పరిప్లుతానాం
విషమగుణేషు విహారవాపికానాం |
కమలకువలయాదిషు ప్రియాణాం
ముఖనయనస్మితకాంతిమభ్యనందత్ || 24.16 ||

అవితథమహిమా నిజప్రసాదాత్
అనఘమనోరథతోషితాసు తాసు |

స్వపరిజనతయా సురైర్నియుక్తాః
నిరదిశదస్సరసో నిదేశభాజః || 24.17 ||

బహిరుపనగరం బలాని దృష్ట్వా
సహ యదుభిః సమయే నివర్తమానం |
దదృశురధిగవాక్షమేకచిత్తాః
రథతురగాదిషు రామపశ్చిమం తం || 24.18 ||

విధివదనువిధాయ దేవయాత్రాం
ప్రతిపురవీధిపరిక్రమేణ దృశ్యం |
పతిమనుదదృశుస్తమేవ దూరాత్
అచరమదేవమనన్యదేవతాస్తాః || 24.19 ||

బహువిధముపహారజాతమగ్ర్యం
సురపతిభిః స్వయమాహృతం ముకుందః |
అపి గగనచరైరదృష్టపూర్వం
సమమవరోధజనస్య సంవిభేజే || 24.20 ||

ఉపచితశిఖరే వదాన్యరత్నైః
ఉచితగుహాశ్రితహంసతూలతల్పే |
బహురివ స బభౌ విహారశైలే
ప్రతిమణిభిత్తివిభక్తచారుబింబః || 24.21 ||

యుగపదఖిలమాదరేణ సాక్షాత్
యువతిజనస్య నిదర్శయన్ ముకుందః |
అసకృదుపగమయ్య చిత్రశాలాః
అనఘసమాధిదశామివాతతాన || 24.22 ||

అనితరమనసాం స్వవల్లభానాం
నరకజితా నిరపాయపైభవేన |

భవభయవినివారిణీ స్వభక్తిః
లలితవిహారముఖేన లంభితాఽభూత్ || 24.23 ||

ప్రముదితవిబుధాహృతప్రక్లప్తైః
కనకసరోజవనైరలంకృతానాం |
అతిశయమవరోధదీర్ఘికాణాం
అధిసురసింధు సమీక్షితం నిదధౌ || 24.24 ||

విహరతి వనితాజనే తదీయైః
అపలపితామవలోకనప్రభాపైః |
పునరపి హరినీలరత్నభాసా
దధురసితో త్పలనంపదం సరస్యః || 24.25 ||

స్థిరధృతివధిరోప్య రత్నఙ్గోలాం
గుణఘటితామివ మాధవః స్వమాయాం |
అగమయత గతాగతాన్యభీష్టం
సుకృతజషః స్వయమంగనాః స్వతంత్రః || 24.26 ||

రుచిరకనకశృంగవక్త్రవాంతైః
ప్రతితను కుంకుమవారిభిః ప్రసించన్ |
అజనయదనురాగయోగమంతః
బహిరపి తోయవిహారతో వధూనాం || 24.27 ||

నవమణిపరికల్పితేషు నాథః
కమలవనాంతరకేలిమందిరేషు |
శ్రియ ఇవ సుదృశో గృహీతపద్మాః
హృది నిదధే పురుషోత్తమః ప్రతీతః || 24.28 ||

దిశి దిశి మకరందవర్షదిగ్ధాం
వివిధపరాగవిభక్తచూర్ణచిత్రాం |

భువమభజత సాకమంగనాభిః

పులకితదృష్టిషు పుష్పమండపేషు || 24.29 ||

అనువిహితమహోత్సవో యథార్హం

వితరణతోషితవందిబంధువర్గః |

పరిణయనవిధిం లతావధూనాం

అతనుత చూతవరైః ప్రియార్పితానాం || 24.30 ||

సుతబహుమతభాగినాం శుకానాం

ఉపహృతదివ్యరసోపభోగభాజాం |

శ్రుతిమధురగిరాం స్వశిక్షితానాం

అతిశయసిద్ధిమదర్శయత్ ప్రియాభ్యః || 24.31 ||

అనుకృతనిజశక్తిభిః ప్రియాభిః

సహ గుణబంధవిభక్తసన్నివేశైః |

ముహూరిహ నిపతద్భిరుత్పతద్భిః

కరణవశైరివ కందుకైరదీవ్యత్ || 24.32 ||

నిజయువతిషు యద్యపి త్రిధామా

నయనపిధానవిహారమాజహార |

న తదనుచరితం తథాఽపి తాభిః

త్రిభువనదృష్టినిరోధశంకినీభిః || 24.33 ||

శ్రుతివిహితమవంధ్యయః స్వధర్మం

ప్రతిదినమన్యపరో యదా బభూవ |

తదుపచరణతస్తదాఽపి తాసాం

సమజనయత్ ప్రియభోగమేవ కాలః || 24.34 ||

మణిపరువకమంజులస్తనీభిః

మధుసమయాపగమే వరాంగనాభిః |

సితమణివిహితాన్ స యంత్రధారా-

వ్యతికరశీతలితానభుంక్త సౌధాన్ || 24.35 ||

స్ఫటికసదనదీప్తిదత్తహస్తాం

మురభిదసేవత సాదరం సదారః |

అపజలదనిశోదితస్య శోభాం

హలధరకాంతిభృతస్తుషారభాసః || 24.36 ||

అగురుభిరసిత్తైరనూరుగౌరైః

నవఘ్నస్పృణైరపి నిర్వివేశ నాథః |

హిమఋతుమవరోధసుందరీణాం

స్తనపరిరంభసమర్పితైర్విలిప్తః || 24.37 ||

అనలశకటికాభిరవ్యజయ్యం

శిశిరసమీరణమంజసా జిగాయ |

అవిరలపరిరంభలంభనీయైః

స్తనకలశోష్మభిరాత్మవల్లభానాం || 24.38 ||

ఉపనిషదుపదేశసాభిలాషైః

ఉపచరితో మునిభిః సనందనాద్యైః |

రతిపతిసమయస్థితో వధూనాం

లలితకలాగమదేశికో బభూవ || 24.39 ||

కలమధురగిరాం కలాప్రసంగాత్

అతిమదనోపనిషత్ పరం రహస్యం |

ప్రియహితరుచిరాక్షరం ప్రియాణాం

శ్రుతిషు చకార శిఖామణిః శ్రుతీనాం || 24.40 ||

నిరుపధికనిజప్రభావగర్భం

పరిషది విశ్వపతిః ప్రియాసహాయః |

కిమపి నిశమయాంబభూవ గీతం
ప్రముదితకిన్నరదంపతిప్రయుక్తం || 24.41 ||

మృదుకరతలలీలయా మృదంగాన్
అసమయనర్తితనీలకంఠయూథాన్ |
ధ్వనయతి దయితే విడూరభూమేః
శ్రియమివ తాః పులకోద్ధమైరపుష్యన్ || 24.42 ||

కరకమలపరిగ్రహేణ ధన్యం
వరతనుసంసది వాదయన్ విపంచీం |
అవిదితగమనాయ గాయకైః స్వైః
ఉపరతగీతిభిరున్ముఖైః సిషేవే || 24.43 ||

శ్రుతిమధుసుభగైరదీనహృద్యైః
శ్రుతఘననాదశిఖండినీగణశ్రీః |
మధురిపువనితాజనః సమాజే
ధ్వనిభిరమాద్యత దివ్యదుందుభీనాం || 24.44 ||

సలలితకరణాంగహారహృద్యం
సహ దయితాభిరుదారదివ్యనాట్యం |
అనుదినమనిమేషదర్శనీయం
జితమధురస్సరసాం దదర్శ నృత్యం || 24.45 ||

అభినయమభినంద్య నర్తకీనాం
స్వయముపదిష్టమలంఘితోపదేశం |
పునరపి ముదితస్తమేవ యుంజన్
అవిదితపూర్వమివాదరాదపశ్యత్ || 24.46 ||

ప్రతియువతిగృహీతనైకరూపః
ప్రణయవతీభిరనన్య ఇత్యుపేతః |

అపహృతమణిపాదుకః కయాచిత్
పదమపి గంతుమశక్నువన్నివాసీత్ || 24.47 ||

అనవహితతయా సఖీసమక్షం
ద్రుతముపహూయ సమాఖ్యయేతరస్యాః |
ముషితమనసమద్భుతైర్విలాసైః
ఇదమపి నామ తవేత్యువాచ ముగ్ధాం || 24.48 ||

సముచితదినలంఘనం సపత్నాః
పరిపణితం స్వయమభ్యుపేత్య నాథః |
స్మితమధురముఖో జితః కయాచిత్
వివశ ఇవాక్షవిహారతో బభూవ || 24.49 ||

అనుగతనిజబింబమేనమన్యా
మణిముకురస్థమవేక్ష్య మందహాసం |
న ఖలు తదవలోకనాయ పశ్యాత్
వ్యతనుత సాచివిధిం తదేకతృప్తా || 24.50 ||

పులకిని కుచకుట్మలే పరస్యాః
కథమపి సాధ్వసకంపితాగ్రహస్తః |
స్థిరచరజగదేకదివ్యశిల్పీ
విషమతమం విలిలేఖ పత్రభంగం || 24.51 ||

మృదుసురభిసుజాతబంధురాభిః
ప్రణిదధదగ్రనిబద్ధపంకజాభిః |
ముహూరసితదృశాం స్వకంఠయోగ్యాం
భుజలతికామమిమీత మాలికాభిః || 24.52 ||

అభజత స చ తాశ్చ దూతికానాం
అమృతపరిప్లుతభేషజాయమానైః |

ప్రతిదినమిదమాదిమం ప్రమోదం
ప్రణయవిరోధసితాసితైర్వచోభిః ॥ 24.53 ॥

నిజపదపరిచార కాంక్షిణీభిః
కతిషు భవేషు సమర్చితాంఘ్రిపద్మః |
ప్రతివిధిమభజత్ ప్రసాధికావత్
ప్రియపరికర్మవిధానతః స తాసాం ॥ 24.54 ॥

నిజసముదయసంభవైర్నిశాయాం
ప్రణయపయోనిధివీచికావిసర్పైః |
ప్రణతిభిరివ విభ్రమైః ప్రియాణాం
బహుమతిభేదమవాప యాదవేందుః ॥ 24.55 ॥

శరదుపగమశోధితా ఇవాపః
తుహినకరోదయనిర్మలా ఇవాశాః |
మురభిదుపగమప్రశాంతభేదాః
ప్రతియయురున్మనసస్తమాయతాక్ష్యః ॥ 24.56 ॥

అమృతమయమివోదధిం తముచ్చైః
అనుసఖి లోచనశుక్తిభిః పిబంత్యః |
అవశనియతచిత్తవృత్తిమేకాం
అదధురదృష్టపరస్పరామవస్థాం ॥ 24.57 ॥

స్మరజనకతనుః స్వదర్శినీనాం
నను విరహాః సుదృశాం నిమేష ఏవ |
ఇతి కిల విగణయ్య విశ్వకర్తా
నియతమకల్పయదస్సరస్త్యమాసాం ॥ 24.58 ॥

అనుచరబహుమానమాప్తుకామైః
అవసరవిద్భిరనుస్మృతా త్మరక్షైః |

అనుదినముపనీతమాదితేయైః

అమృతమపాయయత ప్రయాః ప్రతీతః || 24.59 ||

ప్రియవచనశతైరుదారవాదీ

రహసి మనః శ్రుతిరంజకైర్విచిత్రైః |

ముఖకమలమధూపమైః ప్రకామం

మదముదితా ఇవ మానినీరకార్ద్రీత్ || 24.60 ||

అతిశయితగుణైః ప్రియోపభోగాత్

వసనవిభూషణమాలికాదిభిస్తాః |

ముదమధికతమాం దధుస్తరుణ్యః

ప్రణయరసో హి రసప్రకర్షహేతుః || 24.61 ||

అభిలషనమనస్క్రియాతిపాతి-

న్యనుబుభుజే యదుపుంగవేన తాసాం |

అతిశయమితరేతరం ప్రయచ్ఛ-

ంత్యభినవయౌ వనసంపదప్రకంఘ్యా || 24.62 ||

అజనిషత కుతో ను భాగధేయాత్

త్రిభువనమంగలదీపికాః శుభాంగ్యః |

యదుపతిసహధర్మచారిణీభిః

సుఖమనఘం భువి యాభిరన్వభావి || 24.63 ||

అధిభుజగపతి శ్రియోపభుక్తం

యుగపరిపాకవిహారిణం యువానం |

నరపతిబహుమానతో నతాంగ్యః

సులభమివాన్వభవన్ స్వతల్పభాజం || 24.64 ||

శకయు వతికపో లపాండరాభైః
 శశిశకత్తైరివ నాగవల్లిపత్తైః ।
 స్మరసుభటయశోనిభైరనందత్
 యువతి జనోపహృతైస్తదర్పితైస్తాః ॥ 24.65 ॥

జగదుపజననాదిజాతభూమ్నః
 క ఇవ వధూజనమోహనో విహారః ।
 కథమివ స కుతశ్చ కీర్తనీయః
 ప్రథితమనోభవతంత్రపారదృశ్వా ॥ 24.66 ॥

యతిభిరనుబుభూషితః స తాభిః
 యదుపతిరద్భుతరూపవేషశీలః ।
 నిరుపధికరసామృతౌఘసింధుః
 సతతమపూర్వమపూర్వమన్వభావి ॥ 24.67 ॥

హరిపరిచరణేన తోషితానాం
 హరిణదృశాం విభవం విభావయంతః ।
 అపజహసురవాప్తసంయమాః స్వాన్
 అపరిమితానణిమాదిసిద్ధిభేదాన్ ॥ 24.68 ॥

సరిత ఇవ మృగీదృశస్తమేకం
 మహితగుణౌఘమహోదధిం భజంత్యః ।
 అభిభరురనపాయమైకరస్యం
 మునిగణితశ్చ స ఏవ ముక్తభోగః ॥ 24.69 ॥

అనుభవరసతో జగత్ప్రసూతేః
 అపచితసుప్తిసుషుప్తిసంభవాస్తాః ।
 వితమసి విషయే స్థితా ఇవాసన్
 విరతివిహీనవిహారజాగరేణ ॥ 24.70 ॥

ప్రతిదినమితరేతరానుగుణ్యాత్
 ప్రచితమయోగవియోగసంప్రయోగైః |
 రసమధికమవాపురాయతాక్ష్యః
 ప్రణయిని శార్ంగిణి భాగధేయభూమ్నా || 24.71 ||

రవిరుచిరమణిప్రదీపకేషు
 స్ఫురదసితాగురుధూమధూపితేషు |
 సహ యువతిగణైః క్షణోపమేయాం
 అనయత వాసగృహేషు వాసతేయాం || 24.72 ||

పులకితవపుషాం సవేపథూనాం
 ఘనరసభావితధర్మబిందుభాజాం |
 శ్లథమివ సుదృశామముష్టిమేయం
 చికురమగుంభయదద్భుతం చిరేణ || 24.73 ||

స్వవధూరవధూతభౌమభావాః
 స్వదమానాః స్వయమాత్మనైవ తృప్తాః |
 అనుభూయ న తృప్యతి స్మ నాథః
 తమపి ప్రేమవిలీనచేతసస్తాః || 24.74 ||

చపలప్రతికూలతీక్ష్ణరూక్షాః
 స్త్రియ ఇత్యాగమిక్నేర్నిదర్శితార్థః |
 ప్రథితో యదుపీరవల్లభాభిః
 పరివాదోఽయమపాకృతః పృథివ్యాం || 24.75 ||

శరణాగతసర్వపాపమోక్షే
 కృతసంకల్పమిహానుభూయ కృష్ణం |
 పరితోఽపి తథావిధానుభూతిః
 స్మరలబ్ధా ప్రతిలంభితా ప్రియాభిః || 24.76 ||

అనఘామనపాయభక్తిరూపాం
 అనుభూతిం యదువీరవల్లభానాం।
 అనుకర్తుమపి ప్రవర్తమానైః
 అవశైరేవ సమాహితైరభావి || 24.77 ||

ఉదధౌ బహవో రమా బభూవుః
 యది వైకైవ గృహీతనైకరూపా।
 ఇతి నామ విమర్శమాదధానాః
 దయితాః ప్రేక్ష్య ననంద దేవవంద్యః || 24.78 ||

అజితస్య విశాలతుంగభూమ్నా
 భుజమధ్యేన పయోధరైశ్చ తాసాం।
 ఇతరేతరసంవృత త్వమాసీత్
 పరిరంభే పరితో మిథః సమత్వం || 24.79 ||

పరిహాసకుతూహలీ ప్రియాణాం
 విహితద్యూతవిహారకౌతుకానాం।
 ఉభయత్ర జయం జగాద పృష్ఠః
 కితవస్థేయపదే నివేశితః స || 24.80 ||

స్వయమాదికవిః ప్రకల్పితాభిః
 ప్రణయోల్లంఘనరౌక్ష్యముత్తితీర్షుః।
 ప్రహసన్ బహుశః ప్రహేలికాభిః
 మతిమౌఢ్యం విదధే మనస్వినీనాం || 24.81 ||

ఏకీభవద్భిరయుతైరపి మన్మథానాం
 యత్కాంతిబిందు పృషతానుకృతిర్న శక్యా।
 సంప్రేక్ష్య తం యదుపతిం యమినోఽపి నూనం
 స్త్రీభావమేవ మనసా బిభరాంబభూవుః || 24.82 ||

కృష్ణానుభూతివిభవేన కృతార్థభావాః
 తద్వల్లభాస్త్రిదశమాతృతయా చకాసుః |
 యత్పాదపంకజపరాగజషాం శశంసుః
 జన్మాదుభృతం జగతి గుల్మలతాదికానాం || 24.83 ||

శ్యామో బభూవ కిమసౌ సుదృశాం కటాక్షైః
 శ్యామాస్తదన్వయవశాదథవా తరుణ్యః |
 తాభిః కిమస్య వవృధే మహిమా మహియాన్
 తాసామనేన యది వేతి బుధైః శశంకే || 24.84 ||

అగ్రామ్యమేవ పరిహాసరసం వితేనే
 నాశ్శీలమాహ న మృషా న చ మర్మభేదీ |
 ధర్మావిరుద్ధవిభవోచితకామకామః
 స్త్రీణాం వరేణ బుభుజే వరదో వరస్త్రీః || 24.85 ||

తారాభిరిందురివ భానురివ ప్రభాభిః
 యుక్తో వశాభిరివ వారణయూథనాథః |
 విద్యాభిరాత్మవిదివాభ్యధికం విరేజే
 యోగేశ్వరో యువతిభిః సహ మోదమానః || 24.86 ||

పాయం పాయం ప్రేయసః కాంతిమాధ్వీం
 మాద్యంతీభిర్మంజులాలాపినిభిః |
 ప్రత్యేకోక్తిశ్లాఘనప్రీణితాభిః
 ప్రాయో భోగాః పర్యవాహ్యంత తాభిః || 24.87 ||

కరణవ్యపాయసమయే పునర్భవం
 వినివర్త్య శాశ్వతసుఖం ప్రదాస్యతా |
 స్వపదానుభూతిరుదపాది తాదృశీ
 సుదృశాం స్వసమ్మతిభృతాం గదాభృతా || 24.88 ||

తద్గతేన మనసా వివశానాం
 తన్మయాకృతధియామివ తాసాం ।
 అప్రలుప్తరహసామభజేతాం
 స్వప్నజాగరదశే న విశేషం ॥ 24.89 ॥

శ్రియమనపాయినీం వసుమతీమివ దత్తకరాం
 సహ మహిషీగణేన విభురేక ఇవానుభవః ।
 యదుభిరనంత తార్క్ష్యప్యతనేశనిభైః సహితో
 నిజపదమస్మరన్నిహ నివాసమరోచయత ॥ 24.90 ॥

ఉపచితచిత్రధర్మముపశాంతవిపక్షభయం
 ముదితవధూజనః స ముఖరం నిగమధ్వనిభిః ।
 బహువిధరత్నశాలి బహుమాన్యసమగ్రగుణం
 వలయసమం భుజస్య వసుధావలయం బుభుజే ॥ 24.91 ॥

అనితరజనలభ్యాం ప్రీతిమాసేదుషీభిః
 సుచిరమనుబభూవే స్వర్గమోక్షాతిశాయీ ।
 నిరుపధికరసాబ్ధిం నిర్విశంతీభిరాద్యః
 కులయువతిభిరీత్యం కోఽపి శృంగారభూమా ॥ 24.92 ॥

సహజబలసమేతః శక్రపూర్వైరజయ్యః
 సముదితవిషమాస్త్రస్తాదృశానందహేతుః ।
 అవిదితరచనేన స్వేన పార్థాయ గీతః
 స్వయమజని స కామః కోఽపి ధర్మావిరుద్ధః ॥ 24.93 ॥

స్వపదనలినభాజాం స్వర్గమోక్షౌ యథార్హం
 కరణవిగమకాలే కల్పయిష్యః క్రమేణ ।
 మధురిపురిహ నూనం మందపుణ్యైరలభ్యౌ
 సమతనుత విహరైస్తాపుభౌ సంప్రయుక్తౌ ॥ 24.94 ॥

నారీదృష్ట్యా నియమితథియో నాకనాథేశ్వరత్వం
 సంభోగే చ ప్రవణమనసః శాశ్వతం బ్రహ్మచర్యం।
 అత్రైకస్యాం పురి నివసతః సర్వలోకాధికత్వం
 నిధ్యాయంతస్త్వరితమతరః దుస్తరాం తస్య మాయాం॥ 24.95 ॥

ఆసీదేవం పరిణతమధిద్వారకం ద్వాపరాంతే
 వ్యాసప్రఖ్యావిభజనభవద్వేదశాఖోపమానాం।
 చింతా తీతం యదుపతిమనఃప్రీతిచింతామణీనాం
 ఏకం తాసాం భవరసభుజాం భాగ్యమేకాతపత్రం॥ 24.96 ॥

గురుభిరనఘచిత్తైరాహితోదారభూమా
 సురభితరసమేతతూన్యతం వేంకటేశః।
 వ్యతనుత యదువీరప్రీతిమిచ్ఛన్ ప్రభూతాం
 కవికథకమృగేంద్రః క్షేమదం కావ్యరత్నం॥ 24.97 ॥

॥ ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకటనాథస్య
 వేదాంతాచార్యస్య
 కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే చతుర్వింశః సర్గః॥